

V L A A M S P A R L E M E N T

Zitting 2008-2009

24 oktober 2008

BELEIDSBRIEF

Economie, Ondernemen, Wetenschap, Innovatie en Buitenlandse Handel

Beleidsprioriteiten 2008-2009

ingediend door mevrouw Patricia Ceysens,
Vlaams minister van Economie, Ondernemen, Wetenschap,
Innovatie en Buitenlandse Handel

Inhoudsopgave

HOOFDSTUK 1: DE KRACHTLIJNEN VAN HET BELEID	5
1.1 De aanbevelingen van het “Rapport Soete” uitvoeren	5
1.2 Een onderbouwde beleidsvisie op ondernemen, innoveren en internationaliseren in Vlaanderen	6
1.2.1 <i>Recente wetenschappelijke inzichten</i>	6
1.2.2 <i>World Economic Forum: de twaalf pijlers van concurrentiekracht van een regio</i> ...	9
1.2.3 <i>Moderne groeitheorieën en de rol van kennis</i>	10
1.2.4 <i>De score van ons land op de twaalf pijlers</i>	12
1.2.5 <i>World Economic Forum: het trappenmodel van economische groei</i>	14
1.2.6 <i>Vlaanderen: inzetten op de drie processen van ondernemen, innoveren en internationaliseren</i>	15
1.3 Drie krachtlijnen: vereenvoudigen, vergroenen en vermarkten	17
1.3.1 <i>Vereenvoudigen</i>	17
1.3.2 <i>Vergroenen</i>	17
1.3.3 <i>Vermarkten</i>	17
HOOFDSTUK 2: OMGEVINGSANALYSE.....	19
HOOFDSTUK 3: EEN GEÏNTEGREERD EN SLAGVAARDIG BELEIDSDOMEIN	23
3.1 Afronding van Beter Bestuurlijk Beleid en verdere vereenvoudiging	23
3.2 Beleidsadvisering	23
3.2.1 <i>Omvorming van de Vlaamse Raad voor Wetenschapsbeleid (VRWB) tot Strategische Adviesraad Wetenschap en Innovatie</i>	23
3.2.2 <i>Sociaal-Economische Raad van Vlaanderen (SERV)</i>	24
3.3 Reguleringsmanagement	24
3.3.1 <i>Decretale onderbouwing van het beleid</i>	24
3.3.2 <i>Cel Wetskwaliteit</i>	24
3.4 Omzetting Europese dienstenrichtlijn	25
3.5 Beleidsleren.....	25
3.6 Evaluatie en effectmetingen	27
3.7 Toekomstverkenningen	28
3.7.1 <i>Durven keuzes maken: van VRWB-clusters naar innovatieplatformen</i>	28
3.7.2 <i>Technologievoortuitblik taal- en spraaktechnologie(TST)</i>	29
3.7.3 <i>Naar een duurzame economie: Vlaanderen in 2050</i>	30
3.8 Vlaanderen i2010	30
3.9 Industrieel beleid	31
HOOFDSTUK 4: WETENSCHAP EN INNOVATIE	32
4.1 Evolutie van de kredieten voor wetenschap en innovatie	32
4.2 Het instrumentarium.....	34
4.2.1 <i>De versterking van het niet-gericht onderzoek</i>	34
4.2.2 <i>De versterking van het strategisch basisonderzoek</i>	38
4.2.3 <i>De maatregelen en de instrumenten ter versterking van het Vlaams economisch weefsel</i>	46
4.2.4 <i>Het onderzoek ten behoeve van de overheid</i>	52
4.2.5 <i>Investerings in kennisinfrastructuur</i>	53
4.3 De versterking van het maatschappelijk draagvlak voor wetenschappen, innovatie en ondernemen	56
4.4 Internationaliseren en grensoverschrijdende samenwerking.....	59

4.4.1	<i>Bilaterale samenwerking</i>	59
4.4.2	<i>Multilaterale samenwerking</i>	62
4.5	<i>Gelijke kansenbeleid</i>	66
HOOFDSTUK 5: COMPETITIEF ONDERNEMEN EN ONDERNEMERSCHAP		67
5.1	<i>Agentschap Ondernemen als toegangspoort voor ondernemingen en bevordering van ondernemerschap</i>	67
5.2	<i>Subsidies en rentetoelagen teneinde competitief ondernemen te faciliteren</i>	68
5.2.1	<i>Strategische steun</i>	68
5.2.2	<i>Ecologiepremie</i>	69
5.2.3	<i>Groei premie</i>	70
5.2.4	<i>Hinder Openbare Werken</i>	71
5.2.5	<i>Virtueel dienstenaanbod: Economy III: interactieve website voor ondernemingen met uitgebreide ondernemingsfoto</i>	72
5.3	<i>Bevorderen Ondernemerschap</i>	72
5.3.1	<i>Actieplan Ondernemerschap</i>	72
5.3.2	<i>Sensibiliseren tot ondernemerschap</i>	73
5.3.3	<i>Ondersteunen van ondernemerschap</i>	74
5.3.4	<i>De KMO-Ondernemingsportefeuille</i>	75
5.3.5	<i>Vlaams Ondernemerschapsbevorderend Netwerk (VON)</i>	77
5.4	<i>Financiering</i>	77
5.4.1	<i>Starten</i>	77
5.4.2	<i>Groeien</i>	80
5.4.3	<i>Overnemen</i>	85
5.5	<i>De toepassing en omzetting van de Europese dienstenrichtlijn (EDRL)</i>	86
5.5.1.	<i>Situering van de EDRL</i>	86
5.5.2	<i>De pre-screening van de Vlaamse regelgeving</i>	88
5.5.3	<i>De screening van de Vlaamse regelgeving</i>	88
5.5.4	<i>De uitbouw van het “uniek loket” voor buitenlandse dienstverleners</i>	90
5.5.5	<i>De administratieve vereenvoudiging van de Vlaamse regelgeving</i>	92
5.5.6	<i>De inschatting en opvolging van de effecten van de EDRL op de dienstensectoren van de Vlaamse economie</i>	93
HOOFDSTUK 6: VLAANDEREN ALS COMPETITIEVE INVESTERINGSREGIO		95
6.1	<i>Het sociaal-economisch streekontwikkelingsbeleid</i>	95
6.1.1	<i>Ondernemingsvriendelijke gemeente</i>	95
6.1.2	<i>Omgaan met regio-specifieke impulsen</i>	95
6.1.3	<i>Streekpacten</i>	96
6.2	<i>Ruimte om te ondernemen</i>	96
6.2.1	<i>Juridisch instrumentarium ruimtelijk-economisch beleid</i>	96
6.2.2	<i>Permanente actualisering van de ruimtelijk-economische kaart en de monitoring van de ijzeren voorraad bedrijventerreinen</i>	96
6.2.3	<i>Verdediging ruimtelijk-economische invalshoek door advisering</i>	97
6.2.4	<i>Subsidiëring van terreinen</i>	98
6.2.5	<i>Subsidiëring van gebouwen</i>	98
6.2.6	<i>Activering en verduurzaming van bestemde terreinen</i>	99
6.2.7	<i>Brownfieldconvenanten</i>	100
6.3	<i>Europees Fonds voor Regionale Ontwikkeling, Doelstelling 2 en 3</i>	101
6.3.1	<i>EFRO – doelstelling 2</i>	101
6.3.2	<i>EFRO –doelstelling 3 (ex-Interreg)</i>	102
6.4	<i>Kaderprogramma voor concurrentievermogen en innovatie</i>	102
6.5	<i>Enterprise Europe Network</i>	103

HOOFDSTUK 7: INTERNATIONAAL ONDERNEMEN.....	105
7.1 Een centrale rol voor Flanders Investment & Trade	107
7.2 De Vlaamse buitenlandse handel	108
7.2.1 Vlaamse export en handelsbalans	108
7.2.2 Buitenlandse investeringen in Vlaanderen.....	109
7.2.3 BRIC-landen.....	109
7.3 Maatwerk bij ondersteuning.....	111
7.3.1 Het aanzetten tot internationaal ondernemen van new-to-export bedrijven.....	111
7.3.2 Technologieattachés.....	112
7.4 Steunmaatregelen	112
7.4.1 Steun via projecten ingediend door bedrijfsgroeperingen, gemengde kamers van koophandel of business clubs	112
7.4.2 Subsidies voor initiatieven ter bevordering van het internationaal ondernemen ..	113
7.4.3 KMO-ondernemingsportefeuille.....	113
7.4.4 Steun voor het ter beschikking stellen van uitrustingsgoederen	113
7.4.5 Subsidies voor het uitvoeren van haalbaarheidssubsidies.....	114
7.4.6 Vlaams Trustfund	114
7.5 Duurzaam en Ethisch Internationaal Ondernemen.....	114
7.6 Structuren	115
7.6.1 Optimalisering van het buitenlands netwerk.....	115
7.6.2 Samenwerking met strategische partners en kennispartners	116
7.6.3 Stimuleren van bedrijvenclusters	117
7.6.4 Aansluiten bij de vier motoren voor Europa.....	117
7.6.5 Club Diaspora	118
7.6.6 Meldpunt extracommunautaire handelsbelemmeringen	118
7.6.7 Tarifairre dienstverlening	119
HOOFDSTUK 8: OVER DE INVOER, DOORVOER EN UITVOER VAN WAPENS EN AANVERWANT MATERIEEL, EVENALS VAN GOEDEREN EN TECHNOLOGIE VOOR TWEEERLEI GEBRUIK	120
8.1 De dienst Controle Wapenhandel.....	120
8.2 De databank van de dienst Controle Wapenhandel.....	120
8.3 Transparantie en controle doorheen het vergunningsbeleid.....	120
8.4 De vertegenwoordiging in internationale fora	121
8.5 Het Vlaams Vredesinstituut	121
8.6 Het Vlaams wapenexportdecreet.....	122
8.7 De adviescommissie Wapenhandel.....	122
BIJLAGE	123

HOOFDSTUK 1: DE KRACHTLIJNEN VAN HET BELEID

1.1 De aanbevelingen van het “Rapport Soete” uitvoeren

In november 2007 overhandigde de expertgroep voor de doorlichting van het Vlaams Innovatie-instrumentarium haar eindrapport – het zgn. Rapport Soete, genoemd naar haar voorzitter - aan de Vlaamse regering.

Samenvattend concludeert het rapport dat de Vlaamse overheid voor drie fundamentele uitdagingen staat in haar innovatiebeleid:

“Eerst en vooral, de uitdaging om de huidige veelheid van instrumenten, van een historisch gegroeid kluwen van uitvoerende en toezichhoudende agentschappen en instellingen en van soms overgespecificeerde steunmaatregelen waarvan zowel de administratieve aanvraag- als uitvoeringskosten niet opwegen tegen de mogelijke baten, om deze om te buigen in een werkelijk eco-innovatiesysteem geschraagd op transparantie, complementariteit en eenvoud. Deze ombuiging zal niet eenvoudig zijn. De in dit rapport geformuleerde aanbevelingen dragen daar hopelijk hun steentje toe bij. Deze ombuiging vergt echter ongetwijfeld ook politieke moed. De oprichting van nieuwe instrumenten of instellingen/agentschappen lijkt op het eerste zicht dikwijls vernieuwend, getuige zelfs van een innovatief beleid. Maar optimalisatie en de zoektocht naar betere synergieën en waar nodig rationalisatie, kan dat in de visie van de Expertgroep wel degelijk ook zijn. In de nog korte geschiedenis van de uitbouw van het Vlaams innovatie-instrumentarium is nu dus de tijd aangebroken om het bestaande instrumentarium effectiever en efficiënter in te zetten.

Ten tweede, de huidige algemene globaliseringstrend van wetenschap, technologie, en kennis, past steeds minder bij een regionaal beleid dat vooral aandacht heeft voor het wel en wee van wat er binnen de eigen Vlaamse grenzen gebeurt. Daar waar innovatie steeds meer gekenmerkt wordt door ‘open’, internationale interacties, lijkt het Vlaams innovatiebeleid vandaag steeds meer een eerder ‘gesloten’, defensief, internationaal bekeken zelfs provincialistisch beleid. Dat is historisch begrijpelijk in zoverre het Vlaams innovatiebeleid als het ware mee onderdeel is geweest van de Vlaamse economische ontvoogding en Vlaanderen zo ook binnen Europa uitgegroeid is tot een heuse regionale voorloper op dit gebied. Maar ook hier is dringend behoefte aan een omslag in het denken. Innovatie laat zich immers niet langer louter vatten middels industriële technologische kennis, juist zoals innovatie zich niet langer netjes laat vangen binnen de grenzen van een eigen regio. Om niet te spreken van het feit dat innovatie, en meer algemeen creativiteit, dat vooral wordt aangeleerd in het onderwijs, niet goed gedijt in een omgeving die bol staat van culturele restricties, hoe goed deze ook zijn bedoeld vanuit het regionale beleidsstandpunt. Vanuit dit perspectief lijkt Vlaanderen de afgelopen twintig jaar vooral gefocust te zijn geweest op zichzelf en vergeten te zijn dat daarbuiten de wereld snel veranderde en dat de internationale ontwikkelingen, binnen en buiten Europa, even belangrijk, zo niet nog belangrijker zijn, voor innovatie in Vlaanderen.

Ten derde lijkt het innovatiebeleid te veel oren te hebben naar de zittende grote industriële spelers ten koste van de KMO's. Het zijn echter met name die KMO's die zich noch de tijd, noch de kosten kunnen permitteren om door de doolhof van instrumenten en agentschappen hun weg te vinden, terwijl juist voor sommige van die KMO's, met name de starters, de hightech spinn-off bedrijven en de toeleveranciers, de nood aan financiële steun bij innovatie veel hoger is omdat de belofte van succes en rendement zo ver verwijderd ligt in de toekomst. Veel meer dan grote bedrijven zijn KMO's in hun innovatiegedrag afhankelijk van de lokale innovatie-cultuur, van lokale afnemers, van filialen van buitenlandse bedrijven waarvan de beslissingsmacht buiten Vlaanderen ligt. Vanuit dit perspectief is het Vlaams innovatiebeleid teveel doordrongen van het wel en wee van de zittende bedrijven in de veilige, cultureel beschermde regionale thuishaven Vlaanderen. Maar de toekomstige welvaart van Vlaanderen zal in toenemende mate afhangen van het succes van een nieuwe generatie ondernemers

die internationaal de uitdagingen van het creëren van nieuwe waarde willen aangaan. Hoe deze over de drempel van kleinschaligheid heen te helpen om de stap naar de grote, competitieve buitenwereld te zetten, zou de centrale uitdaging moeten zijn van het innovatiebeleid in Vlaanderen de komende jaren.”

Het rapport blijft niet bij analyses maar doet ook vijf aanbevelingen:

1. een onderbouwde beleidsvisie, gericht op de langetermijnontwikkeling van het Vlaams WTI-instrumentarium is nodig en moet er op gericht zijn bestaande initiatieven in te bedden en nieuwe maatregelen te integreren
2. het Vlaams innovatie-instrumentarium is volledig maar complex, ondoorzichtig en weinig gebruiksvriendelijk en daarom dringt zich een grondige administratieve vereenvoudiging op en zijn visualiseringsmaatregelen nodig
3. het Vlaams innovatie-instrumentarium heeft nood aan evaluatie- en correctiemechanismen
4. het innovatietraject in Vlaanderen is toe aan verruiming en internationalisering
5. het Vlaams innovatie-instrumentarium moet worden aangepast aan de specifieke vragen en noden van de KMO.

Bij de bespreking van het rapport Soete heb ik gesteld dat ik de analyse van de experts deel en dat hun beschouwingen niet enkel opgaan voor het innovatie-instrumentarium, maar evenzeer voor de andere beleidsinstrumenten in het economisch ondersteuningsbeleid en in het instrumentarium van internationaal ondernemen.

Het afgelopen jaar heeft het beleidsdomein Economie, Wetenschap en Innovatie hard gewerkt aan een pakket maatregelen die uitvoering geven aan de aanbevelingen van de experts. Doorheen deze beleidsbrief zullen ze uitgebreid aan bod komen.

Eerst wordt ingegaan op de overkoepelende beleidsvisie waar in het Rapport Soete wordt op aangedrongen en op de drie krachtlijnen van mijn beleid: vereenvoudigen, vergroenen en vermarkten.

1.2 Een onderbouwde beleidsvisie op ondernemen, innoveren en internationaliseren in Vlaanderen

1.2.1 Recente wetenschappelijke inzichten

Terecht stelt het Rapport Soete dat het beleid moet vertrekken van een langetermijnstrategie. Deze strategie dient gebaseerd te zijn op de meest recente wetenschappelijke inzichten in het economisch en innovatiebeleid.

Die wetenschappelijke inzichten zijn zeer goed verwerkt in het “Global Competitiveness Report 2007-2008” van het World Economic Forum en geactualiseerd in het “Global Competitiveness Report 2008-2009” dat op 8 oktober 2008 is verschenen¹.

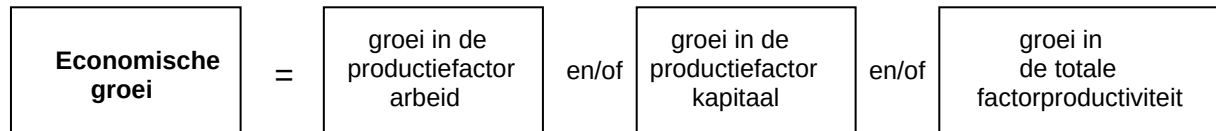
De inzichten bouwen voort op het wetenschappelijk werk van Harvard University professor Michael Porter en Columbia University professor Xavier Sala-I-Martin. Deze auteurs analyseren de bronnen van economische groei en het meest effectieve en efficiënte overheidsbeleid om de levensstandaard van een regio en/of land te verhogen. De auteurs bouwen daarmee voort op het werk van Nobelprijswinnaars economie zoals Robert Solow in de jaren '50, Friedrich Hayek in de jaren '70 en Paul Romer en Robert Lucas in de jaren '80.

In wetenschappelijke kringen bestaat vandaag een consensus dat het groeivermogen van een economie in essentie bepaald wordt door:

- de ingezette hoeveelheid van de productiefactor arbeid (“menselijk kapitaal”)

¹ Zie www.weforum.org

- de ingezette hoeveelheid van de productiefactor kapitaal (“fysiek kapitaal”: machines, gebouwen, infrastructuur, ...)
- de doelmatigheid waarmee deze productiefactoren arbeid en kapitaal worden ingezet; een component die in belangrijke mate bepaald wordt door technologische ontwikkelingen en door institutioneel-culturele factoren, door economen de “totale factorproductiviteit” genoemd.

De kwantiteit en de kwaliteit van de productiefactoren arbeid en kapitaal spelen dus een belangrijke rol in het verklaren van de economische groei. De output van een economie zal constant blijven wanneer zowel de productiefactoren arbeid en kapitaal, als de “totale factorproductiviteit” constant blijven.

Groei vereist dus een wijziging in de ingezette hoeveelheden arbeid en/of kapitaal en/of een verbetering van de totale factorproductiviteit. Vooral het belang van deze laatste component is door de “moderne groei-economen” centraal gesteld.

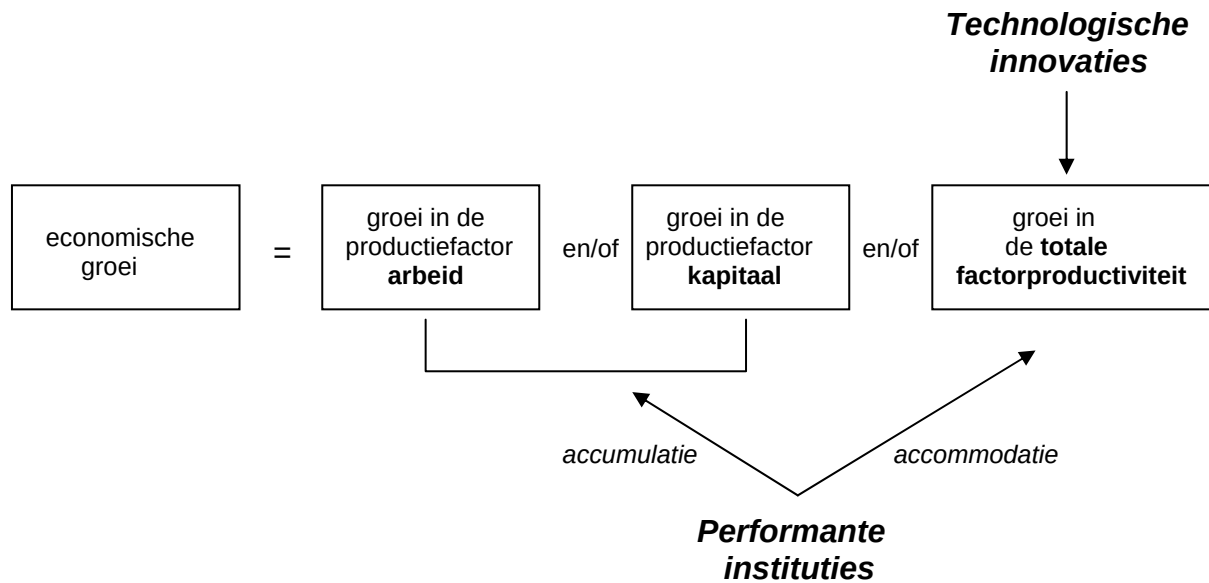
De totale factorproductiviteit is daarbij een residufactor die verwijst naar “alles wat economische groei bevordert behalve verhogingen in de inzet van de productiefactoren arbeid en kapitaal”. Het begrip groepeerd een aantal met de productiviteit verband houdende factoren, vandaar de benaming “totale factorproductiviteit”.

Technologische ontwikkelingen blijken daarin een belangrijke component te zijn, naast de institutionele omgeving. Tot die institutionele omgeving behoren variabelen zoals de kwaliteit van de overheidsinstituties, de regelgeving, incentiefregelingen in de fiscaliteit, de publieke infrastructuur, de mate van concurrentie in en de graad van openheid van een economie.

Twee economieën die dezelfde hoeveelheid arbeid en een identieke kapitaalvoorraad inzetten, kunnen immers een verschillend groeiritme vertonen, afhankelijk van de technologie die ze inzetten en afhankelijk van de institutionele omgeving waarbinnen ze opereren.

Technologische vooruitgang geeft aanleiding tot een verhoogde productiviteit van de verschillende productiefactoren. Met een gegeven hoeveelheid arbeid en kapitaal kan dankzij technologische ontwikkeling meer output gegenereerd worden.

De institutionele omgeving van haar kant bepaalt enerzijds of de tandwielen van het economische systeem al of niet gesmeerd kunnen draaien (accommodatie) en anderzijds of de productiefactoren arbeid en kapitaal vlot kunnen aangroeien (accumulatie). Verschillen tussen regio's en landen in de technologische ontwikkelingen en in de institutionele omgevingen verklaren zo in belangrijke mate de verschillen in groeicijfers.

In zijn Leuvens Economisch Standpunt “Instelling, ligging en economische welvaart” wijst professor Wim Moesen daarbij op het feit dat instituties als het ware verwijzen naar de spelregels van een maatschappij. Spelregels die vorm geven aan het onderlinge verkeer van de economische agenten en hun economische transacties. Het betreffen zowel formele instituties zoals de grondwet en de wetgeving van een land, als informele instituties zoals waarden, normen, gewoonten, taboes,...

De Leuvense econoom merkt op dat de Nederlandse term “instelling” die dualiteit mooi weer geeft. Instellingen zijn tegelijkertijd de formele spelregels in een samenleving als de “ingesteldheid” van de samenleving. En zo sijpelen terecht ook culturele aspecten binnen in de economische analyse.

Het debat over de staatshervorming en de uiteenlopende groeicijfers van de Vlaamse, Waalse en Brusselse economieën dient ook in dit licht bekeken te worden.

Een groeibevorderend Vlaams overheidsbeleid dient daarom in te spelen op de drie drijvers van economische groei:

- de kwaliteit en de kwantiteit van de ingezette productiefactoren arbeid en kapitaal
- de technologische vooruitgang en
- de institutioneel-culturele omgeving.

De vraag “wat bepaalt economische groei” kan in belangrijke mate vervangen worden door de vragen “wat bepaalt technologische vooruitgang” en “welke instituties – zowel in de betekenis van instellingen als van ingesteldheid – werken groeibevorderend”.

Welvaartscreatie in een regio wordt door de specialisten van het World Economic Forum finaal gedetermineerd door de productiviteit waarmee een regio haar fysiek en menselijk kapitaal en eventuele natuurlijke rijkdommen kan inzetten om goederen en diensten te produceren.

In dat licht moet ook het vraagstuk van de competitiviteit van een regio gesitueerd worden. Vaak wordt de competitiviteit gedefinieerd als het marktaandeel van een regio op de wereldmarkt. Hoe hoger dit marktaandeel, hoe hoger de competitiviteit. Maar een dergelijke benadering maakt competitiviteit tot een “nulsom spel”, waarbij winst van de ene regio noodzakelijkerwijs ten koste gaat van een andere regio.

Een dergelijke benadering van competitiviteit is verkeerd en leidt tot onjuiste beleidsconclusies. De wereldeconomie is geen “zero sum game” maar een “positief som spel”. Dankzij het spel van de internationale handel en arbeidsspecialisatie kunnen alle landen hun welvaart verhogen. Op voorwaarde dat ze de bevordering van hun productiviteit centraal stellen. Verhoging van de

productiviteit zal de waarde van de geproduceerde goederen en diensten verhogen en zo ook de inkomens.

Hoge productiviteit ondersteunt hoge lonen. De competitiviteit trachten te ondersteunen met lage lonen is dus een zwakgebod en een defensieve, verkeerde strategie. Het concurrentiekrachtdebat mag niet verengd worden tot een loonkostendebat, hoe belangrijk deze ook zijn.

Een Vlaamse strategie gebaseerd op kostenconcurrentie is gedoemd om te falen. In de globale economie zal Vlaanderen de kostenconcurrentieslag nooit winnen. Een strategie op basis van “innovatorische concurrentie” daarentegen heeft meer slaagkansen.

De centrale beleidsuitdaging is hoe de omgeving creëren waardoor bedrijven en werknemers doorheen de economie hun productiviteit kunnen verhogen.

In de meest recente analyse van het World Economic Forum wordt competitiviteit dan ook terecht gedefinieerd als *“the set of institutions, policies, and factors that determine the level of productivity of a country”*.

1.2.2 World Economic Forum: de twaalf pijlers van concurrentiekracht van een regio

Op basis van de internationale literatuur lijst het World Economic Forum “twaalf pijlers van concurrentiekracht” op.

Een groeibevorderend beleid dient op elk van deze pijlers in te spelen.

Eerst pijler: instituties

Het belang van de institutionele configuratie waarbinnen economische transacties tot stand komen kan onmogelijk onderschat worden. Zowel de formele instituties (eigendomsrechten, wetten, ...) als informele instituties (normen, waarden, attitudes,...) spelen daarbij een rol. Hoe beter de instituties ontwikkeld zijn, hoe lager de transactiekosten binnen een economie en hoe hoger de productiviteit.

Tweede pijler: infrastructuur

Een goed ontwikkelde fysieke infrastructuur in de vorm van wegen, havens, spoorwegen en luchthavens bevordert de efficiënte werking van de economie. Daarnaast is ook een efficiënte energie-infrastructuur van groot belang. De laatste decennia wordt ook een performantie van de communicatie-infrastructuur, die toelaat digitale (kennis)data vlot te laten circuleren, als belangrijk onderdeel van de infrastructuur van een regio naar voor geschoven.

Derde pijler: macro-economische stabiliteit onder de vorm van een monetair beleid dat lage inflatie handhaaft en een budgettair beleid dat de overheidsschuld en de belastingdruk verlaagt.

Vierde pijler: gezondheidszorgen en basisonderwijs

Een gezonde en goed opgeleide bevolking vormt de productieve basis van een economie.

Vijfde pijler: hoger onderwijs en permanente vorming.

Hoe beter gevormd de bevolking is, hoe beter ze in staat is de opportuniteiten van de kenniseconomie te benutten.

Zesde pijler: efficiënte product- en dienstenmarkten

De productiviteitsgroei wordt uitermate positief beïnvloed door concurrentiële product- en dienstenmarkten.

Zevende pijler: vlot werkende arbeidsmarkten.

Vlot werkende arbeidsmarkten met een hoge geografische en functionele arbeidsmobiliteit zijn bevorderlijk voor de productiviteitsontwikkeling.

Achtste pijler: vlot werkende financiële markten.

Goed ontwikkelde financiële markten garanderen een optimale allocatie van de financiële middelen in de economie. Vooral de vlotte beschikbaarheid van risicokapitaal werkt groeibevorderend.

Negende pijler: technologische leergierigheid.

Deze pijler slaat op de mate waarin een samenleving er in slaagt de bestaande technologie – ook als die elders is ontwikkeld - te absorberen in haar economisch en maatschappelijk weefsel. Deze pijler verwijst naar het absorptievermogen van bestaande technologie en kennis, niet naar het vermogen nieuwe technologie en kennis te ontwikkelen.

Tiende pijler: internationale openheid en marktomvang.

De grootte van de markt beïnvloedt de productiviteit omdat het bedrijven toelaat schaalvoordelen te realiseren.

Elfde pijler: creatieve ondernemingsstrategieën.

Het betreft creatieve ondernemingsstrategieën op het vlak van marketing, distributie, organisatorische vernieuwing en netwerk- en clustervorming die competitieve ondernemingen opleveren.

Twaalfde pijler: innovatie.

Niettegenstaande het feit dat er aanzienlijke productiviteitsverhogingen kunnen gerealiseerd worden door de instituties te verbeteren, de infrastructuur verder uit te bouwen, macro-economische stabiliteit te garanderen of het menselijk kapitaal te verhogen, kampen al deze factoren met het probleem van de afnemende meeropbrengsten.

Alleen innovatie doorbreekt dit en leidt tot een cumulatieve dynamiek. Dit inzicht staat centraal in de nieuwe groeitheorieën, met hun nadruk op het belang van kennis in de economische groei.

1.2.3 Moderne groeitheorieën en de rol van kennis

Menselijk kapitaal evenals fysiek kapitaal worden in deze benadering gezien als “belichaamde vormen van kennis”.

Uitgangspunt van de moderne groeitheorieën is dat bedrijven zélf kennis en innovaties ontwikkelen door investeringen in O&O. Niet alleen ondernemingen, maar ook de werknemers zelf, al of niet via hun werkgever, investeren in hun eigen vorming en opleiding.

O&O-uitgaven zijn dus niet langer exogeen, maar worden een keuzevariabele van bedrijven en werknemers. Daarom spreekt men van endogene groeimodellen. Bedrijven investeren doelbewust in O&O omdat ze daarmee een tijdelijke monopoliepositie verwerven dankzij instituties zoals octrooibescherming. Zij anticiperen op stijgende winstopportunities van nieuwe producten en processen. Ook werknemers trachten via vorming en opleiding hun eigen marktwaarde te verhogen.

Technologische vooruitgang en kennisaccumulatie vinden hun oorsprong dus van binnenuit – endogeen – gedreven door de prikkels die van het marktmechanisme en de institutionele omgeving uitgaan. Technologische vooruitgang is daarbij zelf het resultaat van het economisch proces. Onder druk van concurrentie is de ondernemer dan ook voortdurend op zoek naar nieuwe combinaties van inputs en productiefactoren die tot een efficiënter productieproces en/of een kwalitatief beter product leiden.

Maar buiten de ondernemer-investeerder zelf, winnen ook anderen bij de ontwikkeling van nieuwe technieken en technologieën. Dit heeft te maken met problemen van toe-eigening van investeringen in O&O. Het is alles behalve evident om de resultaten van deze investeringen om te zetten in eigendom. Vaak zal de kennis die een bedrijf opbouwt weglekken naar ander bedrijven die er kosteloos gebruik van kunnen maken. In de innovatieliteratuur staat dit fenomeen bekend als “kennis-spillovers”.

Die oversijpeleffecten zijn een gevolg van het feit dat kennis een zeer specifiek economisch goed is. Het gebruik van kennis door één persoon sluit het gebruik van diezelfde kennis door een ander persoon niet uit. Kennis is een zogenaamd niet-rivaal goed. Kennis is daarenboven ook maar partieel uitsluitbaar. Octrooibescherming biedt enige juridische bescherming, maar is nooit waterdicht en steeds in de tijd beperkt. De kennis die er in wordt neergeschreven kan aan derden slechts partieel ontzegd worden. Ook geheimhouding binnen een bedrijf is geen evidentie, gezien de mobiliteit van werknemers.

Leereffecten op de werkvloer (“learning-by-doing”) zijn een ander aspect die de factor menselijk kapitaal doen toenemen. Mensen leren van elkaar. Naarmate een bedrijf een product vaker heeft geproduceerd, leren werknemers beter hoe dit te produceren. De efficiëntie van de productie neemt toe zonder dat er gebruik gemaakt wordt van nieuwe technologieën. Ook gebruikers leren van elkaar over de gebruiksmogelijkheden van technologieën (“learning-by-using”), wat dan via terugkoppelingen naar bedrijven opnieuw de kennis doet groeien.

De diffusie van kennis doorheen het economisch systeem via spillovers en leereffecten, te wijten aan o.a. onvolmaakte patenteringsmogelijkheden, reverse engineering processen en personeelsmobiliteit is een drijvende kracht achter productiviteitsverhoging. De kennis die een bedrijf met O&O genereert, komt als een publiek goed gratis ter beschikking van andere bedrijven. Er is sprake van toenemende schaalvoordelen.

Een verhoging van investeringen in O&O leidt tot meer dan evenredige verhoging in de productie. Kennisproductie kenmerkt zich door een cumulatieve dynamiek: kennis produceert kennis en leidt zo tot toenemende meeropbrengsten. Kennis lijkt zichzelf te vermenigvuldigen.

Gezien deze twaalf pijlers ontegensprekelijk een grote samenhang vertonen, de ene de andere versterkt en innovatie centraal staat, mag men deze pijlers terecht duiden als de “twaalf pijlers van de innovatorische concurrentiekracht van een regio”.

Door in te spelen op deze pijlers creëert het beleid de randvoorwaarden gunstig voor het langetermijngroeipotentieel van een economie.

Het beleidsdomein Economie, Wetenschap en Innovatie moet inspelen op de 1ste, 6de, 9de, 10de en vooral de 11de en 12de pijler.

Maar het versterken van het langetermijngroeipotentieel van de Vlaamse economie is een verantwoordelijkheid van alle beleidsdomeinen. Dat dit nodig is, blijkt uit de ranking van ons land in de internationale vergelijking met 134 andere economieën. Globaal scoort België een 19de plaats en stijgt daarmee één plaats ten opzichte van de rangschikking 2007-2008.

De top-20 van de “Global Competitiveness Index 2008-2009” ziet er als volgt uit:

1. Verenigde Staten
2. Zwitserland
3. Denemarken
4. Zweden
5. Singapore
6. Finland
7. Duitsland
8. Nederland
9. Japan
10. Canada
11. Hong Kong
12. Verenigd Koninkrijk
13. Korea
14. Oostenrijk
15. Noorwegen
16. Frankrijk

17. Taiwan
18. Australië
19. België
20. IJsland

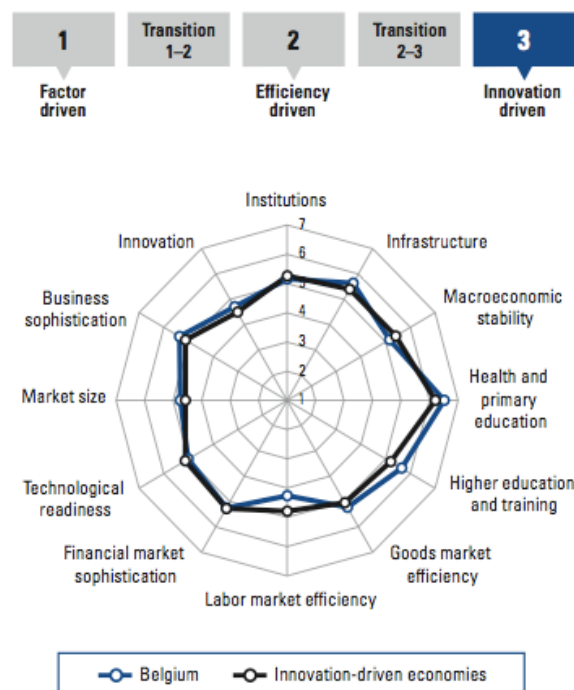
1.2.4 De score van ons land op de twaalf pijlers

Het World Economic Forum rangschikte 134 landen ook op basis van hun performantie op de twaalf pijlers. De sterktes en zwaktes van ons land zijn samengevat in onderstaande tabel. Het betreft een gegevensanalyse op Belgisch niveau, een uitsplitsing per Gewest is niet voorhanden. Voor ons land werkte de Vlerick Leuven Gent Managementschool mee aan de verzameling van de gegevens.

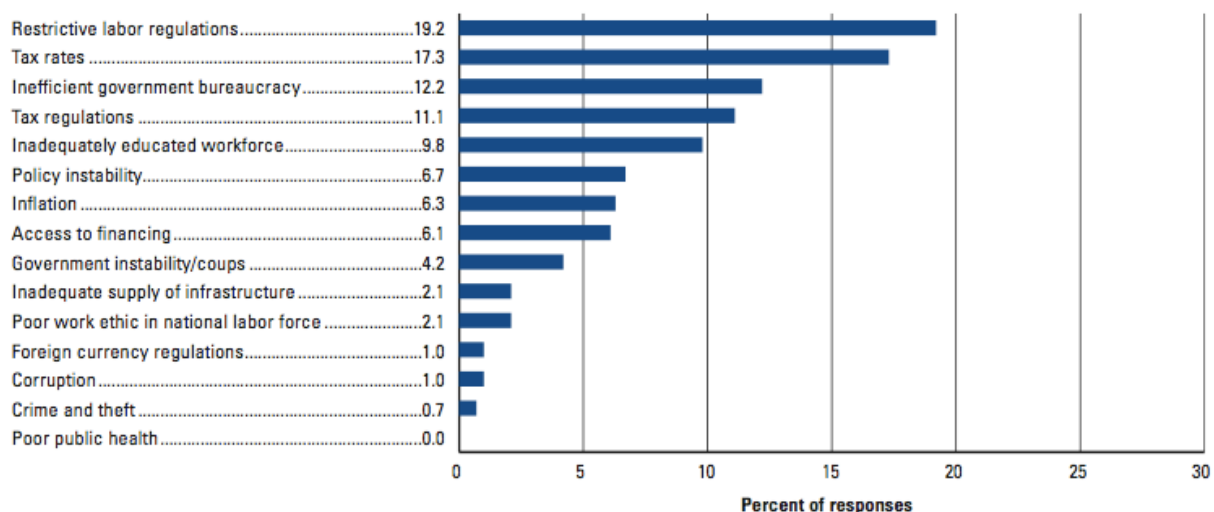
Global Competitiveness Index

	Rank (out of 134)	Score (1–7)
GCI 2008–2009	19	5.1
GCI 2007–2008 (out of 131).....	20.....	5.1
GCI 2006–2007 (out of 122).....	24.....	5.1
Basic requirements	18	5.6
1st pillar: Institutions.....	21.....	5.2
2nd pillar: Infrastructure.....	16.....	5.6
3rd pillar: Macroeconomic stability.....	60.....	5.1
4th pillar: Health and primary education.....	3.....	6.5
Efficiency enhancers	21	5.0
5th pillar: Higher education and training.....	6.....	5.6
6th pillar: Goods market efficiency.....	12.....	5.2
7th pillar: Labor market efficiency.....	79.....	4.3
8th pillar: Financial market sophistication.....	23.....	5.2
9th pillar: Technological readiness.....	23.....	5.0
10th pillar: Market size.....	25.....	4.8
Innovation and sophistication factors	15	5.0
11th pillar: Business sophistication.....	11.....	5.4
12th pillar: Innovation.....	14.....	4.7

Stage of development

The most problematic factors for doing business

Note: From a list of 15 factors, respondents were asked to select the five most problematic for doing business in their country and to rank them between 1 (most problematic) and 5. The bars in the figure show the responses weighted according to their rankings.

1.2.5 World Economic Forum: het trappenmodel van economische groei

Afhankelijk van de ontwikkelingsfase waarin een land/regio zich bevindt, verschilt het relatieve belang van de bovenvermelde twaalf pijlers van competitiviteit.

Het model van het World Economic Forum onderscheidt in de tijd drie grote trappen in de ontwikkeling van een land/regio en twee overgangsfases tussen de verschillende trappen. Deze analyse werd naar Vlaanderen vertaald in diverse publicaties van professor Leo Sleuwaegen en zijn collega Koen De Backer.

In de eerste ontwikkelingstrap – “de factorgedreven economie” – is hogere groei hoofdzakelijk het gevolg van een hogere inzet van productiefactoren. Landen maken gebruik van hun lage kosten en goedkope productiefactoren en produceren vooral gestandaardiseerde goederen en diensten. Om deze productie mogelijk te maken is een minimum aan randvoorwaarden nodig: aanwezigheid van basisinstituties, een basisinfrastructuur, macro-economische stabiliteit en een gezonde en minimaal opgeleide beroepsbevolking.

Naarmate de ontwikkeling vordert, komt men in de tweede trap, de “efficiëntie-gedreven economie”. In deze fase wordt de economische groei vooral gedreven door de verbeterde efficiëntie waarmee goederen en diensten worden geproduceerd. Hier wordt de competitiviteit vooral gedreven door hoger onderwijs en vorming, door een versterkte efficiëntie van de goederen-, arbeids- en financiële markten. Ook de technologische leergierigheid en internationale openheid werken productiviteitsverhogend.

Finaal bereiken landen de derde ontwikkelingsstrap, die van de “*innovatie-gedreven economie*”. Hier is het niet langer mogelijk competitief te zijn op het niveau van de prijzen, gezien de relatief hoge kosten van de productiefactoren in vergelijking met economieën die zich in de eerste ontwikkelingsstrap bevinden. Ook een strategie op basis van efficiëntieverhoging is niet langer houdbaar, aangezien men aanbotst tegen de grenzen van de technologische mogelijkheden. Enkel een strategie gebaseerd op innovatie en creatieve ondernemingsstrategieën garandeert competitiviteit. Concurrenieren op basis van kwaliteit in plaats van op basis van prijzen wordt het devies.

Tussen de verschillende trappen voorziet het model overgangsfases, aangezien de evolutie van de ene trap naar de andere slechts gelijkmatig verloopt. Zo wordt India door het WEF in de eerste trap gesitueerd en China in de overgang tussen de eerste en de tweede trap.

Het WEF plaatst ons land in de derde trap. Maar waar situeert Vlaanderen zich volgens de professoren Sleuwaegen en De Backer?

Na de tweede wereldoorlog dankte Vlaanderen haar groei in de eerste plaats aan de inzet van meer productiefactoren (arbeid en kapitaal). Gaandeweg begon het succes van de Vlaamse economie te steunen op een meer efficiënte aanwending van die productiefactoren. De groei steunde voor een groot deel op de sterke efficiëntie- en productiviteitsverhogingen. Die hoge productiviteit wordt vooral gerealiseerd binnen grote industriële ondernemingen, die vanuit Vlaanderen de Europese en wereldmarkt bedienen op zoek naar schaalvoordelen. Ook procesinnovatie is een belangrijke hefboom geweest voor de hoge productiviteitscijfers. De talrijke buitenlandse vestigingen garandeerden Vlaanderen een toegang tot buitenlandse kennis die kon toegepast worden binnen de Vlaamse economie. Volgens de auteurs blijken de mogelijkheden van deze strategie echter stilaan uitgeput te raken. De Vlaamse economie heeft een relatief smalle beperkte basis bestaande uit een beperkte groep van zeer productieve en hoogopgeleide hardwerkende werknemers.

Maar de overstap naar de derde ontwikkelingsstrap, gebaseerd op ondernemerschap, innovatie en internationalisatie is nog niet volledig gemaakt. In de Rapporten over het Concurrentievermogen van de Vlaamse economie uit 2003 en 2005 komt tot uiting dat Vlaanderen relatief goed scoort op de zogenaamde productieve middelen (kapitaal, infrastructuur, arbeid, menselijk kapitaal,...) maar ondermaats op de zogenaamde productieve processen ondernemerschap, innovatie en internationalisatie. Het GEM (Global Entrepreneurship Monitor) rapport geeft al jaren aan dat Vlaanderen matig scoort op ondernemerschap. Het SERA-rapport 2005 (Sociaal-Economisch Rapport Vlaanderen) toont aan dat Vlaanderen minder aanwezig is in hoogtechnologische, kennisintensieve sectoren. En drie op vier van onze KMO's exporteren niet.

1.2.6 Vlaanderen: inzetten op de drie processen van ondernemen, innoveren en internationaliseren

De sprong van een efficiëntie- naar een innovatiegedreven economie vereist een versterking van de productieve processen ondernemen, innoveren en internationaliseren.

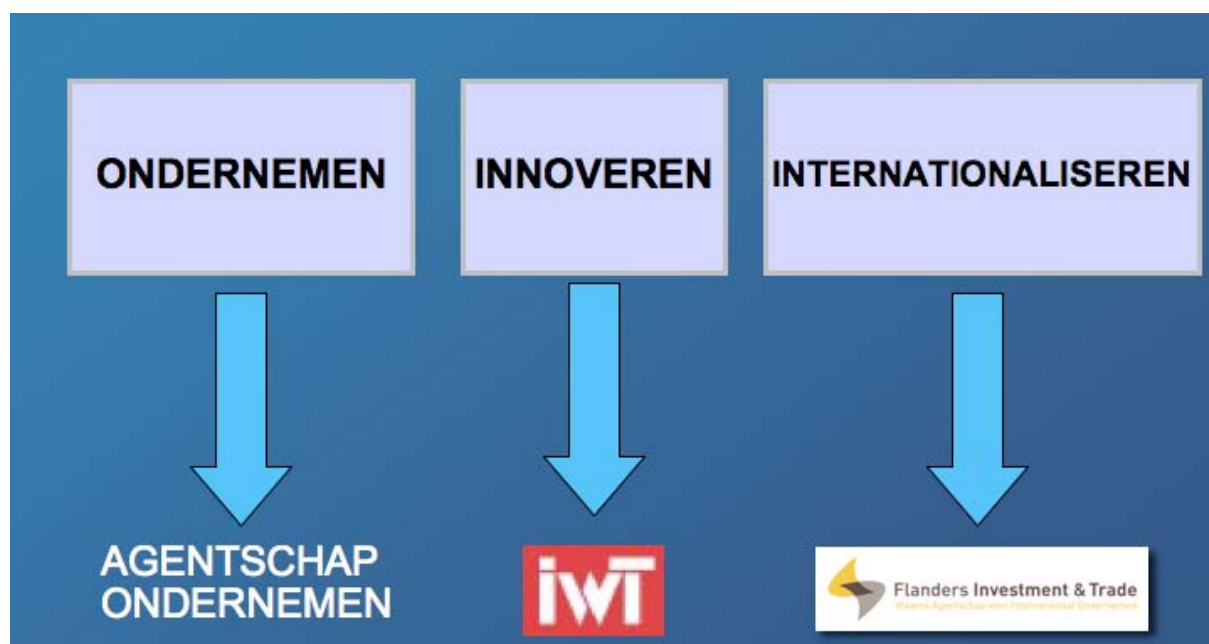
Om deze versterking te faciliteren wordt het Vlaams overheidsinstrumentarium binnen het economisch en innovatiebeleid gestructureerd langsheen deze drie kernprocessen.

Voor twee van deze kernprocessen bestaat er binnen de Vlaamse overheid al een sterk uitgebouwd agentschap:

- IWT voor innovatie
- FIT voor internationaliseren

Voor het proces ondernemen fungeren vandaag nog twee agentschappen: het Agentschap Economie en het Vlaams Agentschap Ondernemen. In het kader van vereenvoudiging en het benutten van synergie zullen beide agentschappen fusioneren tot één Agentschap Ondernemen.

Vanuit het perspectief van de ondernemer ziet het overheidslandschap er vanaf 1 januari 2009 dan als volgt uit:

1.3 Drie krachtlijnen: vereenvoudigen, vergroenen en vermarkten

Het beleid kenmerkt zich door drie krachtlijnen: vereenvoudigen, vergroenen en vermarkten.

1.3.1 Vereenvoudigen

In opvolging van de aanbevelingen van het rapport Soete zullen op drie vlakken grondige vereenvoudigingen doorgevoerd worden:

- fusie tussen het Agentschap Economie en het Vlaams Agentschap Ondernemen tot het Agentschap Ondernemen, zodat de processen ondernemen, innoveren en internationaliseren elk door één agentschap ondersteund zullen worden
- hervorming van het KMO innovatie-instrumentarium
- hervorming van het Budget Economisch Advies (BEA)

1.3.2 Vergroenen

Zowel de klimaatopwarming als de hoge energieprijzen plaatsen onze ondernemingen en kennisinstellingen voor nieuwe uitdagingen. Het beleidsdomein Economie, Wetenschap en Innovatie heeft dan ook de ambitie in Vlaanderen een groene innovatiestroom op gang te brengen.

In het economisch ondersteuningsinstrumentarium wordt daarom de duidelijke keuze gemaakt de middelen prioritair in te zetten op het vergroenen van het productieproces. Daartoe wordt per 1 januari 2009 de groeipremie afgeschaft en worden de middelen getransfereerd naar de ecologiepremie. Zo komt in 2009 een budget beschikbaar voor ecologische investeringen van maar liefst 120 mio €.

Niet enkel het subsidie-instrumentarium wordt vergroend. Ook de beschikbaarheid van groen risicokapitaal wordt gestimuleerd via de participatie van PMV in het Capricorn Cleantech Fund voor een bedrag van 10 mio €.

En in het innovatiebeleid moet het nieuwe instrument van innovatief aanbesteden mee de ecologische innovatie stimuleren. Ook in de besteding van de eenmalige middelen 2008 in het kader van het Fonds voor de Financiering van de Eenmalige uitgaven wordt een belangrijke investering gedaan in de energie- en milieu onderzoeksinfrastructuur.

25 jaar geleden werd met Flanders Technology een nieuwe dynamiek op gang gebracht op het gebied van *high tech*. Nu – 25 jaar later – moeten we durven inzetten op een *green tech* revolutie.

1.3.3 Vermarkten

Op de academische zitting naar aanleiding van 25 jaar Flanders Technology op 9 mei 2008, bij IMEC te Leuven, werd teruggeblikt op het innovatiebeleid van de afgelopen 25 jaar. Maar vooral werd er naar de toekomst gekeken. In de voorbije periode lag de focus van het beleid vooral op de input van middelen en op de uitbouw van een instrumentarium. Vandaag bestaat een consensus dat naast de input van middelen ook de outcome centraal moet staan.

Vlaanderen onderschreef de Lissabondoelstelling om tegen 2010 3% van zijn bruto regionaal product (BBPR) aan onderzoek en ontwikkeling (O&O) te besteden.

Op de academische zitting stelde ik dat we die 3%-norm zo snel mogelijk moeten halen, maar dat O&O niet voldoende is. Innoveren moet een zaak worden van O&O&O: onderzoek, ontwikkeling én ondernemen.

De 3%-norm is immers een pure inputnorm die enkel bepaalt hoeveel middelen we in onderzoek en ontwikkeling moeten investeren, maar die ons niets leert over de opbrengst die we uit die middelen halen. Om de maatschappelijke en economische return uit de overheidsinvesteringen te meten moeten we “outcome-indicatoren” ontwikkelen. Ik heb daartoe de opdracht gegeven aan het Steunpunt O&O.

Kennis moet omgezet worden in waardecreërende innovaties.

Om die reden heb ik op de academische zitting de Vlaamse Raad voor Wetenschapsbeleid (VRWB) ook gestimuleerd om een vervolgtraject te geven aan de VRWB technologieverkenningstudie uit 2006. De zes clusters die eind 2006 werden gedefinieerd moeten getoetst worden op hun economisch potentieel. Ik ben dan ook verheugd dat de VRWB samen met de ondernemingsorganisaties en de kennisinstellingen momenteel deze oefening doet.

Concreet werden er projectplannen gedefinieerd voor elk van de volgende potentiële speerpuntinitiatieven:

1. Transport – Logistiek - Diensten – Supply chain management
2. ICT en Diensten voor de Gezondheidszorg
3. a. Gezondheidszorg translationeel onderzoek
3. b. Gezondheidszorg relatie voeding en gezondheid
4. a. Nano-elektronica complexe heterogene systemen
- 4 b. Strategisch initiatief Materialen
- 4 c. Maakindustrie
- 4 d. Duurzame chemie
5. ICT voor sociaaleconomische innovatie
6. Intelligente energiewerken (Smart Grids)

De uitdaging bestaat er in businesscases te ontwikkelen binnen deze speerpuntinitiatieven.

Ook in het domein van internationaal ondernemen moeten we nieuwe markten aanboren. Zowel inhoudelijk als geografisch. Onze export is nog in te hoge mate enkel een export van goederen. Nochtans heeft Vlaanderen heel wat expertise die het kan commercialiseren en die exportpotentieel heeft: financiële sector, gezondheidszorg, milieu, culturele en creatieve sectoren. FIT zal extra initiatieven ontplooien inzake export van diensten.

Maar ook geografisch moeten we nieuwe markten aanboren. Onze export is nog te veel geïoriënteerd op de EU-27 markten. Daarom investeren we in het kader van de BRIC-strategie in de verdere uitbouw van het FIT-netwerk, met 11 bijkomende mensen in de BRIC-landen.

HOOFDSTUK 2: OMGEVINGSANALYSE

Deze omgevingsanalyse plaatst de algemene economische toestand van Vlaanderen in een breder tijds kader. Alleen de belangrijkste indicatoren voor de Vlaamse welvaart komen hierbij aan bod.

De economische groei van Vlaanderen bedroeg in 2007 2,9%. Omwille van een slechte conjuncturele situatie verwacht de Studiedienst van de Vlaamse Regering dat de economische **reële groei** in 2008 zal terugvallen tot 1,8%. (*Vrind 2008-status eind april 2008*)

	2006	2007	2008 (raming)	2009 (raming)
Eu 27	3,1	2,8	1,6	1,4
België	2,9	2,8	1,6	1,5
Vlaamse Gewest	3,3	2,9	1,8	1,8

Bron: Studiedienst van de Vlaamse Regering, NBB en Federaal Planbureau

Het Bruto Binnenlands Product (BBP) per hoofd is de meest gebruikte maatstaf om de welvaart te meten die een land of regio voortbrengt. Om rekening te houden met de koopkracht van een euro in de diverse landen wordt deze indicator uitgedrukt in koopkrachtpariteiten (KKP). Het **Vlaamse BBP per hoofd** groeide in 2005 aan tot 26.891 euro KKP. Vlaanderen kan bestempeld worden als een welvarende regio. Het BBP per hoofd is er één vijfde hoger dan gemiddeld in de Europese Unie. Deze goede prestatie is te danken aan een hoge arbeidsproductiviteit.

In 2005 bedroeg de **arbeidsproductiviteit** 68.110 euro KKP per werkende in het Vlaamse Gewest. De Vlaamse arbeidsproductiviteit is 34% boven het gemiddelde van de EU27. Alleen Luxemburg en Ierland hebben een hogere arbeidsproductiviteit.

De Vlaamse **werkgelegenheidsgraad** bevond zich met 60,8% in 2005 zeven procent onder het Europese gemiddelde. Niet alleen de werkgelegenheidsgraad is een negatief punt voor Vlaanderen, ook de **werkzaamheidsgraad** blijft een teer punt in de Vlaamse economie. Ondanks de stijgende trend in de werkzaamheidsgraad, zal het bereiken van de Vlaamse en Europese 70% doelstelling tegen 2010 toch moeilijk worden. Ramingen op basis van het regionale macro-economische model HERMREG geven aan dat de 70% doelstelling pas bereikt zal worden in 2012. In 2007 is de Vlaamse werkzaamheidsgraad 66,1%. Een lagere werkzaamheidsgraad vinden we terug in het Brussels en Waals Gewest, respectievelijk 54,8% en 57%. De werkzaamheidsgraad ligt in Vlaanderen enerzijds iets boven het EU-gemiddelde (65,4%), maar anderzijds is dit cijfer dan weer lager vergeleken met Nederland (76%) en Duitsland (69,4%). Een andere Europese doelstelling, namelijk een vrouwelijke werkzaamheidsgraad van 60% tegen 2010, is wel haalbaar. De werkzaamheidsgraad van vrouwen is voor 2007 59,8%.

Europa kijkt ook naar de werkzaamheidsgraad van 50-plussers. De Europese doelstelling vraagt een arbeidsdeelname van 50% onder de ouderen tegen 2010. Dit lijkt nog verre toekomst. Ondanks de stijgende trend is de werkzaamheidsgraad van de 55- tot 64-jarigen slechts 34,2% in 2007. Het is dus vooral in de groep van 50-plussers dat er nog geactiveerd moet worden, want de werkzaamheidsgraad van Vlaamse ouderen ligt toch nog een stuk onder die van de buurlanden Frankrijk (38,3%), Nederland (50,9%) en Duitsland (51,5%) en onder het Europese gemiddelde (44,7%). (<http://www.steunpuntwse.be>)

De werkloosheidsgraad toont aan dat in 2007 4,4% van de Vlaamse beroepsbevolking werkloos was. Hiermee scoort het Vlaamse Gewest beter dan het Waalse (10,5%) en het Brussels Hoofdstedelijk Gewest (17,2%). De Vlaamse werkloosheidsgraad ligt onder het gemiddelde van de EU27 (7,2%). Vlaanderen laat ook Frankrijk (8,0%), Duitsland (8,7%) en Verenigd Koninkrijk (5,3%) achter zich. Enkel Nederland (3,2%) doet het beter. De Vlaamse werkloosheidsgraad is nog steeds het hoogst in de leeftijdsgroep 15-24 jaar (11,7%). De mannelijke werkloosheidsgraad in Vlaanderen in 2007 bedraagt 3,8%, de vrouwelijke 5,1%. (<http://www.steunpuntwse.be>)

Investeren is de toekomstige productiecapaciteit opbouwen en duidt dan ook op het geloof van investeerders in de economische toekomst van onze regio. De **investeringsratio** van de private sector bedroeg in het Vlaamse Gewest 21,2% in 2006. Dat is hoger dan in heel België, de buurlanden of de Europese Unie.

De **directe buitenlandse investeringen** in het Vlaamse Gewest stijgen spectaculair (93,1%) vergeleken met 2005. In 2005 stroomde 1,44 miljard euro naar het Vlaamse Gewest. Tegen 2006 is dit al 2,78 miljard euro. De buitenlandse investeringen zorgden voor 4.034 nieuwe jobs, dit is 37,3% meer dan in 2005.

Uit de European Investment Monitor van Ernst & Young blijkt dat België zich handhaaft op de 5de plaats in de Europese rangschikking betreffende directe buitenlandse investeringen met 175 buitenlandse investeringsprojecten in 2007 (tegenover 185 in 2006). België moet enkel de klassieke grote investeringslanden zoals het Verenigd Koninkrijk (713 projecten), Frankrijk (541 projecten), Duitsland (305 projecten) en Spanje (253 projecten) laten voorgaan. Vlaanderen blijft het grootste aantal investeringen naar zich toe trekken, namelijk 89 van de 175 investeringsprojecten of 50,8% van het totaal. Wallonië en Brussel zijn goed voor 44 en 42 van de 175 investeringsprojecten. (*Barometer van de Belgische attractiviteit 2008, Ernst & Young*)

Het Vlaamse Gewest is een exportgedreven economie. De stijgende trend van de laatste jaren blijft behouden. In 2007 werd voor 190,59 miljard euro uitgevoerd. Hiermee is de goederenuitvoer ongeveer 12 miljard euro hoger dan het jaar voordien. Kenmerkend is onze sterke oriëntatie op de EU (juist geen 75% van onze export) en specifiek op de vier buurlanden Frankrijk, Nederland en Duitsland en het Verenigd Koninkrijk. Deze buurlanden maken meer dan de helft (52,26%) van het Vlaamse exportpakket uit. Toch oriënteert Vlaanderen zich meer en meer op groeimarkten. De zogenaamde BRIC (Brazilië, Rusland, Indië en China) vertegenwoordigen 5,70% van onze Vlaamse export. De Aziatische Tijgers (Hong Kong, Singapore, Taiwan en Zuid-Korea) nemen 1,68% van onze uitvoer (NBB).

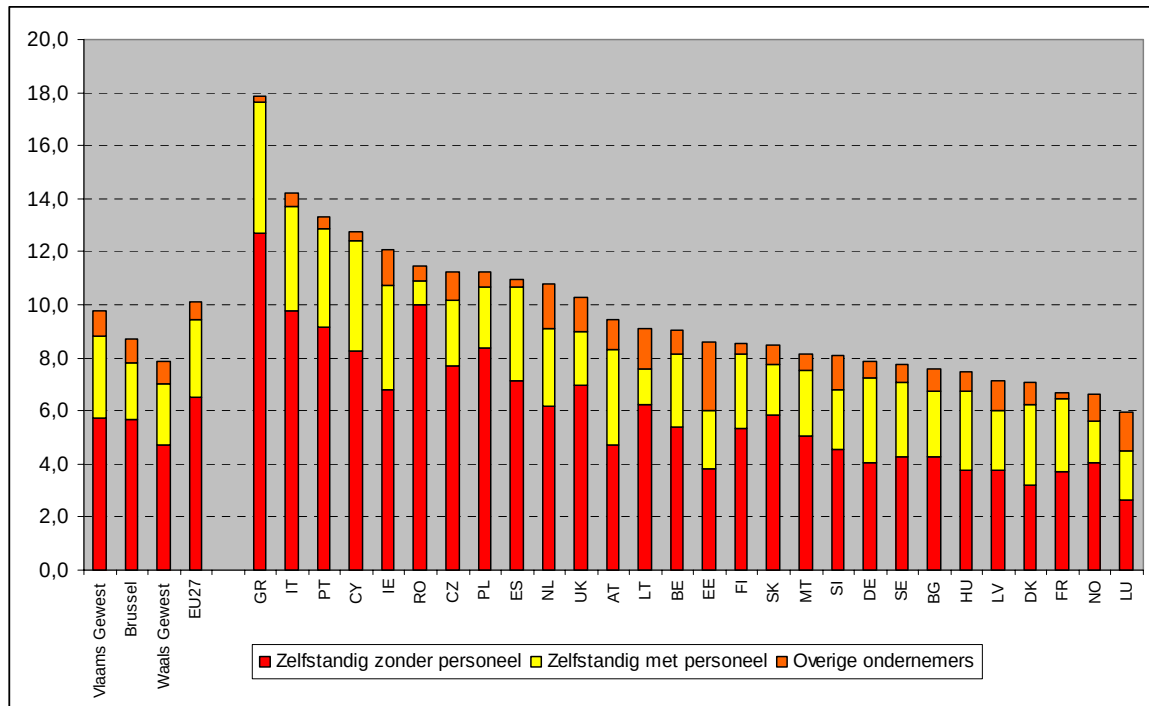
In 2007 werden 43.645 ondernemingen opgericht, dit zijn er 4.102 meer dan het jaar voordien. De oprichtingsratio bedroeg 8,6%, wat de groei van de voorgaande jaren bevestigt. Daartegenover stonden 3.881 faillissementen. De oprichtingsratio overstijgt de uittredingsratio (5,8%), waardoor de netto-groeiratio 2,8% bedroeg in 2007. (*Vrind 2008 en Graydon*)

De ondernemersgraad (TEA), gemeten via de Global Entrepreneurship Monitor (GEM) toont het percentage van de beroepsbevolking dat actief betrokken is bij het opzetten van een onderneming of recentelijk een eigen onderneming heeft opgericht. De TEA voor Vlaanderen bedroeg 3,70 % in 2007, tegenover 3,05% in 2006. Voor Vlaanderen betekent dit concreet dat gemiddeld 3,70 mensen op 100 in 2007 aangaf bezig te zijn met de oprichting van een bedrijf of er in de voorbije drie jaar ook effectief één opgericht had. Na de daling van 2006, zit Vlaanderen weer op het niveau van 2005. Met die score bevindt Vlaanderen zich bij de minst presterende landen en een eind onder het EU-gemiddelde van 5,27%. Enkel Oostenrijk en Frankrijk scoren nog minder. Hoewel de gemiddelde Vlaming nog steeds niet echt ondernemend is, is het toch bemoedigend dat het type onderneming dat opgericht wordt meer potentieel bevat wat het innovatievermogen, de jobcreatie en de internationale focus betreft.

De TEA is opgebouwd uit ‘nascent entrepreneurship’ (potentieel aantal starters) en ‘new firms’ (aantal starters). De onderzoekers stellen vast dat het nascent entrepreneurship in Vlaanderen hoger is dan de new firms. Dit betekent dat het aantal mensen dat bezig is met een onderneming op te starten hoger is dan het aantal mensen dat recent een nieuwe onderneming opgericht heeft. Hieruit blijkt dat er sprake is van een ondernemerschapsval, waarbij de intenties tot ondernemerschap terugvallen naar een lagere mate van realisatie. Dit fenomeen constateren we in de meeste landen, maar lijkt sterk te spelen in Vlaanderen. De relatief lage conversie-ratio van nascent naar new firm, van 26% in Vlaanderen is hiervan een indicatie. (*GEM 2007 Vlaanderen*)

Toch is hier enige nuancering van de GEM-cijfers op zijn plaats. Inzake ondernemerschap werd door prof. Sels van het steunpunt ondernemen en internationaal ondernemen nieuw cijfermateriaal verzameld dat een vernieuwende kijk geeft over hoe ondernemend Vlaanderen nu eigenlijk is in vergelijking met de ons omringende landen. Ondernemersgraad wordt gedefinieerd als het aandeel van ondernemers in de actieve bevolking tussen 15 en 64 jaar. Als Ondernemer worden de volgende groepen beschouwd: degene die zelfstandig actief zijn of die als loontrekkende of meewerkend familielid aan het hoofd van een zaak van een bedrijf staan.

Figuur 1. Ondernemersgraad: aandeel ondernemers in de bevolking (15-64 jaar) (Vlaams Gewest en Europese lidstaten; 2007)

Op basis van deze cijfers blijkt dat in 2007 de zogenaamde ondernemersgraad in het Vlaams Gewest 9,8% bedroeg (tegenover 7,9% voor het Waals Gewest, 9% voor België en 10,1% voor de EU-27). Dit betekent dat 9,8% van de Vlaamse bevolking op arbeidsleeftijd ondernemer is. Deze cijfers geven aan dat Vlaanderen inzake ondernemerschap een Europese vergelijking goed kan doorstaan. Heel wat van onze meest relevante 'benchmarks' moeten het afleggen tegen de Vlaamse ondernemersgraad van 9,8%: Duitsland, Denemarken, Zweden, Frankrijk, Finland, ... Enkel Ierland (12,1%), Nederland (10,8%) en het Verenigd Koninkrijk (10,3%) blijven ons voor. De topscores worden vooral opgetekend door de mediterrane landen zoals Griekenland, Italië, Portugal, en door enkele nieuwe lidstaten.

De overheidsmiddelen voor wetenschaps- en innovatiebeleid bedragen voor Vlaanderen in 2008 1,682 miljard euro, waarvan 1,051 miljard euro O&O-kredieten. Wordt bij de O&O-kredieten het Vlaamse aandeel in de federale O&O-kredieten geteld, dan komen we uit op 1,350 miljard euro. Hierdoor is het O&O-overheidsbudget (of GBOARD) 0,69% van het Vlaamse BBP. Vlaanderen staat hiermee niet vooraan in de lijst van de Europese landen. De toppers zijn Frankrijk (1,02% in 2006), Finland (1,00% in 2006), Spanje (0,99% in 2006) en Zweden (0,87% in 2006). Er dient wel opgemerkt te worden dat sommige landen een substantieel deel van hun O&O overheidskredieten voor defensie voorzien. (Speurgids 2008)

O&O-Overheidskredieten voor Vlaanderen, 2003-2008, in lopende prijzen en in verhouding tot het BBP-Vlaanderen

	2003	2004	2005	2006	2007	2008
GBAORD (miljoen euro)	1.049,9	1.103,6	1.157,6	1.254,1	1.251,4	1.350,1
GBAORD/BBP (%)	0,67	0,67	0,68	0,70	0,67	0,69

Bron: EWI-Speurgids 2008, p.53

De O&O intensiteit, de uitgaven voor O&O in verhouding tot het BBP in het Vlaamse Gewest bereikte 2,09% in 2005. Daarmee zit Vlaanderen nog een eind verwijderd van het Europese streefdoel van 3% tegen 2010. De vooropgestelde doelstelling van de 3%-norm zal niet gehaald worden, tenzij zowel de overheid als de industrie nog aanzienlijke bijkomende inspanningen leveren. (*Speurgids 2008*)

BERD, nonBERD en GERD als percentage van het BBRP voor het Vlaams Gewest

	2000	2001	2002	2003	2004	2005
BERD/BBRP	1,72	1,84	1,61	1,51	1,42	1,46
nonBERD/BBRP	0,52	0,55	0,56	0,57	0,60	0,63
GERD/BBRP	2,11	2,38	2,17	2,09	2,03	2,09

Bron: 3% nota van 19 maart 2007 p 13

Indien de streefnorm 2/3 private financiering versus 1/3 publieke financiering wordt bekeken, kan worden vastgesteld dat hier nog een lange weg te gaan is. De private financiering (1,48%) zit onder de doelstelling van 2%. Ook de publieke financiering (0,61%) blijft onder de norm van 1% van het BBP. (3% nota van 19 maart 2007 p 17)²

GERDgewest: private versus publieke financiering, 2005

	%GERDgewest/BBRP 2005
Privaat gefinancierd	1,48%
Publiek gefinancierd	0,61%

Bron: 3% nota van 19 maart 2007 p 17

Het aantal aangevraagde patenten (EPO) geeft aan in welke mate onderzoeksinspanningen resulteren in producten en diensten die op de markt kunnen gebracht worden. Hier dient weliswaar opgemerkt te worden dat niet voor elke nieuwe toepassing een patent aangevraagd wordt. Vlaanderen doet het met 193,3 patenten per miljoen inwoners anno 2004 vrij behoorlijk. Een vergelijking met de buurlanden toont aan dat Duitsland (266,6) en Nederland (293,7) het een stuk beter doen dan Vlaanderen. De octrooiaanvragen van Frankrijk bedroegen slechts 141,6. (*Vlaams indicatorenboek 2007*)

Het O&O-personeel in voltijds equivalenten (VTE) voor het Vlaamse Gewest bedroeg 34.187,3 in 2005. Wanneer we de opsplitsing van het totale O&O personeel bekijken, kunnen we concluderen dat ruim 62% van het O&O personeel actief is binnen de ondernemingen of de privé-sector. Het hoger onderwijs neemt iets minder dan 30% voor zijn rekening. De motor van O&O activiteiten ligt bij de bedrijven en het hoger onderwijs en in mindere mate bij de publieke onderzoekscentra. (*Vlaams Indicatorenboek 2007*)

² Best zouden hierbij in de toekomst ook de fiscale maatregelen ten behoeve van O&O mee in rekening worden gebracht, om op die manier een realistischer beeld van het 1%-overheidsaandeel binnen de Barcelonanorm te verkrijgen.

HOOFDSTUK 3: EEN GEÏNTEGREERD EN SLAGVAARDIG BELEIDSDOMEIN

3.1 Afronding van Beter Bestuurlijk Beleid en verdere vereenvoudiging

In 2008 werden belangrijke stappen gezet in de verdere afronding van de Beter Bestuurlijk Beleid (BBB) hervorming in het beleidsdomein Economie, Wetenschap en Innovatie (EWI).

In 2006 waren het departement EWI, het agentschap Economie en het Vlaams Agentschap Ondernemen (VLAO) tijdig van start gegaan en in 2007 trad de Herculesstichting als EVA van privaat recht toe tot het beleidsdomein. Twee organisaties met een cruciale rol in de subsidiëring van wetenschap en innovatie, het Fonds voor Wetenschappelijk Onderzoek-Vlaanderen (FWO) en het Instituut voor de aanmoediging van Innovatie door Wetenschap en Technologie (IWT) waren echter nog niet erkend of omgevormd tot agentschappen van het beleidsdomein EWI.

In het voorontwerp van decreet ‘betreffende de organisatie en de financiering van het wetenschaps- en innovatiebeleid’ dat door de Vlaamse Regering in juli 2008 principieel werd goedgekeurd worden zowel voor FWO als voor IWT de nodige regelingen voorzien om hen als agentschappen bij het beleidsdomein EWI te laten aansluiten. Daarnaast wordt ook de omvorming van de Vlaamse Raad voor Wetenschapsbeleid (VRWB) tot Strategische Adviesraad voor Wetenschap en Innovatie (SAR W&I) in dit nieuwe voorontwerp van decreet geregeld. In principe is de startdatum voor de inwerkingtreding van het decreet 1 januari 2009. Samen met de extern verzelfstandigde investeringsmaatschappijen PMV, VPM en LRM die verantwoordelijk zijn voor het realiseren van diverse publieke economische financieringsinitiatieven, is de invulling van het beleidsdomein EWI hiermee vervolledigd.

Om het aantal structuren waarnaar bedrijven zich dienen te richten in te beperken en te stroomlijnen met de drie pijlers van het beleid, met name ‘ondernemen’, ‘innoveren’ en ‘internationaliseren’ werd beslist om VLAO en het agentschap Economie, de twee uitvoerende organisaties die de bevordering van het ondernemerschap nastreven te laten samengaan tegen begin 2009.

Vanuit het beleidsdomein EWI wordt naar nauwe samenwerking gestreefd met de andere beleidsdomeinen om een geïntegreerd en coherent beleid mogelijk te maken. Vooral de samenwerking met FIT dat deel uitmaakt van het beleidsdomein Internationaal Vlaanderen is vanuit de invalshoek internationaal ondernemen zeer belangrijk.

3.2 Beleidsadvisering

3.2.1 Omvorming van de Vlaamse Raad voor Wetenschapsbeleid (VRWB) tot Strategische Adviesraad Wetenschap en Innovatie

Hoewel zijn opdracht ruimer is, neemt de Strategische Adviesraad Wetenschap en Innovatie (SAR W&I) de taak over van de Vlaamse Raad voor Wetenschapsbeleid. De SAR W&I zal zich richten op adviesverlening over de beleidsvelden wetenschap en innovatie. Adviesverlening over economische dossiers zal blijven verlopen via de SERV, waarvan het voorontwerp van decreet op 27 juni 2008 door de Vlaamse Regering werd goedgekeurd.

Een belangrijke vernieuwing waarin het voorontwerp van decreet voorziet, is de oprichting van een internationale reflectiekamer binnen de Strategische adviesraad voor Wetenschap en Innovatie. Deze wordt samengesteld uit minstens drie internationale deskundigen en zal jaarlijks een advies verstrekken over het gevoerde beleid vanuit een internationale invalshoek.

De SAR W&I wordt opgericht als publiekrechtelijke rechtspersoon. De overdracht van het huidige VRWB-secretariaat, dat momenteel administratief ressorteert onder het departement Economie,

Wetenschap en Innovatie, naar de autonome instelling SAR, zal geregeld worden via de nodige uitvoeringsbesluiten.

3.2.2 Sociaal-Economische Raad van Vlaanderen (SERV)

De SERV adviseert over de brede economische aspecten van het Vlaams beleid. De SERV wil systematisch rapporteren en reflecteren over de sociaal-economische situatie en vooruitzichten in Vlaanderen, ook in vergelijking met andere regio's en landen. In het Sociaal-Economisch Rapport Vlaanderen wordt de sociaal-economische positie van Vlaanderen vergeleken met andere landen en een aantal sociaal-economische topregio's. Daarnaast worden bepaalde aspecten van brede economische problematiek grondig geanalyseerd. De SERV zal voor het beleidsdomein EWI optreden als strategische adviesraad voor wat het beleidsveld Economie betreft.

3.3 Reguleringsmanagement

3.3.1 Decretale onderbouwing van het beleid

In de beleidsbrief van 2006 werd aangekondigd dat voor wetenschap en innovatie ervoor geopteerd wordt om een globaal, decretaal kader vast te leggen voor zowel de organisatie van het beleidsdomein als de financieringsmechanismen. In 2008 wordt het 'decreet betreffende de organisatie en financiering van het wetenschaps- en innovatiebeleid' gefinaliseerd om op 1 januari 2009 in werking te treden. Deze bundeling zal voor het beleidsveld wetenschap en innovatie een belangrijke vereenvoudiging op juridisch-technisch gebied met zich mee brengen. In het decreet wordt :

- voor de beleidsvelden wetenschap en innovatie de implementatie van het hervormingsproject Beter Bestuurlijk Beleid voltooid;
- de relatie tussen de Vlaamse overheid en een aantal structurele partners in het wetenschaps- en innovatiebeleid decretaal verankerd;
- een decretale grondslag voorzien voor enkele financieringsinstrumenten inzake wetenschap en innovatie.

3.3.2 Cel Wetskwaliteit

Met de oprichting van de Cel Wetskwaliteit, vormgegeven binnen het Departement EWI, werd in 2007 een eerste stap gezet naar een structureel beleid reguleringsmanagement voor het beleidsdomein Economie, Wetenschappen en Innovatie. In 2008 werkte de Cel Wetskwaliteit aan de verschillende opdrachten in het kader van reguleringsmanagement zoals door de Vlaamse Regering beslist. Het betreft hier in het bijzonder:

- het opvolgen van rechtsleer, rechtspraak en wetgeving binnen het beleidsdomein;
- het beheer van de regelgevingsagenda;
- het monitoren van het regelgevingsproces binnen het beleidsdomein;
- het voorstellen van een beleid inzake juridisch-technische vereenvoudiging;
- de coördinatie en monitoring van vereenvoudigingsprojecten.

In uitvoering van de beslissing van de Vlaamse Regering van 29 juni 2007 werd in 2008 in de eerste plaats de meting van de administratieve lasten van de regelgeving van het beleidsdomein Economie, Wetenschap en Innovatie gecoördineerd. Hierbij werden de doelgroepen en actoren nauw betrokken. Het rapport van de nulmeting en het formuleren van een reductiedoelstelling administratieve lasten zal eind 2008 voltooid zijn en zal het mogelijk maken om een doeltreffend en meetbaar beleid van administratieve lastenverlaging te voeren.

In 2009 worden op basis van het rapport concrete projecten voor administratieve vereenvoudiging voorgesteld en gestart. Deze zullen in overeenstemming met de beslissing van de Vlaamse Regering worden opgevolgd in een rollend actieplan. Daarnaast wordt in 2009 een databank gecreëerd met alle regelgeving van het beleidsdomein EWI en wordt het gebruik van de regelgevingsagenda versterkt. Deze maatregelen moeten het beleid reguleringsmanagement verder vorm geven.

3.4 Omzetting Europese dienstenrichtlijn

De sinds begin 2007 aan de gang zijnde omzetting van de Europese Dienstenrichtlijn (EDRL), die tot doel heeft een echte interne dienstenmarkt tegen het jaar 2010 te verwezenlijken, zal in 2008 verder gezet worden.

Daartoe werden door de Vlaamse Regering in de loop van maart en mei 2008 beslissingen genomen die de procesmatige aansturing van de verscheidene EDRL-onderdelen bepalen. De resultaten van de prescreening en screening van Vlaamse regelgeving zal door de betrokken beleidsdomeinen dienen te worden ingevoerd in het IPM-instrument van de Europese Commissie. Dit zal de Europese Commissie toelaten na te gaan hoe de regelgeving van de Lidstaten zich aangepast heeft of zal hebben tegen eind 2009. Ook zullen na de einddatum de andere Lidstaten in staat zijn om zich over de regelgeving binnen andere Lidstaten te informeren.

De afspraken binnen het Overlegcomité Federale Staat-Gewesten en Gemeenschappen van juli 2008 zullen in de loop van het najaar en in 2009 verder afgewerkt worden. Daarbij werd het principe aanvaard dat de Erkende Ondernemersloketten de front-office zullen vormen. Het model van het Uniek Loket dat in het akkoord vervat is, zal verder ontwikkeld worden door de federale en gewestelijke instanties. Dit Uniek Loket zal ook bij de Vlaamse overheden tegen eind 2009 in gebruik moeten worden genomen. Aan Vlaamse zijde werd de trekkersrol aan het Agentschap Economie toegewezen.

Door de Vlaamse overheid wordt in een samenwerking tussen het departement EWI, het Agentschap voor Binnenlands Bestuur en de VVSG een extra inspanning geleverd om de steden en gemeenten in het omzettingsproces te ondersteunen. Op 13 oktober 2008 wordt in Antwerpen een info-dag gehouden voor alle gemeenten. Indien nodig zullen nog nieuwe initiatieven genomen worden voor andere EDRL-onderdelen waarbij de gemeenten betrokken zijn. Het Vlaams gewest zal met betrekking tot de EDRL-aspecten zoals het Internal Market Information System (IMI) de nodige initiatieven nemen om de administratieve samenwerking binnen de Europese Unie en, zoals door de EDRL voorzien, op alle bestuurlijke echelons mogelijk te maken. Het departement EWI zal in het kader van de omzettingsfase maar ook nadien een coördinerende verantwoordelijkheid blijven opnemen om de correcte toepassing van de EDRL mogelijk te maken.

3.5 Beleidsleren

De ontwikkeling en verdere verfijning van het beleid voor Economie, Wetenschap en Innovatie vereist dat de overheid zich organiseert als een (zelf)lerende entiteit. Het beleidsdomein kan zich hiervoor onder meer beroepen op de werkzaamheden van de steunpunten 'O&O-indicatoren' en 'Ondernemen en Internationaal Ondernemen'. Het is echter ook van belang om regelmatig op internationaal niveau beleidsinformatie uit te wisselen en 'best practices' te leren kennen.

Momenteel verloopt dit beleidsleren op structurele wijze via de participatie in twee OESO-comités (het Comité Wetenschaps- en Technologiebeleid en het Comité voor Industrie, Innovatie en Ondernemerschap) en een aantal OESO-werkgroepen, in CREST, het Six Countries Programma, TAFTIE en projecten van de Europese Commissie zoals INNO-net en het IPREG-netwerk (Innovation

Policy Research for Economic Growth) waar het departement EWI het afgelopen jaar instond voor een “policy scan” voor Vlaanderen omtrent innovatie en ondernemerschap. Het departement EWI, het agentschap Economie en het IWT zijn tevens lid van het ERRIN-netwerk (European Regions Research and Innovation Network).

Van bijzonder belang is ook de deelname aan het ERA-net VISION project : ‘Shared Knowledge Bases for Sustainable Innovation Policies’ (<http://www.visioneranet.org>). Het doel van een ERA-netproject is nationale onderzoeksgelden over een thema samen te brengen en een gezamenlijk onderzoeksprogramma op te stellen. In het geval van VISION gaat het over innovatiebeleidsonderzoek.

In de loop van 2008 werden drie studies afgerond waarin Vlaanderen betrokken was³:

- analyse en vergelijking van recente ontwikkelingen in de sturing van het wetenschaps- en innovatiesysteem;
- een raamwerk voor beleidsmakers om het innovatiebeleid te herdenken vanuit het ‘open-innovatie’-paradigma;
- een analytisch kader om het fenomeen “open innovatie en globalisering” te bestuderen en de rol na te gaan van openinnovatiestrategieën in kleine, open economieën.

Een nieuwe projectoproep wordt voorbereid voor 2009. Een bedrag van 350.000 euro wordt hiervoor voorzien. Binnen het VISION-consortium wordt een nieuwe manier op punt gesteld om de thema’s van de 2009-oproep te bepalen. Daarnaast wordt onderzocht in welke mate een nieuw ERA-net voorstel over “Knowledge and Innovation” door het bestaande consortium kan worden ingediend. Ten slotte krijgt ook kennisdiffusie vanuit het VISION-netwerk naar de eigen organisaties (mutual learning, uitwisseling best practices, e.d.) meer aandacht.

Op Europees niveau worden onderzoeksprojecten ondersteund die op basis van de zogenaamde ‘open method of coordination’ (OMC) gericht zijn op de bottom up-coördinatie en ontwikkeling van innovatiebeleid van de Lidstaten en Regio’s van de EU.

OMC Kennisvoucher

Het Agentschap Economie en het departement EWI zijn beiden consortiumpartners in een ingediend OMC-net projectvoorstel betreffende de bevordering en verbetering van transeuropese kennis-overdracht van kennisinstellingen naar KMO’s via de implementatie van een transregionaal kennisvouchersysteem. Algemeen zijn dergelijke OMC-net projecten uitstekende platformen voor beleidsleren (a.h.v best practices) en samenwerking tussen administraties. Dergelijke projecten kunnen immers effectief leiden tot de implementatie van nieuwe beleidsinstrumenten.

Het project zal kennisvouchers uittesten op een interregionale basis. Bedrijven kunnen met vouchers, ook kennis ontwikkelen over de regionale grenzen heen. Het projectvoorstel, gecoördineerd door Noord-Brabant, sluit aan bij de hernieuwde Intentieverklaring tussen de overheid van Vlaanderen en Nederland voor de verdere versterking van de strategische samenwerking op het vlak van Economie, Wetenschap en Innovatie, die door de Nederlandse Minister van Economische Zaken, de Nederlandse Minister van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap, en de Vlaamse Minister van Economie, Ondernemen, Wetenschap, Innovatie en Buitenlandse Handel, ondertekend werd. In het samenwerkingsakkoord werd als streefdoel gesteld in Vlaanderen een instrument uit te werken vergelijkbaar met de Subsidieregeling Innovatievouchers in Nederland, en beide instrumenten onderling uitwisselbaar te maken. Er werden in Vlaanderen al twee studies uitgevoerd die moeten leiden tot de ontwikkeling en implementatie van kennisvouchers in Vlaanderen: een studie uitgevoerd door het IWT en een studie rond de kennispijlers van de subsidiemaatregel Budget voor Economisch

³ Rapporten (in het Engels) beschikbaar via www.visioneranet.org of www.ewi-vlaanderen.be

Advies (BEA), door het Agentschap Economie. Er zijn ook al contacten tussen het Vlaams Agentschap Ondernemen (VLAO) en het Nederlandse Syntens.

OMC Impact Assessment

Vlaanderen heeft samen met de Federale overheid het initiatief genomen om een Europees projectvoorstel in te dienen in het kader van de OMC-net oproep. Het projectvoorstel “Improving the design of the RTDI policy mix: development of a common methodology to assess (socio-) economic impacts of public funding” heeft als belangrijkste doelstelling de socio-economische impact te bestuderen van overheidsfinanciering van onderzoek binnen de deelnemende partnerlanden.

Naast Vlaanderen zijn ook elf EU Lidstaten of geassocieerde landen betrokken bij het projectvoorstel. Wanneer dit project wordt goedgekeurd door de Europese Commissie (in het najaar 2008) zal tijdens het Belgische voorzitterschap van de EU een conferentie van het Voorzitterschap georganiseerd worden over de resultaten van het project die een belangrijke insteek zullen vormen naar de ontwikkeling van een meer optimaal onderzoeksbeleid.

3.6 Evaluatie en effectmetingen

Zoals aangekondigd in de vorige beleidsbrief is werk gemaakt van het realiseren van een optimale samenwerking tussen de verschillende actoren betrokken bij evaluaties. Hiertoe heeft het departement een samenwerkingsmodel uitgewerkt onder de vorm van een plan van aanpak en een protocol. Bedoeling is om de informatiedoorstroming en de onderlinge samenwerking zo goed mogelijk te laten verlopen.

Volgende evaluaties werden door het departement uitgevoerd en/of begeleid:

- Evaluatie Fonds voor Wetenschappelijk Onderzoek-Vlaanderen (FWO): ex-post evaluatie beheersovereenkomst en ex-ante evaluatie ontwerpbeleidsplan (2008-2012)
- Evaluatie Flanders Technology International vzw (F.T.I vzw): ex-post evaluatie beheersovereenkomst en ex-ante evaluatie ontwerpbeleidsplan (2008-2012)
- Evaluatie universitaire interfacediensten
- Evaluatie overeenkomsten wetenschappelijke olympiades
- Evaluatie coproductieovereenkomst VRT
- Evaluatie overeenkomsten met wetenschappelijke verenigingen
- Evaluatie ad-hoc dossiers ondernemerschap
- Evaluatie Dream-project

Volgende evaluaties/bevragingen zijn opgestart en nog lopende:

- Evaluatie NCP-werking
- Evaluatie Odysseus-initiatief
- Evaluatie Flanders DC
- Bevraging in het kader van de Vlaamse Wetenschapsweek: exit-poll onder de deelnemers aan het Wetenschapsfeest en bevraging bij niet-deelnemers
- Studie naar het effect en de impact van het beleid en de activiteiten betreffende de popularisering van wetenschap, techniek en technologische innovatie

Voor 2009 worden o.m. volgende evaluaties voorzien:

- Institutionele evaluatie van VLIZ en UNU-CRIS
- Evaluatie ad-hoc initiatieven Open Bedrijvendag, Startersdag en Dag van de Klant.

In het voorbije jaar werd het globale innovatiebeleid doorgelicht (“rapport Soete”). Een aantal voorstellen tot verbetering die hieruit voortvloeiden werden al geïmplementeerd of opgestart.

Deze doorlichting benadrukte ook opnieuw dat de opbouw van strategische intelligentie gedegen instrumenten vereist voor beleidsevaluatie, performantie-evaluatie en impactevaluatie (output/outcome).

Naast deze globale doorlichting werden tal van individuele innovatie-instrumenten geëvalueerd op hun effecten: de programma's voor Strategisch BasisOnderzoek (SBO), TETRA, VIS-Technologische dienstverlening (VIS-TD), VIS-Thematische innovatiestimulering (VIS-TIS) en VIS-Collectief Onderzoek (VIS-CO). In het Europese project Impactscan werd verder een methode ontwikkeld om de effecten van het beleid via intermediare diensten op de performantie van de bedrijven te evalueren. Dit resulteerde in een regionaal aanbevelingsplan.

Dit soort oefeningen en evaluaties zal op systematische wijze verder uitgevoerd worden. In 2009 zal bijkomende aandacht gaan naar de evaluatie van instrumenten die innovatieve starters en innovatie in de diensten ondersteunen, en naar de performantie van het Vlaams InnovatietNetwerk (VIN) als innovatieondersteunend netwerk.

Naast centraal aangestuurde evaluaties en effectmetingen is het naar de toekomst toe van belang om bij de begunstigden van deze innovatiesteun een cultuur van zelfevaluatie te installeren. Hierdoor kunnen kleine aanpassingen en bijsturingen sneller gebeuren. In de komende jaren zullen hiertoe een aantal hulpmiddelen ontwikkeld worden.

Tot slot zal meer aandacht gaan naar het definiëren van indicatoren, het verzamelen en samenbrengen over de agentschappen heen van informatie hiervoor via aangepaste rapporterings- en informatietools.

3.7 Toekomstverkenningen

3.7.1 *Durven keuzes maken: van VRWB-clusters naar innovatieplatformen*

Voor een kleine regio als Vlaanderen is de ontwikkeling van een strategische toekomstvisie voor technologie en innovatie noodzakelijk wil het internationaal ook iets te betekenen hebben. Daarbij is het belangrijk dat de overheid, de bedrijfswereld en de kennisinstellingen zich concentreren op die sleuteldomeinen waar we internationaal kunnen uitmunten en waar we een competitief voordeel kunnen opbouwen en waarvan de potentiële maatschappelijke baten aanzienlijk zijn. Technologische verkenningen kunnen hiervoor opties aanreiken en een beslissingsondersteunend kader scheppen.

De VRWB is voortrekker geweest in het opstarten van technologische verkenningen in Vlaanderen en is daardoor één van de belangrijkste expertisecentra in Vlaanderen op het vlak van verkenningstudies geworden. De zes clusters die eind 2006 werden geïdentificeerd, hebben vandaag ruime bekendheid en een breed draagvlak verworven.

Op 7 mei jongstleden werd 25 jaar Flanders Technology International herdacht middels een academische zitting in IMEC Leuven. Daar werd ook een lans gebroken om onderzoek en ontwikkeling niet langer op zich te beschouwen maar vooral ook de valorisatiecomponent – het ondernemen - mee in de analyse te betrekken. De technologieverkenningen moesten met andere woorden worden gecombineerd met een vervolgtraject waarin concrete businesscases voor elk van de technologieën in kaart werden gebracht. Een boodschap die door de VRWB werd opgenomen.

In het vervolgtraject van de verkenningstudie tracht de VRWB ownership te creëren bij een aantal leiders/trekkers vanuit een vraaggedreven perspectief. Samen met VOKA, Unizo en de sectorfederaties worden concrete acties ondernomen waarbij de zes strategische clusters verder uitgediept worden in functie van de aanwezige expertise in Vlaanderen en de gedefinieerde prioriteiten. De VRWB neemt in dit proces de rol van katalysator op en zoekt maximale synergie met

bestaande initiatieven. Belangrijk is uiteraard de grote betrokkenheid en het reële engagement van de actoren op het terrein. De effectieve uitwerking van de projecten die uit het natraject volgen, dienen via de bestaande financieringskanalen hun vervolg te kennen.

Concrete acties om doorbraakplatformen te identificeren lopen binnen de volgende (deel)clusters:

1. Transport – Logistiek -Diensten – Supply chain management
2. ICT en Diensten voor de Gezondheidszorg
- 3a. Gezondheidszorg: Translationeel onderzoek
- 3b. Gezondheidszorg : Relatie voeding en gezondheid
- 4a. Nano-elektronica
- 4b. Strategisch Initiatief Materialen
- 4c. Maakindustrie
- 4d. Sustainable chemistry
5. ICT voor Socio-economische innovatie
6. Smart Grids (intelligente energienetwerkenEnergie en Milieu voor Diensten en Verwerkende industrie

Per (deel)cluster is er een stuurgroep onder het voorzitterschap van een bedrijfsleider, bijgestaan door een co-voorzitter uit de wetenschappelijke wereld. Het identificatieproces dat elke stuurgroep doorloopt, bestaat uit twee fasen: (1) het identificeren van een potentieel doorbraakplatform en het opmaken van een concreet projectplan voor het geselecteerde platform, vertrekkend van de dertig prioriteiten van de VRWB-verkenningstudie; (2) de uitvoering van bovengenoemd projectplan met als finaliteit een businessplan voor de geïdentificeerde innovatieplatformen.

De VRWB-clusters zijn een vehikel om coherentie te brengen in het Vlaamse innovatiebeleid rond een aantal speerpunt domeinen, waarbinnen concepten van open innovatie, intersectoriële mobiliteit, meer internationalisering en een meer geïntegreerd innovatiebeleid in de praktijk kunnen worden gebracht. Ze zijn daarenboven een platform waar bedrijven, kennisinstellingen, financieringsinstellingen, intermediären en ook verschillende overheidsinstanties gericht kunnen samenwerken.

Deze vervolgetrajecten vormen eveneens een belangrijke input voor het VIA atelier over innovatie die op 4 november 2008 plaatsvindt.

3.7.2 Technologievooruitblik taal- en spraaktechnologie(TST)

In het kader van het voorbereiden van een opvolgingsprogramma van het gezamenlijke Vlaams-Nederlandse taal- en spraaktechnologie onderzoeks- en stimuleringsprogramma, kortweg STEVIN (zie ook verder), heeft het departement in 2008 een technologievooruitblik op korte termijn (technology forecast) voor taal- en spraaktechnologie (TST) georganiseerd. De resultaten worden in november 2008 voorgesteld tijdens de TST-bedrijvenbeurs Taal in Bedrijf⁴ die dit jaar in Brussel door EWI wordt georganiseerd (met een budget vanuit STEVIN).

Een institutioneel traject is nodig om TST voor het Nederlands structureel in te bedden in het Vlaamse innovatielandschap. Vertrekkende van de bestaande FWO – Wetenschappelijke OnderzoeksGemeenschap CLIF (Computational Linguistics in Flanders), die alle universitaire TST-onderzoeksgroepen verenigt evenals enkele groepen aan hogescholen, krijgt best een eigen onafhankelijke juridische vorm (vzw). Gebruik makende van de netwerkvorming en dynamiek die door STEVIN en rond Taal in Bedrijf gecreëerd werden kan een stappenplan (bv TIS-project) met de relevante organisaties opgesteld worden dat op termijn leidt naar een IWT-haalbaarheidsstudie voor een TST-competentiepool. Samenwerking met Nederland op het TST-domein zal hierdoor in de toekomst vergemakkelijken aangezien Nederland vooral op basis van thematische programma's en PPS-constructies (privaat-publieke samenwerkingen) werkt.

⁴ www.taalinbedrijf.org

3.7.3 Naar een duurzame economie: Vlaanderen in 2050

Het departement bracht in 2008, in het kader van haar prospectief denken, een aantal getuigenissen samen uit de bedrijfswereld en de middenveldorganisaties over hoe de bedrijfsleiders omgaan met aspecten van duurzame economie. Naar aanleiding hiervan zal het departement een denktank starten die ambitieuze denkpijsten moeten aanreiken om een duurzame, kennisgedreven en innovatieve economie in het Vlaanderen van 2050 mogelijk te maken. Uiteraard dient er eveneens rekening gehouden te worden met de globaliseringsprocessen. Duurzaam ondernemen sluit sterk aan bij het concept van Maatschappelijke Verantwoord Ondernemen zoals het momenteel meer en meer zowel in sociale economie als in het reguliere bedrijfsleven wordt gepromoot. Maatschappelijk verantwoord ondernemen (MVO) behelst de bijdrage die organisaties en bedrijven leveren aan het streven naar een duurzame samenleving. MVO vormt dan ook één van de ijkpunten van Vlaanderen in Actie, zoals ook gesteld werd in de beleidsbrief Sociale Economie. Het digitaal kenniscentrum MVO Vlaanderen zal daarom gevraagd worden om deel uit te maken van de denktank.

3.8 Vlaanderen i2010

Het actieplan Vlaanderen i2010 werd door de Vlaamse Regering goedgekeurd op 20 juli 2006. Met dit actieplan wordt de beslissing ingevuld van de Vlaamse Regering van 22 juli 2005 betreffende het Digitaal Actieplan Vlaanderen, dat op zijn beurt een doorvertaling naar Vlaanderen is van het initiatief i2010 van de Europese Commissie

Dit actieplan is een katalysator voor het versnellen van de innovatieketen door middel van het maximaal benutten van informatie- en communicatietechnologieën innovatieketen. Er wordt gewerkt via vijf strategische krachtlijnen: het creëren van een grotere voorsprong in O&O; het resoluut kiezen voor e-Onderzoek; het stimuleren van het e-Ondernemen bij KMO's; het maximaal inzetten op e-Government en tot slot het bouwen van duurzame bruggen over de digitale kloof.

Binnen het luik O&O, werden in 2007 voor IMEC en IBBT nieuwe beheersovereenkomsten afgesloten waarbij de ter beschikking gestelde middelen aanzienlijk werden verhoogd. In 2008 is de steun aan IMEC verder opgetrokken met bijna 5 miljoen euro. Het actieterrein van het IBBT werd uitgebreid met de oprichting van een nieuwe cluster "Beeldverwerking" (budget: 4.2 miljoen euro).

In het luik e-Onderzoek werden concrete resultaten geboekt op het gebied van netwerkinfrastructuur: de verdere uitbouw van de BELNET-backbone, het verder vermazen van het netwerk naar meer vestigingen van hogescholen en de uitbouw van draadloze communicatie.

Begin 2008 is het project BOM-Vlaanderen van start gegaan (tot en met juni 2009) rond de 'Bewaring en Ontsluiting van digitale Media in Vlaanderen'. In dit project werd een gemeenschappelijk innovatieplatform opgezet dat zal toelaten om stelselmatig bestaande kennis omtrent de archivering en ontsluiting van multimediale data, samen met de onderzoeksresultaten uit de verschillende werkpakketten van dit project, te toetsen aan de realiteit. Dit gemeenschappelijk innovatieplatform zal een realistisch model vormen (qua schaal en functionaliteit) van een toekomstig multimedia-archief.

Het Vlaamse Supercomputer Centrum en Vlaamse academische bibliografische databank worden verder gestalte gegeven zoals voorzien.

Wat e-government betreft, werd enerzijds het budget voor economisch advies (BEA) geoperationaliseerd in een geïntegreerde subsidiemaatregel ten gunste van KMO's voor opleiding, advies, kennis en mentorschap. Deze maatregel kwam in de plaats van de vroegere opleidings- en adviescheques. De maatregel loopt tot 2010 via tweejaarlijkse cycli (2007-2008 en 2009-2010) en werd op 18 juli door de Vlaamse Regering bijgestuurd (zie Hoofdstuk 5, punt 2.3.3).

Anderzijds werd de voorbereiding afgerond voor de uitbouw van een onderzoeksinformatiesysteem. Het doel van een dergelijk systeem is om informatie over onderzoek op een transparante en geautomatiseerde manier te laten doorstromen met als strategische doelen: het versnellen van de innovatiewaardeketen, het verminderen van de administratieve lasten en het verhogen van de efficiëntie en effectiviteit van het beleid door betere monitoring. Dit alles draagt bij tot een verhoogde efficiëntie van het onderzoek.

Om dat te realiseren is een programmatorische, eerder dan een projectmatige, benadering aangewezen. Er werd een beschrijving opgemaakt van het programma dat de naam FRIS meekreeg (Flemish Research Information Space). Eind 2007 werd de programma-organisatie opgezet om de uitvoering van dit programma aan te sturen. In die organisatie zullen alle betrokken stakeholders zetelen (universiteiten, hogescholen, bedrijven, onderzoeksinstellingen, ...). In juni 2008 werd een onderzoekportal gelanceerd waar toekomstige FRIS-diensten op zullen worden geënt (www.onderzoeksporaal.be). In 2009 dienen de nodige financiële middelen worden vrijgemaakt om het FRIS-programma uit te voeren.

Daarnaast wordt werk gemaakt van het verankeren van de verplichting tot een transparante en geautomatiseerde gegevensoverdracht in de wetgeving. Mogelijke handvaten hierbij zijn de nieuwe wetgeving op de jaarverslaggeving van de universiteiten en het organieke decreet Wetenschap en Innovatie. Een dergelijke verplichting sluit ook aan bij het in voorbereiding zijnde decreet betreffende het elektronisch bestuurlijk verkeer.

Voor wat het luik e-Ondernemen betreft werden verkennende gesprekken met KMO-IT, sectorvertegenwoordigingen, innovatie-adviseurs van VLAO en IWT gevoerd. Hoofdoel vormt het bouwen van een evenwichtig instrumentarium dat het gebruik bij Vlaamse KMO's stimuleert, inclusief micro-ondernemingen. In 2009 wordt verdere concrete invulling gegeven.

Het luik "bouw duurzame bruggen over de digitale kloof" zal in 2009 worden opgestart en uitgewerkt.

3.9 Industrieel beleid

In het verleden werden met enkele industriële sectoren (bijvoorbeeld met de automobielsector en de chemische sector) rondetafel conferenties georganiseerd. Deze rondetafelconferenties gebeurden op ad hoc basis. Om de rondetafelmethodiek structureel in te bedden werd door de Vlaamse regering - samen met de sociale partners - een plan van aanpak geformuleerd zodat de organisatie van overlegmomenten tussen de overheid en een welbepaalde sector op een gestructureerde basis kan verlopen. Op 18 januari 2008 kon hierover consensus worden bereikt binnen VESOC.

De procedure zal er in de toekomst als volgt uitzien. Een vraag tot een rondetafelconferentie wordt door de desbetreffende sector geïnitieerd via het overhandigen van een witboek aan de Vlaamse regering. Deze nota bevat een situering van de sector en de knelpunten waarmee de sector wordt geconfronteerd met daaraan gekoppeld de aanpassingen in het Vlaams beleid die hieraan een oplossing zouden kunnen bieden. In gans het proces heeft het departement Economie, Wetenschap en Innovatie als beleidsvoorbereidende entiteit een coördinerende rol met als doel reacties en suggesties te verzamelen van de diverse betrokken beleidsdomeinen zodat tot een aantal concrete acties kan worden overgegaan. De eerste rondetafelconferentie die volgens deze nieuwe aanpak verloopt is deze voor de Vlaamse textiel, hout- en meubelindustrie.

HOOFDSTUK 4: WETENSCHAP EN INNOVATIE

4.1 Evolutie van de kredieten voor wetenschap en innovatie

In de beleidsbrief 2008 werd melding gemaakt van een verhoging met 75 miljoen euro van de beleidskredieten voor wetenschappen en innovatie die rechte reeks ressorteren onder de minister bevoegd voor wetenschap en innovatie.

Na de begrotingscontrole 2008 werden bovenop dit bedrag 45 miljoen euro éénmalige middelen uit het Financieringsfonds voor schuldaufbouw en éénmalige investeringsuitgaven (FFEU) toegevoegd.

In het kader van een oefening, “schrapping van encours”, werden 25 miljoen euro extra bijkomende éénmalige middelen vrijgemaakt. 14,4 miljoen euro werden ingeschreven op de basisallocatie EF99.11B en 11,1 miljoen euro werden ingeschreven bij EFRO (Hermesfonds). Deze zullen worden aangewend om projecten rond hernieuwbare energie te financieren.

Voor het begrotingsjaar 2009 worden de beleidskredieten voor wetenschap en innovatie die rechtstreeks ressorteren onder de minister bevoegd voor wetenschappen en innovatie, structureel verhoogd met 29 miljoen euro.

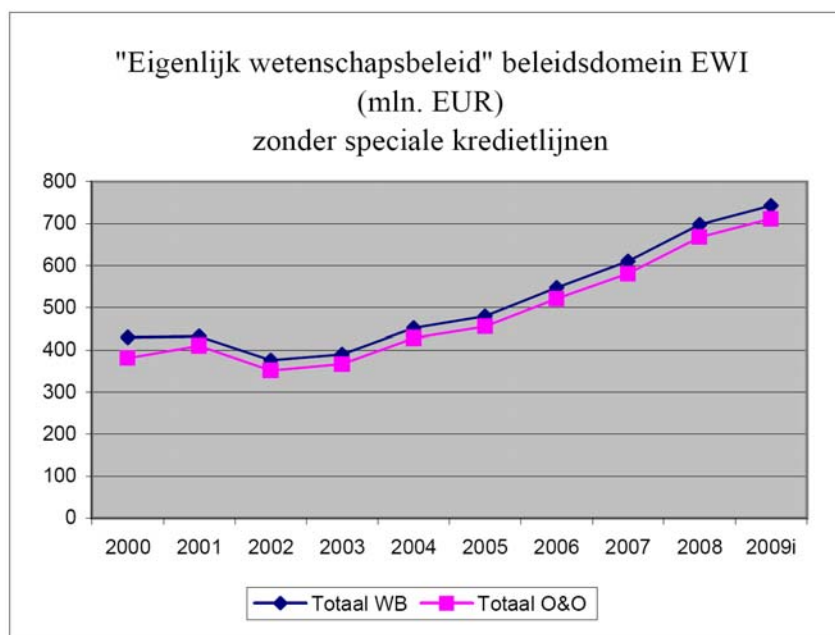
Onderstaande tabel geeft het overzicht van de extra middelen 2009

Onderwerp	Basisallocatie	Verhoging mio euro
Methusalem	EE40.02B	5
Bijkomende academiseringsmiddelen	EE40.01B	1
Bijkomende ZAP-mandaten	EE40.03B	1,5
Tenure track	EE33.09B	2,8
Postdocs FWO	EE41.03B	2,7
O&O-bedrijfsprojecten en KMO-programma IWT	EF99.12B	3
Acties van technologische innovatie op initiatief van de Vlaamse Regering	EF99.11B	12,53
Postinitieel Onderwijs	EE33.07B	0,47
TOTAAL		29

In onderstaande figuren wordt de evolutie weergegeven van de financiering van het wetenschaps- en innovatiebeleid waarover de Vlaamse minister van Economie, Ondernemen, Wetenschap, Innovatie en Buitenlandse Handel beschikt.

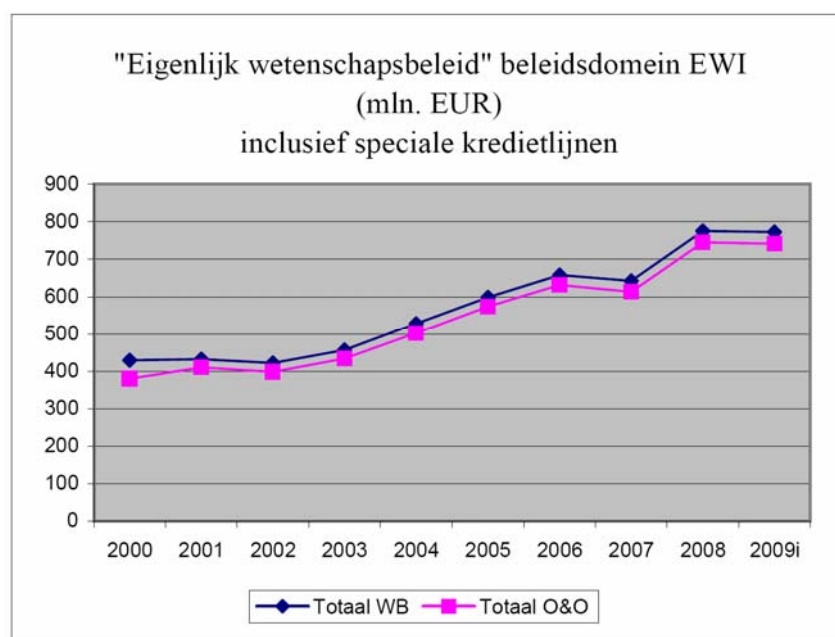
In 2009 is er voor het “eigenlijk wetenschapsbeleid”⁵ van het beleidsdomein EWI een globaal krediet wetenschapsbeleid (WB) van 772,937 miljoen euro voorzien. Het gedeelte hiervan bestemd voor O&O bedraagt 741,807 miljoen euro. Figuur 1 toont de evolutie van de financiering van het “eigenlijk wetenschapsbeleid” van het beleidsdomein EWI, zonder rekening te houden met eenmalige financieringsmiddelen. Hier is duidelijk te zien dat de stijgende trend van de afgelopen jaren ook in 2009 wordt voortgezet.

⁵ Het ‘eigenlijk wetenschapsbeleid’ betreft het wetenschapsbeleid van het beleidsdomein EWI, samen met de middelen voor de financiering van het wetenschapsbeleid aan de universiteiten en hogescholen uit het beleidsdomein Onderwijs en Vorming (OV).

Figuur 1. Evolutie van de financiering voor “eigenlijk wetenschapsbeleid”(WB) beleids-domein EWI, en het gedeelte hiervan bestemd voor onderzoek en ontwikkeling (O&O). Bedragen zijn in miljoen euro.

Figuur 2 toont de evolutie van de wetenschapsbeleidskredieten, inclusief de éénmalige, speciale kredietlijnen buiten de klassieke begrotingsprogramma's, die werden ingevoerd vanaf 2004, ter realisatie van specifieke beleidsprioriteiten voor dat bepaalde jaar. De oorzaak voor de daling in 2007 ligt bij het feit dat de eenmalige, niet-structurele toekenning in 2005 en 2006 van telkens 75 miljoen euro via het VINNOF, niet meer werd herhaald in 2007. De structurele stijging in 2009 ten opzichte van 2008 is niet zichtbaar omwille van de eenmalige financiële injectie vanuit het Financieringsfonds voor Schuldafbouw en Eenmalige Investeringsuitgaven (FFEU) van 45 miljoen euro en van 25 miljoen euro, bovenop de structurele verhoging van 75 miljoen euro.

Figuur 2. Evolutie van de financiering voor “eigenlijk wetenschapsbeleid”(WB) beleids-domein EWI, en het gedeelte hiervan bestemd voor onderzoek en ontwikkeling (O&O), inclusief de eenmalige, speciale kredietlijnen. Bedragen zijn in miljoen euro

4.2 Het instrumentarium

4.2.1 De versterking van het niet-gericht onderzoek

a) Financieringsinstrumenten beheerd door de universiteiten

Het Bijzonder Onderzoeksfonds (BOF)

Het Bijzonder Onderzoeksfonds is één van de twee financieringskanalen voor het niet-gericht kennisverruimend onderzoek aan de Vlaamse universiteiten. Terwijl het FWO mandaten en projecten selecteert op basis van interuniversitaire competitie, gebeurt dit bij het BOF op basis van een intra-universitaire competitie. De BOF-middelen worden tussen de universiteiten verdeeld op basis van een verdeelsleutel waarin onder meer prestatiegerichte parameters zijn opgenomen: de BOF-sleutel.

De performantie gedreven criteria zijn de publicaties verwerkt voor de Web of Science (WoS), een internationaal bibliografisch bestand geproduceerd door ISI-Thomson Reuters als maat voor de publicatie-output en citaties naar deze publicaties als maat voor de internationale zichtbaarheid en impact ervan. Daarnaast werd tijdens deze legislatuur de verdeelsleutel verder geoptimaliseerd met ondermeer parameters die rekening houden met de mobiliteit en de diversiteit van het academisch personeel. Ook werd met de invoering in het BOF van de Methusalemfinanciering aan de universiteiten een instrument aangereikt om excellentie structureel te versterken.

In 2008 worden de volgende wijzigingen doorgevoerd aan de BOF-reglementering, verder bouwend op de reeds uitgevoerde aanpassingen:

- De BOF-verdeelsleutel wordt in twee stappen verder verfijnd:
 - onmiddellijk de uitbreiding naar andere internationale bibliografische bestanden;
 - vanaf 2011 de uitbreiding gebaseerd op gegevens uit het Vlaams Academisch Bibliografisch Bestand – Sociale en Humane Wetenschappen (VABB – SHW);
- De invoering van tenure track mandaten binnen het BOF-ZAP (Zelfstandig Academisch Personeel).

Het BOF behoort tot de gemeenschappelijke bevoegdheid van de Vlaamse minister bevoegd voor Wetenschap en Innovatie en de Vlaamse minister voor Onderwijs. Vanuit de begroting wetenschapsbeleid worden in 2008 en 2009 de volgende BOF-middelen voorzien:

- 2,8 miljoen euro in 2008 en 2,8 miljoen euro bijkomend in 2009, alsook in 2010 en 2011 bestemd voor de invoering van het tenure track stelsel;
- 15 miljoen euro in 2008 en bijkomend 5 miljoen euro in 2009 voor de verdere uitbouw van het Methusalem-programma;
- 3 miljoen euro in 2008 en 1,5 miljoen euro bijkomend in 2009 bestemd voor de financiering van bijkomende ZAP-onderzoeksmandaten;
- 2,5 miljoen euro in 2008 en 2009 ter versterking van de basissubsidie.

Methusalem

Het Methusalem-programma richt zich op het behouden van wetenschappelijk talent door het toekennen van lange termijnfinanciering aan excellente Vlaamse onderzoekers. Het gaat hier om *ad personam* toegekende excellentiefinanciering. De financiering wordt in de periode 2006-2009 stapsgewijs opgebouwd. In 2008 werd het budget met 5 miljoen euro opgetrokken om in 2009, na toevoeging van nogmaals 5 miljoen euro, op kruissnelheid 20 miljoen euro te bereiken.

Tot nu toe selecteerden de universiteiten 19 excellente onderzoekers op basis van Methusalem-financiering, verspreid over verschillende disciplines, die substantieel bijdragen aan de ontwikkeling van wetenschappelijke kennis en hiervoor internationale erkenning genieten.

Tenure Track

Op een ogenblik dat de internationale concurrentie om talent steeds scherper wordt en ook de Vlaamse arbeidsmarkt voor hoger opgeleiden steeds meer naar een vraaggestuurde situatie evolueert, is het voor de dynamiek van het Vlaams onderzoeks- en innovatiebestel noodzakelijk dat aan talentvolle postdoctorale onderzoekers een beter perspectief op een academische loopbaan wordt geboden.

Artikelen V.1, V.2 en V.4 van het decreet betreffende het onderwijs XVIII voeren in het universiteitendecreet een aantal bepalingen in die het mogelijk maken binnen het ZAP een ‘tenure track’ stelsel uit te bouwen waarbij voor een termijn van vijf jaar personen worden aangesteld op het niveau van docent die als postdoctorale onderzoeker uitstekend werk hebben verricht en potentieel kunnen doorgroeien in het ZAP om binnen hun vakgebied een internationale erkenning te verwerven. Door de invoering van het tenure trackstelsel kunnen een beperkt aantal uitstekende post-doctorale onderzoekers de mogelijkheid worden aangeboden om op het niveau van docent gedurende vijf jaar zelfstandig onderzoek te verrichten. Na een positieve evaluatie kunnen deze personen zonder vacature onmiddellijk worden aangesteld als ZAP-kader.

In 2008 werd 2,8 miljoen euro toegevoegd aan de Bijzondere Onderzoeksfondsen voor financiering van het tenure track-stelsel aan de universiteiten. In 2009 wordt dit bedrag verhoogd met nogmaals 2,8 miljoen euro.

Zelfstandig Academisch personeel (ZAP)

De in 2007 opgestarte beweging om tegen 2009 40 tot 60 bijkomende ZAP-mandaten te creëren wordt voortgezet. Drie maal, in 2007, 2008 en een laatste maal in 2009 wordt een bijkomende structurele inspanning gedaan van telkens 1,5 miljoen euro.

b) Verhoging van de internationale aantrekkelijkheid voor Vlaanderen voor onderzoekers

In de loop van dit en het volgend decennium staat het Vlaams, maar ook het Europees wetenschapsbeleid voor een dubbele uitdaging: de verdere stijging van de publieke en private financiering voor onderzoek en innovatie samen met het verhogen van het aantal onderzoekers om deze middelen op een zo performant mogelijke manier aan te wenden.

Inzake onderzoekers wordt Vlaanderen vandaag al geconfronteerd met de eerste tekorten en staat het in competitie niet alleen met de andere EU-lidstaten maar ook met de VS en de BRIC-landen.

In het kader van de Lissabonstrategie en internationale concurrentie wordt ernaar gestreefd om de beste onderzoekers aan te trekken ter versteviging van de Vlaamse onderzoeksruijmt. Een onmiskenbare schakel in de Vlaamse kennis- en innovatiemaatschappij is de onderzoeker. Gezien de globalisering van het onderzoekspotentieel en de economie is het aantrekken van menselijk kapitaal een wereldwijde uitdaging geworden.

Odysseus

Het Odysseus-programma richt zich tot onderzoekers die hun carrière in het buitenland hebben uitgebouwd. Dit programma dient om internationaal gerenommeerde onderzoekers naar Vlaanderen te halen. Groep I omvat topwetenschappers die internationaal erkend worden als toonaangevend en die reeds een aanstelling aan een buitenlandse universiteit hebben. Tot groep II behoren onderzoekers met het potentieel om door te groeien tot internationaal onderzoeker met toonaangevende status. Het programma kan in de periode 2006-2010 beschikken over een budget van ca. 60 miljoen euro. Net zoals het Methusalem-programma gaat het hier om *ad personam* toegekende excellentiefinanciering.

In de loop van 2008 werd het programma geëvalueerd met het oog op een eventuele voortzetting na 2010. De focus van deze evaluatie lag voornamelijk op het mechanisme van rekrutering en selectie, de aantrekkelijkheid en effectiviteit van het programma en het beheer ervan. Het globaal evaluatierapport zal als mededeling worden voorgelegd aan de Vlaamse Regering.

De oproepen 2006, 2007 en 2008 leverden 31 geselecteerde kandidaten op, waarvan 25 hun mandaat hebben opgenomen. Enkel de Vrije Universiteit Brussel heeft nog resterende middelen die na een oproep 2009 zullen worden toegekend.

Studie levenskwaliteit van buitenlandse onderzoekers in Vlaanderen

In 2008 werd door de Vlaamse universiteiten een onderzoek uitgevoerd naar de levenskwaliteit van buitenlandse onderzoekers in Vlaanderen. Op basis van de aanbevelingen gedaan in deze studie zal in 2009 worden nagegaan welke maatregelen kunnen worden genomen om de internationale aantrekkelijkheid van de Vlaamse onderzoeksruimte te verhogen en om de sterke punten van Vlaanderen te promoten. Dit kan een plaats krijgen in het actieplan dat voorbereid wordt in het kader van het hierna vermelde Europees partnerschap voor onderzoekers.

Een Europees partnerschap voor onderzoekers

De Europese Commissie wenst een vernieuwd partnerschap met de lidstaten, met name ‘Betere loopbanen en meer mobiliteit: een Europees partnerschap voor onderzoekers’, in het leven te roepen met als doel betere onderzoeksloopbanen en meer onderzoeksmobiliteit te creëren.

Het partnerschap biedt een kader aan de lidstaten om nationale actieplannen te ontwikkelen, samen te werken, transnationale spillover-effecten te genereren en waar mogelijk en relevant gemeenschappelijke richtlijnen op te stellen.

Vier prioritaire doelen zijn geformuleerd waar men binnen het nieuwe partnerschap naartoe zal werken:

- Systematisch openstellen van de rekrutering van onderzoekers;
- Voldoen aan de behoeften van mobiele onderzoekers inzake sociale zekerheid en aanvullende pensioenen;
- Verbeteren van de arbeidsvoorwaarden en arbeidsomstandigheden om wetenschappelijke loopbanen aantrekkelijker te maken;
- Versterken van de opleiding, vaardigheden en ervaring van onderzoekers.

Tegen eind 2009 zal een Belgisch actieplan waarvan het Vlaams actieplan een onderdeel uitmaakt, worden voorgedragen aan de Europese Commissie. Aan de Vlaamse Raad voor Wetenschapsbeleid werd gevraagd om tegen uiterlijk 30 november 2008 een advies uit te brengen over het “Europees partnerschap voor onderzoekers” en voorstellen te formuleren voor het actieplan.

Dit Europees partnerschap voor onderzoekers is een aanvulling op het “Europese Handvest voor Onderzoekers en de Gedragscode voor de Rekrutering van Onderzoekers” dat in 2007 door de Europese Commissie werd gelanceerd. Reeds vijf Vlaamse instellingen hebben dit handvest ondertekend: Vrije Universiteit Brussel, Fonds voor Wetenschappelijk Onderzoek Vlaanderen, Universiteit Gent, Universiteit Hasselt, en Universiteit Antwerpen.

c) Financieringsinstrumenten beheerd door de overheid

Het Fonds voor Wetenschappelijk Onderzoek (FWO)

Het FWO is het Vlaams financieringskanaal voor het stimuleren en ondersteunen van het grensverleggend fundamenteel wetenschappelijk onderzoek op initiatief van de onderzoeker (bottom up) in alle wetenschapsgebieden aan de universiteiten van de Vlaamse Gemeenschap (met inbegrip van samenwerkingsverbanden tussen de Vlaamse universiteiten en andere onderzoeksinstituten). Het FWO kent de budgetten toe op basis van wetenschappelijke interuniversitaire competitie. Dit onderscheidt het FWO van het BOF. Het FWO en het BOF werken complementair. Ze versterken elkaar en vullen elkaar aan.

Door het voorontwerp van decreet betreffende de organisatie en financiering van het wetenschaps- en innovatiebeleid dat principieel door de Vlaamse Regering is goedgekeurd op 18 juli 2008, zal de stichting van openbaar nut FWO erkend worden als privaatrechtelijk vormgegeven extern verzelfstandigd agentschap. Door dit nieuwe EVA-statuuut wordt het FWO een volwaardige partner zowel in het beleidsvormingsproces als in de beleidsuitvoering, terwijl de onontbeerlijke wetenschappelijke onafhankelijkheid van het FWO gewaarborgd blijft. Het FWO past zich aldus in in de hervorming Beter Bestuurlijk Beleid.

Het FWO wordt aangestuurd via een beheersovereenkomst. Om een eventueel juridisch vacuüm te vermijden werd de huidige beheersovereenkomst, die afliep op 31 december 2007, verlengd tot 30/09/2009 of tot het in werking treden van een nieuwe samenwerkingsovereenkomst, conform artikel 31 van het Kaderdecreet Beter Bestuurlijk Beleid van 18 juli 2003.

Om de vijf jaar stelt het FWO een beleidsplan op voor de volgende periode van vijf jaar. Dit Beleidsplan wordt voorgelegd aan de Vlaamse Regering. Na afloop van de beheersovereenkomst wordt een externe evaluatie van het FWO doorgevoerd.

Uit de evaluatie, die plaats gehad heeft in 2008, blijkt duidelijk dat het FWO in Vlaanderen een belangrijke positie inneemt als het gaat om de financiering van fundamenteel wetenschappelijk onderzoek.

Voor bijkomende postdoctorale mandaten aan het FWO werd in 2007 en in 2008 telkens een schijf van 2,7 miljoen euro vrijgemaakt. In 2009 wordt een derde schijf van 2,7 miljoen euro toegekend, zodat de instroom van het verhoogde aantal postdocs kan worden bestendigd en een aanvaardbaar slaagpercentage kan worden behouden.

Mede dankzij flankerende fiscale en parafiscale maatregelen van de federale overheid (de recuperatie van werkgeversbijdragen voor sociale zekerheid, de defiscalisatie en het tewerkstellingsplan in het fundamenteel onderzoek, het zogenaamde Maribelplan) kwam er voldoende budgettaire ruimte om vanaf het academiejaar 2007-2008 aan doctorandi en postdoctorale onderzoekers van het FWO een werkingstoelage te verlenen (“benchfee”).

Voor de instroom van nieuwe onderzoekers kan het FWO nu jaarlijkse 210 predoctorale beurzen ter beschikking stellen en 170 postdoctorale mandaten. Hierdoor werd de slaagkans in 2007 opgetrokken tot 34 % van de aanvragen. Onder invloed van het groeiend aantal aanvragen daalde deze in 2008 voor de prédoctorale beurzen opnieuw onder de 30%.

Door het aanpassen van de finaliteit van de doctoraatsbeurzen van het IWT zal er een duidelijkere taakverdeling ontstaan tussen FWO en IWT.

d) Financieringsinstrument beheerd door de instellingen van postinitieel onderwijs en Orpheus

De basisfinanciering van instellingen voor postinitieel onderwijs zoals het Instituut voor Tropische Geneeskunde (ITG) en de Vlerick Leuven Gent Management School komt uit de onderwijsbegroting. Vanuit de begroting wetenschapsbeleid wordt deze basisfinanciering aangevuld voor de onderzoeksactiviteiten van deze instellingen. ITG en Vlerick hebben immers slechts een beperkte, en vaak indirecte toegang tot onderzoeksfinanciering via de reguliere kanalen.

Via een beheersovereenkomst werd in 2007-2008 voorzien in een bijkomende onderzoeksfinanciering voor ITG en Vlerick. Voor beide instellingen wordt nog in 2008 een convenant opgemaakt die loopt over vijf jaar waarin een reeks performantiecriteriën zijn opgenomen. Dit zal toelaten op een objectieve, transparante manier de werking van deze instellingen voor wat betreft het wetenschappelijk onderzoek op te volgen en te evalueren.

Voor Vlerick bedraagt de jaarlijkse subsidie voor de uitvoering van hun onderzoeksprogramma 350.000 euro. Voor ITG wordt een jaarlijkse subsidie voorzien van 1.750.000 euro voor de

financiering van onderzoek (1.250.000 euro) en voor de activiteiten van de Clinical Trial Unit CTU (500.000 euro). De activiteiten van de CTU kaderen ook in de Vlaamse bijdrage aan Science sharing en ondersteunen de bijdrage van Vlaanderen in het 'European and Developing Countries Clinical Trials Partnership' (EDCTP).

De Universiteit Antwerpen Management School (UAMS) is sinds 2008 eveneens erkend als instelling voor postinitieel onderwijs. Er wordt momenteel een regeling uitgewerkt die deze instelling op gelijkaardige wijze zal ondersteunen als beide bovenstaande instellingen voor postinitieel onderwijs.

Binnen de hogere instituten voor schone kunsten neemt het Orpheus Instituut een bijzondere plaats in, omdat dit instituut actief is op het gebied van onderzoek. Het heeft een rol in de academisering van de muziekopleidingen aan de Vlaamse hogescholen. Het werkt overkoepelend voor Vlaanderen en wordt mee bestuurd door de vier departementen muziek en dramatische kunst van de Vlaamse hogescholen, die op deze manier nauw betrokken zijn bij de werking van het Instituut.

Sinds januari 2004 organiseert het Orpheus Instituut een internationaal gereputeerde doctoraatsopleiding voor musici. Onder de naam docARTES werkt het Instituut hiervoor samen met de conservatoria van Amsterdam en Den Haag en met de Faculteit voor Kunsten van de Universiteit Leiden.

Voor de periode 2007-2008 kreeg het Instituut een subsidie van 80.000 euro ter financiering van het onderzoeksprogramma. Nog in 2008 zal een convenant worden opgemaakt waarin een reeks performantiecriteriën zijn opgenomen en waardoor een onderzoeksfinanciering voor de volgende vijf jaren wordt voorzien. Vanaf werkjaar 2008-2009 is een jaarlijkse subsidie van 250.000 euro vastgelegd.

4.2.2 De versterking van het strategisch basisonderzoek

a) Instrumenten beheerd door universiteiten en associaties

Industrieel onderzoeksfonds (IOF)

In 2004 werd het Industrieel Onderzoeksfonds (IOF) opgericht, waarbij aan de universiteiten een structurele financiering toegekend werd om een portefeuille van toepassingsgerichte kennis op te bouwen, en om de wisselwerking tussen de universiteit en het bedrijfsleven te stimuleren. De middelen werden onder de universiteiten verdeeld op basis van een performantiegerichte verdeelsleutel. Deze verdeelsleutel combineerde zeven gewogen in- en outputparameters en werd bepaald door het aandeel van de universiteit in doctoraatsdiploma's, publicaties, IWT-projecten, contractinkomsten uit het Europese Kaderprogramma, aangevraagde en toegekende patenten en octrooien, spin-off bedrijven, en het wetenschappelijke personeelsbestand.

In 2006 werd het IOF-besluit herzien met als doel de toegang van de hogescholen tot de IOF-middelen te verbeteren en een geïntegreerd beleid inzake basisonderzoek binnen elke associatie te bevorderen. In 2007-2008 werd de werking van het IOF in kaart gebracht. Hierbij werd nagegaan hoe het IOF praktisch wordt georganiseerd en of de IOF-middelen gebruikt worden in overeenstemming met de doelstellingen van het IOF.

Op basis van de resultaten van bovengenoemde analyse wordt het IOF-besluit geoptimaliseerd. Het toepassingsgebied van het IOF wordt uitgebreid met het toegepast onderzoek, het IOF- en interfacebesluit worden samengevoegd, een strategisch plan wordt ingevoerd, en de gewichten van de parameters die rechtstreeks de industriële valorisatie-inspanningen van de universiteiten meten, winnen aan gewicht in de verdeelsleutel.

Het budget voor het IOF in 2009 bedraagt 16,7 miljoen euro.

Interfacediensten

De universitaire interfacediensten staan in voor de bevordering van de samenwerking tussen de universiteit en hogescholen, partner bij een associatie, en bedrijven, en voor de economische valorisatie van academische onderzoeksresultaten onder de vorm van octrooien, licentiecontracten en de oprichting van spin-off bedrijven. De interfacediensten ontvangen voor hun werking een jaarlijkse subsidie, waarvan de modaliteiten zijn geregeld in het besluit van de Vlaamse Regering van 13 september 2002 betreffende de ondersteuning van interfaceactiviteiten van de universiteiten in de Vlaamse Gemeenschap.

Conform de bepalingen van het besluit werd de interfacewerking in 2007 voor het eerst extern doorgelicht, zowel kwantitatief als kwalitatief. De doorlichting werd uitgevoerd door een consultant met begeleiding door een stuurgroep waarin het departement EWI en het kabinet van de minister van Economie, Ondernemen, Wetenschap, Innovatie en Buitenlandse Handel, en het IWT zitting hadden. Het rapport werd opgeleverd en bevat naast een analyse en aanbevelingen voor de interfacewerking in het algemeen, ook voor elke interfacedienst een afzonderlijk rapport. Belangrijke elementen in het rapport zijn het behoud van een basisfinanciering voor de interfacewerking – zij het met aanpassing van de te vervullen indicatoren en modaliteiten – en een stimulering van de onderlinge samenwerking en van de samenwerking met andere innovatieactoren.

Het totaalbedrag voor de interfacewerking in 2009 bedraagt 2,828 miljoen euro. Het nieuwe besluit wordt in het najaar van 2008 verwacht en zal de financiering van de interfacewerking voor 2009 en de volgende jaren regelen.

Kennistransfer naar de Vlaamse bedrijven wordt eveneens ondersteund door het Vlaams Innovatienetwerk (VIN), waarbinnen in 2008 een pool van Trainers Intellectuele Eigendom werd ingericht, het begin van een Platform voor Intellectuele Eigendom (IE Platform). Dit platform beoogt onderling overleg m.b.t. begeleiding van bedrijven op het vlak van IE, het opzetten van een gemeenschappelijk trainingspakket, en het doorstromen van IE-relevante informatie. In 2009 wordt de netwerking en de opleiding van het VIN verder structureel ondersteund.

b) Financieringsinstrumenten beheerd door de hogescholen

Projectmatig wetenschappelijk onderzoek (PWO)

Het Projectmatig Wetenschappelijk Onderzoek (PWO) is een financieringskanaal bestemd voor de professionele bacheloropleidingen van de hogescholen en geeft deze opleidingen de mogelijkheid om innovatie te stimuleren in KMO's en non-profit instellingen. Het gaat hierbij niet zozeer om onderzoek maar om kennisoverdracht en het oplossen van concrete problemen waarmee deze organisaties worden geconfronteerd. Tegelijk werkt deze samenwerking bevruchtend voor de opleidingsprogramma's.

De middelen voor PWO bedragen voor 2009 9,5 miljoen euro voor indexatie. De basis voor de verdeling werd in 2008 gewijzigd. De verdeelsleutel is gebaseerd op het gemiddeld aantal opgenomen studiepunten in de professioneel gerichte bacheloropleidingen en bachelor-na-bacheloropleidingen op 1 februari 2005, op 1 februari 2006 en op 1 februari 2007 in plaats van het gemiddeld aantal financierbare studenten op 1 februari 2001, op 1 februari 2002 en op 1 februari 2003.

Bijkomende academiseringsmiddelen

Binnen het kader van de herstructurering van het hoger onderwijs in Vlaanderen worden de vroegere tweecycli-opleidingen aan de hogescholen omgevormd tot volwaardige academische opleidingen. Dit houdt in dat deze opleidingen moeten onderbouwd worden door wetenschappelijk onderzoek. Een substantieel deel van het onderwijzend personeel dient zelf onderzoek te verrichten en assistenten moeten de mogelijkheid krijgen een doctoraatsthesis voor te bereiden. Aangezien voor de hogescholen in de eerste geldstroom geen structurele financiering van onderzoek was voorzien, werden in het Structuurdecreet academiseringsmiddelen toegekend. Het is echter gebleken dat de oorspronkelijk

voorzien middelen ontoereikend zijn en sinds 2006 worden bijkomende middelen voor de ondersteuning van het academiseringsproces beschikbaar gesteld.

Vanuit de begroting wetenschapsbeleid werd hiertoe in 2008 een bedrag van 6,5 miljoen euro uitgetrokken. In 2009 wordt dit structureel opgetrokken met 1 miljoen euro. Daarnaast worden ook vanuit de onderwijsbegroting aanvullende academiseringsmiddelen aan de hogescholen beschikbaar gesteld.

c) Financieringsinstrumenten beheerd door de overheid

Het programma Strategisch Basisonderzoek (SBO)

Strategisch basisonderzoek (SBO) is kwalitatief hoogwaardig op langere termijn gericht onderzoek dat het opbouwen van wetenschappelijke of technologische capaciteit beoogt die de basis vormt voor economische en/of maatschappelijke toepassingen in Vlaanderen. Strategisch basisonderzoek situeert zich tussen het algemeen kennisverruimend onderzoek enerzijds en de specifiek georiënteerde onderzoeks- en ontwikkelingsprojecten anderzijds.

Het budget voor de SBO-oproep 2008 bedroeg 38,6 miljoen euro met een vooropgestelde 2/3 - 1/3 verdeling voor enerzijds de projecten met een primaire economische finaliteit en anderzijds met een primaire maatschappelijke finaliteit. Het programma wordt beheerd door het IWT. Met de voorhanden budgettaire middelen konden 13 projecten gesteund worden met een primaire economische finaliteit, en zes projecten en vijf voortrajecten met een primaire maatschappelijke finaliteit.

Ingevolge een effectmeting werden in 2008 belangrijke bijstellingen geïmplementeerd aan het SBO-kanaal :

- de verkorting van de doorlooptijd van het evaluatieproces;
- de versterking van de industriële en maatschappelijke valorisatie-expertise in de overkoepelende commissies;
- de aanpassingen aan het beoordelingskader en het selectiesysteem (de aandacht voor de vraagoriëntatie, de optie van de co-financiering door de betrokken bedrijvengroep, en de aandacht voor de goede valorisatie track record van de voorgaande SBO's);
- de versterkte sensibilisering door verkennende gesprekken en praktijkseminaries.

Sinds de SBO-oproep 2004 staat het SBO-programma ook expliciet open voor projectvoorstellen vanuit de humaanwetenschappelijke onderzoeksdisciplines. Tijdens de voorbije jaren werd vastgesteld dat het aanbod van maatschappelijke projectvoorstellen achterliep op de vooropgestelde 2/3 - 1/3 verdeling. Mede dankzij de gerealiseerde bijstellingen (met onder meer de versterkte sensibilisering en ondersteuning van potentiële indieners en het SBO-voortraject als nieuwe projectvorm in het maatschappelijk SBO-programmadeel) kon deze achterstand reeds bij de SBO-oproep 2008 in belangrijke mate worden weggewerkt.

Ondanks deze bijstellingen blijft er de perceptie bestaan dat de bedrijfswereld in onvoldoende mate wordt betrokken en te weinig impact heeft bij de initiële opzet en de verdere uitvoering van de SBO-projecten. Met het oog op het versterken van de economische valorisatiegerichtheid van de SBO-projectvoorstellen en van de betekenisvolle interacties tussen academische onderzoekers en bedrijven, werd in het voorjaar 2008 een brainstorminggroep met Vlaamse industriële O&O-actoren opgezet. De suggesties en aanbevelingen van deze werkgroep zullen verder worden geanalyseerd en uitgewerkt met het oog op concrete voorstellen voor bijstellingen aan de modaliteiten van het SBO-steunkanaal of/en in bijkomende stimuleringsacties. Deze voorstellen zullen in samenhang met de voorziene lancering van de SBO-oproep 2009 worden uitgewerkt.

Het SBO-budget wordt voor 2009 geïndexeerd en komt zo op 39,4 miljoen euro.

Het programma Toegepast Biomedisch Onderzoek (TBM)

Op 15 september 2006 keurde de Vlaamse Regering het reglementair besluit goed dat het kader vormt voor de projectmatige financiering van “Toegepast Biomedisch onderzoek met een primair maatschappelijke finaliteit” binnen het TBM-programma.

Het TBM-programma richt zich op een welbepaalde niche binnen het biomedisch onderzoek, met name het vergevorderd (“late stage”) toepassingsgedreven biomedisch onderzoek met een uitgesproken maatschappelijke toepasbaarheid doch met slechts een beperkt potentieel voor industriële toepasbaarheid.

De voornaamste reden voor deze welbepaalde focus van het TBM-programma is de vaststelling dat de financieringsmogelijkheden voor dit type onderzoek (zowel bij de industrie als bij de overheid) zeer beperkt zijn en dat hierdoor potentiële nieuwe behandelingen of diagnostica niet tot bij de patiënt geraken.

In het TBM-programma kunnen diverse Vlaamse non-profit O&O actoren, zoals universiteiten, hogescholen, onderzoeksinstituten en ziekenhuizen optreden als projectaanvrager. Het subsidiepercentage bedraagt 100% van de aanvaardbare projectkosten.

Op dit ogenblik werden reeds twee TBM-oproepen afgerond. Voor de evaluatie van de projectvoorstellen steunt het IWT op het advies van externe experts. De evaluatieprocedure voorziet in een (facultatieve) preselectieronde en een finale selectieronde.

Voor 2009 werd het TBM-budget geïndexeerd t.o.v. 2008 en komt zo op 6,12 miljoen euro.

Het TETRA-fonds

Het TETRA-fonds, of voluit ‘Programma voor de bevordering van technologietransfer door instellingen van hoger onderwijs’ wordt beheerd door het IWT en slaat een brug tussen academisch onderzoek en toepassingsgerichte ontwikkelingen bij bedrijven.

Het programma richt zich primair op de noden van Vlaamse KMO's die afhankelijk zijn van externe onderzoeksinstituten voor hun innovaties omdat ze niet beschikken over een uitgebreide O&O afdeling. De gesteunde projecten onderzoeken een technologische opportuniteit of probleemstelling die voor een grote doelgroep aan bedrijven in Vlaanderen van nut kan zijn voor hun verdere economische en maatschappelijke ontwikkeling. Uitgangspunt van het programma is dat men vertrekt vanuit de stand der techniek om deze te concretiseren naar toepassingen bij ondernemingen. Na afloop van het project beschikken de ondernemingen over een groter potentieel om innovatieve producten, processen of diensten op de markt te zetten. Een bijkomend gewenst effect van het programma is dat deze KMO's meer innovatiegericht worden en op termijn meer investeren in O&O activiteiten in hun bedrijf. Typisch voor het TETRA-fonds is dat er tijdens de projectuitvoering veel interacties zijn tussen de bedrijven en de instellingen van hoger onderwijs, die resulteren in mogelijkheden om de studenten nog beter op te leiden in functie van de noden van de bedrijven.

Het programma staat open voor alle instellingen van hoger onderwijs, maar de hogescholen spelen een prominente rol in het programma. Het TETRA-fonds is door de jaren heen, meer en meer een instrument geworden om de hogescholen te versterken door het ondersteunen van hun netwerking met andere onderzoeksinstituten en bedrijven, zowel in Vlaanderen als internationaal. De TETRA-oproepen participeren dan ook in het ‘ERA-SME’-project, ter stimulering van internationale netwerking van de hogescholen en KMO's in Europa. Het is onze ambitie om binnen het ERA-SME-project nog meer deelnames van hogescholen en KMO's mogelijk te maken.

Bij het lanceren van de oproep 2008 werden de modaliteiten bijgestuurd. De belangrijkste wijzigingen zijn het groter belang dat gehecht wordt aan activiteiten tijdens het project die de valorisatie na afloop van het project bevorderen en de grotere flexibiliteit naar projectduur. Standaard loopt een TETRA project over een termijn van twee jaar, maar nu is het ook mogelijk om ofwel een project van korte duur in te dienen, met focus op het goed voorbereiden van een TETRA project, ofwel een project van drie jaar in te dienen, met focus op het verzekeren van een goede transfer van projectresultaten op het eind van het project. Bij het vernieuwen van de modaliteiten werden de typische karakteristieken van

het programma ook nog eens in de verf gezet: met name het belang voor de hogeschool zelf (onderwijs en maatschappelijke dienstverlening). Door deze vernieuwde modaliteiten, waarbij getracht wordt om projecten van meet af aan goed te richten op de uiteindelijke overdracht van projectresultaten, is ook beslist om geen oproep ‘valorisatietraject’ projecten meer te lanceren (zoals het geval was in 2006 en 2007). Deze projecten hadden tot doel om projectresultaten beter over te dragen na afloop van het project.

In 2008 werden 34 projectvoorstellen goedgekeurd. De Vlaamse overheidssteun hiervoor bedraagt ca. 8,9 miljoen euro (92,5% steun). De bijkomende financiering van 7,5% gebeurt door geïnteresseerde bedrijven van de doelgroep.

Het budget van het TETRA-fonds werd in de voorbije jaren verhoogd (+ 1 miljoen euro in 2006; + 0,4 miljoen euro in 2007 en +1,5 miljoen euro in 2008). Het budget voor 2009 bedraagt 9,077 miljoen euro.

Doctoraatsbeurzen en postdoctorale mandaten

Het aantal doctoraatsbeurzen bij het FWO en het IWT is de afgelopen jaren stelselmatig verhoogd. In 2008 werd werk gemaakt van de harmonisering van de bestaande beurzenstelsels, waarbij de sociale voordelen van de IWT-specialisatiebeurzen werden gelijkgeschakeld met de FWO-aspirantschappen. Hiervoor werd 2,4 miljoen euro uitgetrokken. Om de harmonisering te bestendigen, wordt de hieropvolgende jaren een equivalente stijging van de begroting voorzien.

Verder worden in 2008 nieuwe modaliteiten voorbereid voor de IWT specialisatiebeurzen, met speciale aandacht voor de finaliteit van de IWT-beurzen in relatie met andere beurzenstelsels, een verruiming van de diploma's die toegang geven tot IWT-beurzen en een administratieve vereenvoudiging van de tussentijdse evaluatie van de IWT-bursalen.

Voor bijkomende postdoctorale mandaten aan het FWO werd in 2007 en 2008 telkens een schijf van 2,7 miljoen euro vrijgemaakt. In 2009 wordt dit bedrag nogmaals structureel verhoogd met 2,7 miljoen euro, zodat de instroom van het verhoogde aantal postdocs kan worden bestendigd en een aanvaardbaar slaagpercentage kan worden behouden.

In 2008 wordt binnen de Vlaamse context een vraaggedreven doctoraat of “Baekeland-doctoraat” in het leven geroepen met focus op intersectorale mobiliteit tussen de academische wereld en het bedrijfsleven. Het Baekeland-programma beoogt onderzoekers op te leiden die inzicht hebben in de industriële aspecten van O&O; de valorisatie van doctoraatsonderzoek te bevorderen; de innovatiecapaciteit van de Vlaamse bedrijven te vergroten; het netwerk voor informatie-uitwisseling tussen de kennisinstellingen en de bedrijven te versterken.

Basisprincipe voor het Baekeland-programma is dat het bedrijf een onderzoeksonderwerp voor een doctoraat aanreikt dat past binnen zijn innovatiestrategie en dat de onderzoeker een groot deel van zijn/haar tijd in het bedrijf spendeert. Een onderzoeker van het bedrijf treedt op als mentor. Een lid van het ZAP van een Vlaamse universiteit, actief in het betreffende onderzoeksdomein, treedt op als promotor en andere onderzoekers verbonden aan een kennisinstelling kunnen als co-promotor optreden. De kosten worden gedeeld tussen overheid en bedrijf. De precieze modaliteiten voor het programma worden momenteel uitgewerkt door een stuurgroep met vertegenwoordigers uit de academische wereld en de bedrijfswereld.

Innovatief aanbesteden

Om haar concurrentiepositie internationaal te handhaven moet Vlaanderen blijvend inspanningen leveren om innovatie te stimuleren. Dat kan via de klassieke methodes van steunmaatregelen en subsidies, maar ook via het relatief nieuwe concept van ‘innovatief aanbesteden’. Jaarlijks besteden de Belgische overheden miljarden euro's aan goederen, diensten en werken. Door haar enorme koopkracht kan de overheid een krachtige impuls geven en bedrijven aanmoedigen om innovatieve producten, processen en diensten te ontwikkelen. Het doel hiervan is de kwaliteit en productiviteit van de publieke dienstverlening te verbeteren of een oplossing te geven aan belangrijke socio-economische

problemen waarvoor er op de markt nog geen oplossing bestaat of waarvoor de bestaande oplossingen tekortschieten.

In 2005 werd het Milieu- en energietechnologie Innovatie Platform (MIP) geoperationaliseerd met als doel de mogelijkheden van Innovatief Aanbesteden (IA) als vraaggericht innovatie-instrument te onderzoeken in de domeinen van Leefmilieu en Energie. De studie- en analysefase resulteerden in een eerste ontwerp van handleiding opgemaakt voor de implementatie van Innovatief Aanbesteden in Vlaanderen.

Op 18 juli 2008 hechtte de Vlaamse Regering haar goedkeuring aan de modaliteiten voor de pilootfase van het actieplan Innovatief Aanbesteden (2008-2010) en aan de vastlegging van 435.000 euro voor de oprichting van een kenniscentrum Innovatief aanbesteden in de schoot van het IWT. Het kenniscentrum moet een katalyserende en faciliterende werking vervullen onder de vorm van juridische ondersteuning en technologische assessment-capaciteit. Verder zal het overheidsopdrachten helpen detecteren die in aanmerking komen voor innovatief aanbesteden en dit via een netwerk van meldpunten in de verschillende beleidsdomeinen.

In deze fase worden de aanbestedende overheden in de verschillende beleidsdomeinen, onder aansturing van de Vlaamse ministers, belast met het opstellen van masterplannen. Hierbij maken ze een grondige behoefteanalyse van hun publieke dienstverlening, interne werking en meer algemeen over belangrijke socio-economische problemen. Logischerwijze wordt bij het concept innovatief aanbesteden uitsluitend aandacht besteed aan de gedetecteerde noden waarvoor er geen of geen adequate oplossing voorhanden is en waar innoverende technologieën kunnen worden ingezet.

Vervolgens worden innovatieplatformen opgericht rond brede thema's geselecteerd uit de door de aanbestedende overheden uitgewerkte masterplannen. Zulk een innovatieplatform fungeert als een soort ontmoetingsplatform voor overheid, industrie en kennisinstellingen. Samen onderzoeken de verschillende stakeholders in welke mate de markt aan de vooropgestelde behoeften kan voldoen. De gesprekken in het kader van de innovatieplatformen leveren als output de stand van de techniek en geven de contouren aan waarbinnen een concreet aanbestedingsproject zal moeten plaatsvinden. De graad van innovatie, samen met andere indicatoren, bepaalt of het project al dan niet commercieel of pre-commercieel zal worden aanbesteed. De uitwerking van de eerste concrete cases is voorzien voor begin 2009. Voor deze eerste precommerciële trajecten van innovatief aanbesteden kan binnen innovatiebeleid maximum 10 miljoen euro vastgelegd worden (10 x 1 miljoen euro per regeringslid) voor uitgaven inzake Innovatief Aanbesteden verdeeld over de begrotingen 2008 t/m 2010. Bovendien werd aan elke Vlaamse minister delegatie gegeven om tot maximum 1 miljoen euro vast te leggen en te besteden aan uitgaven voor co-financiering inzake innovatief aanbesteden. Er zal worden gewerkt in alle precommerciële deelgebieden van de voormelde 'innovatiematrix' (concept, haalbaarheidsstudie, prototype, piloot).

Parallel wordt, onder leiding van het IWT, het Europees (OMC-PTP)-project verder uitgewerkt opgestart begin 2007. Het netwerk van nationale en regionale aanbestedende overheden heeft als doel ervaring uit te wisselen rond de concrete implementatie van het concept innovatief aanbesteden. Eind 2008 wordt een handleiding gepubliceerd die de beste praktijken in de deelnemende landen bundelt en beleidsadviezen formuleert.

d) Financieringsinstrumenten beheerd door de Strategische onderzoekscentra

De Vlaamse Strategische Onderzoekscentra

Belangrijke actoren in het innovatielandschap zijn de vier strategische onderzoekscentra: IMEC (nano-elektronica en nanotechnologie), VIB (biotechnologie), VITO (energie, milieu, materialen, aardobservatie) en IBBT (informatie- en communicatietechnologieën). Deze centra richten het belangrijkste deel van hun inspanningen op strategisch basisonderzoek met op langere termijn valoriseerbare resultaten.

Krachtens de in 2007 vernieuwde beheersovereenkomsten moeten deze centra in hun respectievelijke disciplines een internationaal erkende positie verwerven en een zo groot mogelijke meerwaarde creëren voor het Vlaamse maatschappelijk weefsel, in het bijzonder het economische.

Om die strategische doelstellingen te bereiken wordt er in 2009 voor de vier strategische onderzoekscentra samen een bedrag van 141,3 miljoen euro voorzien. Tegenover dit relatief grote bedrag staan vier herdachte beheersovereenkomsten die ambitieus zijn met betrekking tot de prestatie en veeleisend op het vlak van transparantie met betrekking tot de besteding van de publieke middelen. Alle centra hebben ondertussen ook hun ‘good governance’-code uitgewerkt, gepubliceerd en geïmplementeerd. Met dit sluitstuk werd een uniforme en transparante opvolging voor de onderzoekscentra op de rails gezet. Bovendien zal het nieuwe decreet over de organisatie en financiering van het wetenschaps- en innovatiebeleid in de toekomst de juridische grondslag vormen voor de verdere financiering van de strategische onderzoekscentra.

Met het afsluiten van de beheersovereenkomst voor de periode 2007-2011 werd de jaarlijkse dotatie van IMEC een eerste maal verhoogd met 2,75 miljoen euro. Begin 2008 werd, zoals voorzien in de beheersovereenkomst, de dotatie een tweede maal verhoogd, deze keer met 4,375 miljoen euro om 20% boven de dotatie van 2006 te eindigen.

Door de globalisering van het O&O-landschap heeft IMEC nieuwe entiteiten opgericht in andere geografische regio's (o.a. IMEC Nederland (2005) en IMEC Taiwan (2008)). Om tot een gemeenschappelijke strategie en uitvoering te komen wordt het noodzakelijk om deze entiteiten sterker te verbinden door een gepaste structuur. Het verder uitwerken van een koepelstructuur met een internationale dimensie is dus prioritair om de werking van IMEC verder te versterken.

Voor de werking van het IBBT in 2009 is volgens de huidige beheersovereenkomst 23,743 miljoen euro voorzien. Deze is in lijn met de noden van de prioritaire onderzoeksthema's ‘e-Gezondheidszorg’, ‘Mobiliteit en Logistiek’, ‘Nieuwe Media’ en ‘e-Government’ en de in 2007 toegevoegde discipline ‘Beeldverwerking’ en moet het IBBT in staat stellen zich verder te profileren op topniveau in het domein van de informatie- en communicatietechnologieën, in het bijzonder met betrekking tot breedbandtoepassingen.

In 2009 zal het IBBT-onderzoeksthema ‘Nieuwe Media’ echter worden verbreed naar ‘Cultuur en Media’. Dit zou bovendien gepaard gaan met de algemene introductie van een nieuw, korter lopend type van onderzoeksprojecten dat onder andere sneller valoriseerbare resultaten oplevert.

Eind 2007 keurde de Vlaamse Regering de nieuwe beheersovereenkomst van VITO goed. Deze overeenkomst loopt over de periode 2008-2012 en bouwt enerzijds voort op de realisaties uit het verleden terwijl er anderzijds ook nieuwe bakens uitgezet werden voor de toekomst. Zo voorziet de beheersovereenkomst en het strategisch plan van VITO voor de komende jaren een verdere belangrijke groei met minimaal 20% en dit op alle vlakken (personeel, wetenschappelijke output en octrooien). Hiertoe werd voor 2008 de basistoelage voor strategisch basisonderzoek verhoogd met 1,746 miljoen euro. Voor het uitvoeren van de referentietaken werd het voorziene budget opgetrokken met 2,244 miljoen euro. Het uitgangspunt hiervoor is dat de referentietaken, die vooral voor de beleidsdomeinen energie en milieu worden uitgevoerd, volgens de Europese regelgeving aan volledige kost moeten worden gedekt. Dit deel van de overeenkomst werd recent geformaliseerd na overleg met het betrokken beleidsdomein LNE. Vanaf 2009 wordt de opdracht van VITO inzake de referentietaken uit de beheersovereenkomst gelicht en ondergebracht in een beheersreglement.

In 2009 zal de dotatie van het VIB volgens de huidige beheersovereenkomst 39,7 miljoen euro bedragen.

Er zijn echter ook een aantal nieuwe initiatieven in voorbereiding met betrekking tot centra voor strategisch basisonderzoek. Eén van de aanbevelingen van de ronde tafel betreffende de zogenaamde “Life Sciences” was de versterking van het translationeel biomedisch onderzoek.

Er is recent een VIS-haalbaarheidsstudie opgestart met als doel de uitwerking van een businessplan ter positionering van translationeel biomedisch onderzoek mogelijk te maken.

Interdisciplinariteit en Convergentie

In de toespraak naar aanleiding van de opening van het academiejaar aan de KU Leuven heb ik een lans gebroken voor meer aandacht voor interdisciplinariteit in onderzoek en innovatie. De interesse voor de grotendeels nog steeds braakliggende grensvlakken tussen de verschillende wetenschappelijke

disciplines neemt stilaan internationale dimensies aan. Deze nieuwe gebieden blijken immers bijzonder vruchtbaar te zijn voor belangrijke wetenschappelijke doorbraken.

In de vernieuwde beheersovereenkomsten voor de periode 2007-2011 worden de vier strategische onderzoekscentra die de Vlaamse Gemeenschap momenteel rijk is, reeds aangezet om structurele samenwerkingsverbanden op te zetten met nationale of internationale partners die over een complementaire expertise beschikken en waarmee door een interdisciplinaire aanpak nieuwe onderzoeks- en ontwikkelingsdomeinen met maatschappelijk valorisatiepotentieel kunnen worden ontdekt en ontgonnen.

Ondanks de reeds hoge ambities die op dit vlak aan de hand van kritische prestatie-indicatoren werden vastgelegd in de beheersovereenkomsten, werd er in het afgelopen jaar een heel bijzondere samenwerkingsopportunity geïdentificeerd die een bijkomende participatie van de Vlaamse overheid rechtvaardigt. Het betreft concreet een samenwerking tussen onder andere IMEC en VIB op het grensgebied tussen neurowetenschappen en nanotechnologieën (“neuro-electronics”) waarvoor momenteel een dossier wordt voorbereid voor de Vlaamse Regering onder de naam Neuro Electronics Research Flanders (NERF). Andere opportuniteiten voor samenwerking tussen IMEC en IBBT, enerzijds, en IBBT en VITO, anderzijds, worden eveneens onderzocht.

e) Instrumenten beheerd door wetenschappelijke instellingen

Vlaams Instituut voor de Zee (VLIZ)

Het VLIZ geeft als informatie- en coördinatieplatform het zeewetenschappelijk onderzoek visibiliteit en uitstraling, zowel op regionaal, federaal als internationaal niveau. Naast het UNESCO/IOC-projectkantoor is sinds 2008 ook het Secretariaat van de Marine Board van de European Science Foundation in Oostende volledig operationeel. Het Vlaams Marien Datacentrum is een actieve partner in de netwerking van deze internationale instellingen.

Vanaf 2008 ontvangt het VLIZ jaarlijks een investeringssubsidie bestemd voor onder andere het verwerven en uitbouwen van de faciliteiten aan land en wetenschappelijke apparatuur voor het onderzoek en de metingen op zee.

In 2009 wordt de logistieke ondersteuning versterkt met onder meer de aangekondigde bouw van het nieuw onderzoeksschip de ‘Simon Stevin’ ter vervanging van de ‘Zeeleeuw’. Samen met de nieuwe, aan land gebaseerde faciliteiten zal het VLIZ hiermee een platform bieden waarmee de Vlaamse mariene en estuariene wetenschappen zich kunnen inschakelen in transnationale kustonderzoeksprojecten, al dan niet in een Europees kader.

2009 wordt tevens een jaar waarin de prestaties van het VLIZ zullen worden geëvalueerd. Daarbij zal zoals gebruikelijk een beroep gedaan worden op een panel van internationale experts.

Koninklijke Maatschappij voor Dierkunde Antwerpen (KMDA)

De KMDA draagt met haar unieke onderzoeksinfrastructuur en haar wetenschappelijk zoologisch onderzoek bij tot het behoud van de biologische diversiteit en tot de internationale uitstraling van het Vlaams wetenschappelijk potentieel in dit domein.

In 2007 werd een nieuwe subsidieovereenkomst afgesloten met KMDA ter ondersteuning van de wetenschappelijke onderzoeksactiviteiten in de periode 2007-2011. De subsidie werd ten opzichte van de vorige overeenkomst met 20% verhoogd. Hieraan werden zeer ambitieuze performantiecriteria gekoppeld. In de begroting 2009 wordt 848.000 euro voorzien voor de subsidie aan het onderzoekscentrum van de KMDA.

De Nationale Plantentuin van Meise

Zoals overeengekomen binnen de Vlaamse Regering zal de Nationale Plantentuin, eenmaal de overdracht naar de Vlaamse Gemeenschap is gerealiseerd, als een publiekrechtelijk extern

verzelfstandigd agentschap worden ondergebracht bij het beleidsdomein EWI. De budgettaire gevolgen zullen pas correct kunnen worden ingeschat op het moment van de eigenlijke overdracht. Naast de personeels- en werkingskosten zullen ook budgetten moeten worden voorzien voor de restauratie en het onderhoud van het gebouwenpatrimonium.

Gezien de hoogdringendheid van de herstellingswerken aan de daken van de serres en de stookinstallaties heeft de Vlaamse Gemeenschap zich als zaakwaarnemer opgesteld en werden vanuit de begroting wetenschapsbeleid in nauwe samenwerking met het agentschap Facilitair Management en de federale Regie der Gebouwen de nodige werken aanbesteed. De werken worden in principe eind 2008 afgerond. Het totale budget voor de werken die tot nu toe werden uitgevoerd bedroeg circa 2,5 miljoen euro.

In 2008 werd in nauw overleg met de Vlaamse Bouwmeester ook een masterplan voor de Nationale Plantentuin uitgewerkt.

4.2.3 De maatregelen en de instrumenten ter versterking van het Vlaams economisch weefsel

a) Subsidies voor onderzoek en experimentele ontwikkeling

De verruiming van het steunbaar innovatietraject in de meest relevante programma's van het IWT staat reeds sinds 2006 op de agenda (zie adviezen VRWB/SERV en IWT). De verruiming betreft dan enerzijds de zogenaamde 'verbreding' van steun, waarbij ook niet-technologische kennis volwaardig wordt behandeld. Anderzijds is er de mogelijke 'verlenging' van het steunbaar traject. Dit laatste is budgettair de meest ingrijpende verruiming en bovendien mogelijks in strijd met de Europese Kaderregeling inzake Staatsteun. Hier is bijkomend onderzoek noodzakelijk.

Maatregelen met als doel het wegnemen van de formele en reglementaire hinderpalen om de innovatiesteun niet verder te beperken tot 'technologische innovatie' strictu sensu werden reeds principieel goedgekeurd door de regering. In 2009 zullen ze veralgemeend van kracht zijn.

Directe steun aan O&O-projecten die geïnitieerd worden door bedrijven, wordt in Vlaanderen toegekend door het IWT. Dit blijft een belangrijk instrument voor de ondersteuning van innovatie in Vlaanderen. Het beschikbare budget steeg dan ook in 2008 structureel met 20 miljoen euro, een inspanning die ook in de begroting 2009 is voorzien. Hiermee wordt trouwens de aanzienlijke toename van de steun in 2007 tot 107 miljoen euro bestendigd.

De groei van de middelen gaat ook gepaard met belangrijke aanpassingen aan het ganse systeem. Een belangrijke aanleiding hiervoor was de nieuwe Communautaire Kaderregeling inzake staatssteun voor O&O&I, die een aanpassing vereiste van het besluit van de Vlaamse Regering van 5 november 2001 tot regeling van de steun aan projecten van technologisch onderzoek en ontwikkeling van het bedrijfsleven in Vlaanderen. Daarnaast zijn vereenvoudiging van de modaliteiten en verruiming van de toepassingsmogelijkheden even belangrijke doelstellingen.

Wat het besluit zelf betreft, wordt niet geraakt aan het basisprincipe dat de projecten door Vlaamse bedrijven moeten worden opgezet en ten bate van deze bedrijven moeten worden uitgevoerd, met een belangrijke potentiële economische return in Vlaanderen. In het nieuwe besluit wordt het begrip 'technologische innovatie' systematisch vervangen door 'innovatie'. Belangrijk daarbij is dat de focus verschuift van technologie-ontwikkeling naar kennisopbouw ten behoeve van innovatie. Voor startende bedrijven wordt ruimere steun voorzien. Het nieuwe besluit werd reeds principieel goedgekeurd door de regering en zal na afhandeling van de volledige administratieve procedure in het najaar van 2008 definitief goedgekeurd worden.

Parallel aan de aanpassingen aan het besluit zijn er echter al belangrijke stappen genomen op het vlak van de regels en procedures bij het IWT. In overleg met de bedrijven en andere betrokken actoren werden belangrijke aanpassingen uitgewerkt, waarbij een onderscheid wordt gemaakt tussen O&O-bedrijfsprojecten en het KMO-programma.

Een specifiek facet is verder de inpassing van de Vlaamse bedrijfssteun in de internationale programma's.

b) O&O-bedrijfsprojecten

Alle bedrijven (ook KMO's) die toegevoegde waarde in Vlaanderen realiseren, kunnen voor hun innovatieprojecten steun aanvragen bij het IWT onder de steunmaatregel O&O-bedrijfsprojecten. Voor deze steunmaatregel werd eind 2007 een belangrijk veranderingstraject gestart, dat heeft geresulteerd in nieuwe handleidingen gepubliceerd einde mei 2008. De belangrijkste aanpassingen zijn :

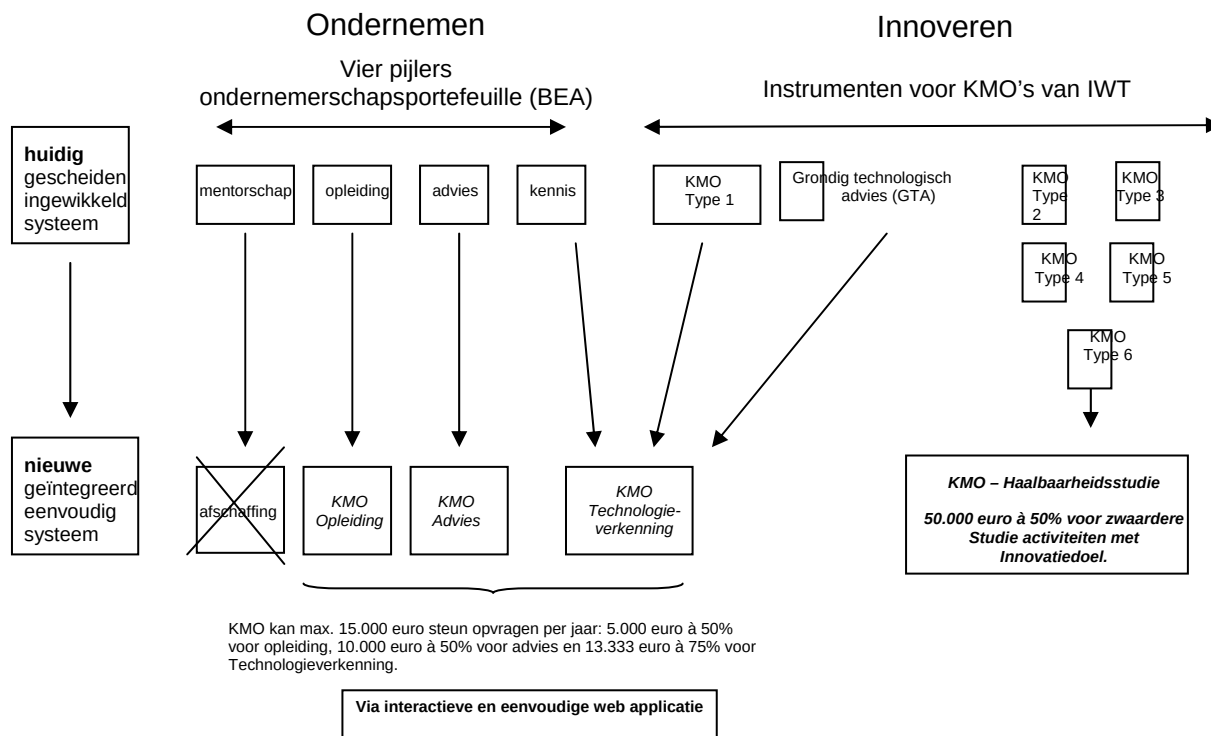
- de verruiming zoals hoger beschreven;
- de aanpassing van de definities van onderzoek en ontwikkeling, met een aangepast mechanisme om het basissteunpercentage te bepalen. Voor het onderscheid tussen onderzoek en ontwikkeling wordt een ander mechanisme ingevoerd dan tot nu gebruikt, zodat maar twee basissteunpercentages overblijven, respectievelijk voor onderzoek (40%) en ontwikkeling (15%);
- de herziening van de bijkomende steun, respectievelijk 10% extra steun voor projecten die voldoen aan specifieke beleidsdoelstellingen, 10% extra voor projecten voor projecten door middelgrote ondernemingen en 20% extra voor projecten van kleine ondernemingen en 10% extra voor projecten met substantiële samenwerking;
- als overgangsmaatregel krijgt een project echter altijd minstens 25% steun;
- de vereenvoudiging van de deelcriteria voor de selectie van de projecten, zonder aan de basiscriteria te raken;
- de grondige herziening van de aanvraagdOCUMENTEN, met aandacht voor administratieve vereenvoudiging en een nog sterkere focus op specifieke informatie. Belangrijk aandachtspunt is wel dat, bij verdere vereenvoudiging, de principes van gelijke behandeling en transparantie gewaarborgd blijven.

Daarnaast wordt binnen hetzelfde reglementaire kader een nieuw projecttype ingevoerd, namelijk de O&O-haalbaarheidsstudie. Hiermee probeert het IWT tegemoet te komen aan de vraag van bedrijven die steun voor kleinere projecten helemaal bij de start van een innovatietraject zeer belangrijk vinden. Een O&O-haalbaarheidsstudie laat dergelijke bedrijven toe om, hetzij individuele studies, hetzij gebundelde kleine studies in te dienen. Deze studies dienen de verschillende aspecten van een innovatie, met name de eerder technische aspecten, de eerder markt- en businessgerichte aspecten en de IPR geïntegreerd te behandelen. De eerste aanvragen zijn in behandeling. Het instrument zal medio 2009 tussentijds geëvalueerd worden.

c) KMO-programma

Het KMO-programma van het IWT blijft het belangrijkste instrument voor rechtstreekse steun aan KMO's die aan innovatie willen doen, zeker in de meer traditionele sectoren. De regelmatige vernieuwing in de steunmodaliteiten sinds de start eind 2000 heeft toegelaten om een breed scala van activiteiten te dekken en het KMO-programma heeft zijn oorspronkelijke doelstellingen bereikt. Anderzijds heeft dit alles wel geleid tot een vrij complex geheel van steunmaatregelen, die bovendien nog moeten ingepast worden in de bredere context van de steun aan bedrijven in het beleidsdomein, zoals de steun via het Agentschap Ondernemen en via VINNOF. Dit punt werd ook naar voor geschoven in het zogenaamde 'Rapport Soete' dat het hele instrumentarium doorlichtte. De Vlaamse Regering besliste dan ook op 18 juli 2008 om dit KMO-programma te vereenvoudigen.

Vereenvoudiging KMO-steuninstrumenten Van 11 naar 4 instrumenten

Zonder aan de initiële doelstellingen te willen raken, met name een laagdrempelig programma te hebben voor de ondersteuning van innovatie in traditionele KMO's en startende ondernemingen, wordt bijgestuurd op de volgende vlakken :

- de kleine KMO-innovatiestudies type 1 worden geïntegreerd met de GTA's uitgevoerd door de Vlaamse Innovatiesamenwerkingsverbanden (gesteund door het IWT) en de kennispijler binnen de BEA-steun via het Agentschap Ondernemen. Er zal een nieuw geïntegreerd projecttype worden opgezet (KMO-technologieverkenning) dat deze kleinschalige adviezen verstrekt door erkende kennisinstellingen steunt. Rekeninghoudend met de kost van de kennisinstelling en de eigen kost, kan een subsidie van maximaal 7.500 euro verkregen worden op een externe kost van 10.000 euro. Het is de bedoeling dit in te passen in het vernieuwde BEA (voorzien tegen 1 januari 2009) zodat voor de bedrijven de ondersteuning van deze eerste stap in het innovatietraject eenvoudiger wordt;
- de vijf andere types van KMO-haalbaarheidsstudies worden geïntegreerd in één nieuw projecttype, KMO-haalbaarheidsstudie genoemd. De mogelijkheden van de oude types zoals de steun voor de aanwerving van een eerste technisch hooggeschoolde, de voorbereiding van internationale samenwerking en de specifieke steun aan jonge innovatieve ondernemingen worden daarbij behouden, maar de modaliteiten worden in elkaar geschoven zodat, vanuit het standpunt van de aanvrager, een veel minder complexe en administratief eenvoudiger situatie ontstaat. Het steunpercentage voor dergelijke studies bedraagt 50%, met een maximale subsidie van 25.000 euro, evenwel te verhogen met 10.000 euro wanneer het project voldoet aan specifieke beleidsdoelstellingen en met 10.000 euro wanneer substantieel wordt samengewerkt met derden. Bovendien is het mogelijk om een afzonderlijke aanvraag voor steun tot 10.000 euro in te dienen voor octrooiname;

- binnen de KMO-haalbaarheidsstudie kan aanvullend een specifiek pakket voor starters worden voorzien, waarbij een starter onder bepaalde voorwaarden éénmalig een extra steun van 25.000 euro kan krijgen voor het opstellen van het globale ondernemingsplan/model. Bovendien blijft de mogelijkheid van een aanvullende achtergestelde lening vanuit VINNOF;
- KMO's die de deelname aan een internationaal programma voorbereiden kunnen steun krijgen via BEA voor de elementaire dossiervoorbereiding of via een KMO-technologieverkenning voor een voorbereidende studie ten gronde samen met een erkend kenniscentrum. Als de KMO deze voorbereiding alleen doet of met een niet erkend kenniscentrum kan steun verkregen worden via een KMO-haalbaarheidsstudie (in regel beperkt tot 10.000 euro);
- voor de KMO-innovatieprojecten verandert ten gronde weinig. Wel zijn de modaliteiten aangepast aan de nieuwe kaderregeling. De steun bedraagt 35% (+ 10% voor een kleine onderneming), met een maximale steun van 200.000 euro te verhogen tot 250.000 euro als wordt voldaan aan een specifieke beleidsdoelstelling of als substantieel wordt samengewerkt met onafhankelijke bedrijven. Bovendien is er specifieke steun mogelijk voor octrooien en is het mogelijk om een aanvullende achtergestelde lening te krijgen tot in totaal 80% van de aanvaarde kosten.

De verruiming van het innovatietraject uit zich hier door het gebruiken van het principe dat alle kennisverwervende activiteiten, die nodig zijn om de geplande innovatie te doen slagen, steunbaar zijn.

Het IWT is belast met het vertalen van deze principes in nieuwe handleidingen en procedures, zodat de aanpak in zijn totaliteit kan ingevoerd worden begin 2009.

d) Subsidies voor Kennisdiffusie

Het VIS-programma (Vlaamse innovatiesamenwerkingsverbanden)

Het VIS-programma ondersteunt de innovatieactiviteiten van deelgroepen van Vlaamse bedrijven. De Vlaamse overheid financiert langs deze weg zowel collectieve onderzoeksprojecten als kennistransfer-activiteiten. De projecten worden ingediend door netwerken van bedrijven. Het VIS-programma omvat volgende subprogramma's :

- VIS-CO: Collectief onderzoek is gericht op het verwerven, bundelen en vertalen van kennis tot bruikbare innovatietoepassingen voor een ruime groep van bedrijven;
- VIS-TIS: Thematische innovatiestimuleringsprojecten richten zich op het (collectief) verspreiden van nieuwe kennis naar een ruime doelgroep van bedrijven en op het detecteren van synergieën tussen bedrijven en het stimuleren van samenwerking in onderlinge innovatieprojecten;
- VIS-TD: Technologische dienstverleningsprojecten richten zich naar de individuele bedrijven binnen hun doelgroep door het aanbieden van gespecialiseerd technologisch advies. Zij hebben als doel de bedrijven 'praktisch' bij te staan bij het verleggen van hun state-of-the-art. In het kader van deze projecten kunnen ook kleine studies uitgevoerd worden door erkende kenniscentra, de zogenaamde GTA's (Grondige Technologische Adviezen);
- VIS-geprogrammeerde initiatieven: Bottom-up initiatieven die verschillende types VIS-projecten in een programmastructuur groeperen of die een ruimer innovatieondersteunend karakter hebben. De huidige mogelijkheden voor indiening van projecten zijn competentiepolen en proeftuinen;
- VIS-haalbaarheidsstudies, ter voorbereiding van belangrijke initiatieven;
- VIS-samenwerkingsprojecten: De verschillende actoren in het VIS-programma zijn gegroepeerd in het Vlaams Innovatienetwerk (VIN). VIS-samenwerkingsprojecten ondersteunen initiatieven die de onderlinge samenwerking tussen deze actoren stimuleren, en de professionaliteit van het VIN netwerk verbeteren;

Het aantal projecten binnen VIS-CO/TIS/TD is vrij stabiel. In de loop van 2008 werden kleine bijsturingen uitgevoerd om de verschillende financieringsinstrumenten gebruiksvriendelijker te maken en hun doelstellingen/doelgroepen onderling beter af te lijnen. Tegelijk werd ook de implementatie van de nieuwe Europese kaderregeling meegenomen. De indieningsmodaliteiten voor projecten van competentiepolen en proeftuinen werden op punt gesteld.

Competentiepolen

De uitbouw van strategische kennisokkels voor het bedrijfsleven in de vorm van competentiepolen past in de internationale tendens van open innovatie: de innovatie komt tot stand door effectieve samenwerking en interactie tussen de meest relevante actoren uit het bedrijfsleven en de kennisinstellingen. Competentiepolen richten zich hierbij op kenniscreatie en/of kennisdiffusie voor een zo ruim mogelijke groep van bedrijven. Competentiepolen zijn bottom-up initiatieven die vanuit de bedrijfswereld worden voorgesteld, waarbij naast de vraaggedrevenheid ook het open en collectief karakter van de activiteiten centraal staat. Het reglementair kader voor de ondersteuning van competentiepolen is ingebed in het besluit van de Vlaamse Regering van 20 juli 2006 tot regeling van de steun aan projecten van innovatiestimulering, technologisch advies en collectief onderzoek op verzoek van Vlaamse Innovatiesamenwerkingsverbanden, het zogenaamde VIS-besluit.

In februari 2008 keurde de Vlaamse Regering de nieuwe statuten van Flanders' DRIVE goed. Flanders' DRIVE is begin 2008 gestart met de uitvoering van zijn tweede convenant (28,8 miljoen euro subsidie voor vier jaar). De nieuwe missie is om uit te groeien van innovatieplatform tot internationaal erkend competentiecentrum, en dit ter ondersteuning van een slagkrachtige voertuigindustrie. Naast het verder uitbouwen van de internationale dimensie, is het versterken en opbouwen van nieuwe competenties via vraaggedreven onderzoeksprojecten een belangrijke opdracht. Hierbij zal Flanders' DRIVE zich focussen op business cases binnen vier thema's: manufacturing, light-weight materials, active safety en clean powertrains. De eerste projecten zijn inmiddels van start gegaan.

In 2008 werden, op basis van de positieve tussentijdse evaluaties door het IWT, de tweede termijn van de convenanten van Flanders' Mechatronics Technology Centre (FMTC) en Flanders' FOOD goedgekeurd.

Eind 2008 en in 2009 zal de financiering van een aantal Competentiepolen ten einde lopen. Een belangrijk thema van deze competentiepolen is dan ook het ontwikkelen van een gepaste strategie voor de toekomst. Hiernaast zijn of zullen op korte termijn een aantal VIS-Haalbaarheidsstudie afgerond worden, waarvan de resultaten kunnen leiden tot de oprichting van een nieuwe competentiepool (bv. rond innovatieve arbeidsorganisaties) of tot een nieuw Strategisch Onderzoekscentrum (SOC). Op basis van deze ontwikkelingen worden in de tweede helft van 2008 en in 2009 een aantal nieuwe aanvragen van steun voor competentiepolen verwacht.

Bij de nieuw toe te kennen competentiepolen of bij verlengingen van bestaande competentiepolen zal de nodige aandacht worden besteed aan de positionering van competentiepolen in het onderzoeks- en innovatielandschap. Maximale afstemming met bestaande initiatieven, vermindering van duplicatie en aansluiting bij de economische sterktes van Vlaanderen zijn daarbij essentieel. Tevens kan van volwaardige competentiepolen een internationaal ambitieniveau worden verwacht, wat zich ook zal moeten vertalen in duidelijke performantiecriteriën.

Proeftuinen van testgebruikers

Proeftuinen van testgebruikers zijn testomgevingen waarin bedrijven nieuwe innovatieve technologieën, producten en diensten kunnen toetsen binnen een groep van individuen, die als tester worden ingezet in hun eigen leef- en werkomgeving. Een open innovatiesysteem als een proeftuin biedt de relevante actoren in de waardeketen, zowel economisch als maatschappelijk, een gemeenschappelijk platform om innovaties gezamenlijk te ontwikkelen en te implementeren. Door burgers als testgebruikers in te zetten, wordt niet alleen nuttige terugkoppeling ontvangen over de geteste technologie of dienst, maar worden ook waardevolle nieuwe ideeën voor innovatie gegenereerd. De testen in de proeftuin zijn voor bedrijven vaak een essentiële stap richting verdere ontwikkeling, afstemming en versnelling van de innovaties in de markt.

Voor bedrijven, maar ook voor de maatschappelijke actoren, is het financieel echter onmogelijk om voor iedere test door testgebruikers een individuele proeftuin op te zetten. Het samenbrengen van partijen in een platform, waarbinnen aan schaalvergroting en kennisuitwisseling kan worden gedaan, vormen de rationale voor een proeftuin. Naar analogie met de steun voor competentiepolen kunnen

Vlaamse Innovatiesamenwerkingsverbanden sinds april 2008 op basis van het VIS-besluit ondersteuning aan te vragen voor de opbouw, onderhoud en exploitatie van een proeftuin.

In 2009 worden de eerste aanvragen voor proeftuinen verwacht.

Haalbaarheidsstudies

Het IWT ondersteunt Vlaamse Innovatiesamenwerkingsverbanden (VISsen) om bepaalde belangrijke en omvangrijke initiatieven voor te bereiden via de VIS-Haalbaarheidsstudies. De nadruk ligt hierbij op initiatieven die gericht zijn op het ondersteunen van gemeenschappelijke innovatie-uitdagingen van een zo ruim mogelijke groep van bedrijven en kenniscentra. Typische onderwerpen van haalbaarheidsstudies zijn het uitvoeren van verkenningstudies en foresightstudies, het opmaken van 'roadmaps', het uitvoeren van grondige behoefteanalyses en het opstellen van een collectief innovatie- en businessplan om invulling te geven aan deze behoeften. De VIS-Haalbaarheidsstudies vormen een belangrijk ondersteuningsmechanisme om de haalbaarheid van de oprichting van bijvoorbeeld een competentiepool of proeftuin te onderzoeken.

Collectief landbouwonderzoek

Het programma landbouwonderzoek beoogt het verwerven, bundelen en vertalen van wetenschappelijk-technologische kennis naar innovatieve toepassingen voor de Vlaamse land- en tuinbouw. De projecten hebben een collectief karakter omdat ze gericht zijn op de bevordering van de sector en niet op het oplossen van problemen van individuele land- en tuinbouwbedrijven. De projecten worden uitgevoerd door onderzoeksgroepen van de Vlaamse universiteiten en hogescholen, onderzoeksinstellingen en praktijkcentra. De Vlaamse overheid betoelaagt 92,5% van de aanvaardbare projectkosten en de overige 7,5% dient bijeengebracht te worden door de leden van de gebruikerscommissie. Een project kan goedgekeurd worden voor maximaal vier jaar, met een tussentijdse evaluatie na twee jaar.

In het kader van de oproep 2007-2008 zijn 39 projectaanvragen ingediend voor een totaal aan gevraagde steun van 30,4 miljoen euro. Voor deze oproep is een budgettaire enveloppe voorzien van 9,602 miljoen euro. Een belangrijk deel hiervan (5 miljoen euro) dient echter voorbehouden te worden voor de verlenging van lopende projecten in 2008. Het steunvolume beschikbaar voor de financiering van nieuwe projecten bedraagt daardoor 4,6 miljoen euro. Na het doorlopen van de evaluatie- en selectieprocedure kan met de beschikbare middelen, steun toegekend worden aan de 12 meest gunstig gerangschikte projecten. De doelstelling om minimum 25% van de middelen te besteden aan projecten die direct bruikbare toepassingen kunnen vinden in de praktijk is hiermee gehaald.

Op initiatief van het Platform voor Landbouwonderzoek, samengesteld uit vertegenwoordigers van het onderzoekslandschap (Vlaamse instellingen voor hoger onderwijs, ILVO en praktijkcentra), van het Beleidsdomein Landbouw en Visserij en van het IWT, werd eind 2007 een overleg opgestart rond de evaluatie- en selectieprocedure van het programma landbouwonderzoek. In antwoord op de aanbevelingen van het Platform zijn vervolgens een aantal wijzigingen geformuleerd tot bijsturing van het financieringsinstrument. Zo werd naar analogie met de andere collectieve programma's een nieuwe, beter gestructureerde handleiding opgesteld en werd ten behoeve van de aanvragers een aanvraag-template uitgewerkt. Na de ontvankelijkheidsanalyse zal aan de aanvragers tevens de mogelijkheid geboden worden hun projectvoorstel te komen toelichten aan een IWT-adviseur.

Op vraag van het Departement Landbouw en Visserij is ook de mogelijkheid gecreëerd om, naar analogie met wat aanvaard wordt voor het VIS – Collectief Onderzoek (verplichte bijdrage Wet De Groote), voor bepaalde projecten een tussenkomst van het Fonds voor Landbouw en Visserij toe te staan. Dit Fonds is een begrotingsfonds dat uitsluitend gespijsd wordt met bijdragen (verplichte bijdragen, retributies,...) van de primaire producenten uit zowel de plantaardige als de dierlijke sector.

Eind mei 2008 werd door het IWT de nieuwe oproep 2008-2009 gelanceerd, volgens de bovenvermelde praktische modaliteiten. De limietdatum voor indiening van projectaanvragen is 17

september 2008. Voor 2009 wordt (voorlopig) hetzelfde begrotingskrediet voorzien. Zoals hoger reeds gesteld, dient een gedeelte van dit bedrag voorbehouden te worden voor de verlenging van lopende projecten. Daardoor komt het totaal aan beschikbare middelen voor nieuwe projecten op 6,1 miljoen euro. Dit is een substantiële verhoging ten opzichte van 2008.

Innovatieve media

Overeenkomstig de beheersovereenkomst met de VRT voor de periode 2007-2011 wordt er voor de opdracht Onderzoek & Innovatie van de VRT vanuit de begroting Wetenschap & Innovatie, meer bepaald vanuit de lijn 'Innovatieve Mediaprojecten' een dotatie van 3,979 miljoen euro voorzien bovenop de werkingsmiddelen die het beleidsdomein Media tegenover de beheersovereenkomst stelt. De VRT kan bovendien een trekkingsrecht van 500.000 euro bovenop deze dotatie voor de opdracht Onderzoek en Innovatie uitoefenen als zogenaamde 'matching funds' voor deelname aan grotere onderzoeksprojecten die zich buiten de VRT afspelen.

De onderzoekers en ontwikkelaars die voor de uitvoering van de opdracht Onderzoek en Innovatie door de VRT worden ingezet, werden ondertussen met nieuwe professionele kantoren en labo's uitgerust in de gebouwen waar ook het IBBT gehuisvest is. Het geheel is ondertussen genoeglijk bekend onder de naam VRT-medialab.

Het gemeenschappelijk innovatieplatform wil tevens een maatschappelijk draagvlak creëren en een debat op gang brengen over het nut en de noodzaak van digitale archivering. De problematiek moet zichtbaarheid krijgen in de publieke opinie en (weer) op de agenda geraken van de belangrijke stakeholders. Dit zal onder meer gerealiseerd worden via een eerste publieksmoment rond digitale archieven, midden laatste kwartaal 2008.

Finaal zal het gemeenschappelijk innovatieplatform blijk geven van de interdisciplinaire aanpak die binnen dit project gevolgd wordt (er zal materiaal in opgenomen zijn en getoond worden uit diverse collecties van musea, archieven, bibliotheken en andere instellingen), gecombineerd met een educatieve en publieksgerichte aanpak. Gezien de bestaande kennis bij de mediaspelers zal in een eerste fase vooral met beeld- en geluidsmateriaal gewerkt worden. Maar het project zal voldoende aandacht hebben voor een geïntegreerd digitaliseringsbeleid in Vlaanderen, en zal voor convergentie zorgen tussen de nu vaak uiteenlopende initiatieven in de verschillende sectoren die hier beschouwd worden (erfgoed-, cultuur- en mediasector). De selectie van beeld- en geluidsmateriaal die in het platform zal worden opgenomen, zal de technologische haalbaarheid en meerwaarde van interdisciplinaire samenwerking aantonen, en relateren tot specifieke behoeften van de partners in het project.

In 2009 wordt een open oproep georganiseerd voor O&O-projecten in het domein van de creatieve industriële sector, t.t.z. in de sectoren van de audiovisuele (film, nieuwe media en radio/tv), muziek- en gedrukte media-industrie. Hiervoor wordt ruim 7,066 miljoen euro voorzien waarbij de prioriteit in eerste orde zal uitgaan naar collectieve onderzoeksprojecten en in tweede orde, op een 'First Come, First Served'-basis, naar coöperatieve onderzoeksprojecten. Hiertoe wordt momenteel een dossier voor de Vlaamse Regering voorbereid dat zal overlegd worden met de ministers bevoegd voor Cultuur en Media.

4.2.4 Het onderzoek ten behoeve van de overheid

Om snel en proactief te kunnen inspelen op maatschappelijke ontwikkelingen en uitdagingen, heeft de Vlaamse Regering nood aan wetenschappelijke ondersteuning van het beleid. De Vlaamse Regering keurde in 2007 de voortzetting van het in 2001 gestarte Programma Steunpunten voor Beleidsrelevant Onderzoek 2007-2011 goed. Er worden 14 Steunpunten voor Beleidsrelevant onderzoek gesubsidieerd. Een Steunpunt voor Beleidsrelevant Onderzoek is een entiteit binnen een Vlaamse universiteit, of een consortium van meerdere zulke entiteiten uit verschillende Vlaamse universiteiten die, daartoe erkend, op een geïntegreerde manier wetenschappelijke ondersteuning biedt aan de overheid en aan relevante actoren met betrekking tot door de Vlaamse Regering vastgestelde thema's.

Met de erkenning en de financiering van de steunpunten voor beleidsrelevant onderzoek streeft de Vlaamse overheid naar:

- een structurele onderzoeksfinanciering rond prioritaire beleidsthema's;
- stabiliteit in het onderzoek, binnen een duidelijk vastgelegd contractueel kader;
- een wetenschappelijke beleidsonderbouwing door het structureel inpassen van het onderzoek in de beleids- en beheerscyclus;
- bevordering van het multidisciplinaire facet binnen het beleidsrelevant onderzoek.

Door dit initiatief kan een aantal hoogstaande Vlaamse onderzoeksgroepen ook een kritische kennismassa uitbouwen. Tevens beschikken deze groepen voor het eerst over een voldoende langlopende en structurele financiering om jonge onderzoekers in staat te stellen een doctoraatsproefschrift voor te bereiden.

Het departement EWI staat in voor de algemene administratieve en financiële opvolging van het programma. In overeenstemming met de beheersovereenkomst organiseert het departement jaarlijks een Steunpuntenforum, dat in 2008 voor het eerst plaatsvond. In 2009 wordt opnieuw een forum georganiseerd.

Conform het decreet betreffende het onderwijs XVIII, artikelen VI.9.19 tot en met VI.9.26 wordt een Expertisecentrum Onderzoek en Ontwikkelingsmonitoring opgericht. Hiertoe wordt een convenant afgesloten met de Vlaamse Regering. Het Steunpunt voor Beleidsrelevant Onderzoek O&O-Indicatoren wordt opgeheven eind 2008, waarbij de werkzaamheden worden verdergezet in het Expertisecentrum vanaf 1 januari 2009. Er wordt een addendum aan de beheersovereenkomst met het Steunpunt O&O-Indicatoren voorzien waarbij overgangsmaatregelen worden opgenomen.

In 2008 wordt binnen het Steunpunt O&O-Indicatoren een bijkomend onderzoeksprogramma opgestart met name de opbouw van het 'Vlaams Academisch Bibliografisch Bestand – Sociale en Humane Wetenschappen (VABB –SHW)', conform de bepalingen in het financieringsdecreet van de hogescholen en de universiteiten en het ontwerp-besluit van wijzigingen van het BOF-besluit. Het beoogt primair een instrument op te bouwen dat geschikt is om op basis van de geregistreerde onderzoeksoutput uit de sociale en humane wetenschappen een deel van de voor onderzoeksbeleid bestemde middelen over de universiteiten toe te wijzen. Hiervoor wordt structureel 150.000 euro extra voorzien voor het Steunpunt O&O-Indicatoren vanaf 2008.

4.2.5 Investerings in kennisinfrastructuur

a) Via het overheidsagentschap Hercules

De Herculesstichting is een door de Vlaamse overheid opgericht extern verzelfstandigd agentschap voor de financiering van middelzware en zware infrastructuur voor fundamenteel en strategisch basisonderzoek in alle wetenschappelijke disciplines. De Herculesstichting engageert zich om periodieke oproepen voor middelzware en zware onderzoeksinfrastructuur te organiseren.

Voor middelzware infrastructuur kunnen universiteiten en hogescholen voorstellen indienen via de associaties. Elke associatie organiseert hiervoor een interne oproep en maakt een lijst met prioritaire voorstellen over aan de Herculesstichting. Alvorens een beslissing te nemen over de financiering van deze prioritaire voorstellen, onderzoekt een door de Herculesstichting ingestelde commissie of bij de financiering voorgedragen voorstellen samenwerkingsmogelijkheden zijn op intra-associatie niveau of met derden, met inbegrip van bedrijven. Voor middelzware onderzoeksuitrusting wordt het beschikbare budget onder de associaties verdeeld volgens de Herculessleutel, i.e. een gewogen gemiddelde van de BOF- en de IOF-sleutel.

Voor de selectie van voorstellen zware onderzoeksinfrastructuur publiceerde de Herculesstichting een oproep waarbij naast de universiteiten en hogescholen ook de instellingen voor postinitieel onderwijs en de strategische onderzoekscentra voorstellen kunnen indienen. Samenwerking tussen deze partners

en met derden, met inbegrip van bedrijven, wordt gestimuleerd door middel van een hoger subsidiepercentage. Voor de beoordeling van respectievelijk de wetenschappelijke kwaliteit en de beheersmatige aspecten van de ingediende voorstellen zijn twee commissies ingesteld: de Commissie Hercules-Science en de Commissie Hercules-Invest. In 2008 heeft de minister bevoegd voor het wetenschaps- en innovatiebeleid de leden van beide commissies benoemd.

Op 15 januari 2008 werd de eerste oproep voor middelzware onderzoeksinfrastructuur gepubliceerd en was een gecombineerde oproep voor de jaren 2007 en 2008. In totaal stond er 20 miljoen euro ter beschikking. Op 15 juli 2008 heeft elke associatie een indicatieve lijst met voor financiering in aanmerking komende voorstellen bij de Herculesstichting ingediend. In het najaar van 2008 neemt de Raad van Bestuur van de Herculesstichting een beslissing. Er worden subsidieovereenkomsten afgesloten met de ontvangers van de subsidie. In overleg met de instellingen wordt bij de eerste oproep de gevolgde werkwijze doorgelicht en waar nodig bijgesteld met het oog op de publicatie eind 2008 van de tweede oproep. Er is jaarlijks een structureel bedrag van 10 miljoen euro beschikbaar voor een oproep.

Op 23 mei 2008 werd de eerste oproep voor de zware onderzoeksinfrastructuur afgesloten. Voor deze oproep is een bedrag van 10 miljoen euro aan subsidies beschikbaar. Er werden tien voorstellen ingediend met een totale subsidieaanvraag van 23.9 miljoen euro. In het najaar wordt de rangschikking van de excellent beoordeelde aanvragen door internationale referees door de Commissie Hercules-Science en de Commissie Hercules-Invest opgesteld en ter goedkeuring voorgelegd aan de Raad van Bestuur. Vervolgens worden er subsidieovereenkomsten afgesloten met de ontvangers van de subsidie. De gevolgde werkwijze wordt geëvalueerd met het oog op de publicatie van een volgende oproep begin 2009. Voor deze oproep is een bedrag van 10 miljoen euro beschikbaar.

Als extern verzelfstandigd agentschap is de Herculesstichting onderworpen aan het afsluiten van een samenwerkingsovereenkomst met de Vlaamse overheid. Deze samenwerkingsovereenkomst legt de wederzijdse afspraken, verbintenissen, rechten en plichten vast voor het uitvoeren van de decretale opdracht van de Herculesstichting en de ondersteuning die de Vlaamse overheid hiervoor geeft. In 2008 wordt deze samenwerkingsovereenkomst ter goedkeuring voorgelegd aan de Vlaamse Regering.

b) Via het Financieringsfonds voor de Schuldafbouw en Eenmalige Investeringsuitgaven (FFEU)

Op 21 december 2000 keurde het Vlaams Parlement een decreet goed tot oprichting van een Financieringsfonds voor de Schuldafbouw en Eenmalige Investeringsuitgaven (FFEU). Hierlangs wilde het Parlement de jaaroverschotten recupereren en herverdelen in de vorm van krachtige, extra impulsen voor Vlaanderen.

Na een periode van versnelde nominale schuldafbouw, was het immers aangewezen om de verdere schuldafbouw te temperen, door het verschil tussen de werkelijke en begrote vaststellingssaldi te recyclen, en voor te bestemmen voor investeringen. De gerecupereerde saldi worden gecentraliseerd in het FFEU. Hierdoor ontstaat jaarlijks een vrije marge die kan worden toegewezen aan de investeringsnoden van dat ogenblik.

Voor 2008 wordt in het beleidsdomein wetenschap en innovatie 45 miljoen euro geïnvesteerd in de volgende noden:

Marine onderzoeksinfrastructuur

In 2005 voerde het Vlaams Instituut voor de Zee (VLIZ) in samenwerking met de DAB VLOOT een haalbaarheidsstudie uit met betrekking tot de marine onderzoeksinfrastructuur in Vlaanderen. Deze studie adviseert de bouw van een kustonderzoeksvaartuig ter vervanging van de Zeeleeuw – een schip dat in 1977 in dienst genomen werd – en kan zowel kustgebonden onderzoek als onderzoek in het Schelde-estuarium ondersteunen, waardoor het 80% van de Vlaamse onderzoekers bedient en een maximum aan gedetecteerde behoeften lenigt. In de studie werd, om de scheepstechnische specificaties van het te bouwen schip vast te leggen, ondermeer een vergelijking gemaakt met 18 Europese onderzoeksschepen.

Energie- en milieu onderzoeksinfrastructuur

Het Vlaams Instituut voor Technologische Ontwikkeling (VITO) kende een sterke personeelsstijging, van ca. 330 personeelsleden in 1991 tot een 600-tal (verwacht) eind 2009. Om het personeel en de activiteiten onder te brengen, is er nood aan bijkomende infrastructuur. VITO beschikt momenteel over meer dan 33 gebouwen, verspreid over twee functionele percelen die beide deel uitmaken van één aaneensluitend geheel met het domein van SCK, het federale studiecentrum voor Kernenergie. Van het gezamenlijke domein is ca 1/3 eigendom van VITO en 2/3 eigendom van SCK. Aangezien de aanwezigheid van VITO-personeel en VITO-bezoekers op SCK-grond – en dus nucleair terrein – een weinig controleerbaar veiligheidsrisico is in hoofdte van het SCK en de Amerikaanse toezichtshouder, wordt voorgesteld de VITO-activiteiten te hergroeperen in één perceel. Een raming leert dat deze hergroepering een totale investering langs VITO-zijde met zich mee brengt van ca. 20 miljoen euro.

Digitale onderzoeksinfrastructuur

In de versterking van de kennisinfrastructuur in Vlaanderen is de toegang tot supercomputing essentieel voor universiteiten, onderzoeksinstellingen, bedrijven en overheden. Supercomputing is een aandrijver van de wetenschap in bijvoorbeeld milieu (klimatologie, pollutie, global warming,...), sociologie (vergrijzing, gezondheid, biologie,...), materialen (spintronics, nano-technologie, plasma-technologie,...) en energie (plasmafysica, brandstofcellen,...). Op 14 december 2007 keurde de Vlaamse Regering het dossier betreffende een voorbereidend traject voor een Vlaams Virtueel Supercomputing Centrum (VCS) goed. VCS zal state-of-the-art high performance computing (een combinatie van reken- en geheugencapaciteit die resulteert in verwerkingsprestaties die tot de top 500 in de wereld behoren) en grid-infrastructuur (via internet relatief nauw gekoppelde verzameling van computers en computergelateerde systemen die voor gebruiker transparant aanspreekbaar zijn) ter beschikking stellen aan alle onderzoekers in de associaties, onderzoeksinstellingen en industrie in Vlaanderen, en ondersteunen.

Medische onderzoeksinfrastructuur

Translationele geneeskunde vormt de brug tussen het toepassingsgedreven biomedisch/klinisch onderzoek enerzijds en de patiënt anderzijds. Hierbij is de uitwisseling van bevindingen in de twee richtingen cruciaal: overdracht van kennis van het onderzoekslaboratorium naar de patiënt en omgekeerd een terugkoppeling van de patiënt naar het klinisch onderzoek. Het belang van translationeel onderzoek voor de toekomst van Vlaanderen was eerder al gebleken uit de verkenningsstudie van de Vlaamse Raad voor Wetenschapsbeleid (VRWB) waarin strategische clusters voor Vlaanderen werden voorgesteld. Ook in het Witboek van de Ronde Tafel Life Sciences wordt het belang van translationeel onderzoek expliciet onderstreept. In het kader van de ondersteuning van dit translationeel onderzoek, wordt via FFEU geïnvesteerd in biobank infrastructuur, die routinematig en op vergelijkbare wijze onder meer klinische gegevens, gegevens over genen, eiwitten, metabolieten en lichaamsmateriaal zal verzamelen en ontsluiten voor academisch en industrieel onderzoek. Dit vereist onder meer ICT-infrastructuur met een opslagruimte van grote omvang en met een hoge beveiligingsgraad, om op efficiënte manier de aard en herkomst van de gecodeerde stalen na te gaan en uit te wisselen. Door het realiseren van de door de industrie gevraagde één-loket toegang, bijvoorbeeld voor het ontwikkelen van nieuwe geneesmiddelen, versterkt de biobank eveneens de economische structuur van Vlaanderen.

Opleidingsinfrastructuur

Op het oude spoorwegemplacement in Antwerpen Noord, het Spoor Noord, zal de nieuwe campus van de Hogeschool Antwerpen worden gebouwd. 3.500 studenten uit de departementen Industriële Wetenschappen & Technologie (nu campus Paardenmarkt), Gezondheidszorg (Merksem) en Bedrijfskunde, lerarenopleiding en sociaal werk (Campus 't Zuid) zullen er op termijn ondergebracht

worden. Het departement Industriële Wetenschappen zal als eerste zijn intrek nemen in de nieuwe campus.

4.3 De versterking van het maatschappelijk draagvlak voor wetenschappen, innovatie en ondernemen

Het is de taak van de overheid om het maatschappelijk en economisch belang van wetenschap, techniek en technologische innovatie aan de bevolking duidelijk te maken en om gunstige voorwaarden te creëren om de instroom van jong talent voor wetenschappelijke studiegebieden en ingenieursopleidingen te stimuleren.

De Vlaamse overheid stelt hiertoe jaarlijks een actieplan wetenschapsinformatie en innovatie op, vanaf 2008 het actieplan wetenschapscommunicatie genoemd. Voor 2009 wordt hiervoor een bedrag van 9,1 miljoen euro voorzien.

Het actieplan wetenschapscommunicatie omvat sensibiliserings- en coördinatieacties alsook initiatieven uitgevoerd door structurele partners.

Het actieplan 2009 zal hoofdzakelijk gebaseerd zijn op verdere coördinatie, structurering en afbakening van het veld conform de beleidsprioriteiten die vooropgesteld worden. De krijtlijnen kunnen als volgt worden samengevat:

- het opvolgen en evalueren van de nieuwe of hernieuwde overeenkomsten die op dit ogenblik allemaal zijn gebaseerd op een performantie-gedreven financieringsmodel;
- optimaliseren van de structurele partners, zowel op het vlak van criteria als in lijn met het beleid;
- blijvende aandacht voor samenwerking tussen de structurele partners, andere actoren met expertise op het vlak van wetenschapscommunicatie, de bedrijven, en de media;
- uitbouw van gemeenschappelijke projecten met onderwijsbeleid;
- focus op acties rond ruimtevaart in het kader van de lancering van Frank De Winne.

Nieuwe samenwerkingsovereenkomsten met bestaande structurele partners

Eind 2008 zullen alle samenwerkingsovereenkomsten met de structurele partners gebaseerd zijn op een performantie-gedreven financieringsmodel. Door deze aanpak worden de sterktes van iedere partner nog verder benadrukt en krijgt iedere partner een rol binnen het actieplan wetenschapscommunicatie. In iedere samenwerkingsovereenkomst wordt voldoende aandacht besteed aan de interactie met onderwijs, de industrie en de media. Ook wordt samenwerking tussen de actoren actief op het vlak van wetenschapscommunicatie binnen de Vlaamse Gemeenschap gestimuleerd.

In het najaar 2008 zullen op basis van de evaluatie van de afgelopen (beheers)overeenkomsten nieuwe (beheers)overeenkomsten worden afgesloten met de volgende structurele partners: F.T.I vzw, de organisatoren van de Vlaamse olympiades en de expertisecellen op het niveau van de associaties.

In 2009 zal aan de overeenkomst met de zes Volkssterrenwachten via een addendum de mogelijkheid tot opvraging van investeringssubsidies worden afgeschaft. De jaarlijkse opvraagbare investeringssubsidies zullen worden toegevoegd aan hun jaarlijkse subsidies, waar kleine investeringskosten mee gefinancierd kunnen worden.

In 2009 zal tijdens de evaluatie van de overeenkomst met het Vlaams Instituut voor de Zee (VLIZ) nagegaan worden hoe het luik wetenschapspopularisering kan mee opgenomen worden in de structurele basisovereenkomst vanaf 2010.

De overeenkomst met Scriptie vzw zal in 2009 geëvalueerd worden en bekeken worden in het licht van de beleidsdoelstelling met betrekking tot wetenschapspopularisering. Hieruit moet blijken of een hernieuwing van de overeenkomst vanaf 2010 al dan niet wenselijk is.

Nieuwe structurele partners

In het najaar van 2008 zal Link in de Kabel vzw worden opgenomen als nieuwe structurele partner in het actieplan.

In 2009 zullen geen nieuwe structurele partners worden toegevoegd. Een evenwichtige balans tussen de middelen voor de initiatieven van de structurele partners enerzijds en anderzijds de sensibiliseringsacties is noodzakelijk om blijvend creatief en innoverend te zijn op het vlak van wetenschapspopularisering.

Samenwerking met onderwijs

Op 27 augustus 2008 werd het kader voor het aanleren van technische geletterdheid van 2,5 tot 18 jaar ontwikkeld door het project “Techniek op School voor de 21ste eeuw” (TOS21) voorgesteld en werd TOS21 afgerond op 31 augustus 2008.

Het samenwerkingsverband tussen beide ministers wordt verder gezet voor een periode van 2 jaar (1 september 2008 – 31 augustus 2010). Zo kan tot 2010 in een aantal basisscholen en scholen van de 1ste graad worden gewerkt aan de implementatiestrategieën, met het oog op verbreding vanaf september 2010 bij de invoering van de eindtermen techniek. Het is de bedoeling om de opgedane ervaring bij de ontwikkeling van het TOS21-kader niet te laten verloren gaan, meer nog zelfs uit te breiden en o.a. door het vergroten van expertise, de ontwikkeling van goede praktijken en van didactisch materiaal de invoering van de nieuwe eindtermen techniek voor te bereiden. De scholen die nu aan deze uitbreiding meewerken zullen als voorbeeld dienen binnen hun scholengemeenschap in 2010. Om de implementatiefase in goede banen te leiden zal de nodige zorg worden besteed aan de organisatorische en communicatieve coördinatie van de activiteiten door een TOS21-coördinator.

Het project “De wereld aan je voeten”, gesteund door het wetenschaps- en onderwijsbeleid, is in 2008 gelanceerd. Dit project wordt gecoördineerd door de Koninklijke Vlaamse Ingenieursvereniging (KVIV). Het doel van deze actie is jongeren van de derde graad ASO en TSO te motiveren om bij hun studiekeuze voor het hoger onderwijs te kiezen voor opleidingen die aanzetten tot beroepen in wetenschappen en technologie en tot internationaal ondernemerschap.

Meer wetenschap en innovatie in de media

In 2008 werden twee jeugdprogramma's uitgezonden die geselecteerd werden in het kader van de oproep 2007 voor wetenschapspopulariserende televisieprogramma's.

De éénjarige overeenkomst met de VRT in 2008 bepaalt dat de VRT wetenschapspopulariserende programmareeksen rond bepaalde wetenschappelijke thema's zal produceren, co-produceren of aankopen. Deze zullen in 2008 en 2009 uitgezonden worden op Canvas en eventueel vervolgens op een ander VRT merk, in prime time. De reeksen worden ook verder behandeld door gebruik te maken van multimediale kanalen. De brand voor de reeks wordt de titel van de reeks en niet meer “Over Leven”. De doelgroep is het grote publiek. Het grote publiek zal niet enkel via televisie, maar cross-mediaal worden benaderd rond een bepaalde themareeks. Zo zullen kijkers via het digitale kanaal meer wetenschappelijke informatie kunnen opvragen die aangeleverd wordt door onderzoekers die bij voorkeur verbonden zijn aan onze Vlaamse instellingen.

In 2009 zal deze cross-mediale aanpak verder worden uitgewerkt. Hiertoe zal een nieuwe éénjarige overeenkomst voor 2009 worden afgesloten.

Gerichte oproepen

In 2008 werden er gelijktijdig twee nieuwe oproepen wetenschapspopularisering georganiseerd, één oproep met als thema aardwetenschappen en één oproep voor multimediale projecten. In beide

oproepen werd specifiek subsidie voorzien voor projecten rond het thema ruimtevaart. De geselecteerde projecten zullen in 2009 van start gaan.

In 2009 wordt één oproep voorzien waarbij inhoud en format vrij te kiezen is. De oproep zal kunnen inspelen op belangrijke internationale thema's voor 2010 alsook zullen voorstellen ingediend kunnen worden voor het voortzetten en/of uitbreiden van succesvolle projecten uit de vorige oproepen. Voor het opstellen van het oproepdocument zal rekening worden gehouden met de ervaringen opgedaan bij de oproepen 2008.

Wetenschapsweek en –feest

In het najaar 2008 vindt de Wetenschapsweek en het Wetenschapsfeest plaats in Mechelen. Alle structurele partners van het actieplan zullen aanwezig zijn op het Wetenschapsfeest. Hiermee wil de Vlaamse overheid het grote publiek sensibiliseren voor de inspanningen die de overheid levert ten aanzien van wetenschapscommunicatie.

Vlaamse Ruimtevaardtdagen 2009

In mei 2009 zullen de Vlaamse Ruimtevaardtdagen plaatsvinden. Dit evenement zal volledig in het teken staan van de lancering van Frank De Winne. De geselecteerde projecten ruimtevaart uit de oproepen 2008 zullen zoveel mogelijk in het daglicht worden gesteld. Ook zal voldoende aandacht gaan naar het Jaar van de Sterrenkunde 2009.

Impactanalyse

Het beleid met betrekking tot popularisering van wetenschap, techniek en technologische innovatie en het hieraan verbonden instrument ter implementatie van het beleid ter zake, zijnde het actieplan Wetenschapscommunicatie, werden een eerste keer uitvoerig geanalyseerd in het startonderzoek Wetenschapsinformatie in 2001. Deze analyse betrof de periode 1994-2000. In 2009 zal een studie betreffende het effect en de impact van het beleid en de acties betreffende de popularisering van wetenschap, techniek en technologische innovatie worden uitgevoerd.

Portaalsite wetenschapscommunicatie

Het wetenschapsinformatienetwerk (WIN) (www.wetenschapsinformatienetwerk.be) is een elektronisch platform, opgericht in 2003, waarop de partners uit het actieplan en alle andere geïnteresseerden hun activiteiten op het vlak van wetenschapspopularisering bekend kunnen maken en hierover onderling ervaringen en expertise kunnen uitwisselen. Het platform dat in 2007 volledig vernieuwd werd, maakt het mogelijk om activiteiten meer en beter op elkaar af te stemmen en nieuwe samenwerkingsverbanden te doen ontstaan.

Zoals vermeld in het Actieplan Wetenschapscommunicatie 2008 zal door het departement EWI een ontwerp van aanpak worden uitgewerkt tegen begin 2009 voor de uitbreiding van het WIN waarbij de informatie die het WIN bevat, zal vertaald worden naar een portaalsite voor leerkrachten, jongeren en het grote publiek. Hierbij zal rekening worden gehouden met de VRWB-aanbeveling 33 'Portaalsite voor communicatie over Wetenschap, Technologie en Innovatie'. Tegen eind 2009 zal de eerste implementatiefase afgerond zijn.

Flanders District of Creativity (Flanders DC)

In het kader van de verplichtingen betreffende de Lissabonstrategie en naar aanleiding van de Ondernemersconferentie in december 2003, opteerde de Vlaamse Regering in 2004 binnen haar economisch beleid voor een offensieve groeistrategie. Deze keuze was ingegeven door de bekommernis de toekomstige groei en welvaart en welzijn en het draagvlak van het sociale zekerheidsstelsel te vrijwaren. Om dit te realiseren, was de Vlaamse Regering van oordeel dat het

groeipotentieel van de Vlaamse economie moet worden gevrijwaard en versterkt, rekening houdend met de sociale en ecologische impact van die groei op onze samenleving.

Eén van de maatregelen waartoe werd besloten, was de oprichting van een competentiepool Ondernemerschap. Waar initieel vooral aandacht werd besteed aan het leveren van een ondersteunde rol in het ontwikkelen van ondernemerspotentieel bij jongeren, is bij de uiteindelijke beslissing een ruimere focus naar voor geschoven, nl. “Creatief, innovatief en internationaal ondernemen”. Uitgangspunt hierbij is dat creativiteit wordt omgezet in innovatie en dat laatste op zijn beurt in economische welvaart.

Hierbij wordt specifiek de nadruk gelegd op de economische creativiteit in een internationale ondernemersomgeving. Internationaal ondernemen en de bundeling van creatieve en innovatieve economische krachten worden verder tot ontwikkeling gebracht door het opzetten van een lange termijn traject. Essentieel hierbij is een coördinerende structuur waarin de overheid, kennisinstellingen en ondernemingen samenwerken rond het stimuleren van creatief en innovatief ondernemen binnen een internationale context. Deze structuur is “Flanders District of Creativity” (Flanders DC) geworden en kreeg als missie:

“Het creëren van een gestructureerd netwerk waarbinnen de Vlaamse overheid, kennisinstellingen en ondernemingen hun krachten bundelen om via creativiteit, innovativiteit, ondernemerschap en internationaal ondernemen de regionale concurrentiekracht te versterken”.

Op 19 en 20 november 2008 organiseert Flanders DC het World Creativity Forum. Tijdens deze internationale conferentie komen tal van binnen- en buitenlandse beleidsmakers, bedrijfsleiders en academici samen om te luisteren naar een uitgelezen groep van internationale topsprekers en met elkaar te netwerken.

Een en ander werd verder geconcretiseerd via de goedkeuring door de Vlaamse Regering van de Statuten van Flanders DC vzw en de samenstelling van de bestuursorganen en via de beheersovereenkomst tussen de Vlaamse Gemeenschap/Vlaamse Gewest en Flanders DC.

De huidige beheersovereenkomst voorziet in een tussentijdse evaluatie na 3 jaar en een institutionele evaluatie na 5 jaar.

De geplande tussentijdse evaluatie is echter niet uitgevoerd. De institutionele evaluatie dient uitgevoerd te worden in de tweede helft van 2008 met een bekendmaking van de resultaten voor het einde van 2008. Deze resultaten zullen bepalend zijn voor de vernieuwing van de samenwerking. Momenteel wordt aan deze evaluatie gewerkt.

De hernieuwing van de beheersovereenkomst zal worden afgerond voor midden 2009.

Voor de VZW Flanders District of Creativity (Flanders DC) wordt voor het werkingsjaar 2009 een bedrag voorzien van 2.469.00 euro

4.4 Internationaliseren en grensoverschrijdende samenwerking

4.4.1 Bilaterale samenwerking

Vlaanderen/Nederland

Op 7 april 2004 ondertekenden de toenmalig bevoegde ministers in Vlaanderen en Nederland een intentieverklaring voor de verdere versterking van de Vlaams/Nederlandse strategische samenwerking op het vlak van innovatie. Om uitvoering te geven aan deze intentieverklaring hebben Vlaanderen en Nederland de *Stuurgroep Samenwerking Vlaanderen/Nederland* opgericht. Deze ambtelijke stuurgroep heeft als taak (bege)leiding te geven aan/bij proces en inhoud van de grensoverschrijdende samenwerking, en op regelmatige basis overleg te plegen met het oog op het detecteren van nieuwe mogelijkheden op het vlak van innovatiesamenwerking en –synergievorming.

Sinds 2004 hebben Vlaanderen en Nederland substantiële voortgang geboekt. De samenwerking tussen de overheden heeft onder meer geleid tot nieuwe beleidsinzichten, harmonisatie van randvoorwaarden, verdere versterking van innovatieve clusters en een breder draagvlak voor het stimuleren van grensoverschrijdende samenwerking. Concrete realisaties op het vlak van innovatiesamenwerking tussen Vlaanderen en Nederland zijn de volgende:

- de oprichting, op initiatief van het Interuniversitair Micro-Elektronica Centrum (IMEC) in Vlaanderen en het Nederlandse onderzoekscentrum TNO, van het *Holst Centre*, een onderzoeksinstituut voor draadloze autonome sensornetwerken en systemen op folie;
- het Vlaams/Nederlandse onderzoeks- en stimuleringsprogramma voor Nederlandstalige taal- en spraaktechnologie “*Spraak- en Taaltechnologische Essentiële Voorzieningen In het Nederlands (STEVIN)*”;
- de geïntensiverde samenwerking tussen de innovatiestimulerende overheidsagentschappen *Instituut voor de aanmoediging van innovatie door Wetenschap & Technologie in Vlaanderen (IWT)* en *SenterNovem* in Nederland;
- de inwisselbaarheid van de Nederlandse *kennisvoucher* bij een aantal Vlaamse kennisinstellingen.

In 2007 werd het werkgebied van de Stuurgroep Samenwerking Vlaanderen/Nederland uitgebreid tot het volledige domein van economie, wetenschap en innovatie. Dit werd structureel verankerd in een nieuwe intentieverklaring voor de verdere versterking van de strategische samenwerking op het vlak van economie, wetenschap en innovatie, die op 17 april 2008 in Maastricht werd ondertekend door de Nederlandse Minister van Economische Zaken, de Nederlandse Minister van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap en de Vlaamse Minister van Economie, Ondernemen, Wetenschap, Innovatie en Buitenlandse Handel. In het kader van deze nieuwe intentieverklaring wordt het structurele overleg binnen de Stuurgroep Samenwerking Vlaanderen/Nederland voortgezet en geïntensifieerd, waarbij deze stuurgroep een aantal thematische evenals meer generieke en voorwaarden scheppende activiteiten zal initiëren, coördineren en/of flankerend ondersteunen. Deze activiteiten werden gebundeld in een actieplan, dat de hiernavolgende prioriteiten omvat waarrond ook in 2009 verdere inspanningen zullen worden gedaan:

- generieke en voorwaarden scheppende prioriteiten:
 - o op elkaar afstemmen van de Nederlandse *Sleutelgebieden* en de Vlaamse *Strategische Clusters* om de innovatieve slagkracht van Vlaanderen en Nederland te verhogen;
 - o op elkaar afstemmen en onderling uitwisselbaar maken van de kennis- en innovatievouchers in Vlaanderen en Nederland;
 - o de samenwerking bevorderen tussen de *Technologieattachés* in Vlaanderen en de *Technische Wetenschappelijke Attachés* in Nederland;
 - o samenwerking nastreven in het kader van de *European Roadmap for Research Infrastructures (ESFRI)*, om op die manier de (gezamenlijke) kansen en slagkracht in dit forum te verhogen;
 - o gezamenlijke initiatieven uitwerken om het ondernemerschap te stimuleren;
 - o gezamenlijke acties nemen op het vlak van wetenschapspopularisering en –communicatie, met nadruk op de verdere samenwerking tussen de science centres *Technopolis* in Vlaanderen en *NEMO* in Nederland;
 - o de interregionale (innovatie)samenwerking bevorderen, met als belangrijk aandachtspunt de verdere uitbouw van de *Kennisdriehoek Eindhoven/Leuven/Aken (ELAt)*.
- thematische prioriteiten: de verdere Vlaams/Nederlandse samenwerking stimuleren en faciliteren op het vlak van:
 - o Automotive Systems;
 - o Chemie;
 - o Levenswetenschappen en Gezondheid;
 - o Maritiem en Zeewetenschappelijk Onderzoek;
 - o Nanotechnologie en Embedded Systems;
 - o Nieuwe Materialen;
 - o Taal- en Spraaktechnologie;

- o Voeding;
- o Waterstofenergie;
- o Waterzuivering.

Vanuit het Departement Economie, Wetenschap en Innovatie (EWI) gaat onder meer bijzondere aandacht uit naar de verdere Vlaams/Nederlandse samenwerking op het vlak van (Nederlandstalige) taal- en spraaktechnologie, meer bepaald in het kader van het onderzoeks- en stimuleringsprogramma “Sprak- en Taaltechnologische Essentiële Voorzieningen In het Nederlands (STEVIN)”, dat gezamenlijk door de betrokken overheden in Vlaanderen en Nederland wordt gefinancierd. De Vlaamse cofinanciering van STEVIN (een totaalbedrag van 3,8 miljoen euro, gespreid over vijf jaar) loopt af op het einde van 2009. Zowel in Vlaanderen als in Nederland wordt momenteel vanuit verschillende hoeken, onder meer de Nederlandse Taalunie, het Nederlandse agentschap SenterNovem, de Nederlandse Organisatie voor Taal- en Spraaktechnologie (NOTaS) en de FWO-onderzoeksgemeenschap Computational Linguistics In Flanders (CLIF), nagedacht over een mogelijk vervolgp programma op STEVIN. Op het einde van 2008 worden een aantal denkoefeningen die momenteel lopen in Vlaanderen en Nederland gezamenlijk besproken ter gelegenheid van de beurs “Taal in Bedrijf” (www.taalinbedrijf.org), waaruit vervolgens de gezamenlijke Vlaams/Nederlandse agenda op het vlak van taal- en spraaktechnologie voor de komende jaren verder zal worden geconcretiseerd.

Vlaanderen – Wallonië

In 2006 werden via een ontmoeting van de ministers bevoegd voor het wetenschaps- en innovatiebeleid stappen gezet om de bilaterale samenwerking tussen Vlaanderen en Wallonië inzake wetenschap en innovatie te versterken. Op die terreinen waar de Gewesten en gemeenschappen over volledige politieke bevoegdheden beschikken blijkt er heel wat ruimte voor nieuwe, gezamenlijke initiatieven. In 2007 werd een aanvang gemaakt van een prospectie naar die domeinen waarsamenwerking wenselijk en mogelijk is. Dit moet in 2008 leiden tot concrete actiepunten. Een nauwere samenwerking tussen het FWO en het FNRS behoort tot de mogelijke pistes.

Vlaanderen/Noordrijn-Westfalen

Naast de ondertekening van een nieuwe Vlaams/Nederlandse intentieverklaring voor de verdere versterking van de strategische samenwerking op het vlak van economie, wetenschap en innovatie, werd op 17 april 2008 in Maastricht ook nog de intentieverklaring tussen Nederland en Noordrijn-Westfalen op het vlak van innovatiesamenwerking hernieuwd. In de marge hiervan werd door de betrokken ministers de intentie uitgesproken om ook de bilaterale samenwerking tussen Vlaanderen en Noordrijn-Westfalen inzake wetenschap en innovatie te versterken, om op langere termijn uit te komen tot een volledige ontsluiting van de driehoek Vlaanderen/Nederland/Noordrijn-Westfalen. In 2008 is de prospectie gestart naar die domeinen waar (innovatie)samenwerking tussen Vlaanderen en Noordrijn-Westfalen wenselijk en mogelijk is. Dit moet in 2009 uitmonden in een aantal concrete actiepunten.

Overige landen

Met het oog op het verder dynamiseren van de internationale wetenschappelijke samenwerking werd in 2006 en in 2007 de gouvernementeel gestuurde academische bilaterale samenwerking grondig hervormd, via het gewijzigde BOF-besluit. In het licht van dit hervormingsproces werd in 2008 een nieuwe component uitgewerkt voor de samenwerking met landen of regio's die hun middelen voor internationale samenwerking enkel centraal ter beschikking kunnen stellen binnen het kader van een intergouvernementeel akkoord. De basisprincipes van deze hervorming werden vertaald in addendum 13 bij de beheersovereenkomst met het FWO. De keuze van de prioritaire landen voor samenwerking zal worden gebaseerd op een intelligente mix van wetenschappelijke, economische en strategische criteria, waarbij de middelen zullen worden ingezet op een beperkt aantal thema's, die in onderling

overleg tussen Vlaanderen en het partnerland worden afgesproken. Voor deze samenwerking is een jaarlijkse subsidie voorzien van 1.500.000 euro.

Het FWO staat in voor het uitwerken van de modaliteiten van dit nieuwe financieringsinstrument. Binnen het FWO werd ondertussen reeds een nieuwe Commissie Bilaterale Onderzoekssamenwerking samengesteld die zal instaan voor de selectie van de partnerlanden. De oproep tot een voordracht van landen wordt gelanceerd in het najaar van 2008. Het afsluiten van de kaderakkoorden is voorzien voor het begin van 2009.

4.4.2 Multilaterale samenwerking

Het Europees Kaderprogramma en de Europese Onderzoeksruimte

Het Zevende Europees Kaderprogramma voor Onderzoek en Ontwikkeling (7KP), dat begin 2007 van start is gegaan, vormt voor Vlaanderen een belangrijke bron van intellectuele en financiële inkomsten.

Het is de opdracht van het *Vlaams Contactpunt Kaderprogramma (VCP)* om de Vlaamse deelname aan het Kaderprogramma maximaal te ondersteunen. In 2009 blijven de taken en objectieven van het VCP gericht op:

- de proactieve opvolging van de beleidsontwikkelingen in de Europese Onderzoeksruimte, inclusief het monitoren van de Vlaamse deelname aan het Kaderprogramma;
- de vertolking van het Vlaamse standpunt binnen de Belgische en Europese overlegorganen;
- de stimulering van de Vlaamse deelname aan het Kaderprogramma door gerichte, proactieve informatieverstrekking, opleiding en begeleiding. Deze activiteiten krijgen invulling via de National Contact Point (NCP)-werking.

Op basis van de doorlichting van het VCP die in de loop van het najaar van 2008 wordt afgerond, zullen de nodige maatregelen worden genomen voor een verdere optimalisering van de werking van het VCP. Ook zullen initiatieven ontwikkeld worden om een nauwere samenwerking tot stand te brengen tussen het VCP en andere actoren die actief zijn rond informatieverstrekking aangaande Europese programma's zoals het VLEVA en met de Vlaamse tak van "Enterprise Europe Network" die wordt verzorgd door het Agentschap Economie in samenwerking met IWT en FIT. De samenwerking met de andere Belgische NCP organisaties zal versterkt worden ten einde maximaal gebruik te maken van mogelijke synergie en oververtegenwoordiging te vermijden. Ten slotte zal ook gewerkt worden aan een betere bekendheid van het VCP binnen de Vlaamse Onderzoekswereld.

Binnen het Europese kaderprogramma neemt de *European Research Council (ERC)* een bijzondere plaats in. De selectiviteit van deze unieke Europese stimuleringsmaatregel voor het grensverleggend onderzoek is erg hoog. Uiteindelijk zijn 6 kandidaten geselecteerd voor de "ERC Starting Grants" aan onze Vlaamse instellingen. Om de deelname vanuit Vlaamse kennisinstellingen aan te moedigen ondersteunt het FWO in navolging van andere Europese research councils de vijf beste genomineerden, verbonden aan een Vlaamse onthaalinstelling, die omwille van financiële beperkingen geen "starting grant" bekwamen met een onderzoeksproject gedurende vier jaren.

Door de Europese Commissie werden in de context van het 7^e kaderprogramma voor O&O-initiatieven opgestart om een grotere coördinatie te bekomen. Dit betreft zowel een sterkere programmering van de onderzoeksinspanningen als het opzetten van instrumenten voor cofinanciering als instrumenten voor coördinatie van het beleid. Daarbij zijn ondertussen verschillende grote modellen ontwikkeld. Het meest eenvoudige zijn de *ERA-netten*, gericht op de integratie van steunmaatregelen van de verschillende lidstaten rond een bepaalde thematiek. DE OMC-netten zijn eerder gericht op de integratie en coördinatie van beleidsinstrumenten. De bijdrage van de Commissie ligt eerder op het vlak van bijdragen aan de coördinatiekosten dan op het vlak van de subsidies zelf. In Vlaanderen wordt door IWT, FWO en het departement EWI aan ERA-netten en OMC-netten deelgenomen. De deelname wordt binnen het beleidsdomein gecoördineerd door het

managementcomité. Er werden afspraken gemaakt over de te hanteren criteria die bepalen of vanuit Vlaanderen al dan niet wordt deelgenomen.

In de zogenaamde “*artikel 169*”-initiatieven financieren de lidstaten en de Commissie samen maar de coördinatie ligt in handen van structuren opgezet door de lidstaten. De actuele voorbeelden waaraan Vlaanderen deelneemt zijn EUROSTARS (gekoppeld aan het EUREKA-netwerk), Ambient Assisted Living (AAL) en EDCTP.

Een derde instrument zijn de zgn. “*artikel 171*” of *Joint Technology Initiatives* waarin structureel de bedrijven sterk aan bod komen en mee betrokken zijn bij het beheer van de steun, die hun eigen bijdrage in natura aan de projecten aanvult. Deze initiatieven vallen dan weer uiteen in 2 grote categorieën: de initiatieven zonder financiële steun uit de lidstaten (zoals Clean Sky en Innovative Medicine Initiative) en de initiatieven waarin de lidstaten en de Commissie samen financieren zoals ENIAC en ARTEMIS. In de eerste categorie is de inbreng van de lidstaten vrij beperkt. In de tweede groep daarentegen zijn zij de belangrijkste financiers van de steun en ontstaat dus een complexe structuur met drie grote stakeholders : de betrokken sectoren, de Commissie en de lidstaten.

In de specifieke Belgische context, waarbij de bevoegdheid is toegewezen aan de regio's, is het Vlaamse gewest verantwoordelijk voor de deelname aan deze initiatieven, eventueel in overleg met de andere regio's. Gezien het belang van internationalisatie voor onze bedrijven en onderzoeksorganisaties, worden aanzienlijke inspanningen geleverd, zowel op het vlak van de deelname aan het algemeen beheer van deze programma's als voor de promotie en selectie van individuele projecten.

Voor de Vlaamse financiering van de deelnemers aan de artikel 169-initiatieven EUROSTARS en AAL, alsook aan de artikel 171-initiatieven ENIAC en ARTEMIS, wordt een beroep gedaan op de steun via de O&O-bedrijfsprojecten van het IWT. Hiertoe wordt in het najaar 2008 een nota ter goedkeuring voorgelegd aan de Vlaamse Regering.

Om in de toekomst aan de deelnemers van Europese onderzoeksprogramma's financiële steun te kunnen geven, zullen binnen de bestaande Vlaamse instrumenten specifieke modaliteiten moeten worden uitgewerkt en een beslissingsmethode gehanteerd moeten worden die de internationale tijdslijn volgt. Hierbij zal de nodige flexibiliteit moeten inbouwen worden om een optimale participatie te kunnen verzekeren. Hiertoe zal in 2009 een eerste voorstel van aanpak worden uitgewerkt. Het aanpassen van het Vlaamse instrumentarium aan de recente internationale ontwikkelingen met betrekking tot “joint programming” lijken in de toekomst nog aan belang te zullen gaan winnen.

ESFRI

De implementatie van de voorstellen voor pan-Europese onderzoeksinfrastructuur welke werden opgenomen in de eerste versie van de “Roadmap for Research Infrastructures” zoals opgesteld door het “European Forum on Research Infrastructures” (ESFRI) neemt een prominente plaats in op de agenda van het Europese onderzoeksbeleid . Het betreft onderzoeksinfrastructuur die als cruciaal wordt beschouwd voor de verdere Europese ontwikkelingen binnen bepaalde onderzoeksdomeinen. Voor de verdere uitwerking van deze voorstellen (verfijning van het concept, opzetten van de managementstructuur, voorbereiding van het financieringsconcept, ...) wordt beroep gedaan op middelen van het programma “Research Infrastructures” binnen het Zevende Kaderprogramma. Aansluitend wordt ondersteuning gevraagd vanuit de overheden van de deelnemende landen. In dit kader besliste de Vlaamse Overheid in 2008 om steun te verlenen aan de Vlaamse actoren betrokken in de voorbereiding van twee ESFRI-dossiers, zijnde LIFEWATCH (biodiversiteit) en CLARIN (taaltechnologie). De ontwikkelingen binnen ESFRI worden nauwgezet opgevolgd. In 2009 zal een prioriteitenlijst voor Vlaanderen worden opgesteld en beslist worden tot welke pan-Europese onderzoeksinfrastructuren Vlaanderen zal toetreden.

COST

Doel van COST ("European Co-operation in the field of Scientific and Technological Research") is de internationale coördinatie van bestaande nationale of regionale onderzoeksprogramma's en -projecten. Midden 2008 waren 140 Vlaamse onderzoekers (effectief of plaatsvervangend) lid van de beheerscomités van 225 COST-acties. De begeleidende ondersteuning en co-financiering van reis- en verblijfkosten van COST-deelnemers wordt ook in 2009 voortgezet. De Vlaamse COST-coördinatie zal worden overgedragen van het departement EWI naar het FWO.

Eureka

EUREKA is een intergouvernementeel initiatief voor de bevordering van de internationale samenwerking op het vlak van toegepast en marktgericht industrieel Onderzoek & Ontwikkeling. Het EUREKA-netwerk is in 2008 verder uitgebreid tot 39 landen en de Europese Unie. De Vlaamse deelname hieraan wordt gecoördineerd door IWT.

EUREKA hanteert in tegenstelling tot het Kaderprogramma van de Europese Commissie het "bottom up"-principe: de partners in een O&O-project bepalen zelf de inhoud, het samenwerkingsverband en de timing van hun project. Het netwerk verleent na een internationale kwaliteitscontrole aan de goedgekeurde projecten het EUREKA-label. Voor cofinanciering kunnen de individuele partners terecht bij de eigen nationale of regionale overheden. In Vlaanderen verloopt de financiering van EUREKA-projecten via de IWT-bedrijfsprojecten en het KMO-Programma.

Vlaanderen is in 2008 toegetreden tot de EUREKA Cluster CATRENE, en blijft betrokken in de Clusters CELTIC, ITEA II en EURIPIDES.

ESF

De European Science Foundation is een samenwerkingsverband dat gefinancierd wordt en waaraan wordt deelgenomen door instellingen zoals het FWO.

Naast zijn belang als overlegplatform (uitwisseling van relevante "best practices") zijn de belangrijkste actiemiddelen:

- de EUROCORES of "European collaborative research projects" waar binnen "bottom up" geselecteerde thema's internationale projecten worden gesteund (op dit ogenblik worden in Vlaanderen een 16-tal van deze projecten ondersteund);
- Research Networking Programmes of netwerken die vergelijkbaar zijn met de COST-acties. Er is trouwens een coördinatie van deze beide initiatieven daar ESF het uitvoerend agentschap van COST is. Het FWO participeert momenteel in 37 van deze netwerken;
- Onderzoeksconferenties, workshops en expertcomités.

Deze werking wordt via de basistoelage van het FWO gesteund.

Gebruik van grote, internationale onderzoeksfaciliteiten 'Big science'

De deelname aan grote internationale onderzoeksprogramma's zoals EMBO, CERN, ESRF, de Mercator telescoop, enz. en de internationale uitwisselingen kwamen in 2008 volledig ten laste van de basistoelage van het FWO. Enkel het lidgeld tot deze internationale onderzoeksfaciliteiten wordt betaald door de federale POD Wetenschapsbeleid.

De Vlaamse Regering was zich bewust van deze problematiek en heeft in afwachting van structurele maatregelen, binnen het nieuw beleidskader voor internationale samenwerking, vanaf 2006 gezorgd voor een ad hoc toelage om een aantal acute problemen weg te werken. Voor 2006 werd 750.000 EUR toegewezen voor de ondersteuning van CERN (ISOLDE en CMS-projecten) te Genève en ESRF-DUBBLE te Grenoble. In 2007 beliep de financiering 1,5 miljoen EUR voor onderzoeksprojecten die worden uitgevoerd aan deze internationale of supranationale onderzoeksfaciliteiten en in 2008 2,281 miljoen euro met inbegrip van de ondersteuning van de Mercator telescoop. Deze toelagen zijn

ondermeer gebaseerd op de VRWB-adviezen 95 ‘Grootschalige internationale onderzoeksinfrastructuur: eerste advies - eerste knelpunten’ (8 december 2005), 106 ‘Grootschalige internationale onderzoeksinfrastructuur’ (28 september 2006) en de VRWB studie 19, ‘De Vlaamse deelname aan grote internationale onderzoeksinfrastructuur’ (2007).

Het FWO heeft in 2006 en 2007 telkens via een ad hoc beslissingsprocedure financiering toegekend aan onderzoeksgroepen, die geselecteerd werden voor deelname aan onderzoeksprojecten in de voormelde internationale onderzoeksinstallaties en die reeds wetenschappelijk geëvalueerd werden door de betrokken FWO-commissie, om hun institutionele, logistieke en operationele kosten te dekken.

In 2008 heeft het FWO de “Big Science”-middelen verdeeld via een beperkte open oproep. Een nieuwe, internationale commissie heeft de aanvragen geëvalueerd en op basis van dit advies heeft het FWO financiering voor logistieke, operationele en institutionele kosten toegekend voor een periode van vijf jaar.

Het grote succes van de eerste oproep heeft geresulteerd in een uitputting van de beschikbare middelen. Indien men ook aan nieuwe onderzoeksgroepen de mogelijkheid wil bieden om onderzoek aan deze internationale onderzoeksfaciliteiten uit te voeren, en de beoogde faciliteiten wil uitbreiden is een verhoging van de budgetten noodzakelijk.

Internationale coördinatie-acties

Vlaanderen heeft veel expertise in huis om de coördinerende rol te spelen in een beperkt aantal, internationaal toonaangevende, multilaterale wetenschappelijke samenwerkingsverbanden. Een dergelijk coördinatorschap vormt een impliciete erkenning door de internationale onderzoeksgemeenschap van de excellentie van de Vlaamse onderzoeksgroep in kwestie, creëert aanzienlijke mogelijkheden voor de medebepaling van de internationale onderzoeksagenda in het betrokken domein, én maakt het gemakkelijker om internationale onderzoekskredieten voor het domein aan te trekken. Tot op heden werd dergelijke ondersteuning op een ad hoc-basis verleend. Een voorbeeld hiervan is de steun die voor de knooppunten neuro-informatica, aquacultuur en duurzame lokale stedelijke ontwikkelingen in het verleden werd verleend.

Vanaf 2008 wordt aan het FWO een toelage van 700.000 euro per jaar voorzien via addendum 12 voor de organisatie van een doorlopende oproep tot het indienen van projectvoorstellen. *De facto* zullen hiermee postdoctorale onderzoekers kunnen worden aangesteld die de dagelijkse coördinatie van een dergelijk netwerk op zich nemen. Een en ander kan moeilijk worden gefinancierd binnen de bestaande kanalen. De maatregel moet ook gezien worden in de bredere context van de noodzakelijke differentiatie van onderzoeksloopbanen.

Voorwaarde is dat de voorstellen moeten passen binnen bestaande multilaterale samenwerkingsverbanden (UNESCO, OESO, EU, WHO, ...). Initiatieven die ook via het Europese Kaderprogramma kunnen worden gefinancierd zijn formeel onontvankelijk. De eerste twee projecten werden door het FWO in juni 2008 toegekend.

Bijdrage tot capaciteitsopbouw (‘science sharing’)

Vanuit het beleid wordt ook blijvend aandacht besteed aan de rol die wetenschap en innovatie kunnen spelen bij de capaciteitsopbouw in landen in ontwikkeling (Millenniumdoelstellingen). De ondersteuning van deze capaciteitsopbouw gebeurt best via de ontwikkeling van synergieën met de activiteiten van multilaterale organisaties.

De subsidie aan het Vlaams UNESCO-Trustfonds Wetenschappen wordt ook in 2009 voortgezet: Vlaamse expertise wordt gekoppeld aan de onderzoeksprioriteiten van UNESCO. De thematische focus ligt op duurzaam waterbeheer en integraal kustzonemanagement. In 2008 is het externe evaluatierapport over de werking van het Trustfonds aan de Vlaamse Regering voorgelegd. Op basis van dit zeer positieve rapport wordt de Trustfonds-overeenkomst met UNESCO voor een derde

periode van vijf jaar verlengd (2009-2013). In het najaar 2008 wordt een nota ter goedkeuring voorgelegd aan de Vlaamse Regering.

In 2009 zal verdere ondersteuning worden verleend aan de internationale platformen: het Internationaal Centrum voor Reproductieve Gezondheid (ICRH) en het Instituut voor Plantenbiotechnologie voor Ontwikkelingslanden (IPBO).

Het ICRH onderhoudt zeer goede banden met de Wereldgezondheidsorganisatie (WHO), IPBO werkt nauw samen met UNIDO. Deze initiatieven ondersteunen de overdracht van kennis naar ontwikkelingslanden en leggen in de geest van het innovatiebeleidsplan een link tussen innovatie en buitenlands beleid. Opdat de uitwerking van een convergentietraject en de inbedding binnen bestaande universitaire structuren aangemoedigd zou worden, werd in de respectievelijke nieuwe beheersovereenkomsten 2007-2011 voorzien dat de jaarlijkse financieringen stapsgewijs dalen.

Voor 2009 is 72.000 euro voorzien voor de financiering van de activiteiten van ICRH en voor IPBO is dit 83.000 euro.

Vanuit de samenwerking tussen IPBO en UNIDO wordt onderzocht om vanaf 2009 een trustfonds op te zetten voor de ondersteuning van biotechnologie in ontwikkelingslanden en opkomende economieën. Ook de Vlaamse biotech industrie heeft bij monde van FlandersBio de wens uitgedrukt te participeren in biotech projecten onder auspiciën van UNIDO in nauwe samenwerking met IPBO. Het concept wordt uitgewerkt om in 2009 het trustfonds van start te laten gaan.

4.5 Gelijke kansenbeleid

Op 24 maart 2006 keurde de Vlaamse Regering de doelstellingennota in het kader van het Vlaamse gelijkekansenbeleid goed.

In 2008 werden de resultaten van de eerste cyclus van afspraken, doelstellingen en actieplannen voorgelegd aan de Vlaamse Regering. Voor innovatie- en wetenschapsbeleid werden de volgende acties succesvol afgerond:

- de invoering van een stimulans in de verdeelsleutel van de overheidsbijdrage aan het BOF om het “human resources”-beleid van de universiteiten voor het Zelfstandig Academisch Personeel (ZAP) te dynamiseren (de zogenaamde diversiteitscoëfficiënt);
- een evenwichtige gendersamenstelling van evaluatiepanels bij het FWO;
- Vlaamse genderstatistieken en – indicatoren;
- het stimuleren van de steunpunten voor beleidsgericht onderzoek om een genderperspectief te integreren in de relevante onderzoeksthema's.

In het kader van de toepassing van de open coördinatiemethode in het Vlaamse gelijkekansenbeleid worden de geplande acties voor 2008-2009 voor wetenschap en innovatie verder uitgevoerd.

HOOFDSTUK 5: COMPETITIEF ONDERNEMEN EN ONDERNEMERSCHAP

5.1 Agentschap Ondernemen als toegangspoort voor ondernemingen en bevordering van ondernemerschap

De Vlaamse Regering heeft begin maart 2009 haar principiële goedkeuring gehecht aan de integratie tussen het Agentschap Economie en het Vlaams Agentschap Ondernemen tot het nieuw op te richten “Agentschap Ondernemen”.

De reden voor deze integratie ligt in de grote complementariteit van missies en taakstellingen tussen beide, vandaag bestaande, agentschappen. Het is de betrachting van de Vlaamse regering om op deze wijze de mensen en middelen binnen de beide agentschappen beter in te zetten en te laten samenwerken. Dit in het belang van de (kandidaat-)ondernemer(s). We kunnen immers niet om de vaststelling heen dat vele door de overheid ontwikkelde instrumenten om het ondernemen te ondersteunen de (kandidaat-)ondernemer onvoldoende bereiken. Het nieuwe “Agentschap Ondernemen” moet daar mee aan verhelpen.

Het huidige Agentschap Economie biedt haar diensten aan vanuit Brussel. Het Vlaams Agentschap Ondernemen laat haar dienstverlening in overgrote mate verlopen via de vijf provinciale antennes. Deze centrale én provinciale aanwezigheid is voor het nieuwe “Agentschap Ondernemen” een enorme troef.

Het initiële takenpakket van het nieuwe “Agentschap Ondernemen” zal bestaan uit de takenpakketten van de beide agentschappen vandaag.

Voor VLAO is dit in eerste instantie informeren, adviseren en begeleiden van ondernemers bij al de ondernemingsvraagstukken, en in het bijzonder die waar de (Vlaamse) overheid zelf een (dominante) rol speelt (bv. vergunningsverstrekking, subsidieverlening, erkenningsregelingen, attesten, inspectie, normen en regelgeving, VLAO biedt via haar accountmanagers een geïntegreerde toegangspoort tot de (Vlaamse) overheid, waardoor voor de ondernemers en ondernemingen een stuk administratieve last wordt weggenomen. Tijd en middelen die vrijkomen voor de echte activiteiten van het bedrijf, nl. ondernemen.

Het *Agentschap Economie* is in de eerste plaats bekend als subsidieloket. Ondernemingen en ondernemers kunnen er subsidies aanvragen voor alle levensfasen van het bedrijf: starten, groeien, ecologische investeringen, extern advies en opleiding. Tot slot wordt recentelijk de beleids- en bedrijfs ondersteuning rond de facilitering van de omgevingsfactoren sterk uitgebouwd.

Door de integratie van beide agentschappen zal voor de (kandidaat-) ondernemer een duidelijker beeld ontstaan waar hij of zij ondersteuning vanuit de overheid kan vinden. De overheidsdienstverlening rond “ondernemen” zal te vinden zijn bij het nieuwe “Agentschap Ondernemen”, die rond “innoveren” bij het IWT en die rond “internationaliseren” bij FIT. Via de provinciale antennes zal deze drievoudige expertise ook decentraal aanwezig zijn.

De integratie tussen beide agentschappen wordt begeleid door een werkgroep waarin leden van beide agentschappen vertegenwoordigd zijn. De integratie moet in het voorjaar 2009 een feit zijn.

Om bedrijven ook dicht bij hun vestigingsplaats te kunnen bijstaan, zal in 2009 het initiatief verder geconcretiseerd worden om, in samenwerking met privé-organisaties die vertrouwd zijn met het bedrijfswerkveld, aanspreekpunten van het agentschap ondernemen te realiseren. Bedoeling is om hierbij gebruik te maken van de private ondernemingsloketten en hun stichtende leden. Het is immers niet bevorderlijk voor de transparantie naar de ondernemers toe mocht de Vlaamse overheid naast deze bestaande loketten nog een apart kanaal voorzien voor Vlaamse ondernemersmaatregelen.

Op deze manier zal voor de ondernemer een *fijnmazig netwerk* van lokale aanspreekpunten gerealiseerd worden. Bedoeling is bedrijven en zelfstandig ondernemers een laagdrempelig aanspreekpunt te bieden langs de privé-begeleidingskanalen waarmee zij al een vertrouwensrelatie opbouwden. Dit netwerk zal intens samenwerken met de multidisciplinaire teams die het agentschap in haar provinciale kantoren ter beschikking heeft. In het programmadecreet 2008 werden de nodige decretale bepalingen opgenomen om deze uitrol mogelijk te maken. Het is belangrijk dat additionaliteit en complementariteit tussen het agentschap enerzijds en de ondernemingsloketten essentieel is om dubbelwerk te vermijden. Deze bekommernis dient ook te worden meegenomen in de missie- en visiebepaling van het nieuwe agentschap.

Parallel aan het netwerk van fysieke aanspreekpunten wordt het virtueel aanspreekpunt verfijnd waarop de ondernemer snel de weg getoond wordt in de Vlaamse regelgeving voor bedrijven. Het is niet de bedoeling een exhaustief overzicht te bieden van alles wat voor de ondernemer van belang is en zo de websites van andere overheidsinstellingen grotendeels te kopiëren, meer een summiere wegwijzer aan te bieden waarin de ondernemer snel op het goede pad gezet wordt

Ter stimulering, ondersteuning en bevordering van financieel gezonde ondernemingen onderschrijft het agentschap ondernemen een efficiënte aanpak inzake *preventief bedrijfsbeleid* door middel van het aanreiken van hulpmiddelen, eerstelijnsadvies en een aantal nuttige tools en dit conform de VESOC-afspraken van 18 januari 2008. De aanpak van dit actief preventief bedrijfsbeleid zal volgens onderstaande krachtlijnen in praktijk gebracht worden:

- Het sensibiliseren en stimuleren van ondernemingen om voortdurend een pad te volgen van diagnose, planning en uitvoering van bedrijfsplannen zodat de continuïteit van de onderneming verzekerd is.
- Het ter beschikking stellen via de website van het agentschap van een anonieme tool voor zelfdiagnose en het verstrekken van eerstelijnsadvies aan ondernemingen via een diagnosetool en een gestandaardiseerde methodologie. Deze wetenschappelijk verantwoorde diagnosescan werd na uitgebreid tests eind 2008 opgeleverd door de Vlerick Management School en zal in 2009 operationeel zijn.
- Het aanbieden van een vervolgtraject aan de ondernemingen in geval van mogelijke continuïteitsproblemen; dit vervolgtraject dat mee uitgestippeld wordt door de VLAO-accountmanagers maakt maximaal gebruik van de beschikbare middelen van de Vlaamse regering met het inschakelen van de instrumenten die in het flankerend ondernemingsbeleid werden en zullen uitgewerkt worden.

In de schoot van het nieuwe agentschap Ondernemen wordt, conform bovenvermelde VESOC-afspraken een commissie preventief bedrijfsbeleid opgericht en dit in overleg met de SERV-partners. Deze commissie zal adviezen geven die specifiek gericht zijn op het voorkomen en oplossen van ernstige continuïteitsproblemen in ondernemingen.

5.2 Subsidies en rentetoelagen teneinde competitief ondernemen te faciliteren

5.2.1 Strategische steun

Tijdens de Raad van Lissabon (maart 2000) heeft de Europese Unie zichzelf een strategisch doel gesteld voor het komende decennium: de meest concurrerende en dynamische kenniseconomie van de wereld te worden, in staat tot duurzame economische groei, met meer en betere banen en een hechtere sociale samenhang. In opvolging hiervan werd op 7 juni 2005 door de Europese Commissie ook een Actieplan voor staatsteun gelanceerd, met als doel het beleid te moderniseren. Het creëren van een klimaat waarin doelmatige en innoverende ondernemingen op hun verdiensten worden gewaardeerd, staat daarbij centraal.

Met het besluit van de Vlaamse Regering tot toekenning van strategische investerings- en opleidingssteun aan ondernemingen in het Vlaamse Gewest van 22 februari 2008 werd gevolg gegeven aan deze Europese bekommernis. Toen ging een gecombineerd steunsysteem van start dat van toepassing is op investeringsprogramma's van meer dan 8 miljoen euro. Dit steunregime staat open voor kleine en middelgrote ondernemingen in gans Vlaanderen en voor grote ondernemingen voor zover deze in de regionale ontwikkelingszones zijn gelegen. Opleidingsprojecten van meer dan 450.000 euro komen eveneens in aanmerking voor strategische steun en dit ongeacht de omvang en vestigingsplaats van de onderneming.

De steunaanvragen worden getoetst aan criteria die peilen naar de bedrijfseconomische gezondheid van de onderneming en naar de drie elementen van duurzaam ondernemen, namelijk het ecologische, het economische en het sociale aspect van het ondernemen. De evaluatie aan de hand van deze criteria levert een score op die, samen met de grootte van de onderneming en haar vestigingsplaats, het toegekende steunpercentage bepaalt. De steun bedraagt maximaal 1 miljoen euro per aanvraag en een onderneming kan om de drie jaar een dossier indienen. Het budget voor het jaar 2009 bedraagt 30 miljoen euro.

5.2.2 Ecologiepremie

In het najaar van 2007 werd de ecologiepremie, de steunregeling waarbij ondernemingen ertoe worden aangezet om hun productieproces milieuvriendelijk en energiezuiniger te organiseren, grondig hervormd en via een call met wedstrijdformule georganiseerd. Een eerste call werd in oktober 2007 gelanceerd en voor 2008 zijn 3 calls, telkens met een budgettaire enveloppe van 25 miljoen euro, voorzien. In de eerste twee oproepen waren vraag en aanbod perfect in evenwicht. De slaagkans bedroeg telkens 100% wat betekende dat alle ingediende aanvragen die aan alle voorwaarden voldeden ook konden rekenen op een ecologiepremie. Zo kwamen in de eerste call 240 ondernemingen in aanmerking voor een ecologiepremie welke zich gezamenlijk engageerden voor een investeringsmassa van 334,76 miljoen euro en in de tweede call waren het 251 begunstigde ondernemingen met een gezamenlijk investeringsbedrag van 391,44 miljoen euro ecologie-investeringen. De populairste technologieën waren de fotonvoltaïsche omzetting van zonne-energie, Euro V-motoren, installaties voor opvang, behandeling en gebruik van regenwater en productie van energie (WKK- op basis van de anaerobe fermentatie van afval of biomassa).

Overzicht van de meest aangevraagde technologieën (gebaseerd op ecologie call 2007 en de eerste ecologiecall van 2008):

Naam technologie	Aantal aanvragen	Investeringsbedrag in euro	Subsidiebedrag
fotovoltaïsche omzetting van zonne-energie	189	231.805.733	13.010.611
Euro V-motoren	134	12.202.132	80.385
installaties voor opvang, behandeling en gebruik van regenwater	29	1.707.859	144.432
Waterpomp	16	1.258.879	144.432
productie van energie (WKK- op basis van de anaerobe fermentatie van afval	13	38.167.346	3.609.117
Recuperatie van restwarmte	12	7.020.636	464.147
Koude- of warmteterugwinningssystemen uit ventilatielucht	12	19.023.588	1.568.414

Volgens de berekeningen van het Vlaams Energie Agentschap komen de geplande investeringen in zonnepanelen van 231,8 miljoen euro overeen met de energieproductie door 618.080 vierkante meter fotovoltaïsche zonnepanelen (= ongeveer de oppervlakte van een 125-tal voetbalvelden). We stellen eveneens vast dat het overgrote deel van de ecologie-investeringen door KMO's worden gerealiseerd. Ongeveer 88% van de projecten in de al geciteerde calls werden door KMO's ingediend.

Bij de ondernemingen groeit het besef dat de zorg voor het milieu en het klimaat alsmaar aan belang wint en een adequaat hierop inspelen op lange termijn ongetwijfeld een competitief voordeel en meerwaarde zullen opleveren. Daarnaast zijn de energiekosten in de laatste jaren gevoelig toegenomen en zijn dus een niet onbelangrijk element voor het concurrentievermogen van onze bedrijven.

Om bedrijven er daadwerkelijk toe aan te zetten om hun productieproces te vergroenen en energiezuiniger aan te pakken, is het noodzakelijk om het aansporend karakter van de steunmaatregel voldoende hoog in te stellen. De ecologiepremie krijgt dan ook de hoogste prioriteit en vanaf 1 januari 2009 zullen de steunpercentages worden opgetrokken van 10% voor grote ondernemingen en 20% voor kleine- en middelgrote ondernemingen naar respectievelijk 20% en 40%. Daarnaast wordt het steunplafond verhoogd van 1,5 miljoen euro naar 1,75 miljoen euro. Deze verhogingen van de steunpercentages en het steunplafond zullen ongetwijfeld leiden tot een toename van de instroom van het aantal steunaanvragen. Omdat het belangrijk is dat de slaagkans bij een deelname aan de call ecologiepremie voldoende hoog blijft, is het noodzakelijk dat ook het budget verhoudingsgewijs mee toeneemt. Daarom wordt vanaf begin 2009 de steunverlening via de groeipremie stopgezet en het vrijgekomen budget toegevoegd aan de ecologiepremie. Dit betekent dat het budget voor de ecologiepremie op jaarbasis wordt opgetrokken van 75 miljoen euro naar 120 miljoen en dat er in 2009 3 oproepen met telkens een budgettaire enveloppe van 40 miljoen euro zullen georganiseerd worden.

5.2.3 Groeipremie

In november 2003 werd de groeipremie gelanceerd. KMO's kunnen in dit systeem een investeringsdossier indienen voor ondersteuning. Bij deze maatregel wordt gebruik gemaakt van een oproep- of callsysteem waarbij tijdens een welbepaalde periode steunaanvragen kunnen worden ingediend. Deze aanvragen worden na de indieningsperiode in een wedstrijdformule met elkaar vergeleken op basis van vooraf bepaalde en objectieve beleids- en bedrijfseconomische criteria. Aan de bestscorende projecten wordt een groeipremie toegekend, tot uitputting van een vooraf vastgestelde steunenveloppe.

Over de periode 2003 tot eind 2007 werden in totaal 13 oproepen gerangschikt, die samen 13.724 ontvankelijke investeringsprojecten telden. Hiervan werden 2.590 projecten gunstig gerangschikt en werd bijgevolg voor deze projecten steun toegekend of een slaagpercentage van 18,9%, te laag om op voldoende draagvlak bij het bedrijfsleven te kunnen rekenen.

Om die reden wordt het steuninstrument "groeipremie" stopgezet en wordt het budget ervan overgeheveld naar de maatregel "ecologiepremie". Mede door de stijgende energieprijzen voelen de bedrijven de dringende noodzaak om structurele ingrepen door te voeren op het vlak van hun ecologisch beleid. Waar het ecologische aspect vroeger veeleer als een kost, als een last werd beschouwd, wordt het nu hoe langer hoe meer gezien als een must om concurrentieel te blijven maar ook als een opportuniteit omdat door hierop in te zetten nieuwe technologie wordt binnengehaald die op haar beurt de weg opent voor andere innovaties of mogelijkheden. Om ondernemingen nog beter te kunnen stimuleren en ondersteunen bij deze specifieke en urgente investeringsinspanningen worden vanaf 2009 de budgetten van de groeipremie en de ecologiepremie samengevoegd in één sterke maatregel ter "vergroening" van het productieproces.

5.2.4 Hinder Openbare Werken

Openbare werken belemmeren vaak de toegang tot een zaak. Minder klanten betekent minder inkomsten. Bestaande korte termijn verplichtingen kunnen niet meer worden nagekomen, in het slechtste geval met het faillissement van de onderneming als gevolg. Om een tijdelijk cashflowprobleem op te vangen kan de onderneming een krediet afsluiten bij een erkende kredietinstelling, maar een overbruggingskrediet is meestal duur. Op 6 juli 2007 werd het uitvoeringsbesluit van het decreet van 7 juli 2006 goedgekeurd houdende toekenning van een rentetoeelage voor ondernemingen die lijden onder de verstoorde bereikbaarheid ten gevolge van hinder door openbare werken. Sinds 10 juli 2007 maakt de Vlaamse overheid met een tussenkomst in de rentelast het afsluiten van een overbruggingskrediet aanzienlijk goedkoper. Vanaf die datum kunnen de KMO's met minstens één exploitatiezetel in het Vlaamse Gewest die worden gehinderd door openbare werken, een rentetoeelage aanvragen bij het Agentschap Economie. Snel werd duidelijk dat de uitgewerkte regels teveel grendels bevatte en daardoor het vooropgestelde doel miste. In de periode van 10 juli 2007 tot 31 december 2007 werden amper zes aanvragen voor een rentetoeelage ingediend en kon maar één rentetoeelage worden toegekend en uitbetaald voor een bedrag van 555 euro. Ook de specifieke waarborgregeling voor hinder openbare werken die sinds september 2005 van kracht is, kende al even weinig succes als de rentetoeelage. Het aantonen van de vereiste omzetsdaling van 30% bleek voor vele getroffen ondernemingen niet altijd evident; nogal wat zelfstandigen hebben bijvoorbeeld seizoensgebonden fluctuaties in hun omzet die interfereerden met de gestelde 30% omzetvermindering. Tussen de rentetoeelage en de waarborgregeling was er ook te weinig afstemming. Een verdere gelijkschakeling van de ontvankelijkheids- en toekenningsvoorwaarden van deze twee aanverwante steuninstrumenten was dan ook noodzakelijk. Om al die redenen werd beslist om beide maatregelen grondig te vereenvoudigen.

Er werd voorgesteld om de rentetoeelage op de volgende vlakken bij te sturen:

- Een versoepeling van de toekenningsvoorwaarden door het schrappen van de basisvoorwaarde van de omzetsdaling en het verminderen van de vereiste duur van de openbare werken tot één maand. De hinder en de duur ervan wordt eenvoudigweg bewezen door een verklaring van de gemeente of stad dat de betrokken ondernemer hinder ondervindt van de openbare werken;
- Een betere afstemming tussen de rentetoeelage en de waarborgregeling door het afschaffen van de ondergrens van het overbruggingskrediet van 5.000 euro en het in aanmerking nemen van kaskredieten met een maximale termijn van 12 maanden voor de rentetoeelage;
- En als gevolg van het algemeen gestegen rentepercentage, een verhoging van het maximale jaarlijkse steunpercentage tot 8% (6% voor kaskredieten).

Om de voorgestelde bijstellingen budgettair onder controle te houden, werd ervoor geopteerd om de maximale tussenkomst in de rentetoeelage te plafonneren tot 50.000 euro.

De voorgestelde ingrepen vergden een wijziging van het decreet van 7 juli 2006 via het programmadecreet en een wijziging van het uitvoeringsbesluit van 6 juli 2007. Als het programmadecreet budgetcontrole 2008 bekrachtigd is, zal de Vlaamse Regering de bijsturing definitief kunnen goedkeuren.

Naar communicatie toe zal een beroep worden gedaan op de Vlaamse steden en gemeenten en ook op de provinciale bereikbaarheidsadviseurs. Zij zijn het best geplaatst om de rol van eerste informatieverstrekker te vervullen, omdat zij voorkennis hebben over de plaats en de vermoedelijke duur van de openbare werken die zich aankondigen. Die partijen kunnen de ondernemingen vóór de start van de werkzaamheden informeren over de bestaande steunmaatregelen voor hinder bij openbare werken.

5.2.5 Virtueel dienstenaanbod: Economy III: interactieve website voor ondernemingen met uitgebreide ondernemingsfoto

Een factor die onmiskenbaar een enorme evolutie kent, is de doorbraak van de informatiesamenleving, met de ontwikkeling van ICT als belangrijkste drijvende kracht. Die tendens van automatisering en stroomlijning van processen laat ook het overheidsoptreden niet onberoerd. De tijd van de papieren aanvragen en workflows wordt stilaan vervangen door transactionele applicaties via het internet. Het Agentschap Economie heeft al een lange traditie in de ontwikkeling van dergelijke transactionele applicaties. Vandaag heeft de gemandateerde van een onderneming de mogelijkheid om via een beveiligde toegang met zijn elektronische identiteitskaart of federaal token in te loggen op de website www.vlaanderen.be/ondernemen. Eenmaal ingelogd, kan de onderneming, via haar gemandateerde, haar portfolio aan steunmaatregelen (BEA, groeipremie en ecologiepremie) bij het Agentschap Economie raadplegen en on-line beheren.

Met het Economy III – project is het de bedoeling om deze functionaliteit geleidelijk aan uit te breiden tot steunmaatregelen van andere agentschappen van het beleidsdomein EWI. Op termijn kunnen dan andere entiteiten van de Vlaamse Overheid of van andere bestuurslagen zich hier op aansluiten. Het belang van het project blijkt uit het feit dat het tot laureaat van de “Vlaamse Integratie Projecten” werd uitgeroepen.

Het spreekt voor zich dat dit voor ondernemingen een groot voordeel, vereenvoudiging en tijdswinst zullen opleveren. In elk geval zal er werkelijk sprake zijn van maximale gegevensdeling tussen entiteiten van de Vlaamse Overheid, én van een ver doorgedreven administratieve vereenvoudiging voor de klant-onderneming.

Het project past ook volledig binnen de recente evolutie binnen het beleidsdomein met de integratie van VLAO en het Agentschap Economie. Immers, personen in de field offices van het huidige VLAO (de account managers), de provinciale zetels van het toekomstige Agentschap Ondernemen, zullen via het oproepen van de ondernemingsfoto meteen kunnen vaststellen met welke diensten van de backoffices (Agentschap Ondernemen, IWT, FIT) de onderneming al contact heeft. Meteen zullen ook een gepersonaliseerd advies en dienstenpakket ontwikkeld kunnen worden. Door dit project zullen de verlaging van de administratieve lasten, de transparantie en de beveiliging van de klant geoptimaliseerd worden.

5.3 Bevorderen Ondernemerschap

5.3.1 Actieplan Ondernemerschap

Het Actieplan Ondernemerschap 2008 (gepubliceerd op de website van het Departement Economie, Wetenschap en Innovatie) biedt een overzicht van de maatregelen ter ondersteuning van ondernemerschap in het beleidsdomein Economie, Wetenschap en Innovatie. De focus van dit actieplan ligt op het sensibiliseren en begeleiden rond ondernemerschap specifiek betreffende de eerste fasen in de levensloop van de onderneming, de pre-start en startfase. Een volgend Actieplan Ondernemerschap (inclusief voortgangsrapport Actieplan 2008) wordt voorzien voor het voorjaar 2009. Bij de invulling van het Actieplan Ondernemerschap 2009 zal vertrokken worden van de evaluaties uitgevoerd in 2008 en van de geobserveerde hiaten die bij de opmaak van het Actieplan Ondernemerschap 2008 naar voor kwamen. Nog meer pro-actieve samenwerking en afstemming tussen de verschillende belanghebbenden uit het beleidsdomein zal bij dit actieplan het centrale gegeven zijn. Uiteraard zal er ook flexibel worden ingespeeld op nieuwe tendensen in het ondernemerslandschap en waar nodig kan de focus van het actieplan worden bijgesteld met andere levensfasen.

5.3.2 Sensibiliseren tot ondernemerschap

Er wordt geopteerd om geen *oproep ondernemerschap* in 2008 te lanceren, gezien de oproep in het kader van het Europees Fonds voor Regionale Ontwikkeling en de Oproep Brugprojecten de vraag voor projectfinancieringen in 2008 ruimschoots beantwoorden (zie verder).

De projecten kaderend in de Oproep Ondernemerschap 2007 met betrekking tot Allochtoon Ondernemerschap en Geïntegreerde Financiering zijn in uitvoering. Ook een groot deel van de projecten uit de eerste oproep van 2005-2006 zijn nog in uitvoering.

De oefening rond *afstemming en vereenvoudiging van de instrumenten* met het oog op het stimuleren van ondernemerschap en ondernemingszin van het Agentschap Economie zal in 2009 geïmplementeerd worden.

De volgende wetgeving is hiervoor momenteel van toepassing:

- Het besluit van de Vlaamse Regering van 7 oktober 2005 tot toekenning van steun voor projecten ter stimulering van het ondernemerschap, gewijzigd bij de besluiten van de Vlaamse Regering van 20 juli 2006 en 9 maart 2007;
- Het besluit van de Vlaamse Regering van 4 april 2003 ter ondersteuning van brugprojecten tussen economie en onderwijs, gewijzigd bij de besluiten van de Vlaamse Regering van 4 juli 2003, 4 juni 2004, 12 mei 2006 en 20 juli 2006;
- Het besluit van de Vlaamse Regering van 5 september 2003 betreffende peterschapsprojecten, gewijzigd bij het besluit van de Vlaamse Regering van 20 juli 2006.

De projecten kunnen betrekking hebben op het sensibiliseren van ondernemers en bedrijven en de ontwikkeling van vaardigheden ter stimulering van het ondernemerschap of het aanleren van attitudes, competenties en vaardigheden ter stimulering van de ondernemingszin. Tussen de hierboven vermelde regelgevingen zijn er een aantal niet onbelangrijke verschillen, die zich voornamelijk situeren op het vlak van ontvankelijkheid, jurering, beslissing en uitbetaling. Het verschil in procedures, streefwaarden of normen in de onderscheiden regelgevingen zorgt voor onduidelijkheid en verwarring, temeer daar dikwijls dezelfde deelnemers of organisaties participeren aan verschillende initiatieven. Naast de drie regelgevingen wordt er ook soms ‘ad hoc’ steun gegeven aan waardevolle projecten die worden ingediend buiten de timing van de regelgevingen. Ook voor deze ad hoc steun is het wenselijk dat er een beter juridisch kader komt.

In 2008 werd hiermee een aanvang genomen en als beleidspiste werd gekozen voor één geïntegreerd besluit waarmee uitvoering kan gegeven worden aan de diverse initiatieven, ieder met hun eigen finaliteit en met behoud van de identiteit van iedere maatregel. Een besluit van de Vlaamse Regering op het gebied van steuntoekenning rond het thema ondernemerschap in een gecoördineerde wetgeving zal voor alle betrokken partijen de leesbaarheid en transparantie van de maatregel verhogen. Het vervangen van drie besluiten door één besluit en het op elkaar afstemmen van de verschillende regelgevingen, in het bijzonder met betrekking tot de beoordeling, uitbetaling van de steun en wijze van rapportering van de projecten, zullen bijdragen tot administratieve vereenvoudiging voor de deelnemers.

Om dit mogelijk maken werd een decretale basis voorzien in het programmadecreet 2008 waarop een geïntegreerd uitvoeringsbesluit zal worden geënt.

De oproep *brugprojecten economie-onderwijs* werd op 7 mei 2008 gelanceerd met als specifieke beleidsdoelstellingen ‘technologisch ondernemen in het lager- en kleuteronderwijs’ en ‘afstemming en samenwerking onder bestaande initiatieven inzake Ondernemend Onderwijs’. Op 20 juni 2008 werd de indieningstermijn van deze oproep afgesloten. 23 aanvragen werden ingediend waarvan er 15 ontvankelijk werden bevonden. De definitieve rangschikking met de lijst van de gunstig gerangschikte

projecten werd in oktober bekend gemaakt zodat de projecten tijdens het nieuwe schooljaar van start kunnen gaan.

In 2009 staan de opvolging en nazorg centraal van de gunstig gerangschikte brugprojecten. Dit zal gebeuren aan de hand van de ‘Handleiding voor verslaggeving en rapportering’. De gunstig gerangschikte brugprojecten zullen ook worden betrokken bij de acties van het ‘*Vlaams Ondernemerschapsbevorderend Netwerk (VON)*’. Deze acties dienen een efficiënte opvolging en evaluatie ten goede te komen en de onderlinge samenwerking, ervaringsuitwisseling en netwerkvorming te stimuleren.

Vlaamse Jonge Ondernemingen VZW (Vlajo) is een prioritaire partner van de Vlaamse overheid in het ondernemerschapsbeleid. De missie van Vlajo is studerende jongeren te sensibiliseren voor ondernemende attitudes en vaardigheden. De kwaliteitsmeting, uitgevoerd door het Steunpunt Ondernemen in 2006, bevestigt de goede resultaten en werkwijze van Vlajo. Op basis van deze studie ontwikkelde Vlajo een groeilijn, die mede door een verhoging van de jaarlijkse subsidie ondersteund wordt. De begrotingsopmaak 2009 voorziet een subsidie van 1,1 miljoen euro.

De derde editie van de *ondernemersklasseweek* gaat door van 9 tot 13 maart 2009. De week wordt uitgebreid tot het kleuter- en basisonderwijs en creativiteit en innovatie wordt het centrale thema. Als aanloop naar de ondernemersklasseweek wordt op 17 november 2008 een infomarkt “Ondernemerscompetenties in de Klas” georganiseerd.

5.3.3 Ondersteunen van ondernemerschap

Ondernemingsplanwedstrijden verlagen de drempel tot ondernemerschap door hun begeleiding van potentiële starters en stimulerend effect. In 2007 hechtte de Vlaamse regering haar goedkeuring aan een 3-jarige overeenkomst met *Bizidee*. De thans afgelopen editie was opnieuw een succes. Meer dan 500 kandidaten dienden een ondernemersplan in.

Op basis van een positief tevredenheidsonderzoek in 2007 en om de groeilijn van *Enterprize* te ondersteunen werd de subsidie aan Enterprize in 2008 verhoogd tot 80.000 euro. Een effect wat zich ook in 2009 zal laten gevoelen.

NFTE begeleidt kansengroepen naar ondernemerschap. Het legde een succesvol parcours af de afgelopen jaren. Naast de overheidsondersteuning voor de ondernemersplanwedstrijd en – begeleiding van NFTE, wordt de reguliere werking van NFTE vanaf 2009 ondersteund. In het bijzonder allochtonen en lager opgeleiden krijgen hiermee een extra stimulans naar ondernemerschap.

In 2008 werden via een oproepsysteem 28 projecten geselecteerd binnen de *peterschapsformule*. De totale subsidie voor deze 28 projecten bedraagt 2,1 miljoen euro. Alle projecten trachten in te spelen op de specifieke doelstelling van deze oproep, nl. cleantech management.

Het principe van peterschapsprojecten met als kerndoelstelling kennisoverdracht en netwerkvorming heeft haar nut bewezen, zo blijkt uit een evaluatie van het Steunpunt Ondernemerschap en Internationaal Ondernemen. Dit neemt niet weg dat op basis van de opgedane ervaringen een evaluatie van het concept zinvol is. De aanbevelingen van bovenstaande evaluatie zullen de basis van een bijsturing van het instrument vormen.

Naast de vermelde oproepen worden de afgelopen jaren ook nog initiatieven als de Open Bedrijvendag, de Startersdag en de Dag van de Klant ondersteund. Het departement EWI zal in 2009 deze ad hoc subsidies evalueren en daaraan de nodige beleidsaanbevelingen koppelen.

5.3.4 De KMO-Ondernemingsportefeuille

De ondernemerschapportefeuille BEA (Budget voor Economisch Advies) werd op 22 mei 2006 gelanceerd. De Vlaamse overheid wil de KMO's stimuleren om een beroep te doen op de ondernemerschapbevorderende diensten zoals opleiding, advies, kennis en mentorschap om hun bedrijfsvoering te professionaliseren. Uit de eerste evaluaties bleek dat de KMO's niet optimaal gebruik maakten van de BEA-maatregel. Begin 2007 werd de maatregel dan ook bijgesteld: de driejaarlijkse cyclus werd verkort tot een tweejaarlijkse cyclus. Eind april 2008 werd naar aanleiding van de risicoanalyse van BEA en naar analogie met de ecologiepremie het gebruik van het federaal token en de elektronische identiteitskaart bij de toegangsprocedure geïntroduceerd om de veiligheid te verhogen en misbruiken in te dijken.

Een meer fundamentele bijsturing is gepland voor het begin van 2009. Deze beoogt een integratie van de complementaire instrumenten van het Agentschap Economie, van het IWT en van FIT, waarbij de KMO via één portaal toegang krijgt tot een aantrekkelijker palet van ondernemingsgerelateerde diensten. Ondernemen, innoveren en internationaliseren vormen immers de drie cruciale processen voor een kennisgedreven economie (cf. trappenmodel van het World Economic Forum).

Uit het bestaande aanbod worden de pijlers opleiding en advies behouden, maar mentorschap en kennis worden stopgezet wegens te weinig succes. Twee nieuwe pijlers worden toegevoegd: internationaal ondernemen, aangestuurd door FIT, en technologieverkenning, beheerd door het IWT. Tevens wordt de mogelijkheid voorzien om strategische adviezen te kunnen ondersteunen. Deze optie wordt in de loop van 2009 concreet inhoudelijk ingevuld.

Inhoudelijk hebben de grootste wijzigingen betrekking op het optrekken van de steunpercentages en de maximumplafonds en op de vervanging van de tweejaarlijkse cyclus door een jaarlijkse. Daarnaast is ook de verlenging voorzien van de termijnen waarbinnen de aanvraag, de bevestiging of de storting dient te gebeuren. Bijkomend zal de ondernemer de mogelijkheid worden geboden om feedback te geven over de dienstverlening. Hiermee wordt een kwaliteitsverhoging van de geleverde diensten beoogd.

De bijsturing van de BEA-maatregel zal gepaard gaan met een doelgerichte communicatiecampagne, waarbij ook een nieuwe en meer duidelijke naamgeving voor deze maatregel is voorzien. In de begrotingsopmaak 2009 voor deze maatregel een vastleggingskrediet van 42,9 miljoen euro ingeschreven.

Bijgevoegd schema verduidelijkt de aanpak van de KMO-ondernemingsportefeuille.

KMO-ondernemingsportefeuille: zeer laagdrempelig,
geïntegreerd subsidie-instrument voor aankoop van diensten m.b.t
ondernemen, innoveren en internationaliseren

KMO-ondernemingsportefeuille

Ondernemen				
	↓	↓		
<i>Soort dienst</i>	Opleidings- diensten	Advies- diensten		
<i>Naam instrument</i>	KMO- opleiding	KMO- advies		
<i>Beheerder</i>	Controle/erkenning: AO			
<i>Steun- percentage</i>	50% steun, met max. van 2.500 euro	50% steun, met max. van 5.000 euro		

Innoveren		
	↓	
	Innovatiediensten	
	KMO- technologische innovatie	
	Controle/erkenning: IW/T	
	75% steun, met max. van 10.000 euro	

Internationaliseren		
	↓	
	Internationaliseringsdiensten	
	KMO- internationalisering	
	Controle/erkenning: F/IT	
	50% steun, met max. van 5.000 euro	

**Elke KMO kan, per jaar, tot maximum 15.000 euro subsidies opnemen
via en binnen de web-gebaseerde KMO-ondernemingsportefeuille,
vanaf 1 januari 2009**

5.3.5 Vlaams Ondernemerschapsbevorderend Netwerk (VON)

Naast de semestriële netwerksessies, die sinds 2007 op instrumentniveau (brugprojecten, oproepen ondernemerschap, peterschapsprojecten) worden georganiseerd, werden vanaf 2008 ook concrete initiatieven ondernomen om de uitbouw van een overkoepelend Vlaams Ondernemerschapsbevorderend Netwerk (VON) op te starten met als doel tussen de betrokken actoren kennis en ervaring uit te wisselen, de projecten aan te zetten tot structurele samenwerking en te ondersteunen met hulpmiddelen. In het kader van het VON organiseerde het Agentschap Economie in de loop van 2008 drie VON-sessies. De thema's van dit (voorlopig) aanbodgestuurd programma waren 'Het belang van het (hoger) onderwijs bij het stimuleren van ondernemerschap' (23 april 2008), 'Rondetafelgesprek m.b.t. creativiteit: de GPS-methode' (26 juni 2008) en 'Maatschappelijk Verantwoord Ondernemen (MVO), meer dan een spel' (20 november 2008). De activiteiten, die als eerste kennismakingsessies voor de actoren konden worden beschouwd, telden telkens tussen de 20 à 25 aanwezigen en werden door de deelnemers alvast positief geëvalueerd (algemene tevredenheidsscore van de eerste 2 sessies: 78,85% respectievelijk 78,75%).

Bovendien werd er, gelijktijdig met de integratie van de drie al bestaande instrumenten op het vlak van ondernemerschapsbevordering in één nieuwe regelgeving, voor het VON ook een juridische omkadering voorzien. Deze juridische basis vormt in 2009 de aanloop naar meer vraaggestuurde acties of initiatieven vanwege de begunstigde actoren zelf.

5.4. Financiering

5.4.1 Starten

Win-win

Per 30/06/2008 hadden al 610 ondernemingen in Vlaanderen een *Winwinlening* gesloten, voor een totaalbedrag aan leningen van 15.761.727 euro. En iedereen wint erbij: wie als vriend, kennis of familielid een *Winwinlening* toekent aan een startend bedrijf, krijgt jaarlijks een belastingkorting van 2,5% van het geleende bedrag. Op die manier is het voor jonge ondernemers gemakkelijker om startkapitaal te vinden in hun directe omgeving.

De *Winwinlening* is een achtergestelde lening van maximaal 50.000 euro. Zij moet acht jaar lopen en de som moet in één keer worden terugbetaald. Als het bedrijf de achtergestelde lening uiteindelijk niet kan terugbetalen, krijgt de investeerder 30 % van het niet terugbetaalde bedrag terug via een eenmalige belastingvermindering.

Het is de bedoeling in de periode 2008-2009 de *Winwinlening* nog beter bekend te maken bij de populatie van starters. Dat zal vooral gebeuren via informatiesessies voor bankiers, KMO-adviseurs en accountants. Het streefdoel is het huidige aantal *Winwinleningen* van gemiddeld 1 per dag te verdubbelen tot 2 per dag. Dat moet het aantal ondernemers per jaar dat dankzij het mechanisme aan opstartfinanciering geraakt op 600 tot 700 brengen.

Business angels

Eind 2006 verlengde de Vlaamse Regering de samenwerking met *BAN Vlaanderen* vzw, hét Business Angels Netwerk in Vlaanderen, voor een periode van drie jaar.

BAN Vlaanderen is een platform met toegevoegde waarde waarbinnen startende of groeiende ondernemers op zoek naar risicokapitaal in contact worden gebracht met informele private investeerders, de zogenaamde Business Angels. Deze Business Angels brengen niet alleen geld in maar ook hun eigen know-how, ervaring en contacten. Zowel aan de ondernemers als aan de business angels worden complementaire diensten aangeboden.

In 2007 konden via BAN Vlaanderen dertien ondernemingen hun kapitaalstructuur versterken. Samen met het Participatiefonds, via de BA+-lening, werd door de business angels voor bijna drie miljoen euro geïnvesteerd.

BAN Vlaanderen zou in 2009 en 2010 zijn groei moeten voortzetten. Meer bepaald wordt ernaar gestreefd om het aantal business angels dat lid is van BAN Vlaanderen jaarlijks met 10% te laten stijgen en om een stijging van 7% te realiseren van het aantal ondernemingen dat zich kan voorstellen aan de business angels. In 2008 en 2009 zouden respectievelijk 32 en 42 business angels effectief moeten investeren in Vlaamse ondernemingen.

In het najaar van 2007 werd door BAN Vlaanderen en zijn angels het private Ark-Angelsfund (AAF) opgericht. Dit fonds met bij zijn oprichting een kapitaal van 5.274.500 euro zal co-investeren in complementariteit met business angels en zal het mogelijk maken om ondernemingen bij een tweede kapitaalkronde te kunnen helpen. Hierdoor zal de kapitaalkloof met de venture capitalisten voor Vlaamse ondernemingen dalen. De doelstelling is om binnen de 3 jaar minstens 20 innovatieve bedrijven te financieren, die een grotere kapitaalbehoefte hebben en zich in een risicovoller segment bevinden. De werking van het AAF is exclusief voorbehouden aan de leden van BAN Vlaanderen. Alleen projecten die een angelinvestering hebben gekregen, kunnen aanspraak maken op een co-investering via het fonds. Op die manier hebben de leden als eerste een zicht op de aangeboden projecten.

Sinds de start van het AAF zijn er 12 aanvragen ingediend voor een co-investering, waarvan intussen 4 participaties genomen zijn voor resp. € 250.000, € 80.000, € 120.000 en € 250.000. De eerste investering werd afgerond in februari, amper 3 maanden na de start van het AAF.

BAN Vlaanderen participeerde in 2007 in de oproep ondernemerschap “geïntegreerde financiering”. Daaruit ontstond het project *Combifin*. Combifin staat voor “gecombineerde financiering”, een geïntegreerde financieringsaanpak, waarbij ondernemers en bedrijfsleiders begeleid worden in hun keuze naar de optimale financieringsmix. Via Combifin wil men ondernemers begeleiden en in contact brengen met Business Angels, Venture Capitalists, Corporate Bankers, overheidssteun, enz.

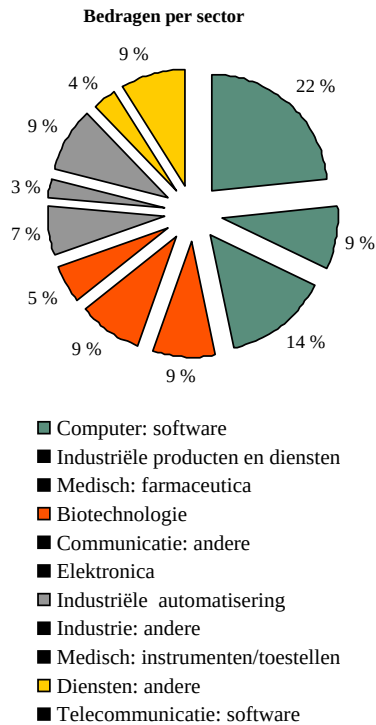
VINNOF

Het *Vlaams Innovatiefonds (Vinnof)* startte zijn investeringsactiviteiten in het voorjaar van 2006. Het fonds werd opgericht op 5 juli 2005 als een commanditaire vennootschap op aandelen (Comm. VA). ParticipatieMaatschappij Vlaanderen is, op één aandeel na, 100 % eigenaar van de vennootschap en is statutair zaakvoerder. Het toegestane kapitaal van Vinnof bedraagt vijfenzeventig miljoen euro. Dat komt overeen met het bedrag dat PMV heeft voorbehouden voor de financiering van innovatieve ondernemingen in Vlaanderen. Het maatschappelijk kapitaal van de vennootschap bedraagt momenteel twintig miljoen euro.

Per 30 juni 2008 stelde Vinnof al risicokapitaal ter beschikking aan 103 innovatieve ondernemingen, voor een totaalbedrag van 16 miljoen euro. Vinnof biedt drie financieringsproducten aan: zaai kapitaal, incubatie- en projectfinanciering.

Zaai kapitaal is het hoofdproduct. Daarmee investeert Vinnof risicodragend in de opstart en de initiële groei van een onderneming. Meestal gebeurt dat in de vorm van een deelname in het kapitaal ervan maar ook converteerbare achtergestelde leningen of leningen met warranten zijn mogelijke investeringsvormen.

Grafiek: zaai kapitaal: bedragen per sector

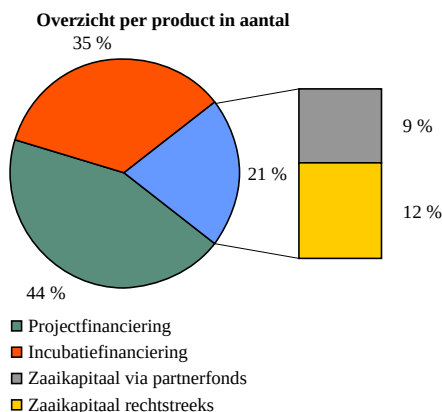

Vinnof verstrekt ook incubatiefinanciering. Die biedt (pre-)starters de mogelijkheid om na te gaan of en hoe ze een innovatief idee kunnen realiseren en omzetten in een economische activiteit. Dat gebeurt in de vorm van een achtergestelde lening. Zij kan worden toegekend aan ondernemers die van het Instituut voor de Aanmoediging van Innovatie door Wetenschap en Technologie in Vlaanderen (IWT) een subsidie krijgen voor een kmo-Haalbaarheidstudie.

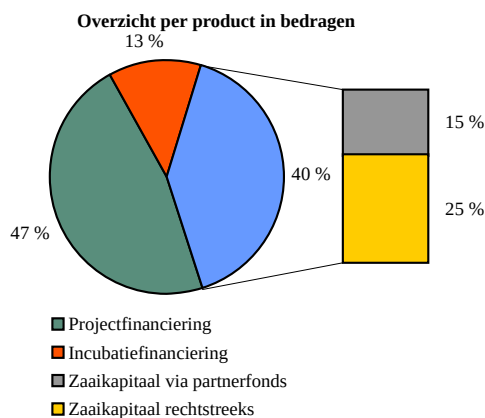
Ten slotte voorziet Vinnof eveneens in projectfinanciering. Die is bedoeld om de innovatieprojecten van kmo's te financieren, aanvullend op een IWT-subsidie die is toegekend in het kader van een kmo-innovatieproject of een bedrijfsproject voor onderzoek en ontwikkeling. Bij Vinnof gebeurt projectfinanciering ook in de vorm van een achtergestelde lening.

Incubatie- en projectfinanciering maken, zowel in aantal als in bedrag, het grootste deel uit van de investeringsportefeuille van Vinnof. Aangezien incubatiefinanciering enkel wordt gebruikt voor innovatiestudies gaat het over beperkte bedragen, circa 56.000 euro per dossier in 2007. Projectfinanciering dient daarentegen voor de daadwerkelijke implementatie van een innovatieproject na het afronden van de studiefase. Het gemiddelde bedrag per dossier lag daarom iets hoger, op 172.000 euro in 2007.

Grafiek: Indeling Vinnof-portefeuille volgens aantal

Grafiek: Indeling Vinnof-portefeuille volgens bedrag

Tabel: Overzicht Vinnof-portefeuille per financieringsproduct

Product	Toegezegd investeringsbedrag per 30-06-2008 (in €)	Aantal
Zaaikapitaal	7,9 mln	24
Incubatiefinanciering	2,1 mln	38
Projectfinanciering	6,1 mln.	41
Totaal	16,1 mln.	103

5.4.2 Groeien

Waarborgregeling

De Waarborgregeling biedt de bank of kredietverschaffer meer zekerheid wanneer een ondernemer een krediet wil om te investeren maar onvoldoende garanties kan voorleggen.

Per 30 juni 2008 genoten al 2.019 ondernemers van de Waarborgregeling, voor een totaalbedrag van 182.644.925 euro. Dankzij deze waarborg konden zij bankkredieten krijgen voor in totaal 313.136.576 euro. Zonder die garantie hadden zij die kredieten ongetwijfeld nooit gekregen. Voor veel van deze bedrijfsleiders was het anders wellicht onmogelijk om hun zaak op te starten of verder te doen groeien.

De kredieten die dankzij de Waarborgregeling werden verstrekt, hebben op hun beurt voor bijna 400 miljoen euro investeringen mogelijk gemaakt. Dat betekent dat voor elke euro waarborg meer dan

twee euro investeringen worden gerealiseerd. Dat wijst op de aanzienlijke hefboomwerking van de Waarborgregeling.

Kleinhandelaars en horecaondernemers waren tot nog toe elk goed voor een vijfde van de aangemelde waarborgdossiers. De vervoersector was goed voor 14%. Management- en adviesbureaus vertegenwoordigen 12% van de dossiers. De industrie, de bouwnijverheid en de groothandel nemen elk 10% voor hun rekening.

Maar liefst de helft van de aangemelde dossiers kwam van starters, goed voor 40% van het totaal verbruikte waarborgbedrag. Dat is een toename in aantal met zowat één derde in een jaar tijd. Dat wijst erop dat steeds meer starters hun weg vinden naar de Waarborgregeling als een hulpmiddel bij het verkrijgen van een startlening, zelfs voor beperkte bedragen.

Met twintig deelnemende financiële instellingen kunnen nagenoeg alle kmo's in Vlaanderen terecht bij hun huisbankier als zij een beroep willen doen op de Waarborgregeling. De banken kunnen zelf uitmaken of een krediet in aanmerking komt voor een waarborg via PMV. De voorwaarden waaraan moet worden voldaan, liggen vast in een raamovereenkomst tussen Waarborgbeheer nv, de dochtervennootschap van PMV die instaat voor het beheer van de Waarborgregeling, en elk van de deelnemende banken. Als een kredietaanvraag voldoet aan de voorwaarden moet de bank het dossier alleen maar aanmelden. Het is dus niet meer nodig om te wachten op de goedkeuring van het dossier door Waarborgbeheer nv.

Naar aanleiding van een interne evaluatie van de Waarborgregeling en een reeks besprekingen met de deelnemende financiële instellingen is recentelijk de procedure opgestart voor de bijsturing op een aantal punten van de wettelijke basis van de Waarborgregeling. De voorgestelde aanpassingen situeren zich voornamelijk op volgende vier gebieden:

- opentrekken van de Waarborgregeling naar operationele en onroerende leasing. In het huidige Waarborgdecreet komt enkel roerende leasing onder KB nr. 55 in aanmerking, wat voor de leasingsector te beperkt was om toe te treden tot de Waarborgregeling;
- in plaats van de regeling aan te melden onder de nieuwe Europese kmo-verordening, de zogenaamde “Algemene Groepsvrijstellingsverordening”, wordt ervoor geopteerd de Waarborgregeling te laten vallen onder de vernieuwde de-minimisregeling;
- de mogelijkheid voorzien om de regeling in de toekomst te kunnen differentiëren naar specifieke doelgroepen toe;
- een laatste groep van aanpassingen zijn aanpassingen aan de wijze waarop het beschikbare budget aan waarborgen verdeeld wordt onder de waarborghouders. Om flexibel met het beschikbare budget om te gaan en de waarborg op een correcte en objectieve wijze te verdelen onder de financiële instellingen zijn een aantal wijzigingen nodig zowel op vlak van de procedure als inhoudelijk.

Het is de bedoeling deze bijsturingen onmiddellijk van kracht te laten worden na afloop van de goedkeuringsprocedure, vermoedelijk begin 2009.

Arkimedes

Door te investeren in beloftevolle kmo's versterkt ARKImedes het Vlaamse economische weefsel. Sterk groeiende ondernemingen zijn immers de motor van innovatie, tewerkstelling en levenskwaliteit. Daarom maakt ARKImedes voor die groep van ondernemingen meer risicokapitaal vrij. “ARK” staat voor de Activering van RisicoKapitaal.

ARKImedes is inmiddels op kruissnelheid gekomen. Per 30 juni 2008 hadden 73 ondernemingen via de ARKImedesregeling start- of groeifinanciering verkregen, voor een totaalbedrag van 53.211.158 euro.

In 2007 werden twee bijkomende risicokapitaalfondsen erkend als ARKIV door ARKImedes Management nv, een 100 % dochtervennootschap van PMV. Het gaat om het ARK Angels Fund en Vesalius Biocapital ARKIV. Het eerste fonds is opgericht in de schoot van het business angel netwerk BAN Vlaanderen. Het tweede investeert in de levenswetenschappen. In het voorjaar van 2008 werd de samenwerking met één van de ARKIV's, Fundus II, stopgezet, als een gevolg van uiteenlopende visies over de te volgen investeringsstrategie tussen het ARKImedes-Fonds en de andere aandeelhouders van het fonds. Dat brengt het totaal aantal ARKIV's op twaalf.

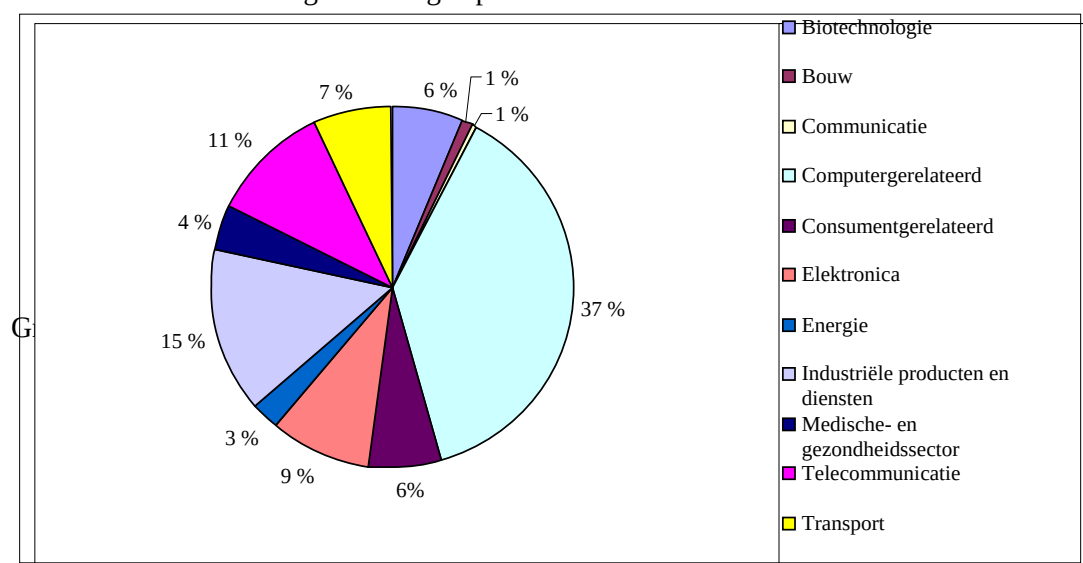
Tabel: ARKIV's (Cijfers in miljoen euro)

Naam van het fonds	Totale omvang van het fonds	Deelname van het ARKImedes-Fonds
Arkafund	20,00	10,00
ARK-Angels Fund	6,72	3,36
Baekeland Fonds II	11,10	4,00
Big Bang Ventures II	31,27	10,29
Fortis Private Equity	10	4,99
ARKImedes		
GIMLV ARKIV ICT Fund	30,00	15,00
Capital-E ARKIV	30,10	15,00
ING Activator Fund	10,00	5,00
KBC ARKIV	25,00	12,00
KMOFIN (LRM)	25,00	12,25
QAT-ARKIV	16,00	7,84
Vesalius Biocapital ARKIV	10,00	4,99

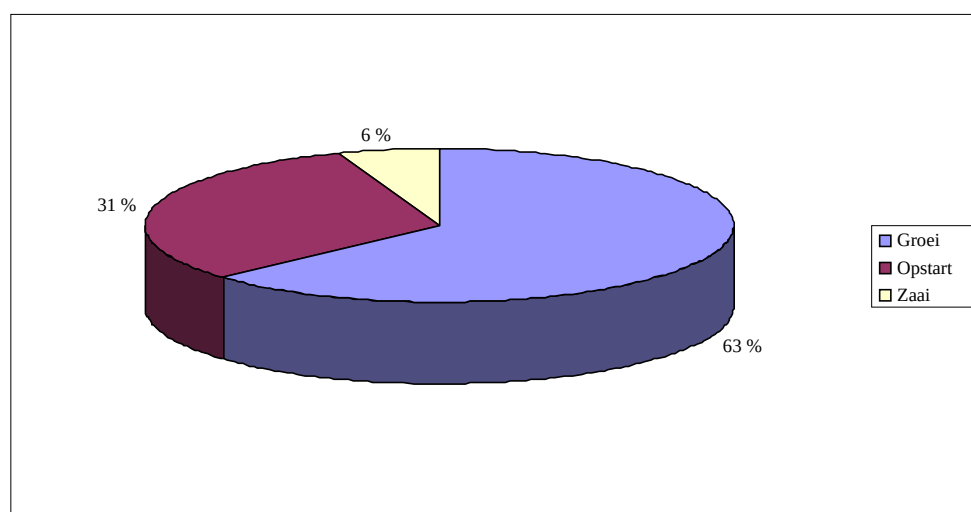
Het ARKImedes-Fonds had per 30 juni 2008 al 104.701.000 euro risicokapitaal toegezegd aan de ARKIV's. Daarvan was op 30 juni 2008 41.225.573 euro volstort. Naast het ARKImedes-Fonds brengen ook derde partijen kapitaal in in de ARKIV's. Op die manier zijn er vandaag bij de ARKIV's voor 214.577.500 euro aan middelen beschikbaar voor investeringen in Vlaamse kmo's.

Per 30 juni 2008 waren er 73 ARK-investeringen gedaan voor een totaalbedrag van 53.211.158 euro. ARK-investeringen zijn investeringen door ARKIV's in Vlaamse KMO's.

Grafiek: ARK-investeringen: bedragen per sector

Grafiek: ARK-investeringen: bedragen per investeringsstadium

De oprichting van ARKImedes-Fonds nv dateert van 8 juni 2005. Het is een juridisch instrument om te investeren in de ARKIV's en wordt beheerd door ARKImedes Management nv. Het startkapitaal bedroeg 1.200.250 euro en werd op 12 oktober 2005 – na een publieke uitgifte van aandelen – verhoogd met 75 miljoen euro. Op diezelfde datum leidde een publieke uitgifte van obligaties tot een verdere verhoging van de investeringsmiddelen met nog eens 35 miljoen euro.

Op 31 maart 2008 – het einde van het boekjaar van het fonds - toonde de balans van ARKImedes-Fonds nv een totaal van 107.916.622 euro. Na verrekening van de opstartverliezen tot op dat moment bedroeg het eigen vermogen 69.724.865 euro. Het tussentijdse resultaat na belastingen bedroeg - 3.877.573 euro. Verwacht wordt dat de vennootschap de eerstvolgende jaren nog met verlies zal afsluiten omdat de investeringen pas later zullen renderen terwijl er nu al operationele kosten worden gemaakt.

De resultaten die tot nog toe met ARKImedes behaald werden, liggen in lijn met wat bij de start van de regeling vooropgesteld werd. In de periode 2008-2009 zullen de ARKIV's naar alle verwachtingen hun investeringsritme in versneld ritme voortzetten.

NRC-fonds

Het *Non Recurring Costfonds* of NRC-Fonds verstrekt langetermijnfinanciering voor innovatieprojecten van hoogtechnologische bedrijven tegen marktconforme voorwaarden. Per 30 juni 2008 werd beslist om drie projecten te financieren voor een totaalbedrag van 8.018.526 euro.

Die innovatieprojecten zijn noodzakelijk om producten te ontwikkelen waarvoor er al een concrete vraag is of waarvoor het voldoende zeker is dat er klanten zullen worden gevonden. Op korte termijn brengen ze al hoge investeringskosten met zich mee die pas op lange termijn kunnen worden terugverdiend, in functie van de verkoop van het product. Het NRC-Fonds helpt ondernemingen bij het financieren van dat soort projecten. "NRC" staat voor "non-recurring costs", de eenmalige hoge kosten die het fonds financiert.

In de periode 2008-2009 zal het NRC-Fonds verder bekend gemaakt worden bij innovatieve groeibedrijven in Vlaanderen, met de ambitie het aantal investeringsprojecten op te drijven.

Fonds-Vlaanderen Internationaal

Het Fonds Vlaanderen-Internationaal (FVI) helpt Vlaamse kmo's om door te stoten over de grenzen en is sinds 26 oktober 2006 actief binnen PMV. Per eind juni 2008 waren zes investeringsprojecten goedgekeurd voor een totaalbedrag 2,8 miljoen euro. Het gaat om projecten in Bulgarije, China, Hongarije, Turkije en de Verenigde Staten.

Risicodragend deelnemen aan buitenlandse investeringsprojecten van Vlaamse kmo's draagt bij tot de groei van die ondernemingen. De traditionele export volstaat immers niet langer om het voortbestaan ervan te verzekeren. Export moet gepaard gaan met andere vormen van internationaal ondernemen, waaronder buitenlandse investeringen. Globalisering betekent immers dat bedrijven zich meer dan ooit elders moeten engageren om het hoofd te bieden aan de concurrentie. Buitenlandse investeringsprojecten kunnen de concurrentiepositie van Vlaamse ondernemingen versterken door het openen van nieuwe markten, door het meer globaal bedienen van hun klanten of door het optimaliseren en diversifiëren van hun productie-eenheden.

Studies tonen aan dat de private markt tekort schiet in het aanbieden van voldoende financiering aan kmo's die internationaal willen investeren. Het Fonds Vlaanderen-Internationaal reduceert de schadelijke economische gevolgen van dat marktfalen.

Een investering van het Fonds Vlaanderen-Internationaal gebeurt in principe op het niveau van de buitenlandse entiteit en kan bestaan uit een kapitaalparticipatie of een zogenaamde participatieve lening. Dat laatste is een lening waarvan de verschuldigde rente deels afhankelijk is van de resultaten van het project. Het FVI investeert altijd samen met de Vlaamse moederonderneming. Het fonds heeft ook een structureel samenwerkingsakkoord gesloten met de Belgische Maatschappij voor Internationaal Ondernemen (BMI). Per 30 juni 2008 deed de BMI mee in twee van de zes projecten die werden goedgekeurd.

Het Fonds Vlaanderen-Internationaal heeft geen eigen rechtspersoonlijkheid maar wordt binnen PMV beheerd als een afzonderlijk investeringsfonds. De Vlaamse regering heeft vijftientig miljoen euro toegezegd voor het FVI. Via een kapitaalverhoging heeft zij daarvan al vijftien miljoen euro ingebracht in PMV.

Het is de bedoeling dat in de investeringsactiviteiten van het FVI in de periode 2008-2009 op kruissnelheid komen, waarbij een tiental investeringsprojecten worden goedgekeurd voor een totaalbedrag van ca. 5 miljoen euro.

Cultuurinvest

Sinds eind 2006 beschikt PMV over een investeringsfonds voor cultuurgebonden activiteiten en ondernemingen. CultuurInvest werd opgericht omwille van het gebrek aan private investeringen in de culturele industrie. CultuurInvest kan daarom investeren in de volgende sectoren:

- nieuwe media en computergames
- de audiovisuele sector en digitale vormgeving
- de muziekindustrie en het concertwezen
- design en designermode
- gedrukte media en grafische vormgeving
- uitgeverijen en boekhandels
- musical en podiumkunsten
- distributie binnen de beeldende kunsten

CultuurInvest verstrekt leningen aan en neemt participaties in het kapitaal van ondernemingen. Het fonds kan projecten met beperkte looptijd financieren via kortetermijnleningen (projectfinanciering).

Daarnaast kan CultuurInvest achtergestelde leningen verstrekken voor een langere termijn. De leningen worden steeds verstrekt aan ondernemingen, nooit aan natuurlijke personen. CultuurInvest vraagt geen persoonlijke borgens aan de ondernemers, waardoor het instrument duidelijk verschilt van een bancaire lening. Naast leningen kan CultuurInvest participeren in het kapitaal van de ondernemingen. Dat kan alleen via kapitaalverhogingen. Beide financieringsinstrumenten zijn erop gericht om meer zuurstof te verlenen aan culturele ondernemers.

De inhoudelijke strategie van CultuurInvest voor de keuze van projecten en doelondernemingen is hybride. CultuurInvest wil eerst en vooral investeren in ondernemingen die zich bezighouden met de creatie van artistieke producten. Daarnaast wil CultuurInvest ook investeren in de bouwstenen voor cultuur. Dat zijn al de ondersteunende bedrijven en diensten aan artiesten en artistieke projecten. Daarbij wordt bijvoorbeeld gedacht aan ondernemingen die artiesten kunnen bijstaan op juridisch of op zakelijk vlak, ondernemingen die de distributie van het artistieke product kunnen faciliteren of aan communicatie-instrumenten.

De financiering van de bouwstenen heeft als doel om het artistieke product zo goed en zo zakelijk mogelijk tot bij een betalend publiek te brengen.

De financiële impact van CultuurInvest in de markt omvat zowel de middelen die CultuurInvest zelf investeert als de middelen die andere partijen samen met CultuurInvest besteden. Eind juni 2008 bedroeg het totale investeringsbedrag van CultuurInvest 3,9 miljoen euro. Daarnaast brachten ook banken, andere investeerders en de ondernemers zelf nog eens bijna 4 miljoen euro in. Daardoor bedraagt de totale impact in de markt bijna 8 miljoen euro. Eind juni 2008 waren er achtentwintig investeringsprojecten.

CultuurInvest heeft geen eigen rechtspersoonlijkheid maar wordt binnen PMV beheerd als een afzonderlijk investeringsfonds. PMV heeft vandaag 21,5 miljoen euro opzijgezet voor CultuurInvest. Dat bedrag werd voor de helft gefinancierd met eigen middelen van PMV en voor de helft opgehaald bij zeven strategische privépartners. Daarvoor werd een obligatielening uitgeschreven met bulletrugbetaling op tien jaar. Het vooropgestelde investeringsritme per jaar ligt op 3,5 miljoen euro per jaar.

Het is de bedoeling het ingezette investeringsritme van CultuurInvest in de periode 2008-2009 in eerste instantie te handhaven. Dankzij een aantal communicatie-acties naar het doelpubliek toe, onder meer gebruik makend van succesvolle case studies, zal verder het pad geëffend worden voor een verhoogd investeringsritme op middellange termijn. Er zal tevens een evaluatie van de werking plaatsvinden, waarna beslist kan worden om het fonds verder te laten groeien richting 30 miljoen euro.

5.4.3 Overnemen

De komende jaren zal het aantal bedrijfsoverdrachten sterk stijgen omwille van demografische en maatschappelijke factoren. Uit onderzoek blijkt dat ongeveer een derde van de Europese ondernemingen zal worden overgelaten in de komende tien jaar. Concreet komt dit neer op een overdracht van minstens 610.000 kleine en middelgrote ondernemingen per jaar. Exacte gegevens over bedrijfsoverdrachten voor België en Vlaanderen zijn niet beschikbaar, omdat tot op vandaag weinig onderzoek werd gevoerd over dit thema. Momenteel wordt in België, op het ogenblik van de schrapping uit het BTW-register, alleen geregistreerd welke economische activiteit wordt stopgezet, maar niet wat er gebeurt na de stopzetting. Vandaar het belang van het beleidsrelevant onderzoek rond overnemen/overlaten dat het Steunpunt Ondernemen en Internationaal Ondernemen verricht. De onderzoekers zullen hun onderzoeksresultaten en beleidsaanbevelingen rond dit thema bundelen in een jaarboek, dat uitgebracht zal worden in het najaar 2010.

5.5. De toepassing en omzetting van de Europese dienstenrichtlijn (EDRL)

5.5.1. Situering van de EDRL

Op 27 december 2006 werd Richtlijn 2006/123/EG betreffende diensten op de interne markt, beter bekend als de Europese dienstenrichtlijn (EDRL), gepubliceerd en trad onmiddellijk in werking. De volwaardige toepassing en tijdige omzetting van de EDRL in de Vlaamse regelgeving past volledig binnen het Europese Lissabonproces om de Europese economie meer groei- en concurrentiemogelijkheden te geven, en moeten we daarom krachtig nastreven.

Het is dan ook belangrijk te herinneren aan de belangrijkste bestaansredenen van deze richtlijn, zoals verwoord in de toelichting van de EDRL:

“(2) Een concurrerende dienstenmarkt is van vitaal belang voor de bevordering van de economische groei en de werkgelegenheid in de Europese Unie. Thans verhindert een groot aantal belemmeringen op de interne markt vele dienstverrichtende bedrijven, met name kleine en middelgrote ondernemingen, hun activiteiten over de nationale grenzen uit te breiden en ten volle profijt te trekken van de interne markt. Dit verzwakt het wereldwijde concurrentievermogen van dienstverrichters uit de Europese Unie. Een vrije markt die de lidstaten ertoe verplicht beperkingen op de grensoverschrijdende verrichting van diensten op te heffen en te zorgen voor een grotere doorzichtigheid en meer informatie ten behoeve van de consumenten, zou voor dezen betekenen dat zij een grotere keuze en betere diensten krijgen tegen lagere prijzen.

(3) In het verslag van de Commissie over ‘De toestand van de interne markt voor diensten’ is de inventaris opgemaakt van een groot aantal belemmeringen die de ontwikkeling van de diensten tussen de lidstaten verhinderen of afremmen, met name diensten verricht door kleine en middelgrote ondernemingen, die op het gebied van diensten een belangrijke positie innemen. Het verslag concludeert dat tien jaar nadat de interne markt voltooid had dienen te zijn, nog steeds een diepe kloof gaapt tussen de visie van een geïntegreerde economie voor de Europese Unie en de dagelijkse werkelijkheid voor de Europese burgers en dienstverrichters. De belemmeringen hebben negatieve gevolgen voor allerlei dienstenactiviteiten en gedurende alle stadia van de dienstverrichter; zij hebben veel kenmerken gemeen, onder andere het feit dat zij vaak het gevolg zijn van administratieve lasten, de rechtsonzekerheid bij grens-overschrijdende activiteiten en een gebrek aan wederzijds vertrouwen tussen de lidstaten.

(4) Omdat diensten de motor van de economische groei vormen en in de meeste lidstaten goed zijn voor 70 % van het BNP en van de werkgelegenheid, heeft deze versnippering van de interne markt negatieve gevolgen voor de gehele Europese economie, met name voor de concurrentiekracht van kleine en middelgrote ondernemingen en het verkeer van werknemers en verhindert zij de toegang van de consumenten tot een ruimer dienstenaanbod tegen concurrerende prijzen. Onderstreept moet worden dat de dienstensector een sleutelsector is voor met name de werkgelegenheid van vrouwen, en dat dezen daarom in sterke mate kunnen profiteren van de nieuwe kansen die de voltooiing van de interne markt voor diensten biedt. Het Europees Parlement en de Raad hebben benadrukt dat het wegnemen van de juridische belemmeringen voor de totstandbrenging van een echte interne markt een prioriteit is voor de verwezenlijking van het doel van de Europese Raad van Lissabon van 23 en 24 maart 2000 om de werkgelegenheid en de sociale cohesie te verbeteren en te komen tot een duurzame economische groei om van de Europese Unie tegen 2010 de meest concurrerende en dynamische kenniseconomie van de wereld te maken met meer en betere banen. De opheffing van deze belemmeringen, waarbij een hoog niveau van het Europese sociale model gewaarborgd moet blijven, is dus een fundamentele voorwaarde voor het overwinnen van de moeilijkheden die zich bij de uitvoering van de Lissabon-strategie voordoen en voor de heropleving van de Europese economie, vooral wat betreft de werkgelegenheid en de investeringen. Het is daarom van belang een interne markt voor diensten te verwezenlijken en een evenwicht te vinden tussen openstelling van de markt en het behoud van de openbare dienst en sociale en consumentenrechten.

(5) Het is daarom noodzakelijk de belemmeringen voor de vrijheid van vestiging van dienstverrichters in de lidstaten en voor het vrije verkeer van diensten tussen lidstaten te verwijderen en de afnemers en verrichters van diensten de nodige rechtszekerheid te bieden om deze twee fundamentele vrijheden van het Verdrag daadwerkelijk te kunnen uitoefenen. Aangezien de belemmeringen voor de interne dienstenmarkt niet alleen gevolgen hebben voor marktdeelnemers die zich in een andere lidstaat willen vestigen, maar ook voor hen die een dienst in een andere lidstaat verrichten zonder zich daar te vestigen, dienen dienstverrichters in staat te worden gesteld hun dienstenactiviteiten op de interne markt te ontplooien door zich in een lidstaat te vestigen of door gebruik te maken van het vrije verkeer van diensten. Dienstverrichters dienen tussen deze twee vrijheden te kunnen kiezen op grond van hun groeistrategie in elke lidstaat.

(6) Alleen de rechtstreekse toepassing van de artikelen 43 en 49 van het Verdrag volstaat niet om deze belemmeringen op te heffen, enerzijds omdat een behandeling per geval via inbreukprocedures tegen de betrokken lidstaten, zeker na de uitbreiding uiterst ingewikkeld zou zijn voor de nationale en communautaire instellingen, en anderzijds omdat vele belemmeringen pas kunnen worden opgeheven nadat nationale wettelijke regelingen, onder meer door middel van administratieve samenwerking, zijn gecoördineerd. Zoals het Europees Parlement en de Raad hebben erkend, kan een communautair wetgevingsinstrument een echte interne dienstenmarkt tot stand brengen. “

De belangrijkste inhoudelijke bepalingen van de EDRL zijn:

- de opheffing of aanpassing alle bestaande wettelijke bepalingen in de interne rechtsorde van de lidstaten die onder het EDRL-toepassingsgebied vallen, tegen eind 2009 die (1) in strijd zijn met verboden eisen, zoals beschreven in art. 14 en art. 16, lid 2 of die (2) het vrije verkeer van diensten en de vrijheid van vestiging van dienstverleners binnen de Europese markt zouden kunnen belemmeren, tenzij deze noodzakelijk, niet-discriminatoir en evenredig zijn in het nastreven van bepaalde dwingende redenen van algemeen belang;
- nieuwe regelgeving moet al van bij de aanvang voldoen aan de EDRL-bepalingen;
- hiertoe legt de EDRL de EU-lidstaten op over te gaan tot de screening van nationale wet- en regelgeving en aan te tonen of deze wettelijke bepalingen nu al dan niet voldoen aan de beginselen van non-discriminatie, noodzakelijkheid en evenredigheid. Hierbij moeten de Lidstaten deze screeningsresultaten rapporteren aan de Commissie;
- de verplichting tot vereenvoudiging van procedures voor toegang tot en uitoefening van dienstenactiviteiten (art. 5 EDRL);
- de uitbouw van een centraal contactpunt voor aanbieders van diensten (Uniek Loket) waar de dienstverrichter alle procedures en formaliteiten in verband met de toegang tot en de uitoefening van een dienstenactiviteit moet kunnen afwikkelen (art. 6-8 EDRL).

Daarnaast legt de EDRL de lidstaten nog omkaderende maatregelen op met betrekking tot:

- de rechten van de afnemers van diensten, ondermeer waarbij bepaalde nationale verplichtingen verboden worden, een algemeen discriminatieverbod en met uitwerking van maatregelen tot bijstand aan afnemers;
- de kwaliteit van diensten, meer concreet aangaande (1) informatie over dienstverleners en hun diensten, (2) de beroepsaansprakelijkheidsverzekering en –waarborgen, (3) de commerciële communicatie van gereguleerde beroepen, (4) het kwaliteitsbeleid en (5) de geschillenbeslechting;
- de administratieve samenwerking tussen de lidstaten;
- het convergentieprogramma voor nationale regelgevingen.

Op 21 maart en 9 mei 2008 heeft de Vlaamse Regering al een aantal belangrijke beslissingen genomen tot omzetting en uitvoering van de EDRL binnen de Vlaamse overheid. Daarnaast werd de Vlaamse Minister, bevoegd voor Economie, Ondernemen, Wetenschap, Innovatie en Buitenlandse Handel gemachtigd om in te staan voor de aansturing van het EDRL-omzettingsproces en om te rapporteren aan de Vlaamse Regering over de vordering van het omzettingsproces.

Gelet op de juridische aansprakelijkheid die uit de EDRL voortvloeit, moet de Vlaamse overheid als geheel zo zorgvuldig mogelijk te werk te gaan bij de omzetting en zal een validatie van de omzettingresultaten door de gehele Vlaamse Regering nodig zijn. Een systeem van voorafgaande, nauwgezette en coördinerende kwaliteitscontrole door de Vlaamse minister van economie zal dan ook nodig zijn tijdens de fases van de pre-screening, screening en administratieve vereenvoudiging van procedures en formaliteiten. Met een omzettings-termijn van de EDRL van 3 jaar, die eindigt op 28 december 2009, heeft de Vlaamse overheid nog iets meer dan een jaar tijd. De omzettingsinspanningen van de Vlaamse overheid in zijn geheel zullen daarom voor het komende jaar opgedreven en ook gespreid moeten worden over meerdere sporen. Hierbij zal de Vlaamse Regering ook het EDRL-omzettingsproces bij de lokale en provinciale besturen van nabij opvolgen.

5.5.2 De pre-screening van de Vlaamse regelgeving

Onder de “pre-screening” wordt bedoeld het onderzoek of en in welke mate bestaande Vlaamse regelgeving valt onder het toepassingsgebied van de EDRL. Volgens de regeringsbeslissing van 21 maart jl. moet hierbij het “voorzorgsbeginsel” gehanteerd worden. D.w.z. dat de regelgeving in geval van twijfel toch aan de noodzakelijkheids- en evenredigheidstoets (zie hieronder) onderworpen moet worden. Mocht nadien toch door voldoende juridische argumentatie of vanwege Europese beleidskeuzes of juridische uitspraken een uitsluiting van het toepassingsgebied duidelijk worden, dan hoeft de EDRL alsnog niet toegepast te worden op deze regelgeving.

Daarnaast zijn er door de beleidsdomeinen twee rapporteringen over de pre-screening na te komen. Enerzijds is er de rapportage aan het federale/gewestelijke overlegorgaan Interministeriële Economische Conferentie (IEC) en aan de federale Dienst Administratieve Vereenvoudiging (DAV) die tot doel heeft om binnen het overleg “federale staat - gewesten en gemeenschappen” een zo exact mogelijke kennis te hebben van de aard en hoeveelheid der regelgevingen die in het verdere omzettingsproces en in de begeleidende maatregelen moet worden meegenomen. Een belangrijke methode hiertoe vormt het Vademecum tot omzetting van de EDRL om de verschillende beleidsdomeinen te begeleiden bij het volledige screeningsproces. Dit vademecum is een beslissingsboom die de gebruiker begeleidt doorheen de fases van de pre-screening en de screening.

Anderzijds is er de rapportage aan het Interactive Policy Making (IPM) Systeem van de EU-Commissie. De doelstelling van dit systeem is om een bestand op te bouwen van regelgeving die aan de EDRL moet geconformeerd worden (de ‘positieve lijst’). De rapportering aan de IPM-tool van de Europese Commissie is een gevolg van artikel 39 van de EDRL met het oog op wederzijdse transparantie en ‘peer review’, maar pas vanaf 28 december 2009 zal de Commissie dit bestand kunnen openen. Dit artikel bepaalt ook de aan IPM te rapporteren elementen (vergunningsstelsels, de aan evaluatie onderworpen eisen, de ‘multidisciplinaire activiteiten’).

Vanuit de bedoeling of filosofie van de afdoende motiveringsplicht als algemeen beginsel van goed bestuur, zullen de diverse beleidsdomeinen binnen de Vlaamse overheid hierbij afdoende moeten motiveren waarom de betreffende Vlaamse regelgeving (vergunningen of inhoudelijke eisen) niet onder het toepassingsgebied van de EDRL valt (de ‘negatieve lijst’). Deze afdoende motivering zal niet enkel moeten bestaan uit de weergave van de precieze uitsluitinggrond, maar moet ook een korte beschrijving en eventueel een korte omgevings-analyse bevatten waaruit moet blijken waarom deze uitsluitinggrond in een bepaald geval van toepassing is.

5.5.3 De screening van de Vlaamse regelgeving

Om de doelstelling van een volwaardig grensoverschrijdend dienstenverkeer te realiseren, verplicht de EDRL de lidstaten dus om de nationale wetgeving te onderzoeken op potentiële belemmeringen voor dit grensoverschrijdende dienstenverkeer. D.m.v. deze screening moeten lidstaten in kaart brengen welke bepalingen niet voldoen aan de eisen van de EDRL en dus gewijzigd of zelfs verwijderd moeten

worden. Artikel 39 van de EDRL legt de lidstaten vervolgens de verplichting op deze screeningsresultaten te rapporteren aan de Commissie.

De EDRL legt enkele belangrijke beginselen op die deel moeten uitmaken van de screening. Ten eerste vereist het zogenaamde noodzakelijkheidsbeginsel, dat de belemmeringen gerechtvaardigd zijn om een dwingende reden van algemeen belang, d.w.z. dat de inhoudelijke eisen geschikt moeten zijn om het vooropgestelde doel te bereiken. Daarnaast bevat de EDRL het evenredigheidsbeginsel: regelgeving mag zijn doel niet voorbij schieten en mag het doel niet met minder belemmerende maatregelen bereiken. De concrete toepassing van de beginselen is afhankelijk van het feit of de eis slaat op: een vergunningsstelsel (art 9), de vestiging van dienstverleners (art 15) of het aanbieden van diensten door buitenlandse dienstverleners (art 16). Tot slot is er het non-discriminatieprincipe waarbij er ondermeer geen onderscheid mag gebeuren op basis van de EU-nationaliteit van de dienstverlener.

Op basis van de afdoende motiveringsplicht, zullen deze screeningsresultaten afdoende (methodisch en empirisch) onderbouwd of gemotiveerd moeten zijn. Maar bij nader toezien blijkt de bewijsmethode, zoals die in het vademecum bondig beschreven is, nog te rudimentair uitgewerkt. Het blijft nog onvoldoende duidelijk voor opstellers van regelgeving, wat zij nu moeten begrijpen onder het “bewijzen” waarom de onderhavige regelgeving noodzakelijk en evenredig zou zijn in het belemmeren van het grensoverschrijdend dienstenverkeer.

Daarom heeft de Dienst Wetsmatiging van het departement Bestuurszaken intussen een specifieke screeningsmethode laten ontwikkelen die steunt op de methodiek van de reguleringsimpactanalyse (RIA), die al ruim verspreid en toegepast wordt binnen de Vlaamse overheid. Deze specifieke screeningsaanpak of bewijsmethode heet de “Dienstenimpacttoets” (DIT). Met de analysemethodiek van de DIT wordt dus een uitdieping of verfijning verschaft aan de al bestaande en algemeen aanvaarde “bewijsmethode” die beschreven staat in het vademecum. Bovendien bouwt de DIT dus verder op al verzamelde RIA-expertise binnen de Vlaamse overheid en bij haar wetgevingsambtenaren. In essentie wordt er dus niets nieuws ontwikkeld, maar voortgebouwd op wat al bestaat en wordt toegepast.

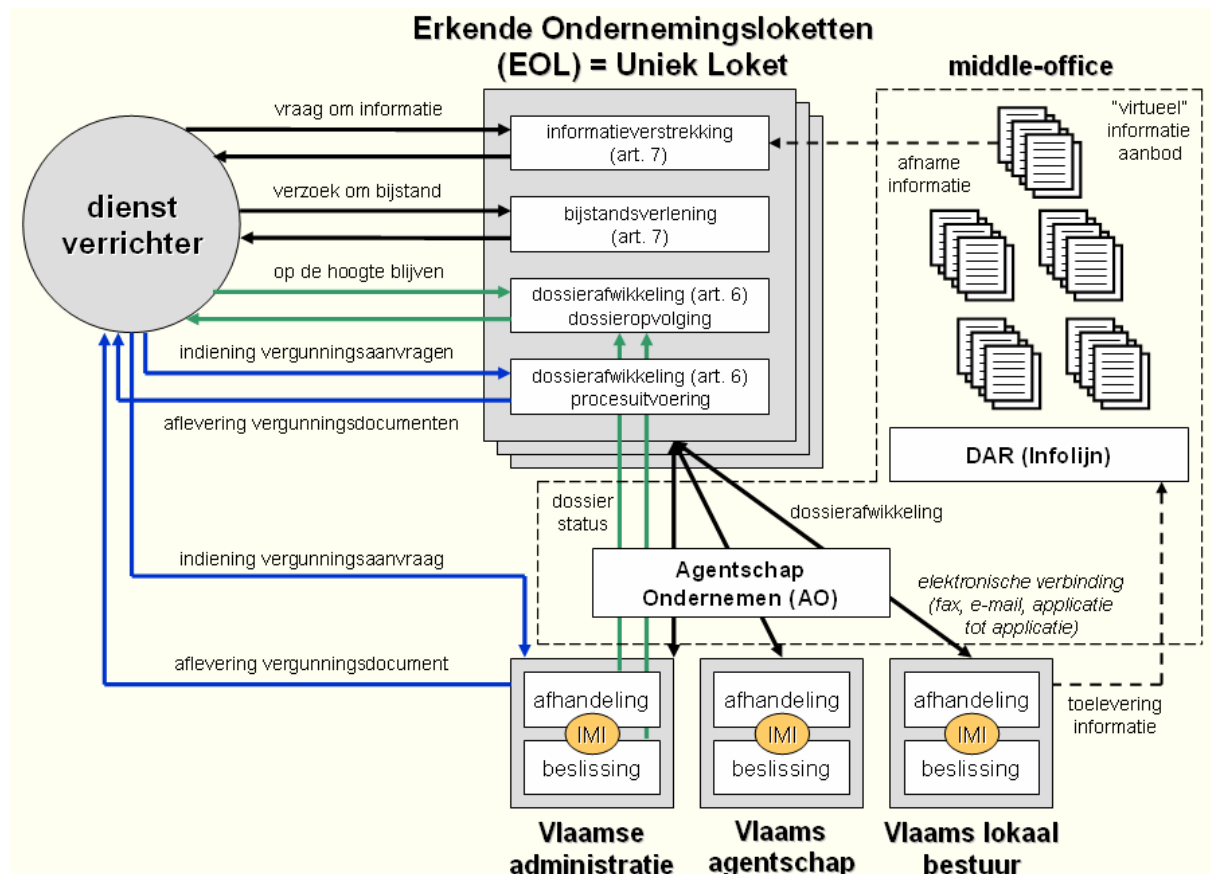
Met deze DIT-methodiek wordt het tevens mogelijk deze screening grondig en afdoende gemotiveerd te laten gebeuren. Dit kan enkel maar bijdragen aan het vermijden van juridische disputen met de Commissie of met andere EU-lidstaten, of aan het versterken van de Vlaamse “verdediging” in het geval van juridische betwistingen. Met de regeringsnota van 9 mei jl. werd de aanbeveling aan de Vlaamse Regering meegegeven om deze DIT-methodiek bij de screening van bestaande of vigerende Vlaamse regelgeving aan het noodzakelijkheids- en evenredigheidsbeginsel te gebruiken.

Tevens mogen we niet vergeten dat de screeningsverplichting niet enkel geldt voor bestaande regelgeving vanaf begin 2010, maar nu al onmiddellijk voor alle nieuwe Vlaamse wetgeving. In dit verband kan de DIT eveneens gebruikt worden om nieuwe of voorgenomen regelgeving te analyseren en te conformeren aan de EDRL. Hiertoe zullen de specifieke DIT-aandachtspunten door de Dienst Wetsmatiging van het departement Bestuurszaken binnen afzienbare tijd in de RIA-handleiding geïntegreerd worden. Voor de concrete toepassing van de DIT binnen de RIA zullen de nodige werkafspraken tussen het departement EWI en de Dienst Wetsmatiging gemaakt worden.

Ook hier zal een systeem van kwaliteitscontrole door de Vlaamse Minister van Economie ontwikkeld worden vooraleer tot validatie door de Vlaamse Regering over te gegaan. We zullen hierbij vooral steunen op de bestaande aanpak van de RIA-kwaliteitscontrole. Hierbij zal het departement EWI ook de nodige maatregelen nemen en inspanningen leveren om de diverse Vlaamse administratieve entiteiten te begeleiden en te ondersteunen.

5.5.4 De uitbouw van het “uniek loket” voor buitenlandse dienstverleners

Het Uniek Loket vormt een centraal aandachtspunt binnen de EDRL-implementatie. De operationalisering van de verplichting van het Uniek Loket houdt zowel een “fysieke” als een “digitale” component in. De hierbij voorgestelde figuur geeft aan hoe een Uniek Loket op Vlaamse deelstaatniveau eruit zal zien. Het is de bedoeling hierop in de komende maanden verder te werken de resultaten ervan aan de Vlaamse Regering ter goedkeuring voor te leggen.

De zeven uitgangspunten hierbij zijn:

- De EDRL verplicht de EU-lidstaten het principe van het Unieke Loket te garanderen met het oog op de bevordering van het grensoverschrijdend dienstenverkeer.
- Aangezien het niet de bedoeling kan zijn dat binnenlandse bedrijven ten aanzien van de buitenlandse EU-bedrijven een concurrentienadeel inzake administratieve lasten zouden krijgen als gevolg van de invoering van het Uniek Loket, zal op termijn het principe van het Uniek Loket gelden voor alle dienstverlenende bedrijven.
- Omdat het technisch gezien steeds moeilijker wordt een onderscheid te maken tussen dienstverleners en productiebedrijven, kan het principe van het Uniek Loket zich niet afsluiten van andere ondernemingen. De inspanningen om een Uniek Loket uit te bouwen moeten dus alle Vlaamse ondernemingen ten goede komen.
- Het zich kunnen richten tot een Uniek Loket voor buitenlandse dienstverleners vormt een recht en een faciliteit, en is geen juridische verplichting vanuit hun oogpunt. Het is dus zeer goed mogelijk dat zij zich rechtsreeks zouden richten tot de bevoegde ambtelijke instantie. Dit doen zij dan wel op eigen verantwoordelijkheid.

- Volgens de EDRL hoeft de verplichting van het Uniek Loket geen inbreuk te betekenen op bestaande bevoegdheidsverdelingen en beleidsverantwoordelijkheden binnen de Vlaamse overheid.
- Niettegenstaande het feit dat op termijn de werking van het Uniek Loket uitgebreid wordt tot alle ondernemingen, zal in een eerste fase de doelgroepfocus liggen op de buitenlandse dienstverleners, ten einde tegen eind 2009 aan onze verdragsrechtelijke verplichtingen te kunnen voldoen. Reden hiervoor is dat de Vlaamse ambtelijke capaciteit en digitaliseringsmogelijkheden onmogelijk op anderhalf jaar tijd voldoende kunnen uitgebreid worden. Dit neemt niet weg dat men bij de vormgeving van de architectuur, wel al rekening moet houden met deze voorziene uitbreiding.
- Het is de uitdrukkelijke bedoeling om in een latere fase zo snel als mogelijk de werking van het Uniek Loket uit te breiden tot alle Vlaamse ondernemingen.

De front-office, m.a.w. het punt waarmee een dienstverrichter (firma, éénmanszaak,..) vanuit de Europese Unie met de Belgische Lidstaat in contact moet kunnen treden voor de opstart van de vereiste procedures, is het Erkend Ondernemingsloket (EOL). Dit EOL is één of meer uit de groep van EOL die krachtens een te houden toewijzingsprocedure geselecteerd zijn om ook deze Uniek Loket-opdrachten op zich te nemen.

Het ‘aangesproken’ EOL hanteert een bepaalde tariefstelling voor de uit te voeren diensten in opdracht van de dienstverrichter. De EDRL laat dit toe in zijn Overweging 49. Hierbij mag niet uit het oog verloren worden dat de EOL momenteel een aantal, federaal bepaalde standaardtaken verricht waartoe zij over de exclusiviteit beschikken, zoals het aanvragen van een ondernemingsnummer.

Indien een buitenlandse dienstverlener voor de eerste maal met andere instanties (administraties, Agentschap Ondernemen, particuliere verenigingen of organisaties) in contact treedt, dan dienen deze instanties, eventueel na een eerste algemene situatieschets, deze buitenlandse dienstverlener te wijzen op het bestaan en de taken van de EOL als Uniek Loket, zeker voor wat betreft de afwikkeling van de procedures en formaliteiten. De buitenlandse dienstverlener kan echter niet verplicht worden met de EOL als Uniek Loket contact op te nemen.

Het EOL in zijn taak van Uniek Loket moet in staat zijn volgende “eerstelijns”-prestaties aan te bieden inzake:

- informatieverstrekking
- bijstandsverlening
- dossieropvolging
- procesuitvoering (o.a. afleveren van vergunningsdocumenten).

Dit sluit aan op de verwachtingen van de dienstverlener die de nodige informatie wenst te kunnen vinden, een vraag tot bijstandsverlening wenst te kunnen indienen en op de hoogte wenst te kunnen blijven van de afhandeling van de ingediende vergunningsaanvraag.

Deze “eerstelijns” dienstverlening vanuit de EOL dient - voor de Vlaamse bevoegdheden althans - ondersteund te worden door een aparte tweedelijns dienstverlening binnen de Vlaamse overheid die instaat voor de complexere vormen van gevraagde dienstverlening. Men kan immers niet verwachten, noch verlangen van de EOL dat zij de complexe Vlaamse vergunningsstelsels en inhoudelijke vereisten door en door kennen. Dit zou leiden tot te hoge vereisten inzake expertise en specialisatie bij de EOL, met bijhorend hoog kostenplaatje voor de dienstverrichters die van de diensten van de EOL gebruik wensen te maken.

Deze “middle-office” van de EOL, met name het toekomstige Agentschap Ondernemen (AO – een toekomstige fusie van het VLAO en het Agentschap Economie), zal, in overleg en samenwerking met het Contactpunt Vlaamse Infolijn van het departement DAR, instaan voor de ondersteuning van de EOL bij zijn dienstverlening inzake Vlaamse bevoegdheden, waarbij de EOL dan als doorgeefluik voor (de resultaten van) de dossierafwikkeling kan fungeren.

Op dit niveau van de diverse administratieve of overheidsinstanties situeert zich ook het gebruik van het Internal Market Information instrument. Dit IMI-systeem is een instrument dat door de Commissie wordt ontwikkeld en dat toelaat dat vanuit het Uniek Loket, maar vooral vanuit de overheidsinstanties in eigen landstaal bepaalde informatie kan worden opgevraagd bij die buitenlandse instanties waar de dienstverrichter rechtsonderhorige is, andersom dat ook in eigen landstaal beantwoording kan gegeven worden op vragen die vanuit andere Lidstaten over een Belgisch/Vlaams dienstverrichter worden gesteld.

De voorgestelde architectuur van het Uniek Loket voorziet een zogenaamd ‘virtueel’ informatie-aanbod. Dit onderdeel wordt opgedragen aan het Contactpunt Vlaamse Infolijn (DAR) in onderling overleg met het Agentschap Ondernemen. Het behelst de uitbouw van een informatie-aanbod bestaande uit een “productencatalogus” met een gedetailleerde omschrijving van ambtelijke dienstverlening en procedures.

Contactpunt Vlaamse infolijn (DAR) staat samen met de relevante bevoegde instanties in voor het Vlaamse informatie-aanbod, als onderdeel van het "virtueel" informatie-aanbod van alle overheidsniveaus samen en in onderling overleg met het Agentschap Ondernemen. Het Agentschap Ondernemen staat samen met de Infolijn in voor de dossierafwikkeling, waarbij het Agentschap Ondernemen beroep kan doen op de contactcenter en customer relationship management expertise van de Infolijn.

De hierboven vermelde productencatalogus kan worden aangeboden door de EOL en door de back offices ter raadpleging voor de dienstverrichter (en voor eigen gebruik). Dit informatie-aanbod kan echter niet in de plaats treden van de taken van het Uniek Loket zelf en evenmin kan het Uniek Loket zijn verplichtingen verminderen door de buitenlandse onderneming uitsluitend door te verwijzen naar dit informatie-aanbod.

Aangezien deze productencatalogus zal dienen uitgebreid te worden met een catalogus van werkprocessen en informatiestromen, is de inbreng van de expertise en ondersteuning vanuit de afdeling proces- en informatiebeheer (PIB) van het departement Bestuurszaken op termijn wenselijk en zelfs noodzakelijk te noemen.

Het Contactpunt Vlaamse Infolijn (DAR) zal tevens instaan voor de uitbouw van een “uniek” contactpunt voor buitenlandse consumenten van “Vlaamse” dienstverleners, zoals vereist door de EDRL en dit in onderling overleg met het Agentschap Ondernemen. Volgens het handboek van de Commissie tot omzetting van de EDRL moet dit contactpunt voor de consumenten (dienstenafnemers) bij voorkeur “uitgebaat” worden door een andere (ambtelijke) instelling dan deze van de Unieke Loketten voor de dienstverleners, teneinde zo geen (schijn van) belangenconflicten op te roepen.

5.5.5 De administratieve vereenvoudiging van de Vlaamse regelgeving

Op 8 en 9 maart 2007 besliste de Europese Raad dat de EU alle administratieve lasten die aan de Europese regelgeving verbonden zijn tegen 2012 met 25% moet verminderen. Tevens moeten de lidstaten elk voor zich en uiterlijk in 2008 nationale richtcijfers met een vergelijkbaar ambitieniveau vastleggen. In navolging van deze Europese beslissing, bepaalde de Vlaamse Regering op 29 juni 2007 over te gaan tot de meting van de administratieve lasten van de Vlaamse regelgeving. Deze nulmetingen vormen de basis voor de opmaak van de actieplannen met concrete projecten tot administratieve vereenvoudiging en met de bepaling van de reductiedoelstelling per beleidsdomein. De actieplannen stellen Vlaanderen dus in staat om door middel van gerichte inspanningen effectieve en efficiënte vereenvoudigingen door te voeren. Einddoel hiervan is te komen tot een voelbare daling van de administratieve lasten tegen 2012.

Nu bepaalt artikel 5 van de EDRL: “De lidstaten onderzoeken de procedures en formaliteiten die van toepassing zijn voor de toegang tot en de uitoefening van dienstenactiviteiten. Wanneer de krachtens dit lid onderzochte procedures en formaliteiten niet voldoende eenvoudig zijn, worden zij door de lidstaten vereenvoudigd.” Bij regeringsbeslissing van 9 mei jl. heeft de Vlaamse Regering al beslist deze beide sporen tot administratieve vereenvoudiging in elkaar te integreren, ten einde de inspanningen hieromtrent te bundelen en overlappend werk te vermijden.

In de komende maanden zal de methode van de actieplannen versneld worden ingezet voor de screening op en eventueel daadwerkelijke administratieve vereenvoudiging van die regelgeving die onder het toepassingsgebied van de EDRL valt. Het is dan tevens de bedoeling dat er hierbij gebruikt gemaakt wordt van de DIT-methodiek opdat er maximale mogelijkheden tot administratieve vereenvoudiging ontstaan (omdat men dan ruimer kan analyseren dan enkel de strikte vereenvoudiging van procedures en formaliteiten). Want door het onderzoek van de noodzakelijkheid en evenredigheid van regelgeving zijn er nog forsere administratieve vereenvoudiging mogelijk dan door enkel naar de interne werkprocessen en uitvoeringsmaatregelen te kijken.

5.5.6 De inschatting en opvolging van de effecten van de EDRL op de dienstensectoren van de Vlaamse economie

Het is voor het Vlaams economisch overheidsbeleid van groot belang om een beter zicht te krijgen op de gevolgen en voordelen die de EDRL met zich mee kan brengen voor de Vlaamse diensteneconomie. In dit verband zal de Centrale Raad voor het Bedrijfsleven, samen met de Nationale Arbeidsraad, een studie opstellen over de “Evaluatie van de sociaal-economische impact van de dienstenrichtlijn – kwantitatieve evaluatie”. Het eerste deel van deze studie betreft de macro-economische impact en het tweede deel zal gaan over de impact van de EDRL-toepassing in de belangrijkste bedrijfstakken. Het departement EWI en de SERV zullen alvast intensief aan deze studie meewerken.

De Europese Commissie, alsook verschillende individuele landen hebben sinds 2005 studies gemaakt over de economische en sociale impact van de dienstenrichtlijn. De typische resultaten van die studies bevatten twee soorten gegevens: gegevens over de macro-economische impact en gegevens over de impact in de belangrijkste betrokken sectoren. De macro-economische resultaten betreffen typisch de impact op welvaart of bbp, consumptie, uitvoer, reële lonen en werkgelegenheid.

Een belangrijk probleem is dat de meeste studies de impact berekenen van het oorspronkelijke voorstel van de richtlijn (de zgn. “Bolkenstein-richtlijn”) en dat de definitieve versie van de richtlijn minder ver gaat. Er zal daarom een poging gedaan worden om de impact in te schatten van de definitieve versie van de richtlijn. Ook zal nagegaan worden of er sinds het maken van de studies belangrijke veranderingen in de Belgische regelgeving zijn opgetreden, waardoor de waarschijnlijke impact van nieuwe wijzigingen kleiner zou worden.

Een ander probleem om de juiste impact in te schatten is dat de richtlijn een zekere marge laat voor de beslisser. Er kan geopteerd worden om de richtlijn maximaal toe te passen of eerder het strikt noodzakelijke. Dit zal er waarschijnlijk toe leiden dat een resultatenvork met een minimale geschatte en maximale geschatte impact zal gerapporteerd worden. Er zal geprobeerd worden om een appreciatie te geven van het realisme van de kwantitatieve resultaten. Hiertoe zal ook een beroep gedaan worden op externe experts of professoren.

In het tweede deel van de studie zal nagegaan worden welke sectoren in België het meest betrokken zijn bij de dienstenrichtlijn. Voor de voornaamste sectoren zal dan nagegaan worden wat de waarschijnlijke impact is. In het bijzonder zal een beschrijving van de sector gegeven worden (met de belangrijkste economische indicatoren) en zal de statische en dynamische impact beschreven worden. In dit deel zal de screening die aan de gang is in een andere module gebruikt worden als input. Zonder

vooruit te willen lopen op de resultaten hiervan, lijkt de handelssector (groot- en kleinhandel) in elk geval een kandidaat voor bijzondere aandacht.

Een eerste intermediaire nota wordt verwacht tegen eind 2008 en zal gaan over het eerste deel van het rapport. Een tweede intermediair rapport wordt verwacht tegen de zomer van 2009 en zal de resultaten beschrijven voor de belangrijkste bedrijfstakken. Het eindrapport is gepland voor oktober 2009.

HOOFDSTUK 6: VLAANDEREN ALS COMPETITIEVE INVESTERINGSREGIO

6.1 Het sociaal-economisch streekontwikkelingsbeleid

6.1.1 Ondernemingsvriendelijke gemeente

Lokale besturen zijn niet alleen een belangrijk aanspreekpunt voor ondernemers, hun beleid en dienstverlening bepaalt ook mee het ondernemingsklimaat. Lokale besturen hieromtrent sensibiliseren, hen stimuleren om een economisch beleid uit te bouwen en hen daarbij ondersteunen, zijn de doelstellingen die we met een beleid rond ondernemingsvriendelijke gemeente willen nastreven.

Het beleid zelf staat nog in zijn kinderschoenen: met een grootschalig onderzoek werden een aantal jaren geleden de eerste voorzichtige stappen gezet. Het onderzoek lag aan de basis van een tweejarig actieplan waarbij in partnerschap met UNIZO, Voka en VVSG 10 acties werden uitgevoerd die eind 2007 ten einde liepen. Die hebben duidelijk heel wat in beweging gezet. Een Vlaams beleid om lokale besturen te sensibiliseren voor en te ondersteunen bij het voeren van een economisch beleid, is dan ook zinvol. Dat bleek duidelijk uit de eerste evaluatie van het actieplan. Het is dan ook de bedoeling op de ingeslagen weg verder te gaan en het beleid verder te optimaliseren en uit te bouwen.

De dialoog en samenwerking tussen ondernemerswereld en lokale besturen willen we daarbij blijven stimuleren. Netwerking en ervaringsuitwisseling tussen lokale besturen onderling en de verspreiding van goede praktijkvoorbeelden zullen de kern vormen van het geheel. Het is de bedoeling om al deze kennis te bundelen in een Kenniscentrum Lokale Economie. Maar meer nog willen we aandacht hebben voor de verspreiding van de beschikbare kennis: ze moet vlot toegankelijk zijn voor alle betrokken partijen, in de eerste plaats voor de lokale besturen die verder willen meewerken aan het verbeteren van het ondernemersklimaat. Zij staan immers centraal in dit beleid.

We willen evenwel vermijden dat ze vanuit verschillende hoeken en in het kader van verschillende acties bestookt worden met informatie en uitnodigingen, zonder dat de samenhang duidelijk is. Overleg, afstemming en kennisdeling tussen de verschillende actoren, over verschillende acties heen zullen dan ook cruciaal zijn om een efficiënt beleid mogelijk te maken. Als in 2009, na een tijdje proefdraaien, blijkt dat die bereidheid er effectief voldoende is bij de verschillende partijen, is het de intentie dat dit kan uitgroeien tot een de basis van een lange termijnbeleid ‘ondernemingsvriendelijke gemeente’.

6.1.2 Omgaan met regio-specifieke impulsen

Regelmatig worden in Vlaanderen gebiedsgerichte of regio-specifieke initiatieven genomen die ondersteund worden vanuit verschillende beleidsdomeinen tegelijk. Een aantal daarvan zijn uitermate belangrijk voor de Vlaamse economie.

Zo is de voorbije paar jaar veel aandacht gegaan naar de luchthaven en de regio rond Zaventem via het project ‘START’. De meeste van dergelijke initiatieven – denk bijvoorbeeld ook aan het Limburgplan en de strategische plannen voor de havens – zijn bij hun opzet in essentie tijdelijk. Het komt er bijgevolg op aan de aandacht voor dergelijke initiatieven niet te laten verslappen en bij voorkeur ook de mogelijkheden voor kennisborging, projectcoördinatie, blijvende actualisering van de beleidsperspectieven voor de lange termijn te creëren enz. Voor de verdere opvolging van het START-initiatief is in 2008 een afdeling Luchthavenbeleid binnen het departement Mobiliteit en Openbare Werken (MOW) opgericht. Het is evenwel belangrijk dat er verder oriëntatie gegeven wordt aan de maatschappelijk-economische kant van het luchthavenbeleid. Het geleverde studiewerk binnen het project START zal daarom verder uitgediept en geactualiseerd worden zodat de lange-termijnperspectieven voor de luchthaven ook kunnen doorvertaald worden naar het bedrijventerreinenbeleid, het mobiliteitsbeleid enz.

Algemeen in Vlaanderen is tevens de groeiende aandacht voor logistiek. Zo brachten de provinciale ontwikkelingsmaatschappijen (POM's) met ondersteuning van het Vlaams Instituut van de Logistiek (VIL) de logistieke hot spots in kaart met de bedoeling hier een ondersteunend programma voor uit te werken. Het is mijn bedoeling deze inspanningen van onderuit sterker te gaan ondersteunen in 2009. De basis is daartoe al gelegd door onder meer een stuurgroep POM's op te richten.

Naast het samenbrengen van uitvoerende partners, worden vanuit Economie ook de fora voor overleg en beleidsadvies, de regionale economische en sociale overlegcomités (resoc's) via de erkende regionale samenwerkingsverbanden financieel ondersteund. Na deze eerste werkingsjaren kan intussen met zekerheid gesteld worden dat de vrees van onderfinanciering niet bewaarheid is geworden. De ERSV's zijn financieel gezonde structuren met een degelijke capaciteit aan mensen en middelen. Nu in 2008 de eerste streekpacten (zie verder) zijn opgemaakt en op Vlaams niveau zijn aangekaart, is het een belangrijke uitdaging om de dialoog met de trekkers van de vele interessante initiatieven uit de streekpacten te intensifiëren.

6.1.3 Streekpacten

De 15 sociaaleconomische raden van de regio's (RESOC's) hebben als opdracht een streekpact op te stellen. Dergelijk pact geeft het kader voor het streekgericht sociaal-economisch beleid voor de periode 2007-2012. De Vlaamse Regering wil de uitvoering van deze streekpacten faciliteren en heeft beslist om in 2008 per RESOC of cluster van RESOC's dialoogmomenten te houden over de uitvoering van de streekpacten. De basis van deze dialoogmomenten is een gecoördineerd toetsingsverslag dat wordt voorbereid door de departementen DAR, WSE en EWI. Ook wordt een algemene evaluatie gemaakt van het streekpact.

De (mogelijke) concrete afspraken die gemaakt worden tijdens deze overlegmomenten worden opgenomen in een afsprakenkader per RESOC of cluster van RESOCs. Deze afsprakenkaders worden verder operationeel

6.2 Ruimte om te ondernemen

6.2.1 Juridisch instrumentarium ruimtelijk-economisch beleid

In 2008 werden zowel een conceptstudie in functie van een explicitering van beleidsdoelstellingen, normatieve kaders, bijkomende instrumenten enz. als een juridische studie opgestart. De juridische ondersteuning is bedoeld om na te gaan welke instrumenten en initiatieven moeten kunnen bogen op een juridische grondslag en om deze juridische grondslag ook te voorzien tegelijk met een harmonisatie van alle actuele decreetsbepalingen op het gebied van bedrijfshuisvesting.

Het is alleszins mijn bedoeling om nog deze legislatuur het debat te starten betreffende de rol van de publieke actoren en omtrent de doelmatig in te zetten instrumenten in het streven naar een ijzeren voorraad bedrijventerreinen, het waarborgen van kwaliteitsvolle bedrijventerein-ontwikkelingen en het activeren en verduurzamen van de bestaande terreinen. Dit debat moet finaal kunnen uitmonden in een voorontwerp van decreet betreffende duurzame bedrijfshuisvesting.

6.2.2 Permanente actualisering van de ruimtelijk-economische kaart en de monitoring van de ijzeren voorraad bedrijventerreinen

In 2008 zijn een aantal aspecten m.b.t. de monitoring van de ijzeren voorraad bedrijventerreinen verder geoperationaliseerd.

De inventarisatie van het huidige gebruik van de bedrijventerreinen gebeurt momenteel via de GIS-inventaris bedrijventerreinen die wordt bijgehouden door VLAO. In 2008 werd de externe ondersteuning ter optimalisering van het GIS-bedrijventerreinen afgerond. De voornaamste stakeholders werden sterk bij deze oefening betrokken. Al in 2008 werden de eerste stappen gezet in de implementatie van de aanbevelingen van GIS- procesbegeleider, onder meer via de ontwikkeling van een viewer/internetapplicatie, een webservice en een ftp mogelijkheid met betrokkenheid van enkele organisaties die als 'authentieke bron' naderhand het data-uitwisselingssysteem zullen moeten schragen. In 2009 zouden deze inspanningen al resultaat moeten opleveren zodat naar gebiedsdekkende informatielagen kan gestreefd worden.

Om invulling te geven aan de monitoring van de ijzeren voorraad wordt er ook gewerkt met een atlas van zoeklocaties en een ruimtelijk economische kaart Vlaanderen. Beide informatielagen zullen geïntegreerd worden in of gelinkt worden aan het concept van het nieuwe GIS- bedrijventerreinen. De atlas zoeklocaties bevat zones die nog niet de bestemming bedrijventerrein hebben, maar waarvan geoordeeld wordt dat ze de vereiste kwaliteiten hebben om ze in te brengen in de ruimtelijke planningsprocessen. Voor de opmaak van deze 'atlas' kan al teruggerepen worden naar zones aangeleverd door onder meer het ROTO (ruimte om te ondernemen)-project van VOKA, zones aangeleverd door Resoc's enz.. In 2009 zal de atlas ook aangevuld worden met zones uit eigen studiewerk, onder meer n.a.v. de voltooiing van een studie naar locaties voor Seveso-bedrijven en van een studie naar watergebonden locaties. Nieuw studiewerk zal bovendien opgestart worden op het vlak van locaties voor problematische ruimtevragers.

De ruimtelijk-economische kaart Vlaanderen bevat het actueel aanbod en het aanbod in de nabije toekomst aan bedrijfshuisvestingsmogelijkheden al dan niet voor specifieke economische activiteiten. Deze kaart moet een belangrijk instrument worden voor de promotie van Vlaanderen als investeringsregio. Om deze reden is het van groot belang concrete antwoorden te kunnen aanreiken aan bedrijven met specifieke locatievoorwaarden zoals i.v.m. logistiek, mogelijkheden voor multimodaal transport, toelaatbaarheid van Seveso-bedrijven, bedrijven met een binding met universiteiten enz. Deze kaart, waarvoor in 2008 reeds gestart werd met de opbouw van het concept, zal in 2009 gerealiseerd worden

6.2.3 Verdediging ruimtelijk-economische invalshoek door advisering

Het Agentschap Economie adviseert ruimtelijke uitvoeringsplannen en milieu-effectenrapporten op planniveau waarin een economische bestemming aanwezig is, planologische attesten, beschermingen als landschap, etc. De aandachtspunten die hierbij gehanteerd worden zullen in het jaar 2009 grotendeels dezelfde zijn als in het jaar 2008. Een belangrijke kwalitatieve verschuiving in de adviseringspraktijk bestaat erin de resultaten van uitgevoerde studies te verwerken in de afgeleverde adviezen. Meer bepaald gaat het om de studies in verband met watergebonden bedrijventerreinen en de studie naar de aard, ruimtebehoefte en geschikte locaties voor Sevesobedrijven, vestigingsproblematiek problematische ruimtevragers, etc.

De realisatie van een ijzeren voorraad, de kwaliteit van bedrijventerreinen, de uitvoerbaarheid van het plan, het creëren van mogelijkheden voor economie buiten bedrijventerreinen en de differentiatie aan bedrijventerreinen zijn belangrijke aandachtspunten in de adviseringspraktijk. Een aandachtspunt dat daarbij ook steeds gehanteerd wordt, is de vestigingsproblematiek van 'problematische ruimtevragers'. Deze bedrijven worden omwille van hun ruimtelijke kwaliteit en/of extensief ruimtegebruik soms te gemakkelijk geweerd op nieuwe bedrijventerreinen. Om die reden zal het Agentschap Economie hierrond in het jaar 2009 een studie opstarten. De sectoren die al bekend zijn als problematische ruimtevrager zijn afvalverwerking en recyclage en de bouwsector.

Het Agentschap Economie investeert daarnaast in kennisopbouw om ook meer dan voorheen de financiële haalbaarheid van terreinen vooraf te kunnen inschatten. De informatie omtrent financieel-economische haalbaarheid ontbreekt vaak in ruimtelijke planningsprocessen waardoor sommige

bestemde terreinen achteraf ook moeilijk of met vertraging gerealiseerd kunnen worden. Het Agentschap wil daarmee bijdragen aan een meer integrale besluitvorming rond economische locaties.

6.2.4 Subsiëring van terreinen

Het verbeteren van de kwaliteit op bedrijventerreinen blijft het sleutelwoord in het beleid rond de subsidiëring van bedrijventerreinen.

De opties genomen in het subsidiebesluit van 16 mei 2007, gewijzigd bij besluit van 30 mei 2008, worden verder doorgetrokken en de uitdagingen ervan werden door het werkveld ook opgenomen. Aangemoedigd door een verhoging van de financiële tussenkomst in de herinrichting van verouderde bedrijventerreinen en brownfields stijgt het aandeel van dergelijke terreinen in het globale pakket van betoelaagde bedrijventerreinen.

Om tegemoet te komen aan de aanvragen en het hoofd te bieden aan de stijgende kostprijzen, werden de begrotingskredieten om dergelijke projecten te ondersteunen, aanzienlijk opgetrokken.

Deze trend zal ook verder gezet worden in 2009. Om de benodigde begrotingskredieten beter te kunnen inschatten, werd in 2008 voor de eerste maal een investeringsprogramma opgemaakt op basis van door ontwikkelaars aangeleverde informatie via eenvoudig in te vullen fiches. Ook voor de raming van de begrotingsmiddelen voor de komende jaren zal dit investeringsprogramma als leidraad gebruikt worden. De communicatie over dit investeringsprogramma met ontwikkelaars zal daarom ook nadrukkelijker gebeuren.

Met betrekking tot de vereiste CO₂-neutraliteit voor nieuwe bedrijventerreinen rust er een belangrijke inspanning bij de ontwikkelaars. Niet alleen wordt daarom ook een beheersvergoeding mogelijk maar voorziet het Agentschap Economie tevens in praktische bijstand en ervaringsuitwisseling tussen ontwikkelaars. Gevolg gevend aan de vragen die op een workshop over de vereiste CO₂-neutraliteit door ontwikkelaars werden gesteld, wordt een handleiding met concrete aanbevelingen voorbereid.

6.2.5 Subsiëring van gebouwen

Door het Besluit van de Vlaamse Regering van 11 mei 2007 houdende subsidiëring van bedrijfsgebouwen wordt voor de subsidiëring van bedrijfsgebouwen met een systeem van oproepen gewerkt.

In 2008 werd een oproep gelanceerd voor de subsidiëring van bedrijfsgebouwen met basisdiensten en doorgangsgebouwen. Extra aandacht ging naar de projecten die starters adviseren en begeleiden bij de integratie van milieuzorg en cleantech in hun bedrijfsvoering. Deze oproep kwam er na een bevraging van het werkveld. Uit deze bevraging kwam ook naar voor dat verschillende organisaties werken aan projecten voor strategische en specifieke bedrijvententra. Veel projecten waren echter nog niet zover dat ze konden ingediend worden voor een oproep in 2008, maar ze zullen wel klaar zijn om in 2009 ingediend te worden. Daarom wordt in 2009 een oproep gelanceerd voor de subsidiëring van strategische en specifieke bedrijvententra.

In de toekomst zal ook rekening gehouden worden met de resultaten van een studie die wordt uitgevoerd door het steunpunt Ondernemen en Internationaal ondernemen. In deze studie wordt nagegaan in hoeverre het aanbod van de verschillende bedrijvententra is afgestemd op de vraag die de startende bedrijven hebben naar fysieke ruimte en begeleiding. De studie verloopt in een aantal fases: in eerste instantie wordt een bevraging van het aanbod (de bedrijvententra zelf) uitgevoerd, daarna wordt de vraagzijde (de starters) bevraagd. Ook de starters die niet in een centrum gevestigd zijn zullen gevraagd worden naar de redenen om zich daar niet te vestigen. Zo wordt duidelijker welke rol bedrijvententra spelen in de promotie van het ondernemerschap.

6.2.6 Activering en verduurzaming van bestemde terreinen

Onder activering van bestemde terreinen worden alle inspanningen verstaan om bestemde bedrijventerreinen op de markt te krijgen. Deze inspanningen variëren tussen het opvolgen van de ontwikkeling van pas bestemde bedrijventerreinen tot inspanningen om onderbenutte bedrijventerreinen en brownfields zorgvuldiger te benutten en te activeren.

Voor wat betreft het beter benutten en activeren van bestaande bedrijventerreinen wordt klassiek een driesporenaanpak gevolgd. De driesporenaanpak bestaat uit prospectie, studie en effectieve herontwikkeling:

- In eerste instantie investeert het Agentschap Economie in de prospectie van de vermarktbaarheid van onbenutte kavels. Er werd geïnvesteerd in de opbouw van kennis en inventarisatie via de detaillering van de VLAO-GIS-inventaris bedrijventerreinen. Tot het jaar 2008 voerden de vijf GOM's i.s.m. een aantal intercommunales 'detailonderzoeken onbenutte bedrijventerreinen' uit. Bedoeling was om de onbenutte percelen gedetailleerd in kaart te brengen en inzicht te verwerven in de redenen van onbenut zijn van percelen met inschatting van de mogelijkheden om onbenutte percelen te activeren. Deze oefening is afgerond, maar het blijft uiteraard een permanente uitdaging om de GIS-inventaris bedrijventerreinen actueel te houden zodat ze kan dienen als basisinstrument.
- Over de resultaten van deze detailonderzoeken werd in februari 2008 een infomoment georganiseerd waarop zowel administraties als belangenorganisaties vanuit economische, ruimtelijke en leefmilieuhoek werden uitgenodigd.
- Een vervolg in deze prospectie-oefening zijn de 'onderhandelingsteams onbenutte bedrijfsgronden', die opgestart werden in het jaar 2008 en een looptijd kennen van vier jaar. In navolging van de detailonderzoeken onbenutte bedrijfsgronden wordt nu samengewerkt met de POM's en een aantal intercommunales om op basis van doorgedreven contactname met zowel publieke als private eigenaars van onbenutte percelen te komen tot vermarkting en activering van deze percelen. De projecten werden opgestart in het jaar 2008 gebiedsdekkend voor Vlaanderen. Tussen de verschillende uitvoerders en het Agentschap Economie vindt minstens om de zes maanden een afstemmingsvergadering plaats. Hoewel de projecten nog in opstartfase zitten, werd al in het jaar 2008 een aantal percelen verworven.
- In tweede instantie investeert het Agentschap Economie in een gedegen aanpak van complexe herontwikkelingstrajecten. Onder de noemer 'voortrajecten' voorziet het Besluit van de Vlaamse Regering van 16 mei 2007 houdende subsidiëring van bedrijventerreinen subsidies voor de studie- en proceskosten bij herinrichting van complexe verouderde bedrijventerreinen en brownfields. Niet elke te activeren zone zal nood hebben aan een dergelijke subsidie of voldoen aan de eis van complexiteit.
- Voorgaande inspanning vanuit het subsidiebesluit bedrijventerreinen werd in het jaar 2008 geïntensifieerd door de organisatie van een projectoproep 'studie- en proceskosten bij heraanleg van verouderde bedrijventerreinen en brownfields'. In het kader van deze projectoproep werd de notie 'complexe herontwikkeling' afgezwakt zodat de subsidies voortrajecten toegankelijker worden. Bedoeling van deze oefening was om het veld van actoren dat herontwikkelingsprojecten uitvoert uit te breiden met lokale besturen, een aantal privé-ontwikkelaars, enz. Uiteraard bleven ook de op dat vlak meest actieve actoren zoals POM's en intercommunales toegang krijgen tot deze projectmiddelen.
- Tenslotte wordt vanuit het Besluit van de Vlaamse Regering van 16 mei 2007 houdende subsidiëring van bedrijventerreinen een verhoogd subsidiepercentage voorzien van 60 procent voor de heraanleg van infrastructuur op verouderde bedrijventerreinen en brownfields. Het percentage voor aanleg infrastructuur op een nieuw bedrijventerrein is dertig procent. Het verschil in percentage heeft uiteraard als bedoeling om het financiële nadeel dat verouderde bedrijventerreinen en brownfields hebben t.o.v. greenfields gedeeltelijk te compenseren.

- De werking van het Agentschap Economie is erop gericht om niet enkel subsidiërend afwachtend te werken, maar pro-actief een aantal herinrichtingsprojecten te agenderen. Op die wijze vindt ook een toeleiding plaats naar de subsidiemogelijkheden van het subsidiebesluit. Hierbij wordt afstemming gezocht met de kennis die aanwezig is bij de actoren ruimtelijke ordening vanuit de afbakeningsprocessen van de stedelijke gebieden en de actieprogramma's die daarin voorzien worden. Eveneens wordt afstemming gezocht met de projecten die ingediend werden in het kader van de brownfieldconvenanten.
- Naast de inspanningen voor activering van onbenutte percelen volgt het Agentschap Economie ook de ontwikkeling op van pas bestemde terreinen vanuit Ruimtelijke Ordening. De ambitie is om de ontwikkeling snel te laten volgen op de bestemming. Volgende acties zullen in 2009 opgestart of voortgezet worden:
 - o actieve opvolging van de ontwikkeling van de bedrijventerreinen vanuit het ENA met specifieke aandacht voor de zones Genenbos, Ravenshout-Noord, Beverdonk, Olen Lammerdries en Ham Zwartenhoek;
 - o afwerken studie Wommelgem-Ranst (ENA);
 - o ruimtemonitor Vlaams stedelijk gebied rond Brussel uitwerken onder meer teneinde de ruimte voor luchthavengerelateerde activiteiten te monitoren;
 - o opvolging van de ontwikkeling van de bedrijventerreinen die bestemd werden in het kader van de afbakeningsprocessen van Turnhout, Aalst, Sint-Niklaas, Kortrijk, Roeselare, Mechelen en Gent. Ook hier werd op ad hoc basis soms een subsidie voortraject verleend voor de meer complexe ontwikkelingen.

Onder de verduurzaming van bedrijventerreinen worden de inspanningen verstaan om de eco-efficiëntie van bedrijven gevestigd op bedrijventerreinen te verhogen. Het nieuwe subsidiebesluit bedrijventerreinen voorziet in de CO₂-neutraliteit van bedrijventerreinen op niveau van het elektriciteitsverbruik. Daarnaast voorziet het nieuwe EFRO-programma in de mogelijkheid projecten te ondersteunen die inspanningen doen op vlak van eco-efficiëntie en een beter parkmanagement.

6.2.7 Brownfieldconvenanten

Vlaanderen heeft nood aan duurzame bedrijventerreinen en aan terreinen voor huisvesting, recreatie, natuur en dergelijke, terwijl anderzijds een aantal gebieden die vroeger werden gebruikt voor industriële of commerciële doeleinden er verlaten blijven.

Die braakliggende of onderbenutte terreinen (brownfields genoemd) hebben een potentieel voor hergebruik, maar de herontwikkelingskosten zijn vaak aanzienlijk waardoor deze gronden onbenut blijven. Het Brownfielddecreet heeft tot doel investeerders en projectontwikkelaars ertoe te bewegen zich bij hun projectontwikkelingen niet bij voorkeur te richten op zogenaamde Greenfields, maar ook op de herontwikkeling van braakliggende of onderbenutte terreinen, ofwel Brownfields. Met het decreet van 30 maart 2007 werd al een systematiek ontwikkeld waarbij deze investeerders en projectontwikkelaars een convenant kunnen sluiten met de Vlaamse regering. Door het sluiten van een dergelijke convenant bieden een aantal aantrekkelijke juridisch-administratieve en financiële voordelen zich aan.

Medio 2008 besliste de Vlaamse regering na voorstel van de Brownfieldcel dat voor 42 brownfield-sites de onderhandelingen voor de totstandkoming van een Brownfieldconvenant kunnen worden aangevat. Teneinde de administratieve last tot een minimum te herleiden en de onderhandelingen omtrent de totstandkoming van een brownfieldconvenant efficiënt te laten verlopen zal het VLAO bij deze blijven fungeren als uniek aanspreekpunt en secretariaat.

6.3 Europees Fonds voor Regionale Ontwikkeling, Doelstelling 2 en 3

6.3.1 EFRO – doelstelling 2

In 2008 ging het doelstelling 2-programma 2007-2013 voor Vlaanderen van start.

Het nieuwe concept, waarbij het programma van toepassing is op geheel Vlaanderen, met één beheersautoriteit en één programmasecretariaat ondersteund door lokale contactpunten, met oproepsystemen en digitale indieningswijze van projecten, werd in 2008 volledig geïmplementeerd.

Voor de prioriteiten ‘kenniseconomie en innovatie’ en ‘ondernemerschap’ werden de eerste oproepen afgerond, waarbij de beschikbare financiële tranche voor 2007-2008 volledig werden benut. In totaal werden een honderdtal projecten goedgekeurd.

De doelstelling voor 2009 is deze projecten effectief in uitvoering te stellen. Hierbij zal worden gestreefd naar synergie, samenwerking en netwerking tussen projecten die met elkaar verwant zijn, met als finaliteit te komen tot ruimere kennisplatformen en betere disseminatie van de projectresultaten. Uiteraard zal dit in afstemming gebeuren met de initiatieven die kaderen in het Vlaams Ondernemerschapsbevorderend Netwerk (VON) en het Vlaams Innovatienetwerk (VIN).

De eerste oproepen werden vrij algemeen gehouden wat de thematiek kenniseconomie, innovatie en ondernemerschap betreft. Volgende oproepen zullen zich meer richten naar specifieke thema's.

Voor innovatie en kenniseconomie zal worden voorgesteld bijzondere acties te ondersteunen op het gebied van afstemming en kennisoverdracht tussen actoren en de vertaling naar economische activiteiten en maatschappelijke toepassingen. Ook voor ondernemerschap zullen specifieke thema's en doelgroepen worden voorgesteld in de uit te schrijven oproepen.

Voor de prioriteiten ‘verbeteren van de ruimtelijke-economische omgevingsfactoren’ en ‘bevorderen van de stedelijke ontwikkeling’, waarbij doorlopend projecten kunnen worden ingediend, werd eveneens het voorziene bedrag voor 2007-2008 toegewezen.

Het gaat hier om projecten die het beheer en de uitrusting omvatten van bedrijventerreinen, logistieke infrastructuur, expo-complexen, opleidings-infrastructuren en sociale-economie projecten.

Voor de stedelijke projecten werden voor een aantal centrumsteden en het Vlaams stedelijk gebied rond Brussel projecten goedgekeurd die door de grootschalige infrastructuurwerken voor de herinrichting van het openbaar domein, mobiliteit en leefbaarheid verbeteren en aldus het stedelijk economisch draagvlak versterken. Voor Antwerpen en Gent, die voor achtergestelde buurten ook kleinschalige acties kunnen indienen, werden projecten goedgekeurd die de winkel- en handelsfuncties moeten verbeteren en de buurten als geheel aantrekkelijk moeten maken voor wonen en werken.

Bij al deze infrastructuuracties is het de uitdaging om deze projecten, in 2009, volgens de geplande schema's tijdig te starten en uit te voeren. Sterke opvolging terzake zal noodzakelijk zijn.

Het jaar 2009 moet voor EFRO-doelstelling 2 ook een belangrijk communicatiejaar worden. Enerzijds dienen de projectpromotoren gedegen promotie- en publiciteitacties op te zetten om de nieuwe doelstellingen die de Europese Commissie terzake stelt, in te vullen. Anderzijds zal het algemene EFRO communicatieplan worden uitgevoerd. Met publicaties, evenementen en campagnes in de geschreven pers en de inschakeling van radio- en televisie, zullen de projecten en hun resultaten in het daglicht worden gesteld. Het EFRO bekendmaken, in eerste instantie bij de sociaal-economische wereld, maar ook bij het brede publiek is hierbij de finale doelstelling. Tenslotte zullen via een functionele interactieve kaart alle goedgekeurde projecten in beeld worden gebracht.

6.3.2 EFRO – doelstelling 3 (ex-Interreg)

Door de goedkeuring door de Europese Commissie van het nieuwe Interreg ‘2 Seas-Mers-Zeëen’ programma, werd het laatste Interreg-programma waaraan Vlaanderen participeert formeel gelanceerd. Derhalve kunnen nu alle Interreg-programma’s worden geoperationaliseerd.

Gedurende 2008 lanceerden reeds verschillende Interreg programma’s 2007-2013 meerdere projectoproepen, waarop door organisaties uit heel Europa massaal werd gereageerd. Het is zeer hoopvol te zien, dat heel wat Vlaamse organisaties – zowel publiek als privé - actief betrokken zijn als mede-indiener of als projectpromotor van goedgekeurde projecten.

Deze verhoogde Vlaamse participatie vertaalde zich in 2008 – mede door het nieuwe accent van de Interreg programma’s op economische vernieuwing – in een sterk gestegen vraag om cofinanciering uit het Hermes fonds.

Gedurende 2008 bouwde de Vlaamse overheid, via het Agentschap Economie, de dienstverlening naar Vlaamse projectpromotoren verder uit: uitbouw website met alle nuttige informatie over de 9 Interreg-programma’s, brochures, praktische seminars voor projectindiening, individuele begeleidingssessies...

In 2009 zal er verder gewerkt worden aan de bekendmaking van de Interreg programma’s in Vlaanderen. Het doel hierbij is om een cultuur van ‘open innovatie’ en Europese samenwerking ingang te doen vinden en te stimuleren in Vlaamse organisaties en ondernemingen. De Interreg programma’s zijn in dit kader slechts één instrument - maar wel een belangrijk instrument – om dit te realiseren.

Finaal moet hiermee een bijdrage geleverd worden aan de realisatie van de Lissabon en Göteborg doelstellingen in Vlaanderen inzake economische en maatschappelijke innovatie en verduurzaming.

Ook zal de aandacht verder uitgaan naar een voortdurende verbetering van de kwaliteit van de begeleiding. Het blijft immers niet evident om de weg te vinden in de verschillende procedures en regels van de verschillende Interreg-programma’s. De promotoren ondersteunen in het Interreg ‘proof’ maken van projecten en het aldus maximaliseren van het aantal Vlaamse promotoren in de diverse programma’s blijft hier de prioritaire doelstelling. De installatie van een contactpunt ‘transnationale samenwerking’ zal de slaagkansen hiervan nog opdrijven.

Tenslotte zullen Vlaamse beleidsprioriteiten verder op de agenda worden gezet bij de organisatie van Interreg-projectoproepen. Bij de selectie van Interreg projecten zullen projecten die inspelen op dergelijke Vlaamse beleidsprioriteiten actief ondersteund worden.

6.4 Kaderprogramma voor concurrentievermogen en innovatie

Om de Lissabondoelstellingen te realiseren, namelijk de meest dynamische kenniseconomie in de wereld tegen 2010 te zijn, stelde het Europese Kaderprogramma voor concurrentievermogen en innovatie (KCI) als hoofddoelstelling naast het bevorderen van het concurrentievermogen de ondersteuning van innovatie, vooral eco-innovatie. Met een budget van 3,6 miljard € voor 2007-2013 bundelt het KCI innovatie-acties op gebied van energie, eco-innovatie en ICT, hoofdzakelijk gericht op KMO’s. Voor de realisatie van de doelstellingen maakt het KCI gebruik van (1) financiële instrumenten, (2) van het nieuw gelanceerde Enterprise Europe Network die de Euro informatiecentra en de relaiscentra voor innovatie integreert (3) van samenwerkings- (clusters, kennisoverdracht) en beleidsontwikkelingsprojecten (zoals PRO INNO en Europe INNOVA). Het gros van de middelen, 2,6 miljard € gaat naar de eerste pijler van het KCI ondernemerschap en innovatie.

Om Vlaamse deelname aan EU programma's gericht te stimuleren richtte de Vlaamse overheid het Vlaams Contactpunt Europese Programma's (VCP) op. Dit omvat informatiedoorstroming, sensibilisering, adviesverlening rond projecten en vragen, begeleiding bij het uitwerken van een projectvoorstel en bij het zoeken naar geschikte projectpartners. Om deze VCP-opdracht te faciliteren, worden oproepen van EU programma's pro-actief opgevolgd in intermediaire Europese netwerken: het departement EWI, IWT, Agentschap Economie en sinds 2008 VLEVA zijn lid van European Regional Research and Innovation Network (ERRIN). Dit gezamenlijk Vlaamse lidmaatschap wordt in 2009 verdergezet. Zoals bij het zevende kaderprogramma wordt de VCP-opdracht concreet voor het KCI als volgt ingevuld voor Vlaanderen: het departement EWI neemt de vertegenwoordiging waar in de programmacomités waarin de jaarlijkse werkprogramma's door de Commissie ter goedkeuring aan de lidstaten worden voorgelegd. EWI informeert het IWT die instaat voor het NCP (nationaal contactpunt)-loket binnen het EU National Contact Points-netwerk: ze informeert in Europrogs en begeleidt (potentiële) Vlaamse deelnemers (universiteiten, hogescholen, onderzoeksinstituten, ondernemingen en andere organisaties) voor de verschillende Europese programma's.

6.5 Enterprise Europe Network

De Europese Commissie richtte begin 2008 het [Enterprise Europe Network](#) op met als motto "Advies voor uw onderneming binnen handbereik". Via meer dan 500 organisaties en 4000 adviseurs over heel Europa levert dit netwerk aan bedrijven, de kmo's in het bijzonder, een breed pakket van op maat gesneden diensten rond internationaal ondernemen en innoveren. Het nieuwe netwerk integreert feitelijk de vroegere IRC (Innovation Relay Centres) en EIC (Euro Info Centres) netwerken, en biedt op die manier een breder en beter geïntegreerd gamma van informatie en diensten aan. Doel van het netwerk is een verhoging van de competitiviteit van de ondernemingen, door hen te ondersteunen bij het ontwikkelen van nieuwe producten en het aanboren van nieuwe markten, en hen te informeren over activiteiten en mogelijkheden in de EU.

Het IWT maakt samen met Agentschap Economie en VLAO deel uit van het consortium dat in Vlaanderen dit nieuwe netwerk gestalte geeft. Het IWT biedt ondersteuning voor transnationale innovatiepartnerschap en technologietransfer en sluit hierbij naadloos aan op zijn vroegere werking als IRC-Vlaanderen. Binnen het nieuwe netwerk zal het IWT ook aandacht besteden aan het betrekken van de kmo's bij de Europese kaderprogramma's voor onderzoek en innovatie (i.s.m. met het Vlaams contactpunt).

Als IRC biedt het IWT al sinds 1995 ondersteuning aan bedrijven en onderzoeksinstituten die nieuwe technologieën zoeken of zelf in de markt proberen te plaatsen, en die internationale partners hiervoor zoeken. De laatste 4 jaar plaatste het IWT meer dan 250 Vlaamse technologieaanbiedingen en -vragen in het IRC-netwerk, door middel van de e-technologiemarkt, internationale ontmoetingsdagen of bedrijvenmissies. Sinds 2004 slaagde het IWT erin om zo'n 1 800 ontmoetingen op touw te zetten tussen Vlaamse en buitenlandse bedrijven en onderzoeksinstituten. Daaruit werden niet minder dan 60 samenwerkingscontracten op lange termijn geboren.

Binnen het verruimde kader van Enterprise Europe Network en met de Vlaamse consortiumpartners voor complementair advies over diverse aspecten van internationaal ondernemen in de EU, zal het IWT verdergaan op dit elan. Het IWT werkt hiervoor ook nauw samen met de meer dan 100 innovatieactoren uit het [Vlaams Innovatienetwerk](#) (VIN), de innovatiecentra als regionale antennes in het bijzonder. Binnen de nieuwe Enterprise Europe Network context zal deze samenwerking nog verder uitgebouwd en geïntensifieerd worden. Ook met FIT, dat nauw betrokken wordt bij Enterprise Europe Vlaanderen zullen meerdere concrete acties op touw gezet worden.

De grote meerwaarde voor de bedrijven, en kmo's in het bijzonder, zit in de (gratis) begeleiding op maat, de verdere opvolging van contacten, het eerstelijnsadvies bij de concrete uitbouw van een relatie met innovatiepartners. De internationale netwerking van het Enterprise Europe Network biedt

bedrijven een duidelijke meerwaarde (tijd én geld) ten opzichte van het alternatief: op eigen houtje internationaal op zoek gaan naar innovatiepartners.

HOOFDSTUK 7: INTERNATIONAAL ONDERNEMEN

De wereldhandel

In lijn met de vertraging van de economische groei, kende ook de groei van de wereldhandel in reële termen een vertraging in 2007. In nominale termen groeide de wereldhandel echter aan hetzelfde tempo. Opvallend daarbij is dat net als in 2006 de sterkste nominale export- en importgroei in 2007 genoteerd werd voor het Gemenebest van Onafhankelijke Staten. China vestigt zich in 2007 voorts als tweede grootste exporteur van goederen, na de EU en voor de Verenigde Staten. Tot slot merken we op dat in 2007 voor het eerst sinds 2002 de handel in diensten een hoger groeiritme kende dan de handel in goederen.

De reële groei van de handel in goederen viel terug van 8,5% in 2006 tot 5,5% in 2007. De nominale groei van de uitvoer van goederen bedroeg 15%, en die van diensten 18%, ten opzichte van respectievelijk 16% en 11% in 2006. Ook in 2007 groeit de wereldhandel dus sneller dan de wereldeconomie.

Prognoses van de wereldhandel

Projecties over het economische klimaat van het Internationaal Monetair Fonds geven aan dat wereldwijde hoge inflatie en de sterk vertragende binnenlandse vraag in de ontwikkelde landen zal leiden tot een verdere vertraging van de economische groei in 2008, en slechts een graduëel herstel in de loop van 2009. Economische groei zal in 2008 en 2009 op jaarbasis gevoelig lager liggen dan in 2006 en 2007. Inflatie zou pas in 2009 dalen tot een normaler niveau.

De belangrijkste groeiemarkten situeren zich buiten de trans-Atlantische economische zone, die vandaag de dag instaan voor de grootste economische activiteit. Vooral in opkomende industrie landen kunnen we belangrijke handelsopportunities vinden. Meer dan ooit is economische groei en groei van de handel verspreid over diverse landen in Centraal- en Oost-Europa, het Gemenebest van Onafhankelijke Staten, Zuidoost- en Oost-Azië, en in mindere mate in Latijns-Amerika en Afrika en het Midden-Oosten.

Vrijmaking van de wereldhandel

Teneinde het welvaartverhogende potentieel van internationale handel te benutten, voert men wereldwijd vrijhandelsonderhandelingen. In eerste instantie gebeurt dit in het multilaterale kader van de WTO. Sinds hun opstart in 2001 verlopen de gesprekken van de Doha-ontwikkelingsagenda zeer moeizaam. Midden juli 2008 slaagden de WTO-leden er opnieuw niet in om een doorbraak te forceren. Het overleg struikelde in extremis door onenigheid tussen de VS enerzijds en China en India anderzijds over bepaalde landbouwdossiers. Het uitblijven van een akkoord over landbouwmodaliteiten en modaliteiten voor industriële goederen heeft ervoor gezorgd dat ook in de andere dossiers geen vooruitgang kon worden geboekt. De vooropgestelde deadline om tegen het einde van 2008 een akkoord te vinden, is wellicht niet meer realistisch.

Door het uitblijven van een multilateraal akkoord zullen de grote handelsactoren geneigd zijn om meer aandacht te besteden aan bilaterale vrijhandelsonderhandelingen. Voortbouwend op de basisregels overeengekomen in de WTO, kunnen bilaterale handelsverdragen veel verder gaan in het openen van markten (markttoegang) en het overeenkomen van gemeenschappelijke regels voor de handel in diensten, directe investeringen, de bescherming van intellectuele eigendomsrechten, mededinging, openbare aanbestedingen en geschillenbeslechting. Een multilateraal akkoord valt echter te verkiezen boven een proliferatie van bilaterale handelsregimes, omwille van de onoverzichtelijkheid van het internationale handelsbestel waartoe dit laatste fenomeen aanleiding geeft.

Vlaanderen & het EU-Handelsbeleid

In 2006 werd het EU-Handelsbeleid (of Gemeenschappelijk Handelsbeleid, GHB) geactualiseerd. Naar aanleiding hiervan werd in de loop van 2007 het licht op groen gezet voor het openen van nieuwe bilaterale vrijhandelsonderhandelingen met handelspartners in Oost- en Zuidoost-Azië (India, Zuid-Korea, ASEAN), Centraal-Amerika en de landen in de Andes. Tegelijk werden langlopende bilaterale onderhandelingen, o.a. met de Golf Cooperation Council, nieuw leven ingeblazen. Ook in 2008 werden deze onderhandelingen voortgezet. Na de toetreding van Oekraïne als 152ste lid van de WTO (mei 2008) knoopte de EU ook met dit land bilaterale vrijhandelsonderhandelingen aan. Deze worden gevoerd in het bredere kader van de herziening van het strategische partnerschap tussen de EU en Oekraïne.

De Vlaamse Regering hecht groot belang aan het Europese handelsbeleid, dat ze als een transversaal thema benadert. Op 19 juli 2007 besliste de Vlaamse overheid om op een coherente en consequente manier een standpunt in te nemen t.a.v. dat handelsbeleid en zijn deelcomponenten.

Algemeen gesteld heeft de Vlaamse economie offensieve belangen op het vlak van de handel in industriële goederen, diensten (bedrijfsdiensten, financiële diensten, telecommunicatie, constructie, distributie, transport en logistieke diensten, toerisme en recreatie), milieugoederen, en in de zgn. nieuwe handelsthema's (vereenvoudiging van het handelsverkeer, mededinging, investeringen, openbare aanbestedingen en de bescherming van intellectuele eigendomsrechten). In deze sectoren en domeinen wordt de verbetering van de markttoegang vooropgesteld, via de progressieve eliminatie van bestaande taritaire en niet-taritaire barrières om een vlak speelveld te creëren. Omgekeerd, heeft de Vlaamse economie defensieve belangen in de sectoren van de landbouw en de gevoelige dienstensectoren: (openbare audiovisuele, culturele, onderwijs-, gezondheids- en welzijndiensten).

De beleidsmatige opvolging van nieuwe voorstellen en initiatieven binnen het GHB en lopende vrijhandelsonderhandelingen, verloopt via de werkgroep EU-Handelsbeleid. Het Departement internationaal Vlaanderen staat in voor de coördinatie en het secretariaat van deze gemengde werkgroep, samengesteld uit vertegenwoordigers van alle leden van de Vlaamse Regering en hun overheidsdiensten. De werkgroep functioneert als het orgaan bij uitstek waarin het EU-handelsoverleg binnen de Vlaamse overheid wordt gestructureerd. De werkgroep is eveneens belast met het overbrengen van Vlaamse standpunten in externe overlegfora, zoals bijvoorbeeld het federale coördinatiemechanisme en het Raadgevend Comité Markttoegang.

EPA's: handelsrelaties met de ASC-groep

Sinds 2002 voert de EU onderhandelingen met zes regio's binnen de ACS-groep van ontwikkelingslanden (Afrika, Caraïben, Stille Oceaan) over het sluiten van Economische Partnerschapsakkoorden (EPA). Dit gebeurt in het kader van de in het Cotonouverdrag voorziene herziening van het systeem van handelspreferenties die de EU traditioneel aan de ACS-groep toekende. Hoewel handel dominant blijft, worden de EPA breder opgezet dan klassieke vrijhandelsakkoorden. Zij kaderen in een bredere ontwikkelingsdoelstelling met onder meer een verdere regionale integratie en armoedebestrijding voor ogen. Op 1 januari 2008 werd slechts met één regio een akkoord bereikt over een volwaardige overeenkomst, m.n. de Caribische ACS-groep (CARIFORUM). Begin juli 2008 keurde de Vlaamse Regering de tekst goed en verleende zij een machtiging tot ondertekening. In andere ACS-regio's werd afgesproken om tijdelijke goederenovereenkomsten te sluiten, in afwachting van volwaardige EPA. Een bespreking van de laatst vernoemde overeenkomsten zal wellicht in het najaar plaatsvinden.

Bilaterale investeringsverdragen van de BLEU

Tijdens deze legislatuur werden de instemmingdecreten bekrachtigd en afgekondigd voor de BLEU-overeenkomsten met: Azerbeidzjan, Bahrein, Bosnië-Herzegovina, Botswana, China, Ethiopië, Guatemala, Kongo (Democratische Republiek), Libië, Madagaskar, Mauritius, Mozambique, Nicaragua, Pakistan, Peru, Rwanda, Servië, Oeganda, de Verenigde Arabische Emiraten en Zuid-Korea.

De Overeenkomsten met Qatar en Soedan⁶ werden ondertekend.

Voor de Overeenkomsten met Kirgizië, Mauritanië, Montenegro, Nigeria, Oman en Syrië verleende de Vlaamse Regering haar goedkeuring en machtiging tot ondertekening. Op 3 juni 2006 stapte Montenegro uit de confederatie met Servië. Servië is de rechtsopvolger voor internationale verdragen. In de herfst van 2007 startten de onderhandelingen voor een eigen Overeenkomst met Montenegro.

De ontwerpen van Overeenkomst met Barbados en Panama werden geparafeerd.

(Her)onderhandelingen over BLEU-Overeenkomsten worden gevoerd met Colombia, Indonesië, Jamaica, Jordanië, Rusland, Turkije, Turkmenistan, Singapore, Maleisië.

7.1 Een centrale rol voor Flanders Investment & Trade

Sinds 1 december 2006 is F.I.T. het eerste extern verzelfstandigde agentschap (EVA) met een beheersovereenkomst als sturingsinstrument. Op deze manier werd meteen ook een stap gezet om binnen de structuur van Beter Bestuurlijk Beleid vorm te geven aan het tweeluik 'méér autonomie met méér verantwoordelijkheid'. Deze beheersovereenkomst verankert ook voor de rest van de legislatuur de grote beleidsopties inzake internationaal ondernemen zoals vastgelegd in de beleidsnota.

De beheersovereenkomst 2007-2010

Centraal in de beheersovereenkomst van F.I.T. staan dan ook de strategische organisatiedoelstellingen als doorvertaling van de beleidsopties en de manier waarop het agentschap de realisatie hiervan opvolgt.

De vier strategische organisatiedoelstellingen (SOD) van F.I.T. zijn en blijven:

- SOD1: Het agentschap zal een significante bijdrage leveren tot de bevordering van het internationaal ondernemen door bedrijven die in Vlaanderen gevestigd zijn, met speciale aandacht voor KMO's.
- SOD2: Het agentschap zal een significante bijdrage leveren tot het aantrekken en verankeren van buitenlandse investeringen naar en in Vlaanderen.
- SOD3: Het agentschap zal het duurzaam en ethisch internationaal ondernemen stimuleren.
- SOD4: Het agentschap zal een uitmuntende dienstverlening aanbieden aan zijn klanten.

De beheersovereenkomst legt een grote nadruk op prestatiemeting: de opvolging gebeurt via 10 kritische performantie-indicatoren (KPI). Op basis van een aantal nulmetingen kwamen de minister en het agentschap in onderling overleg tot een consensus over de te behalen targets voor deze 10 kritische performantie-indicatoren. Voor deze targets is ook een groeipad uitgestippeld zodat het agentschap bij het einde van de beheersovereenkomst een duidelijke prestatiegroei moet aantonen. Deze targets werden vastgelegd in een addendum bij de beheersovereenkomst tijdens de vergadering van de

⁶ De BLEU-overeenkomst met Sudan werd op 7 november 2005 ondertekend. Om politieke redenen werd de procedure voorlopig opgeschort.

Vlaamse Regering van 18 juli 2008. In het jaarrapport 2007 worden de beoogde doelstellingen van het agentschap en de resultaten van het agentschap aan de hand van deze KPI's besproken.

Ook een aantal aanvullende opdrachten werden in het addendum bij de beheersovereenkomst opgenomen. Zo vermeldt men de aanwerving van vijf technologieattachés met standplaats in het buitenland om Vlaamse bedrijven met hoogtechnologische en kennisintensieve activiteiten beter te kunnen begeleiden op buitenlandse markten. Ook het beheer van het meldpunt extracommunautaire handelsbelemmeringen, dat onder meer zal instaan voor de centrale registratie van de meldingen van bedrijven met betrekking tot handelsbelemmeringen bij landen buiten de Europese Unie en het op een gecoördineerde manier doorspelen aan de betrokken Belgische en Europese autoriteiten, werd in dit addendum opgenomen. Tenslotte vermeldt men ook de implementatie van het samenwerkingsakkoord tot oprichting van een Vlaams trust fund in de schoot van het Technical Assistance Trust Fund Program van de International Finance Corporation.

7.2 De Vlaamse buitenlandse handel

Uit een macro-analyse van het Departement internationaal Vlaanderen⁷ is gebleken dat Vlaamse exporteurs de weg hebben gevonden naar Centraal- en Oost-Europa. Het is ook van wezenlijk belang voor de economische toekomst van Vlaamse exportbedrijven dat men de export naar Zuid-Oost- en Oost-Azië, en in mindere mate in Latijns-Amerika en Afrika en het Midden-Oosten blijft stimuleren.

Om tendensen binnen Vlaanderen beter te kunnen opvolgen werd de Studiedienst van de Vlaamse Regering gecontacteerd met de vraag om een onderzoek te starten naar het opstellen van een Vlaamse handelsbalans. Deze zal Vlaanderen in staat stellen om meer accurate informatie te bezorgen.

7.2.1 Vlaamse export en handelsbalans

De Vlaamse uitvoer van goederen steeg in 2007 nog maar eens met 6,9% in waarde tot 191 miljard euro. Binnen de EU-27 bedroeg de stijging 6,1%. Buiten de EU-27 deed Vlaanderen het opvallend goed met een gemiddelde stijging van 9,6%. Het aandeel van Vlaanderen in de totale Belgische export bedroeg in 2007 maar liefst 81%.

Geografische spreiding van de uitvoer

Vlaanderen exporteert nog steeds het meest naar zijn buurlanden. Duitsland neemt de eerste plaats in. De uitvoerstijging echter bleef naar deze buurlanden beperkt (+4,1%). We merken op dat Luxemburg zijn 10de plaats moet afstaan aan Polen, dat nieuw in de top 10 binnenkomt. We stellen ook vast dat Vlaamse bedrijven in 2007 steeds verder naar handelsoportunities zochten. Er werd 11,7% meer uitgevoerd naar Amerika, met Zuid-Amerika als grootste groeimarkt. Naar Azië werd 7,8% meer geëxporteerd, vooral naar het Midden-Oosten. De afzet in Afrika steeg met 11%. De inspanningen om onze positie te verstevigen in de BRIC-landen werpt dus zijn vruchten af. Globaal ging onze export er met 12,0% op vooruit. De uitvoer naar India (+14,5%), Rusland (+15,1%), Brazilië (+7,1%) scoorde boven de gemiddelde Vlaamse exportgroei.

Sectorale spreiding van de uitvoer

De samenstelling van de Vlaamse export bleef ook in 2007 zoals vorige jaren hetzelfde. De chemische en farmaceutische sector is verantwoordelijk voor het gros van de Vlaamse export, samen met het vervoermaterieel en elektrisch materieel. Vooral de toename van 11,5% van de onedele metalen in 2007 was opvallend. Deze sector vertegenwoordigde in 2007 bijna 10% van de totale Vlaamse export. Ook de export van voedingsproducten (+13,0%), kunststoffen (+9,9%) en van machines en elektrisch

⁷ Macro-economische analyse, Verschuivingen in de internationale handels- en investeringsstromen, Afdeling Beleid, Departement internationaal Vlaanderen, januari 2008

materieel (+8,3%) ging er in 2007 meer dan gemiddeld op vooruit. De diamantsector behaalde ook positieve cijfers (+7,7%). De daling in volume van de minerale grondstoffen werd opgevangen door de sterke stijging in prijs van deze grondstoffen, en bleef nagenoeg stabiel.

Exportratio

De Vlaamse economie is zoals steeds sterk exportgericht. De exportratio van Vlaanderen, gedefinieerd als de uitvoer in % van het BBP, bedraagt 100,9%. Dit geeft het belang van export voor Vlaanderen aan. Hiermee kunnen we ons vergelijken met snelgroeiende economieën zoals die van Zuidoost-Azië zoals Singapore en Hongkong. Het exportcijfer per capita van Vlaanderen behoort net als dat van deze landen tot de hoogste ter wereld.

7.2.2 Buitenlandse investeringen in Vlaanderen

Vlaanderen haalt 154 nieuwe projecten binnen in 2007 wanneer de definitie van een investering uitgebreid wordt en ook de fusies en overnames in de cijfers mee opgenomen worden. Het totale investeringbedrag is dan goed voor 1,37 miljard euro en 3766 nieuwe arbeidsplaatsen. Dit is een behoorlijk resultaat in vergelijking met de vorige jaren, als we de uitzonderlijke stijging in 2006 buiten beschouwing laten. In totaal telde Vlaanderen 68 nieuwe investeringen (green fields) tegenover 60 in 2006, 38 uitbreidingsinvesteringen (expansions) tegenover 50 in 2006, 48 fusies en overnames (mergers & acquisitions) tegenover 43 in 2006, met een totaal dus van 154 dossiers.

Ook België kende in 2007 een lichte procentuele terugval. Dit is wel normaal als men weet dat 2006 een absoluut topjaar was dankzij de hoogconjunctuur die er toen heerste. In absolute cijfers kan België nog steeds zijn 5de plaats binnen de Europese Unie in 2007 handhaven. België moet enkel de klassieke grote investeringslanden zoals het Verenigd Koninkrijk, Frankrijk, Duitsland en Spanje laten voorgaan. De stijging van het aantal nieuwe investeringen (greenfields zonder fusies en overnames) is wel opmerkelijk. In 2006 ging het om slechts 55% van alle directe buitenlandse investeringen, terwijl men in de cijfers van 2007 een percentage van 74% kan zien. Deze stijging van bijna 20% is erg positief omdat nieuwe investeringsprojecten doorgaans zorgen voor extra zuurstof, groei en jobcreatie.

7.2.3 BRIC-landen

Door de omvang van hun bevolking en hun economisch potentieel vormen de BRIC-landen (Brazilië, Rusland, India en China) een groeipool voor de toekomst. Projecties geven aan dat tegen 2050 hun gezamenlijke economieën groter zullen zijn dan die van de huidige G6 ([Verenigd Koninkrijk](#), [Frankrijk](#), [Duitsland](#), [Italië](#), [Japan](#) en de [Verenigde Staten](#)). De ontwikkelingen in deze opkomende landen worden dan ook van nabij opgevolgd.

Brazilië

Ook in 2007 liet Brazilië de laagste reële BBP-groei van de vier BRIC-landen optekenen. Echter, het groeiritme van 5,4% in 2007 was het hoogste sinds 2004 voor Brazilië, en beter dan verwacht. Voor 2008 en 2009 voorspelt de OESO een vertraging van de groei tot respectievelijk 4,8% en 4,5%, percentages die nog steeds hoger liggen dan de periode 2005-2006. De groei wordt bovendien gedreven door een aangehouden binnenlandse consumptie. Inflatie kent daarentegen wel een opstoot tot boven het target van 4,5%, wat een meer restrictief monetair en budgetair beleid nodig maakt.

In deze omstandigheden blijven machines en elektrische apparatuur (26,1%), petroleum en derivaten (16,6%), chemische producten (15,4%) en transportmaterieel (12,0%) de belangrijkste Braziliaanse invoerproducten in 2007. De belangrijkste exportproducten zijn in 2007 transportmaterieel (12,5%) en metaalproducten (11,6%). Een sterke invoerstijging zorgt ervoor dat het Braziliaanse handelsoverschot in 2008 zal omkeren in een tekort. Voor het derde opeenvolgende jaar gaat de Vlaamse uitvoer naar

Brazilië er behoorlijk op vooruit. Vlaanderen exporteerde voor ongeveer € 845 miljoen naar Brazilië, of een groei met 7,07%.

Brazilië is een land met veel potentieel voor onze Vlaamse exporteurs in diverse sectoren en de kans op slagen vergroot wanneer de markt actief wordt geprospecteerd. Afzetmogelijkheden liggen vooral in machines, farmaceutische producten of de milieusector.

Rusland

Het Russische BBP groeide in 2007 met 8,1% in reële termen. De OESO voorspelt een vertraging van die groei in 2008 en 2009 tot 7,5% en 6,5%. Terwijl de Russische binnenlandse vraag sterk verder blijft stijgen, zullen een stabilisatie van de prijzen van olie en metaal en capaciteitsproblemen in de oliesector de groei van de netto-uitvoer afremmen. Daarenboven kent Rusland een hoge inflatie (11,9% in 2007) door de sterke stijging van de voedselprijzen, die wordt bevestigd door een monetair beleid gericht op een stabiele wisselkoers en fiscale versoepelingen. Naast de bestrijding van die inflatie, blijft het voor Rusland belangrijk om een meer duurzame, gediversifieerde groei te realiseren door de verbetering van het groeipotentieel.

In 2007 waren minerale brandstoffen (65%), metalen (13,5%), machines en uitrusting (5%) en chemische producten (5,5%) de belangrijkste Russische uitvoerproducten; de Russische invoer bestond voornamelijk uit machines en uitrusting (43,9%), voeding en landbouwproducten (11,7%), chemische producten (12%) en metalen (6,6%).

De Vlaamse uitvoer naar Rusland deed het ook in 2007 bijzonder goed. De export kwam uit op bijna € 2,5 miljard of een toename met meer dan 15%. Rusland stijgt hiermee nog eens twee plaatsen op de ranglijst van Vlaamse uitvoerbestemmingen.

De Vlaamse exportgroei richting Rusland was in 2007 vrijwel algemeen. De grootste stijging was evenwel weggelegd voor kunststoffen en rubber (+32,39%). De uitvoer van deze sector is in een tijdspanne van twee jaar zelfs met ruim 80% toegenomen.

Ook vervoermaterieel (+20,21%), chemie en farmaceutica (+14,24%) en plantaardige producten (+12,09%) scoorden meer dan behoorlijk op de Russische markt.

India

Zoals voorspeld viel de groei in 2007 terug tot 8,5% in reële termen, dit als een gevolg van een strikter monetair beleid. Toch stegen ook de consumptie en grondstofprijzen, waardoor de inflatie groeide tot bijna 8%. Deze tendensen worden ook in 2008 verder gezet, maar men verwacht wel tegen 2009 een lichte verbetering. Hoge olie- en gebruikersprijzen zullen wellicht het huidige balanstekorten duwen tot 2% van het BNP. Door een stabilisatie van de voedselprijzen, wordt wel verwacht dat de inflatie zal afnemen tot 5,5%.

Het aandeel van ingevoerde petroleum en aanverwante producten, steeg spectaculair in 2007 van 17,5% naar 29,9%. Elektronisch materieel (8,4%), goud en zilver (7,7%) en machines (7,3%) vertegenwoordigen de andere goederen die India importeert. Export bestaat voornamelijk uit industriegoederen (23%), petroleumproducten (17,7%), textiel (13,5%) en sieraden en juwelen (12,3%).

Na een terugval in 2006 van meer dan 12% deed de Vlaamse uitvoer richting India het in 2007 weer beter. Vlaanderen exporteerde in 2007 voor 5,06 miljard euro of een stijging van 14,49%.

De uitvoer van edelstenen en diamant ging er in 2007 terug drastisch op vooruit (+11,10%). Deze sector die meer dan 85% van de totale uitvoer inneemt, heeft op die manier een grote invloed op het totale exportcijfer.

Maar ook andere sectoren zoals machines en elektrisch materieel (+63,37%), onedele metalen (+55,91%), en chemische en farmaceutische producten (+21,57%) gingen er op vooruit.

China

De economische groei in China vertraagde tot een 10,6% tijdens het eerste kwartaal van 2008. Er wordt verwacht dat in 2009, omwille van een daling van de netto-export, deze trend zich verder doorzet. Het handelsoverschot zal 9,5% bedragen van het GDP in 2009. Binnenlandse vraag zal nog verder pieken in de toekomst omwille van de stijgende consumptie dankzij de groeiende inkomens. Ook de inflatie stijgt, ingegeven door opwaartse voedselprijzen, maar deze zal vertragen dankzij een verwachte stabilisatie ervan. De overheid werkt voortdurend aan een macro-economisch beleid dat oververhitting van de economie moet tegengaan. De fiscale balans is gezond en de overheid is goedgeplaatst om de sociale uitgaven te verhogen, alsook te investeren in de verdere infrastructuur, of indien nodig de binnenlandse vraag te ondersteunen als blijkt dat de algemene economie meer slabakt dan verwacht.

China exporteerde hoofdzakelijk elektrische machines en uitrusting (10,5%), kleren (9,5%), garen en textiel (4,6%) en petroleumproducten (1%). Daartegenover bestond de Chinese invoer uit elektrische machines (21,9%), petroleum en afgeleide producten (10,4%) alsook industriële machines (3,2%) en textiel (1,7%).

De Vlaamse export naar China, die in 2005 nog een forse groeistoot kende, bleef net als in 2006 enigszins onder de verwachtingen. Vlaanderen exporteerde in 2007 voor iets meer dan 2,5 miljard euro of een stijging met iets meer dan 6%.

Het jaar 2007 werd gekenmerkt door een terugval van de Vlaamse uitvoer van edelstenen, edele metalen en diamant (-3,57%). Deze sector vertegenwoordigde niettemin nog altijd bijna een kwart van de Vlaamse afzet in China.

Alle andere belangrijke sectoren gingen er namelijk op vooruit. Uitschieters waren de chemische en farmaceutische producten (+17,51%) en de machines en het elektrisch materieel (+10,06%).

7.3 Maatwerk bij ondersteuning

Het stimuleren en begeleiden van ondernemingen bij hun internationaliseringsproces is een continue opdracht voor de adviseurs Internationaal Ondernemen. Dit is geen vanzelfsprekende opdracht aangezien iedere sector en regio een specifieke aanpak nodig heeft. Daarom zorgt F.I.T voor meer ondersteuning aan de new-to-export bedrijven en zorgt het agentschap voor meer differentiatie in het buitenlands netwerk door vijf technologieattachés aan te stellen.

7.3.1. Het aanzetten tot internationaal ondernemen van new-to-export bedrijven

Er werd intensief gezocht naar mogelijkheden om specifieke activiteiten te ontplooiën en maatwerk te leveren voor new-to-export bedrijven. Dit gebeurde tijdens de diplomdagen met de VLEV/HS begin september 2007, de vier workshops beheersovereenkomst met het binnenlands personeel in oktober 2007 en de strategievergadering van de Raad van Bestuur in diezelfde periode.

Tijdens het netwerkevent op 10 september 2008 werd er specifiek voor beginnende exporteurs (maar ook nuttig voor bestaande) een boekje gelanceerd "Help, ik wil exporteren! Het exportplan, leidraad bij internationaal ondernemen". In dezelfde reeks zullen ook specifiek publicaties aangemaakt worden m.b.t. exporteren naar Duitsland en Frankrijk. Daarnaast werden middelen vrijgemaakt voor het

promoten van export d.m.v. bijvoorbeeld de wereldwijd week (nieuwe naam voor de Vlaamse diplomaten) in combinatie met de uitreiking van de leeuw van de export en de reportagereeks 'Handelsroute' op Kanaal Z waar Vlaanderen 273.000 euro bijdroeg aan de productiekosten.

7.3.2 Technologieattachés

F.I.T. heeft in 2007 drie technologieattachés aangeworven, in 2008 waren dat er twee. Deze technologische vertegenwoordigers zullen in die markten een belangrijke rol spelen, naast eventueel al aanwezige Vlaamse economische vertegenwoordigers, zowel voor het aantrekken van investeringen als voor de bevordering van het internationaal ondernemen. Momenteel beschikt Vlaanderen op deze manier over vijf technologieattachés aan de oostkust van de VS (biotechnologie), in Japan (biotechnologie & nanotechnologie), in India (ICT), de westkust van de VS (ICT) en in China (milieu & energie).

7.4 Steunmaatregelen

F.I.T. beschikt over verschillende subsidie-instrumenten ter bevordering van het internationaal ondernemen.

7.4.1 Steun via projecten ingediend door bedrijfsgroeperingen, gemengde kamers van koophandel of business clubs

Sinds 2006 werden voor deze indirecte vorm van steun aan bedrijven acht oproepen georganiseerd. Hiervan waren vijf Vlaamse oproepen en drie oproepen voor projecten vanwege gemengde kamers waarin Vlaanderen samenwerkt in een co-financieringsproject met FOD Buitenlandse Zaken en de twee andere gewesten. In september 2008 werd de negende oproep gelanceerd die betrekking heeft op projecten die starten vanaf 2009.

Via dit subsidie-instrument aan de gemengde kamers en de business clubs wordt sinds 2006 de faciliterende rol erkend die deze entiteiten spelen in de internationale handelsrelaties tussen Vlaanderen en het doelland of –regio. Voor 2008 werd voor deze vorm van subsidie in totaal 2.250.000 euro uitgetrokken, dit bedrag wordt gehandhaafd voor 2009.

Een eerste analyse over de evaluatie van de projectsteun aan bedrijfsgroeperingen en gemengde kamers van koophandel (BVR 10.02.06) werd door het departement afgerond. Hieruit blijkt onder meer dat per selectieronde een kleiner aantal steeds beter geformuleerde projecten voor ruimere betoelaging wordt weerhouden. De projecten zijn belangrijk voor het creëren van nieuwe internationale opportuniteiten voor onze Vlaamse bedrijven. Tevens werden voor het eerst ook projecten ondersteund voor het aantrekken van investeringen. In verscheidene projecten komen de dimensies duurzaam en ethisch ondernemen en innovatie beter aan bod, evenals hightech.

De ingediende projecten zijn afkomstig uit diverse sectoren en zijn een goede weerspiegeling van de Vlaamse economie. Zo werden projecten goedgekeurd van Agoria, Alfaport, APZI, AWDC (voorheen HRD), Belgofurn, Boek.be, Boerenbond, Business Club Zuid-Afrika, DSP Valley, Fedustria, FLAG, Flanders Bio, Flanders Fashion Institute, Flanders Multimedia Valley, Gentse Haven, Nationale Vereniging van Beroepsfotografen, Optimo, PASS, Telematics cluster, TNAV, UNIZO, VOKA en VUV.

Aanvullend op deze calls wordt er verder werk gemaakt van structurele samenwerking met een aantal strategische partners zoals onder andere UNIZO, Agoria en het VOKA-netwerk.

7.4.2 Subsidies voor initiatieven ter bevordering van het internationaal ondernemen

Uit de geografische spreiding van de toegekende financiële stimuli (BVR 27.05.05) door F.I.T. blijkt dat 50% nog steeds betrekking heeft op internationale ondernemingsactiviteiten binnen Europa, gevolgd door Azië met (slechts) 20%.

De top 5 van de sectoren waaruit de goedkeuringen afkomstig zijn blijft ongewijzigd, met ‘machines’, ‘bouw’, ‘ICT’, ‘voeding’ en ‘textiel’. Via de evaluatie van de verschillende subsidiesystemen zal getracht worden een push te geven naar meer innovatieve en hoogtechnologische sectoren. De dotatie financiële stimuli voor prospectie-initiatieven wordt voor 2008 gehandhaafd op hetzelfde niveau als 2007 maar dan geïndexeerd, het voorziene bedrag is nu 5.033.000 euro. Dit bedrag blijft in 2009 identiek.

Ressortierend onder dit besluit beschikt F.I.T over 11 verschillende soorten prospectie-initiatieven met steun voor internationale reizen, beurzen, oprichting buitenlandse prospectiekantoren, productdocumentatie en intrek in dienstencentrum, om maar enkele op te noemen.

In 2007 werd de subsidieregeling voor prospectie van nieuwe markten gewijzigd. Steun voor intrek in een dienstencentrum werd volledig opengetrokken. Ondernemingen die hun slaagkansen in moeilijk toegankelijke- en sterke groeimarkten – voornamelijk de zogenaamde BRIC-landen - willen aftasten en zelf niet te veel financiële risico's kunnen nemen, krijgen nu de mogelijkheid om een modern uitgeruste kantoorruimte te huren aan zeer voordelige voorwaarden. Voor intrek in een dienstencentrum werd in 2008 een dotatie van 400.000 euro voorzien, in 2009 wordt dit opgetrokken tot 600.000 euro.

Momenteel kunnen subsidies verkregen worden voor intrek in de dienstencentra Sjanghai en Peking in China. Weldra wordt de accreditatielijst verder uitgebreid met Dubai en Sao Paolo en daarna nog met Mumbai en Moskou. In de loop van 2009 worden hieraan nog andere economische groeipolen toegevoegd. Het is de bedoeling dat bedrijven op die manier er nog meer toe aangezet worden zich op nieuwe markten te begeven.

7.4.3 KMO-ondernemingsportefeuille

Naast deze subsidieregeling zal FIT vanaf 2009 ook participeren in de KMO-ondernemingsportefeuille, het laagdrempeling internetplatform waar bedrijven advies kunnen inkopen bij erkende adviesinstanties (zie ook hoofdstuk 5). Op deze wijze worden KMO's aangemoedigd om professionele hulp in te roepen bij marktverkenningen in het buitenland. Op deze wijze zouden ook meer new-to-export bedrijven de stap moeten kunnen zetten naar het buitenland. Hiertoe wordt een bijkomende enveloppe van 500.000 euro ter beschikking gesteld.

7.4.4 Steun voor het ter beschikking stellen van uitrustingsgoederen

Wat de subsidies voor uitrustingsgoederen betreft, werd het bedrag voor 2008 geïndexeerd tot 6.045.000 euro. Voor 2009 wordt 5.666.000 euro uitgetrokken. Uitrustingsgoederen zijn machines of materieel met hoge stukwaarde voor gebruik in een fabricageproces of in productie of in handel, of andere kapitaalgoederen. Het gros van deze subsidieaanvragen is afkomstig van Oost- en West-Vlaamse bedrijven. Dit subsidie-instrument wordt ook dit jaar nog op zijn doelmatigheid geëvalueerd.

7.4.5 Subsidies voor het uitvoeren van haalbaarheidssubsidies

Vlaamse bedrijven kunnen ook steun ontvangen via erkende dienstverlenende organisaties voor adviezen en haalbaarheidsstudies voor diverse vormen van hun internationaal ondernemen in de schoot van deze nieuw opgericht 'internationale peiler'. Het gaat bijvoorbeeld over adviezen betreffende de haalbaarheid van de oprichting van filialen, dochters, joint-ventures en het aantrekken van directe investeringen, evenals de opmaak van businessplannen in dit verband. In het verleden konden onze KMO's hiervoor nergens Vlaamse overheidssteun voor ontvangen.

Voor deze laatste subsidievorm werd dit jaar opnieuw 1.400.000 euro voorzien. Voor 2009 wordt dit bedrag gehandhaafd. Haalbaarheidsstudies zijn studies voorafgaand aan de ontwerpstudies, die de technische, economische en financiële haalbaarheid van een project bewijzen en meestal verbonden zijn aan andere studies. De tot op heden ingediende projecten bevatten bijna steeds een ecologische dimensie.

7.4.6 Vlaams Trustfund

Het agentschap Internationaal Ondernemen kreeg tot op heden niet veel vragen binnen over het gebruik van het Vlaams Trustfund. FIT stelt echter alles in werking om meer opdrachten doorgespeeld te krijgen vanuit het International Finance Corporation (IFC). Zo is er op regelmatige basis contact met de verantwoordelijken voor het Technical Assistance Trust Fund Program (TATF) op de hoofdzetel van IFC in Washington. Daarnaast hield het FIT een informatievergadering over het IFC en zijn trustfund programma in september 2008. Op dit seminarie waren meer dan 50 Vlaamse bedrijven aanwezig.

7.5 Duurzaam en Ethisch Internationaal Ondernemen

Een van de vier strategische doelstellingen van FIT om hun missie en visie te realiseren is het stimuleren van duurzaam en ethisch internationaal ondernemen (SOD3). Duurzaam Internationaal en Ethisch Ondernemen (DEIO) of Maatschappelijk Verantwoord Ondernemen (MVO) zijn begrippen die verwijzen naar de verantwoordelijkheid die bedrijven in hun streven naar een duurzamere samenleving kunnen opnemen binnen de internationale handel.

Deze kernwaarde kan men enkel geloofwaardig naar de Vlaamse bedrijven overbrengen wanneer het zelf ook leeft binnen het agentschap. Daarom organiseerde het agentschap de voorbije jaren verschillende initiatieven hieromtrent.

Zo volgden alle personeelsleden van FIT zowel het binnenlands als het buitenlandse personeel programma's over integriteit en dilemmatraining. Deze training helpt de medewerkers om op een integere, klantvriendelijke, flexibele manier hun functie op te nemen wanneer er moeilijke situaties of conflicten ontstaan. Ook een duurzamer aankoopbeleid van het agentschap draagt op zijn manier bij aan doelstelling.

Naar de bedrijven toe, voegde men aan de landenfiches een apart hoofdstuk DEIO toe. FIT organiseerde ook een infosessie voor bedrijven in het kader van de exportdagen Oost-Europa en Midden-Oosten. In samenwerking met Sustenuto bvba hield men ook een seminarie om de Vlaamse ondernemers voor te bereiden op de evolutie dat hun bedrijf steeds vaker zal afgerekend worden op hun ethisch en duurzaam ondernemen door de klant. Thema's over de diverse uitdagingen in het kader van DEIO, van relaties met leveranciers in derde wereldlanden over de opbouw van een duurzaam en competitief prijsbeleid tot inzicht in de eigen toeleveringsketen en het toepasbaar maken van ethische gedragslijnen werden uitgewerkt. FIT publiceerde ook artikels over duurzaamheid in de nieuwsbrief

internationaal ondernemen en bij de selecties van de kandidaten van de Leeuw van de Export is duurzaamheid een belangrijk criterium.

De gids ‘Duurzaam Internationaal Ondernemen - 50 landen wereldwijd in actie en dialoog’ waarvoor Flanders Investment & Trade, Kauri vzw en Sustenuto bvba de handen in elkaar sloegen geeft Vlaamse bedrijven de mogelijkheid om hun bedrijfspolitiek op een duurzaam en ethisch internationaal niveau verder uit te werken. De informatie werd in de verschillende landen verzameld en aangeleverd door de Vlaamse economische vertegenwoordigers en handelssecretarissen van FIT. Deze gids geeft Vlaamse bedrijven duidelijke informatie over alle aspecten die bij duurzaam internationaal ondernemen van belang zijn. Zo biedt hij praktische informatie en specifieke inlichtingen op landenniveau aan over lokale MVO-netwerken, initiatieven of aandachtspunten waarmee bedrijven rekening kunnen of moeten houden bij internationale expansie.

Ook in 2009 zal het agentschap blijven werken aan de verdere verspreiding van DEIO via het intranet, tijdschriften en andere publicaties. Er staan nog meer trainingen voor het binnenlands en/of buitenlands personeel op het programma. Men zal ook verschillende voorstellen rond milieu, energie, mobiliteit en aankoopbeleid realiseren. Voor de bedrijven zelf zal het agentschap een begeleidingsplan opstellen rond internationale ketenverantwoordelijkheid om het thema grondiger uit te werken.

7.6 Structuren

7.6.1 Optimalisering van het buitenlandse netwerk

Het buitenlandse netwerk van Vlaamse vertegenwoordigers is een belangrijke dienstverlening aan ondernemers in Vlaanderen die internationaal gaan of willen gaan. Aan de hand van een periodieke oefening gaat F.I.T. met behulp van 14 parameters na waar Vlaanderen wereldwijd aanwezig moet zijn op nieuwe of traditionele markten om Vlaamse bedrijven te ondersteunen of buitenlandse investeringen aan te trekken. Op basis van deze oefening werd beslist om enkele buitenlandse posten te sluiten in 2007: Beiroet (Libanon), Carácas (Venezuela), Lima (Peru), Auckland (Nieuw Zeeland) en Kuala Lumpur (Maleisië). Opportuniteiten in andere landen zorgden er dan weer voor dat twee nieuwe kantoren in 2007 werden geopend, met name in Boekarest (Roemenië) en Algiers (Algerije).

Versterking netwerk in BRIC-landen en het Midden-Oosten

Wie morgen een rol van enig belang wil spelen in de globale economie kan niet rond het fenomeen van de BRIC-landen. Deze landen met een grote interne markt, een enorm potentieel aan werkkrachten en stijgende inkomsten door een toenemende globalisering, vormen enerzijds een groeiende markt voor onze Vlaamse producten en diensten en anderzijds een enorm potentieel voor nieuwe investeringen in Vlaanderen. Daarnaast zien ook heel wat olie-exporterende landen hun inkomsten exponentieel stijgen. De landen in het Midden-Oosten hebben hier al de grootste stap voorwaarts gezet.

Het is bijgevolg bijzonder belangrijk om in alle BRIC-landen en de VAE als FIT prominent aanwezig te zijn met sterke, op groei georiënteerde kantoren die in die mate bemand en georganiseerd zijn dat zij - naast de reguliere stroom aan vragen en opdrachten - de opportuniteiten van de markt op een proactieve en efficiënte manier kunnen benaderen.

De meest performante vorm van deze versterkte aanwezigheid in deze groeiemarkten zijn de *Regionale Hubkantoren* (bemand door Vlaamse economische vertegenwoordiger op A2-niveau, een deputy Invest en een deputy Trade). De aanwezigheid van een deputy Trade en een deputy Invest laat toe om beter, actiever en meer gefocust in te spelen op de groei in deze landen.

De groeimarkten zijn logischerwijze in trek bij bedrijven die actief internationaal ondernemen. Het proactief op zoek gaan naar opportuniteiten - duidelijke creatie van toegevoegde waarde door FIT-voor degenen die nog niet zo actief internationaal denken, lijdt momenteel onder de stijgende druk van de geplande en spontane missies door derden, punctuele en complexere vragen door steeds meer bedrijven en toegenomen representatie- en netwerkactiviteiten.

In het bijzonder voor de prospectie naar potentiële investeerders uit nieuwe markten als de BRIC-landen en het Midden-Oosten, is proactiviteit en actieve netwerking in het buitenland de kern van de investeringsactiviteit. Aftercare/Investor relations bij investeerders uit deze regio's is vrij beperkt wegens de nog bescheiden aanwezigheid in Vlaanderen. Prospectie via netwerking en gerichte activiteiten is in deze markten dan ook de enige weg naar meer leads en investeringen. Ook voor de introductie van nieuwe producten in deze ontluikende economieën is het beschikken over een breed en diepgaand netwerk van cruciaal belang.

In tegenstelling tot mature markten zijn economische data in deze groeilanden in veel gevallen onbestaand of onvolledig. Het opmaken van lijsten van potentiële invoerders of potentiële investeerders vraagt een doorgedreven zoektocht. Gelet op het ontbreken van snel beschikbare officiële informatie is het informele informatienetwerk dubbel zo belangrijk. Het onderhouden van een kwalitatief netwerk vraagt echter tijd en is nooit af, maar meer inspanningen op dit vlak leiden hier onvermijdelijk naar meer opportuniteiten. Wil men snel deze opportuniteiten beter gaan benutten, dan is er een absolute noodzaak om de slagkracht van de FIT posten in de regio te verhogen.

Concreet betekent dit dat Sao Paulo, Moskou en Shanghai worden opgewaardeerd tot Regionale Hubkantoren (Vlaamse economische vertegenwoordiger op A2-niveau, deputy Invest en deputy Trade).

De BRIC-landen zijn geografisch grote landen. Gelet op de prominente rol van het netwerken in deze groeimarkten is het noodzakelijk dat FIT beschikt over meerdere kantoren in deze landen. Deze kantoren in de groeimarkten bieden een bijzonder potentieel. Ook hier geldt echter dat proactiviteit en actieve netwerking meer tijd vragen dan wat momenteel beschikbaar is. Wil men deze opportuniteiten actiever gaan opzoeken dan is ook hier de inzet van een extra medewerker gerechtvaardigd. Daar waar in de Regionale Hubkantoren een stuk van het netwerken en proactief ageren gedelegeerd wordt naar de deputy Trade of deputy Invest, blijft de Vlev in de *kantoren met bijzonder potentieel* de actieve netwerker. Door een bijkomende medewerker komt er voor de Vlaamse economische vertegenwoordiger m.a.w. meer ruimte om meer proactief te gaan werken op een aantal sectoren die kansen bieden voor Vlaanderen, zoals o.a. de logistieke sector.

Concreet wordt voorgesteld om Sint-Petersburg, Mumbai, Guangzhou, Dubai en Taipei uit te breiden met een deputy (medewerker op A1-niveau). Samen met de regionale kantoren in Shanghai, Moskou en Sao Paulo impliceert dit een versterking van het buitenlandse netwerk van FIT met 11 eenheden. Dit impliceert een eenmalige kost van 328.000 euro en een jaarlijkse recurrente kost van 904.500 euro.

7.6.2 Samenwerking met strategische partners en kennispartners

Met het oog op een optimale dienstverlening aan zijn klanten en een bundeling en harmonisering van de initiatieven ter ondersteuning van het internationaal ondernemen, beschikt F.I.T. over de bevoegdheid om samenwerkingsovereenkomsten te sluiten en duurzame samenwerkingsverbanden aan te gaan met strategische partners en met kennispartners. In 2007 sloot F.I.T. dan ook samenwerkingsakkoorden af met VOKA, UNIZO en Agoria. In maart 2008 werd met VLAM een akkoord afgesloten en nog dit jaar is de ondertekening van convenanten met FEDUSTRIA en ESSENSCIA gepland. Ook met Fevia zijn de eerste gesprekken gestart om tot een samenwerkingsovereenkomst te komen.

Daarnaast zullen ook samenwerkingsakkoorden worden gesloten met Vlaamse overheidsorganisaties zoals het departement IWT. F.I.T. is volop bezig met het bijwerken van een alliantiestrategie, enerzijds met strategische partners van F.I.T., anderzijds met kennispartners. Als strategische partners kunnen worden beschouwd die representatieve organisaties die Vlaamse bedrijven hebben als leden hebben en die een significante activiteit op het vlak van internationaal ondernemen ontwikkelen. Kennispartners zijn dan die organisaties die over bepaalde aspecten van het economische, technologisch, industrieel, wetenschappelijk,... weefsel van Vlaanderen een gespecialiseerde kennis hebben die kan bijdragen tot de uitbouw van het internationaal ondernemen in Vlaanderen.

7.6.3 Stimuleren van bedrijvenclusters

De drijvende krachten achter de samenwerkingsinitiatieven zijn legio: bedrijfseconomische voordelen, versterking van de concurrentiepositie, positieve imago creatie, geïntegreerd keten- en cascadebeheer, betere werkomstandigheden, etc. Een succesvolle implementatie van duurzame clusterinitiatieven blijkt in de praktijk echter niet vanzelfsprekend te zijn. Het is een taak van F.I.T. om dit soort samenwerkingsopportuniteiten tussen Vlaamse bedrijven actief te stimuleren. Het nieuwe personeelsplan van F.I.T. voorziet in de aanwerving van productmanagers die instaan voor de contacten met bepaalde sectoren en dus ook actief moeten meewerken aan de verdere uitbouw van bedrijvenclusters. Deze productmanagers zullen nog voor het einde van 2008 aangenomen worden.

7.6.4 Aansluiten bij de vier motoren voor Europa

Vlaanderen heeft de ambitie om bij de top van Europa te behoren. Samenwerking met andere regio's vergemakkelijkt de contacten tussen de instellingen en bedrijven van die regio's, wat een cruciaal element kan zijn in een verhoogde competitiviteit. Daarom blijft Vlaanderen zijn activiteiten in het kader van het interregionaal samenwerkingsverband 'Vier Motoren voor Europa' actief voortzetten. Sinds januari 2005 nam Vlaanderen deel aan de werkgroep Economie.

In 2008 heeft Vlaanderen deelgenomen aan de missie geleid door Baden-Württemberg naar Jekatarinburg. Het programma was gefocust op toelevering aan de sterke voeding- en drankensector in deze regio, en waarin er grote nood aan technologie bestaat. De missie leverde voor de deelnemende bedrijven goede contacten op en voor F.I.T. contacten op hoog institutioneel en politiek niveau, wat acties in de toekomst in deze regio als onderdeel van de F.I.T.-strategie, zal faciliteren. In de toekomst zal Vlaanderen deelnemen aan die missies die interessant zijn voor onze bedrijven en die aansluiten bij deze strategie.

Binnen de Economy Group is in 2008 een project rond clusterbeleid opgestart, waaraan Vlaanderen via het IWT deelneemt. Deelname aan de Economy Group heeft voor Vlaanderen in het laatste jaar bilaterale contacten op politiek niveau (bv het Vlaams-Catalaans akkoord) en op institutioneel niveau opgeleverd (bv. F.I.T. is stichtend lid van het netwerk RTPO, Regional Trade Promotion Agencies network), wat netwerking en samenwerking op verschillende terreinen oplevert.

De nieuwe voorzitter van de Economy group Catalunya wil Vlaanderen en Wales officieel toelaten als lid van deze werkgroep eind 2008-begin 2009. Dat zal Vlaanderen toelaten sterker betrokken te zijn bij de gekozen thema's en acties, en voorstellen te lanceren die nauw aansluiten op het Vlaamse economische beleid.

7.6.5 Club Diaspora

Sinds 2005 bestaat Club Diaspora, een virtueel netwerk van businessprofessionals die actief zijn in het buitenland, een sterke band hebben met Vlaanderen én hun kennis en ervaring wensen te delen met ondernemers in Vlaanderen.

Draaischijf van het netwerk is de website www.clubdiaspora.be. Via dit platform kunnen Vlaamse bedrijven in contact komen met een selecte en wereldwijde groep ervaren ondernemers. Deze vrijwillige raadgevers in het buitenland ('diasporanten') kunnen per e-mail bevraagd worden over een specifieke economische sector in een bepaalde geografische regio. In 2007 zag Club Diaspora zijn ledenaantal stijgen tot 1.348 in 94 landen, verspreid over 35 economische sectoren.

Club Diaspora is een samenwerking tussen Flanders Investment & Trade, Vlamingen in de Wereld en Voka. Flanders Investment & Trade is de trekker van dit project en verzorgt het secretariaat. Naast het actueel en operationeel houden van het netwerk, verzorgt het secretariaat een waaier van activiteiten. Uitschieter in 2007 was de totstandkoming van een virtueel forum voor diasporanten in China. Volgend op een bevraging van de diasporanten in China, werd een forum opgericht samen met de Business Club China en de Expat- Impat club van Voka. De deelnemers reageerden enthousiast, wat meteen ook de toon zette voor toekomstige initiatieven voor de overige BRIC-landen.

In 2008 werd Club Diaspora ingeschakeld in het proces Vlaanderen in actie. In de aanloop naar het Via atelier internationalisering, dat plaatsvond op 11 september, werden de diasporanten uitgenodigd om in een online bevraging mee te brainstormen over de doorbraken die Vlaanderen tegen 2020 moet realiseren om een topregio te zijn op vlak van internationalisering. Met zijn buitenlandse expertise leverde het Club Diaspora-netwerk een nuttige bijdrage vanaf het terrein aan het welslagen van het VIA atelier. Club Diaspora wil in de toekomst van het netwerk een gevestigde waarde maken, onder meer door het uitbreiden van een actieprogramma gericht op de BRIC-landen het upgraden van de website.

7.6.6 Meldpunt extracommunautaire handelsbelemmeringen

Het belang van de extracommunautaire handel (buiten de EU) neemt toe. Vaak wordt de markttoegang voor onze bedrijven er echter nog gestoord door allerlei handelsbelemmeringen. Binnen het vernieuwde EU-handelsbeleid krijgt deze problematiek een centrale plaats via het Europese Markttoegangsbeleid. Opdat Vlaamse bedrijven zouden kunnen genieten van de voordelen hiervan zette de Raad van Bestuur van het Vlaamse Agentschap voor Internationaal Ondernemen op 6 oktober 2006 het licht op groen voor de uitbouw van een meldpunt extracommunautaire handelsbelemmeringen.

Sinds september 2007 is dit meldpunt operationeel. Klachten kunnen op de website van het Agentschap (www.flandersinvestmentandtrade.be) worden ingevoerd via een online registratieformulier, waarna zij worden geregistreerd en beheerd via een speciaal daarvoor ontwikkelde informaticatoepassing. Sinds juli 2006 beschikt het Agentschap eveneens over een databank handelsbelangen, die de Vlaamse handelsbelangen in extracommunautaire markten in kaart brengt.

Een rondvraag van het VLEV-netwerk in 2006, die herhaald werd in de zomer van 2007, zorgde voor de nodige input voor de databank handelsbelangen. Beiden vonden plaats in het bredere kader van de zogenaamde fotografische oefeningen georganiseerd door de Federale Overheidsdienst Buitenlandse Zaken. Eind 2008 of begin 2009 wenst F.I.T. een nieuwe rondvraag van het VLEV-netwerk te organiseren. Daarbij zal op een meer gerichte manier worden gewerkt. In plaats van een algemene rondvraag te doen, zal gefocust worden op problemen in specifieke sectoren die zich voordoen in voor Vlaanderen strategische extracommunautaire markten. Het Agentschap zal hiervoor samenwerken met het Departement internationaal Vlaanderen

Sinds zijn opstart ontving het meldpunt zeven klachten die betrekking hebben op handelsbelemmeringen. Deze werden allen door individuele bedrijven aangekaart. In vier gevallen werd Europese Commissie hiervan op de hoogte gesteld. Een dergelijke melding gebeurt volledig elektronisch via de Europese databank markttoegang (zie: http://mkaccdb.eu.int/madb_barriers/complaint_home.htm). Een vijfde probleem werd via bilaterale weg opgenomen. In twee andere gevallen is het dossier nog in voorbereiding.

Acht bijkomende meldingen, die via het meldpunt binnenliepen, hadden geen betrekking op handelsbelemmeringen. Vier daarvan werden door de betrokken diensten van het Agentschap behandeld. Vier andere meldingen waren niet aan de orde, maar betroffen bijvoorbeeld handelsvoorstellen.

7.6.7 Tarifairre dienstverlening

Op een strategievergadering met de Raad van Bestuur van 25 oktober 2007 werden de resultaten van de eerste stap in het onderzoek, een benchmarking bij 19 soortgelijke instellingen in andere landen en regio's, toegelicht en besproken. Er werd beslist om een oplijsting te maken van wat F.I.T. momenteel al "aanrekent" aan de bedrijven, zij het als deelname in de onkosten. De Raad van Bestuur adviseert om de dienstverlening waarvoor F.I.T. wordt betoelaagd niet te tarifieren. Tarifiering voor zaken die de markt niet aanbiedt kan eventueel wel, op voorwaarde F.I.T. hierdoor niet in concurrentie treedt met privé initiatieven. Het management zal een concreet voorstel rond minimumtarifiering uitwerken en voorleggen aan de Raad van Bestuur voor eind 2008.

HOOFDSTUK 8: OVER DE INVOER, DOORVOER EN UITVOER VAN WAPENS EN AANVERWANT MATERIEEL, EVENALS VAN GOEDEREN EN TECHNOLOGIE VOOR TWEEERLEI GEBRUIK

8.1 De dienst Controle Wapenhandel

In het kader van het proces Beter Bestuurlijk Beleid, werd binnen het Departement internationaal Vlaanderen de cel Wapenexport omgevormd tot de entiteit dienst Controle Wapenhandel.

8.2 De databank van de dienst Controle Wapenhandel

Diepgaande maatregelen werden genomen om een moderne database te ontwikkelen. Deze is nu operationeel en heeft de opvolging en controle over het vergunningsverloop performanter en gebruiksvriendelijker gemaakt. In 2008 werd vanuit de opgedane ervaring verder gewerkt aan de optimalisatie ervan in het vooruitzicht van toekomstige aanpassingen.

De dienst Controle Wapenhandel schrijft zich in in de grote projecten van de Vlaamse overheid inzake verlaging van administratieve lasten en e-government. Zo zal in 2009 verder onderzocht worden hoe de databank opengesteld kan worden voor aanvragers, zodat deze via elektronische weg een vergunningsaanvraag kunnen indienen. Ook zal een koppeling van deze databank aan andere databanken worden onderzocht, teneinde de dataverwerking te vereenvoudigen naar het bedrijfsleven toe. Zo zal ook elektronisch de juistheid van bepaalde data automatisch kunnen worden gecontroleerd. De daadwerkelijke operationele toepassing daarvan wordt niet eerder dan 2010 verwacht.

8.3 Transparantie en controle doorheen het vergunningsbeleid

Een substantieel aantal nieuwe initiatieven inzake rapportering werden genomen om het vergunningsbeleid transparanter te maken, zowel naar het parlement als naar de burger en de ondernemingen toe. Deze open rapportering maakt maximaal gebruik van de mogelijkheden van de nieuw ontwikkelde database. Rapporten zijn te raadplegen op de website van de dienst Controle Wapenhandel (www.vlaanderen.be/wapenhandel).

Inzake de wapens en aanverwant materieel worden naast de bij wet opgelegde jaarlijkse en halfjaarlijkse rapporten ook maandelijkse rapporten gepubliceerd. Deze worden afgestemd op het kalenderjaar dat start op één januari om internationale vergelijking mogelijk te maken.

De rapporten vermelden individueel voor iedere gegunde en geweigerde aanvraag de categorie en subcategorie van het goed, de generieke benaming met indien nodig een specifieke benaming overeenkomstig een verfijnde indeling in subcategorie. Deze indeling volgt de gemeenschappelijke Europese lijst voor militaire goederen. In sommige gevallen werden bijkomende Vlaamse categorieën opgesteld om tegemoet te komen aan onze strengere wetgeving.

De jaarverslagen bevatten telkens een relevant thema, dat ieder jaar verschillend is en specifiek wordt uitgediept om de lezer inzicht in de wapenproblematiek te verduidelijken. Voor de jaarverslagen wordt tevens een korte samenvatting in het Engels aangeboden.

Inzake de goederen en technologie voor tweeërlei gebruik wordt sinds januari 2007 maandelijks een rapport gepubliceerd.

8.4 De vertegenwoordiging in internationale fora

Grondige besprekingen hebben geleid tot de ondertekening en publicatie in het Belgisch Staatsblad van een samenwerkingsakkoord tussen de drie gewesten en de FOD Buitenlandse Zaken, teneinde het Vlaamse gewest volgens het principe “in foro interno, in foro externo” toe te laten haar bevoegdheid ook op internationaal vlak te kunnen uitoefenen.

Dit samenwerkingsakkoord regelt de vertegenwoordiging van de Belgische Staat binnen de EU en de internationale exportcontroleorganismen die te maken hebben met in-, uit- en doorvoer van wapens en goederen voor tweërlei gebruik. Op EU-niveau onderscheiden we werkgroepen voor conventionele wapens en voor goederen voor tweërlei gebruik. Op internationaal niveau onderscheiden we werkgroepen binnen de betrokken internationale exportcontroleorganismen, te weten het “Wassenaar Arrangement”, de “Australiëgroep” en het “Missile Technology Control Regime”.

Dit samenwerkingsakkoord regelt ook de uitwisseling van informatie tussen de FOD Buitenlandse Zaken en de gewesten over de politieke situatie in diverse landen met inbegrip van de mensenrechten. Landenfiches werden opgesteld o.a. op basis van de informatie ingewonnen door de diplomatieke posten.

In 2009 zal de praktische uitwerking van dit samenwerkingsakkoord worden geëvalueerd door de betrokken partijen en desnoods worden bijgestuurd.

Een tweede samenwerkingsakkoord werd ondertekend door de federale overheid en de gewesten over de implementatie van de Overeenkomst tot verbod van de ontwikkeling, de productie, de aanleg van voorraden en het gebruik van chemische wapens en inzake de vernietiging van deze wapens. Dit samenwerkingsakkoord werd inmiddels door alle betrokken parlementen goedgekeurd en gepubliceerd in het Belgisch Staatsblad. Zodoende heeft het samenwerkingsakkoord kracht van decreet gekregen.

In 2008 heeft het Vlaamse gewest in overleg met de andere gewesten de voorbereidingen getroffen voor een ontwerp van uitvoeringsbesluit dat de modaliteiten die exclusief tot de gewestelijke bevoegdheid behoren dient vast te leggen. Al zou dit slechts tegen het einde van 2009 ondertekend kunnen worden, geeft het samenwerkingsakkoord voldoende rechtsgrond aan de gewesten om de praktische uitvoering in 2009 progressief over te nemen van het federale niveau.

8.5 Het Vlaams Vredesinstituut

In 2004 werd bij decreet het Vlaams Vredesinstituut opgericht, dat intussen diverse studies heeft opgesteld.

Het oprichtingsdecreet stelt in artikel 6 §2 dat jaarlijks in de beleidsbrief van de bevoegde minister voor wapens en aanverwant materieel een lijst voorkomt van situaties waarbij het advies van het Vredesinstituut wordt gevraagd. Deze beleidsbrief maakt, na advies van het Vredesinstituut, voorwerp uit van een parlementair debat.

In overleg met het Vlaams Vredesinstituut werden dezelfde twee situaties uit vorige beleidsbrief overgenomen. Het Vlaams Vredesinstituut zal worden geconsulteerd:

1. bij het afsluiten van een samenwerkingsakkoord m.b.t. in-, uit- en doorvoer van wapens en aanverwant materieel evenals voor goederen voor tweërlei gebruik.
2. bij de neerlegging van een voorontwerp van decreet ter vervanging van de federale wapenwet van 5 augustus 1991 betreffende wapens en aanverwant materieel evenals bij de uitvaardiging van een uitvoeringsbesluit ter uitvoering van dit decreet.

Zo heeft het Vlaams Vredesinstituut in 2008 haar advies gegeven met betrekking tot het samenwerkingsakkoord inzake de vertegenwoordiging in internationale fora en de informatieuitwisseling. Globaal vond het Vlaams Vredesinstituut het samenwerkingsakkoord een stap in de goede richting, maar stelt zich vragen aangaande de toepassing op het vlak van de nucleaire sector. Dit zal verder in 2009 onderzocht worden.

Het Vlaams Vredesinstituut heeft in 2008 ook haar advies gegeven inzake het samenwerkingsakkoord over de chemische wapens. Het instituut oordeelde dat dit samenwerkingsakkoord tegemoet komt aan het oogmerk om het CWC verdrag te implementeren.

8.6 Het Vlaams wapenexportdecreet

In 2005 werd er een aanvang genomen met het uitwerken van een Vlaams decreet inzake wapenexport ter vervanging van de federale wet van 5 augustus 1991.

Tijdens de uitwerking is gebleken dat diverse aspecten een diepgaander onderzoek vereisen, zoals de toepassing van de criteria van de EU gedragscode, de invoering van de preliminaire vergunning en de regeling betreffende tussenhandel.

Zo werd inmiddels een benchmarking-studie besteld om na te gaan hoe deze aspecten juridisch en administratief geregeld worden in de EU lidstaten met de focus op de ons omringende landen. De eerste resultaten zijn in april 2008 beschikbaar geworden. Een executive summary van deze studie wordt in november 2008 overgemaakt aan de deelnemende landen en aan de leden van de subcommissie wapenhandel.

In 2008 werd ook gestart met de bespreking van het ontwerp van Europese richtlijn betreffende de vereenvoudiging van de voorwaarden voor de overdracht van defensiegerelateerde producten binnen de Gemeenschap. Al zal deze richtlijn waarschijnlijk in 2009 tot stand komen en zullen de lidstaten waarschijnlijk nog 24 maanden tijd krijgen voor omzetting en 36 maanden voor effectieve toepassing, is het toch raadzaam hiermede proactief rekening te houden bij het ontwerpen van het Vlaams wapenexportdecreet. Deze richtlijn zal immers fundamenteel het intracommunautaire vergunningsbeleid wijzigen.

8.7 De adviescommissie Wapenhandel

In 2006 werd de adviescommissie Wapenhandel opgericht met het doel een breder maatschappelijk draagvlak te voorzien voor de niet bindende advisering over specifieke aanvragen voor de uit- en doorvoer van wapens en aanverwant materieel en goederen voor tweërlei gebruik. De adviescommissie Wapenhandel gaf in een beperkt aantal moeilijke dossiers een advies op basis van een eerste analyse door de dienst Controle Wapenhandel en op initiatief van de minister.

In 2008 werd geen dossier ter raadpleging voorgelegd aan de adviescommissie. Een evaluatie van de werking van de adviescommissie wordt vooropgesteld voor 2009, evenals de beoordeling van de opportuniteit van een verdere uitwerking van het huishoudelijk reglement.

Patricia CEYSENS

Vlaams minister van Economie, Ondernemen, Wetenschap, Innovatie en Buitenlandse Handel

BIJLAGE

Moties en resoluties Vlaams Parlement

Motie van aanbeveling van mevrouw Annick De Ridder en de heren Bart Van Malderen, Joris Vandenbroucke, Koen Van den Heuvel en Gino De Craemer over de beleidsbrief Economie, Ondernemen, Wetenschap, Innovatie en Buitenlandse Handel-Beleidsprioriteiten 2007-2008, Stuk 1428 (2007-2008) –Nr. 1 (aangenomen in plenaire vergadering 19 december 2007)

In deze motie van aanbeveling wordt de Vlaamse Regering gevraagd om:

5° grote aandacht te hebben voor het internationale karakter van onze economie, onder andere door samen met Flanders Investment & Trade (FIT) de bedrijven te stimuleren om de stap te zetten naar internationaal ondernemen en valorisatie;

De Vlaamse Regering speelt op deze vraag in door een aantal instrumenten verder uit te werken om bedrijven aan te zetten om de stap te zetten om internationaal te gaan. Ook worden de financiële steunmaatregelen verder uitgewerkt zodat het Agentschap nog beter de vooropgestelde targets kan behalen.